

716,1

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA

Sala 1a
Estante 49 128
Pluteo 3

SERMONES
QVADRAGE-
SIMALES, IN TRIA
POSTERIORA CA-
PITA

LIB. I. ESDRAE,

*Et Historiam Euangelicam de Muliere pec-
catrice: Moguntiae pro concione habiti, per
fratrem IOANNEM FERYM, Cæno-
bij D. Francisci Guardianum,*

OPERA IOANNIS LATOMI BER-
gani, Canonici regularis, recens è Germanico
in Latinam linguam translati.

LVGDVNI,

*Apud Gulielmum Rouillium,
sub scuto Veneto.*

1557.

LECTORI.

Habes hic, amice Lector, præter ea quæ argumentum ipsum suppeditabat, quæ eodem spectant: puta, de ieiunio, pœnitentia, contritione, confessione, & communione, cum aliis nonnullis, eleganter, diffuse, conciliatis etiam controuersis, ad vulgarem captum disputata.

SERMONES QVADRAGESIMALES IN POSTERIORA TRIA CAPIT

ta libri i. Esdræ, Moguntia pro concione habiti per F. Ioannem Ferrum, cœnobij D. Francisci Guardianum.

In VII I. primi libri Esdræ caput Præfatio, siue Sermo primus, feria sexta post Cinerum.

ODIE, si uocem Domini audieritis, nolite obdurare corda uestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto, ubi tentauerunt me patres uestri: quibus iuravi in ira mea, si introibunt in requiem meam. Psal. 49.
Hebr. 3.
Nume. 14.

QVod nemini obscurum esse potest, Ecclesia Christiana Quadragesimalis ieiunij obseruationem nudiustertius feliciter est auspicata: idque ardore ac studio tam vehementi, ut nemo merito ad imitationem alia exhortatione incitari debeat. Verum incuria ac negligentia eorum, qui populum in officio continere deberent, eodem res diaboli, omnis boni inimici, astu, relapsa est: ut vix inueniatur vnus & alter qui norit quo pacto ad hanc ieiunandi religionem Ecclesia se paret, & quid primo sta

tim die cogitandum, imitandumq; nobis proponat. Quod tamen si rectè perpenderit, toto hoc tempore magno nobis ad pietatem fuerit adiumento. Nam principia ipsa quanto magis feruent, tanto solent habere successum feliciorum. Est quidem ecclesiæ, in hac obseruatione arripienda, studium (vt dixi) tam vehemens, & ardor tam effusus, vt nemo sit tam durus, quem illa non permoueat, si quidem ad contemplationem aures illi atque oculos accommodare velit. Atqui hoc ne fiat, diabolus tantò sollicitius aliò nobis oculos atq; aures auertit, quare perspicuum est, si ad primum Ecclesiæ feruorem, dum ipsa fundamentum iacit, stertimus: nos, ne in progressu quidem animi promptitudinem facile declaratuos. Nimirum hoc agit diabolus vt pote quem non latet, si Christiani cõiunctis studiis imperum tũ in aggrediendo, tum in perficiendo nunquàm remitterent, quàm graue ipse vulnus acciperet. Necdum illi excidit, à quo primum hanc institutionem, tanquam per manus traditam, habemus: puta, à Christo: qui dum illam ipse implet atq; obseruat, hostem hunc nostrum, iterum, & terriò, graui contumelia in perpetuum affecit. Neque adeò clam illo est, quadragesimale hoc ieiunium non alio consilio, quàm ad sui profligationem suscipi, ac geri. Quod si rectè obseruatur, videt regni sui manifestam deformationem: ferat necesse est, ab omnibus sibi passim bellum indici, adeòque vim inferri: non in vno tantum orbis angulo, verum vbicunque fidei Christianæ vexilla eriguntur: sustinere cogitur, quotidie

Matt. 4.

quotidie sibi insultari, victoriàmque eripi: videt suis oculis (neque consilium suppetit) non solum tam multa hominum millia in regnum Christi recens cooptari atque ascribi: verum etiam non paucos eorum, quos ipse iam pridem sub signis habebat, Christo iam sacramento astringi. Hinc illi, qui virtutem fert infensissimè, animus ferrox, & vindictæ cupiditas. Et quando quidem in veritate non stetit, ab illo primæ & natiuæ suæ conditionis splendore, ob fastum & ambitionem deiectus, Dei erga nos indulgentiam ferre omnino non potest: ringitur, si hominem in possessionem tantorum bonorum, quæ ipse amisit, intrudi conspexerit. Quò fit, vt nullum non lapidem moueat, quò huius qadragesimalis ieiunij fructum nobis interuertat.

Ioan. 8

Interuertit verò atque corrumpit, quando receptæ quidem consuetudini nosmet accommodamus, verum interim nihil animi, nihil ardoris adferimus: quemadmodum (proh dolor) vulgò iam fieri videmus, vt nomina ipsa ieiunij & poenitentiae præclare iactentur, sed rei nihil admodum præsterur: vt non videam, cur diabolus de hoc nostro ieiunio, & vitæ correctione, quam simulamus, multum sibi debeat timere. At si, charissimi, promptitudinem nostram in ipso statim initio, nõ segnes, sed læti, atq; alacres declararemus, nihil illo meticulosius. Et quid facilius? modò id quod Ecclesiæ primo die, hoc est in limine adhuc agit, diligenter cum mente reuolueremus: neque tam salutarem cogitationem ab illo nobis intercipi sineremus. Meritò in eius consiliũ deberemus

irrepere: nam quemadmodum Ecclesia in hoc tota est, ut hoc tam feruenti principio studium nostrum excitet, & excitatum urgeat, indiesque magis ac magis promoueat: ita ipse est diuerso nihil aliud agit ac studet, quā ut ab initio nos obtineat, et ab ecclesie mente longissime abducatur: quod rem tantam, si non omnino negligamus, peragamus interim frigide, ac oscitanter.

Sed quotusquisque est, qui hæc perpendat: imò quis harum rerum sedulam admonitionem patienter accipiat? Per nos liberum est Ecclesie, gemere, singultire, lugere, ac plorare: ad omnem humilitatem Deum in clamando sese demittere: cinerum etiam aspersione crimina profiteri, & à Deo admissis gratiam quærere. Quid nos interim? Nihil illa ad nos: quod grauius est, diabolū audimus, Ecclesiam contemnimus: hoc est, hosti voluptatē, indulgentissimæ in nos matri luctum paramus. Obsecro quando ad hunc modum (ut sit) ieiunamus, quem nobis fructum promittimus? Non tamen idcirco sermoni parcendum est. Si primum Ecclesie consilium plerisque sine attētionē & fructu perit, tantò diligentius ut admissa, vel serò sartiant, quotidianis exhortationibus veniunt exstimulandi.

*Psal. 94.
Heb. 3.*

Hinc est, quod in huius concionis exordio iis verbis ad vos usus sum, quibus olim, non solum suos Iudæos David, verum etiam nos Christianos D. Paulus ad resipiscentiam conuenit. Nam primam hanc concionem (quemadmodum & superioribus annis à me factitatum est) ad exhortationem duntaxat vobis esse volo: quum plerumque in obri

in obtinendis deuinciendisque animis, ut plus laboris, ita diligentie infumitur. Mundum, & quam trahit comitem, noxiam concupiscentiam, grauatē deserimus: ad morum correctionē odiosa semper est oratio: nā quātū illa nobis arridet, tātū displicet ista. Quod pertinere arbitror, quod veteres illi ac veri Ecclesie pastores, nullo anni tempore, studiosius adeoque frequentius ad populum verba fecerunt, quā sub huius Quadragesimæ initium. Cuius voluntatis & ipse superioribus annis exemplum dedi, daturus & nunc: ut qui non dubitem, postquam liquidò nobis constar, quo animorū ac pietatis consensu horū dierū obseruatio à Patribus primum suscepta, ad nos vsque peruenit, multum utilitatis nobis allaturum. Non celabo vos interim, cur ab hoc Dauidico themate nunc sum exorsus, quod tandem ad id, quod potissimū tractare proposui, non incommodè delabamur. Faxit Deus, ut è nostra diligentia fructum aliquem ac pietatem reporteris.

Doctissimus ille atque idem sanctissimus Papa *Sermo. 2. de*
Leo, eius nominis primus, his ferè verbis sub *Qua* *Quadrage.*
dragesimæ initium ante annos cētū & mille est usus: Licet nobis, dilectissimi, appropinquare festiuitate Paschali, ieiunium Quadragesimæ ipse legitimum temporis recursus indicet, cohortatio tamen nostri sermonis etiā adhibenda est, quæ auxiliante Domino nec inutilis sit pigris, nec onerosa deuotis. Nā quū oēm obseruatiam nostrā rō istorū dierū poscat augeri: nemo est (ut confido de vobis) qui se ad opus bonū nō gaudeat incitari. Natura enim nra, manēte adhuc mortalitate, mutabilis, etiā si ad summa

quarq; virtutum studia prouehatur: semper tamē sicut potest habere quo recidat, ita potest habere quo crescat. Et hæc est perfectorum vera iustitia, vt nunquam præsumant se esse perfectos: ne ab itineris nondum finiti intēione cessantes, ibi incidant deficiendi periculum, vbi proficendi deposuerint appetitū. Quis enim in huius vitæ constitutus incerto, aut immunis à tētatione, aut liber inueniatur à culpa? Quis est, qui nihil virtutis sibi adiici, aut qui nihil vitij sibi optet auferri? quū & aduersa noceāt, & secunda corrūpant: nec minoris sit periculi carere desideratis, quā abundare cōcessis. Insidiæ sunt in diuitiarū amplitudine, insidiæ paupertatis angustijs: illa eleuat ad superbiam, hæ incitant ad querelam. Tentat sanitas, tentat infirmitas: dum illa materia est negligentia, & hæ causa tristitia. Quia ergo nemo nostrū, dilectissimi, tam perfectus est & sanctus, vt perfectior & sanctior esse non possit: omnes simul sine differentia graduum, sine discretione meritorum, ab iis in quæ peruenimus, in ea quæ nondum apprehendimus, pia auiditate curramus, & ad mensuram consuetudinis nostræ, necessarij aliquid addamus augmenti. Parum enim religiosus alio tempore demonstratur, qui in his diebus religiosior non inuenitur. Vnde opportunē auribus nostris lectio Apostolica prædicationis insonuit, dicens: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Quamuis enim nulla sint tempora, quæ diuinis non sint plena muneribus, & semper nobis ad misericordiam dñi per ipsius gratiā præstetur

Serm. ite-
rum 2.

2. Corin. 6.
Sermo. 4. de
Quadrage.

stetur accessus: nunc tamen omnium mentes maiori studio ad spirituales profectus moueri, & ampliori fiducia oportet animari: quando ad vniuersa pietatis officia, illius nos dici, in quo redempti sumus, recursus inuitat: vt excellens super omnia passionis dominicæ sacramentum purificatis, & corporibus, & animis celebremus. Debeatur quidem tantis mysterijs ita incessabilis deuotio, & continuata reuerentia, vt tales permaneremus in conspectu Dei, quales nos in ipso Paschali festo dignum est inueniri. Sed quia hæc fortitudo paucorum est, & dum carnis fragilitate austerior obseruantia relaxatur, dūque per varias actiones vitæ huius sollicitudo distenditur, necesse est de mundano puluere etiam religiosa corda sordescere: magna diuinæ institutionis salubritate prouisum est, vt ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur: in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerent. Ingressuri igitur, dilectissimi, dies mysticos, & purificandis animis atque corporibus sacratius institutos, præceptis Apostolicis obedire curemus: emundantes nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, vt castigatis colluctationibus quæ sunt inter vtranque substantiam, animus, quem sub Dei gubernaculis constitutum, corporis decet esse rectorem, dominationis suæ obtineat dignitatem, vt nemini dantes vllam offensionem vituperationibus obloquentium non simus obnoxij. Digna enim ab infidelibus repræhensione carpemur, & nostro vitio

2. Cor. 7.

linguæ impiæ in iniuriam se religionis armabunt, si ieiunantium mores à puritate perfectæ continentiæ discreparint. Non enim in sola abstinencia tibi stat nostri summa ieiunij: aut fructuosè corporis esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obtreccionibus lingua cohibeatur: &c.

Hucusque Leonem ipsum audistis, de eadè re multo disertius ac fufius, aliquot iam fecusis elapsis, præclare docentem. Quæ quidem hoc loco referre volui, vt clarè perspiceretis, iam tunc morem istum ieiunandi, eumque principio studiosè amplexandi, non solum vtilem, verum etiam habitum fuisse sanctissimum, adeoque necessarium. Quod quum & ipse vobis cupiam persuasissimè, vos verbis, primùm Davidis, deinde D. Pauli, ita (mea in Christo viscera dilectissimi) conuenio. Est inter vos, qui quoddam legere nesciat, quid de veteri hac obseruantia Orthodoxi olim Patres scripserunt minus nouit? Alius Ecclesiæ scopum, in eruendis nudiustertianis ceremoniis necdum attigit? Agite charissimi, hodie saltem hoc facite, & ad mentem redite: & quum nunc Domini voce vobis inclamemus, nolite obdurare corda vestra, quæadmodum olim Israëlites fecerunt: magno nimirum ipsorum malo. Sanè & vestra magnopere interest sectedite: relaturi vel æternam requiem, vel non finiendum cruciatum. Recusabant illi vocem Domini audite: vnde & non iniusta ira in illos in tantum exarsit, vt iuraret nullum eorum terram, ad quam illos ducebat, intraturum: quos desertum ad vnum omnes absumpsit. Hinc D. Paulus tamquam spec

Nom. 24.

Speciosum & efficax argumentum nactus, hoc ipsum ad Hæbræos, duobus continuis capitibus crebro ac diligenter inculcat: & diserre ostendit, hanc prophetæ admonitionē ad Christianos magis quàm ad Iudæos pertinere: quem illis reuera, neque Moses, neque Iosue requiē præstiterit, atque adeo ne præstare quidem potuerit: quod noster IESVS solus potest conferre. Quapropter & D. Paulus subdit: Adhortamini (inquit) vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, vt non obduretur quæ ex vobis fallacia peccati. Et proximo capite: Festinemus ergo ingredi in illam requiem, vt ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Dico igitur: *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Forte rogas quum Domini vocem audire te velim? Nimirum quæ est apud Ioëlem: Conuertermini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & in planctu. &c. Et apud Esaiam: Quærite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Sed ipsum potius Christum audite: Venite ad me omnes (inquit) qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, &c. Has & similes voces non cessat Ecclesia hoc tempore quotidie nobis inculcare: quas si audierimus, inducent nos haud dubiè in requiem Domini: ad quam nemo, qui hoc facere detrectat, pertinget. Proinde clarum est, quantopere nostra hic res agitur. Sed iam hu-

Heb. 3. 4.

Hebr. 3.

Ioël. 2.

Isa. 55.

Matt. 11.

ius temporis scopum penè vniuersum vobis deteximus Nimirum vt vocem Domini, cuius benignitate viam, qua ad ipsius adeoque nostram requiem peruenitur, ingressi sumus: non oscitanter audiamus, eamque sequamur: neque obdurate corda nostra, cancerorum more retrorsum abeamus: sed induti arma iustitiæ à dextris & à sinistris, viam nobis aperiamus per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam, donec ad patriam nostram perueniamus. Vnde non inconuenienter huc adduxero, quod superiori Dominica in eius diei Euangelio Christus suis dicebat: Ecce ascendimus (inquit) Hierosolymam. Quod tamen de terrestri illa Hierosolyma dixerit: vt pote quam tunc, ad absoluendum id ad quod venerat, petebat: non verat tamen, quo minus cogitationem nostram ad coelestem illam, ad quam è turbulento & noxio hoc seculo nos Christus (quantum in ipso est) iam transtulit: quemadmodum olim & Esdras suos è Babylone in patriam reduxit: abducamus. Quæ Esdræ iniecta mentio, huic orationi aptissimè subseruit. Nam quid aliud nunc agit Ecclesia, quàm vt quos ocio ac desidia torpentes videt, oblata ac monstrata ad piscendam salutis ratione, in viam extrudat: eos maximè, qui Babylonico, hoc est, mundi diaboli, ac peccati iugo ita sunt assuefacti, vt à captiuis non sint dissimiles. Ah, per omnia miseros illos, qui non ad exemplum sibi proponunt, tam multos è simili tyrannide semet per Christum fortiter asseruisse, & etiam nunc quotidie asserere: non attendunt etiam, hanc asserendam libertatis

tatis conditionem, non à quouis mortali rege, verum ab ipso Deo, cœli & terræ dominatore, omnibus promiscuè esse propositam, gentilibus perinde ac Iudæis, non habita ratione ætatis, non status, non sexus, citra omnem planè delectum personarum: modò sint, qui Babylonem, mundi nimirum imperium, turbaram, dissentionum, vitiorum impietatis, ac prauitatis plenissimum, deferere volent, cœlestis Hierusalem ciues sunto, immunitatibus, iuribus, gratiis, ac privilegiis, quæ amplissima à Christo est consecuta, fruantur. Hoc quod auditis edictum, Deus noui testamenti tempestare, non in vno aliquo loco, sed per totum orbem publicari iussit. Eunt (inquit Apostolis suis) in mundum vniuersum, prædicare Euangelium omni creaturæ. Et (vt supra memorauimus) Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Cui aptè succinit D. Paulus ad Roma. 10. Quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit: non enim est distinctio, nam idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant illum.

Porro si qui adhuc sunt, qui neque huius edicti sponsione, neque tam multorum qui iam inde ab Ecclesiæ rudimentis, pro mundi, peccati, atque diaboli seruitute Christum sunt amplexi, exemplo intantum non prouocantur, vt Babylonico lenocinio inescati ab eo non sustineant auelli, patriæ desiderio non tangantur, oblata consequendam salutis occasionem negligant, paternæ hæreditatis aditionem postergent: horum nunc rationem agit Ecclesia, hos nunc potissimū ad

Mat. 16.
Matth. 11.

1. Esdr. 8.

ad quadragesimæ obseruantiam inuitat, his san-
dandis tam copiosa est in exhortationibus, exem-
plis, & precationibus. Necessarium planè reme-
dium, pro eorum numero, qui ad hunc modum
desidia, inertia, lasciuia, luxûque obtorpescunt: nò
absimiles iis, quos Esdras Babylone frequentes
inuenit, quum tamè multis ante annis bona pars
Iudæorum patrium solum repetisset, ac Hieroso-
lymam cum templo ad pristinum decus præclare
instaurasset. Sed cessatoribus istis, qui Babylone
ita iam imbiberant, vt patriæ non recordarentur:
neque regij edicti promulgatio, neque frequens
fratrum discessus, qui summo cū gaudio patriam
repetebant, vel tantillum ad profectionem mo-
menti iniecit: paratis prius cognationis, & diuini
fœderis ius rescindere, quàm Babylone cum im-
pedimentis relinquere. Digni sanè illi, qui è popu-
li Domini albo eraderentur, relinquerenturque
suz ignauia: sed tantò magis Esdras omnem dili-
gentiam adhibuit, nihilque omisit intentatum, vt
vt si posset, ad vnum omnes secum abduceret, pa-
triaeque referret. Et quid obsecro aliud voluit
Ecclesia? Nonne tam multæ eius exhortationes,
tam continuæ de Dei in nos pietate demonstra-
tiones, & indefessum eius in medendis nobis stu-
dium, eò omnia tendunt, vt quantum in ipsa
est, omnes quos Christo genuit, è Babylone re-
uocet, & à mundi vanitate, nequitia, & impie-
tate conuertat? Abducit quidem illa non raro
iustam manum: sed semper inuenias, qui com-
perendinationem interponunt, vel prorsus re-
dire recusant. Sed quod grauissimum est, cum
aliq

aliquoties nos magno suo labore patriæ resti-
tuit, recurrente anno iterum pristinis sedibus affi-
xos videt: vsque adeo nos dementauit Babylonis
istius species, vsque adeo mundi cupiditatibus ir-
reciti sumus, intantum auocamur voluptatibus,
ita mundi luxus atque ambitio aciem nobis per-
stinxit, vt vix vnquam de vita corrigenda, ta-
meri Ecclesia eò semper nos vocat, seridè cogite-
mus. Inquirat iam vnusquisq; apud semetipsum,
seduloque inuestiget, quories Ecclesiæ ope ac in-
tercessione, è Babylonia, peccati & damnationis
metropoli, in libertatem & in Dei gratiam fuerit
restitutus: vnâque dispiciat, vbi terrarum nunc
animi sedem fixit: malè meruo, ne iterum Baby-
loniæ sit inquilinus, peccati sit mancipium, & lon-
gissimè sese à Deo eiusque populo subduxerit. An
non singulis annis hunc Ecclesiæ laboris fructum
rependimus? Nò tamen intermittit illa studium,
imò potius recipit denud ac adauget, donec nos
iterum in spem salutis adduxerit: memor ni-
mirum Dominici præcepti, qui nullo numero
fraternam noxam, vt sit irremissibilis, astrinxit. Matth. 18.
Vix quisquam nostrum est, qui non meruit, vt be-
nignitatem suam Deus erga nos clauderet, sine-
retque pro nostra ingratitude, nos tandem in
Babylone & peccatis nostris confenescendo, vi-
tam finire, sed misericors ille & fidelis permanet, 2. Tim. 2.
qui negare seipsum non potest. Quandoquidem
igitur Ecclesia Domini sui mentem rectè perspe-
xit ac intelligit, studium suū in grege suo colligen-
do nunquam remittit: quantumuis sint, qui ni-
hil aliud quàm Babilonem crepent. Nempe hoc
fax

faxum iam nunc voluit, totòque hoc Quadragesi-
mali tempore non aliud spectat, quàm vt quauis
ratione à peccati iugo liberatos Christo nos vind-
dicet. Clarè nobis denunciât, nūc iter ad salutem
omnibus hominibus esse patefactū: ingerit quàm
periculosum sit, diu in Babylonis ac peccati serui-
tute ætatem consumere: patriam nobis, vbi perpe-
tuam requiem & solidam voluptatem securi ob-
tinebimus, è propinquo commonstrat: rogat, pec-
candi tādē finem faciamus, expeditiq; ad super-
nam Hierusalē cursum instituat: docet, à quo
& vnde, si pericula inter eundū oboriuntur, præ-
sidium aduersus omne mali genus petere debea-
mus: ostendit, quòtquòt nūc de Dei misericordia
sunt securi, nō alia ratione ac via Diaboli imperio
insultrasse, & adhuc hac maxima tempestate, insul-
tare: vt nihil timendum sit, exploratam eam esse,
& certissimam plane.

Repeto igitur, charissimi fratres, Ecce ascendi-
mus Hierosolymam, viam ad supernam patriam
rendimus, vbi implebuntur omnia quæ scripta
sunt de filio hominis: imò quæcunque & ipse se
nobis daturum promisit. Quum verò hunc ascen-
sum, toto hoc quadraginta dierum curriculo, Ec-
clesia nobis adumbrat, imò liquidò cōmonstrat:
videtis, quàm non abs re Esdræ factum ac historiã
in medium nunc adferamus. Nam vt duobus an-
nis proximè elapsis, Ezechiel primùm sacram hi-
storiam, deinde Nabuchodonosoris, ad huius tē-
poris institutionem vobis proposuimus: ita nunc
Esdræ reditum in patriam, accōmodatum planè
ad horum dierum mentē, qui peculiare sibi argu-
men-

mentum deposcere videntur, tractandum suscepimus. Superest, vt hodie, sacro hoc nimirum tempore, Ecclesiæ & Domini vocem sic audiamus, ne corda nostra grauius obdurata, tandem omnis admonitionis impatientia reddantur. Quare, obsecro vos charissimi, torporem tandem excutiamus: iusto longius peccatis nostris indormiuimus, & in Diaboli potestatem concessimus. Curramus ad ciuitatē confugij, vbi tutò liceat vitam emendare, gratiam nunc factorum à Deo consequi, & in futuram gloriam certa spe irrumpere. Neminem criminum suorum magnitudo deiciat: nam (teste Apostolo) vbi superabundauit delictum superabundauit & gratia. Nec est, quòd laboris quenquam molestia absterreat. Non enim sunt condignæ paffiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Emendemus in melius, non solùm quæ ignoranter, verum etiam quæ prudentes & scientes peccauimus. Quæramus Dominum dum propè est, & inueniri potest: ne subitò præoccupati die mortis, quæramus spatium pœnitentiæ, & minimè inueniamus. Tempore siquidē accepto (ait per Prophetā) exaudiui te, & in die salutis adiuui te: cui subinfert D. Paulus, Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Sanè pœnitendi spatium ad vitæ nostræ metam arctauit Deus. Duodecim (inquit) sunt horæ diei. Nam certum nobis ac prædefinitum tempus est, in quo operari liceat. Quod vbi elabi nobis sinimus, venit nox, quando nemo potest operari: neque oleum iam venum exponitur, vt lampades nostras instruere possi-

Rome. 5.

66

44

10

46 Rom. 8.

“

“ Esa. 55.

66

" Esq. 49.

“ 2. Cor. 6

«

& Joseph

1990

“ Joh. 9.

Matt. 25.

mus. Quocirca, charissimi, ne negligamus tempus nobis ad salutem indultum: nam hora est iam nos de somno surgere: imò (vt D. Ioannes ait) nouissima hora iam est, ne adhuc deliberandi spaciū capiamus. Gratia Dei sit semper vobiscum. Amen.

DOMINICA INVOCA-

uit, sermo secundus.

ERI A sexta superiori, quàm potui paucissimis perstrinxi, quid hoc anno thematis loco, per istos quadragesimæ dies essem in concione deducturus: ne videlicet à veteri meo more discederem, quo singulis annis tale aliquid me facere solere, nō ignoratis. Erat animus, præsens tempus in nobili illa peccatrice, quæ est apud Lucam Cap. 7. absumere: verum noster Esdras, quem mutilatū reliquimus, reclamare videtur: maximè in tanta eius loci, vbi docendi finem fecimus, cum istius temporis ratione cōguentia: vt exigua mihi facultatem ad illa persequenda relicturus videatur. Ostendimus superiori concione, Ecclesiam penè idem nunc agere cum iis, qui quadragesimalem obseruatiam ad eius mentem peragunt: quod olim Esdras in reuocandis suis à Babylone ad Hierusalem, factitauit. Imò totus ille libellus quemadmodum nihil aliud quàm molem rerum, difficultates, ac molestias, priusquam Iudaicus ille populus à Babylone auelli potuit, templum ac ceremoniæ instaurari, tractat: ita Quadragesimam hanc non aliud intellige, quàm perpetuam quandam instigationem, quæ nos à peccato pedem monet ad Deum refer

referre: vt non iniuria quis totum hunc libellum ad hoc tempus accommodarit. Deinde (si meministis) eousque in eius libri expositione progressi eramus, vbi Esdras, quum populum iam in vnū *Esdra. 8.* coactum à nido abstraxisset, ieiunium ac orationem, quod cœpri itineris molestia minus afficerentur, Deique auspiciis tuti peruenirent, in commune prædicauit: vt affligeremur (inquit) coram Domino Deo nostro, & peteremus ab eo viam rectam nobis, & filiis nostris. Quod quantopere ad id quod Ecclesia nunc instituit pertineat, vel me tacente intelligitis. Quemadmodum nec illud est alienum, quod proximo statim capite subiungitur: vbi Esdras sua coram Deo abiectione, lamentis, ac fletu, id à populo obtinuit, vt alienigenas vxores repudiarent, vnâque cum illo grauius lugerent. Iam tribus his partibus nōnne totus Quadragesimæ scopus pulcherrimè est cōprehensus? Quare alienissimum videretur, si in tanta figurarum ac rerum conuenientia, me ab Esdræ contextu, quem hactenus sum persecutus, abduci sinerem: maximè, quum velim, nolim, nunc de ratione ieiunandi, ac vitam corrigendi (quod Quadragesima vel invito extorquebit) fuerit dicendum. Vnde rectius fecero, si hæc nunc in loco apposuero: quàm repetita tempore Paschali, alieno videlicet, tanquam Calabris hospitibus xenia sim obtrusurus. Non enim latius aliquid, quod tunc tractemus, nobis spero futurum. Non quoddam historiam illam de peccatrice poenitente penitus abiecerim: sed hanc cum Esdra simul miscere, vel postea subnectere, est cōsiliū.

Esdras. 2.

Psal. 94.

Nū. 14.

1. Esdr. 8.

Quod principio clam vobis esse nolui, vt quid à me expectare habeatis, iam inde vobis constaret. Verum enimuerò id quod primo loco ex hoc libello, cum Quadragesimæ scopo congruere diximus: nimirum quo pacto Esdras, & ante ipsum alij, populo Dei ad iter è Babylone Hierosolymam capeffendum, & Domini ac sacrorum cultum restituendum, autores fuerunt: quandoquidem hactenus satis multa ea de re diximus, non est nunc animus retractare. Illud vnum vos rogo atque obtestor: ne vos in sequendo, Ecclesiæ duriores, quàm illi se suis ducibus præbuerunt. Numerus eorum quos Zorobabel primò reduxit, erat Quadraginta duo milia, trecenti, sexaginta, exceptis seruis & ancillis. Postea Esdras satis magnū numerum & ipse coëgit. Ah, quàm solidum gaudium Matri huic nostræ pareremus, si & ipsa tam numerosam manum Christo lucrifacere nunc posset. Sanè nō modico plus nostra interest, quàm ipsorum, hæc loci mutatio, siue commodū, siue detrimentum spectes. Vt non absurdè Dauidicū illud vobis iterū inelamem: *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra, &c.* Et illud Iesu filij Nun: *Nolite rebelles esse contra Dominum: terra quam circuiimus, valde bona est: ascēdam⁹, & possideam⁹ eā.* Ceterū vi dixi, nolo huic materiæ diutius immorari: sed ad sequētia me recipere, quæ ab hoc Esdræ loco exorsum habent.

ET prædicaui ibi ieiunium. iuxta statum Aba-
ua, vt affligeremur coram Domino Deo nostro, &
peteremus ab eo viam rectam nobis, & filiis nostris, vni
uersaq; substantia nostra.

Aud

AVditis quid secundo loco ex hoc libello ad Ecclesiæ institutum petere debeamus. Nam idē est vtriusque factum, & mens per omnia concors. Quod ille in sui ieiunij præscriptione sectabatur id ipsum intendit Ecclesiæ: puta, vt eius filij tantò certius, cum felici viæ progressu, misericordiam apud Deum valeant obtinere. Vbi imprimis illud notandum est, errare eos ac falli, qui ecclesiastica ieiunia insectantur: quum Esdræ horum præceptio non ad vitium à sacra scriptura, sed ad non dubiam laudem referatur. Quod diligenter à vobis animaduersum, atque in animo repositum iri cupio: vt inde vobis constet, ieiunia hæc nostra, quādo nulla superstitione sunt vitia, sed suis sibi conditionibus constent, pia esse, salutaria, & vt Christiano perutilia, ita Deo gratissima. Ad hæc in ecclesiæ procerum manu esse, vt quum necessitas ita expostulat, populo illa imponere, quicquid blaterent è nouatoribus istis nonnulli. Porro præfenti loco hæc confirmari melius vt intelligatis non grauabor rem latius, sed non multis verbis explicare: ita tamen, vt vberiore de ea materiā cogitandi apud vos habeatis.

Primum non eget multa disceptatione, ieiunare è Christiani officio magis nescit, an comessari: nam quisquis vel communi sensu præditus est, id facile poterit diiudicare. Nam si homines nos potius esse quàm bruta rationis expertia: & non cuius religionis, sed Christianos, si in Christi schola versari nos, non Epicuri, si peregrinos nos hic agere, à patria extorres, & periculis vndique nudos a hostibus patere, vbi ne ad momentum

quidem de vita ac incolumitate securi esse possumus: hæc omnia si exatè perpenderit, adhuc dubitabimus utrū ieiunare nos magis conueniat, ac deceat, an ventri seruire? Sed hæc missa faciamus, & orationem nostram ad Esdræ duntaxat verba attemperemus. Ex quibus illud principio pro comperto habemus, ieiunium à veteris testamenti patribus inter ea etiā habitum ac relatū fuisse, quibus, vbi necessitas aliqua urgebat, vel ad auertendam Dei iracundiam, vel ad implorandam misericordiam, vtebantur. Esdras haud dubiè si certius aliquod ac præsentius præsidium ieiunio ac oratione sciisset, fuisset eo usus. Sed non ipse solus hanc illi auctoritatem ac opinionem comparauit. Iosaphat Rex quum ex improviso grauissimum ipsi bellum illatum esset, neque copias ad resistendum haberet, contulit se (vt habet Scriptura) ad rogandum Deum, & prædicauit ieiunium vniuerso Iuda. Ad eundem modum instituit suos Bethulienfes Eliachim Sacerdos, quum ab Holoferne tantum non extrema paterentur. Esther quoque Mardochæo, cæterisque suæ gentis hominibus, ne Amani truculentiam experirentur, ieiunium indixit. An non Rex Niniues, quum ad Prophetæ interminationem post quadraginta dies vniuersam urbem cum incolis perituram intellexisset, etiam bobus & iumentis, nedum hominibus, cibo ac potu interdixit? Sed exemplorum nõ esset numerus, si omnia hic recensere vellem: quò minus est mirum, multo minus culpandum, si Ecclesia filiis suis, quos videlicet Christo reconciliare intendit, ieiunandi morem inducit.

Secun

Secundò liquet, nõ hoc solùm ieiunio delatum fuisse, vt vtile iudicaret ac necessariū, & ob id tam familiare sibi fecisse: verum etiam apud Deum nõ vulgare pondus habuisse. Nam apud Esdræ quidem ita subditur: Ieiunauimus autem, & rogauimus Deum nostrum, & euenit nobis prosperè. Et non multo post: Et manus Dei nostri fuit super nos, & liberauit nos de manu inimici, & insidiatoris in via. Quibus verbis apertè conuincitur, Deum ipsorum ieiunio ac orandi studio fuisse delinitum: alioqui non ita ad sententiam illis omnia euenissent, sed potius contrà. Quod in Iona etiam aliquanto clarius refertur: Vidit Deus (inquit) opera eorū, & misertus est, &c. Quemadmodum & in libris Iudith & Esther, quos suprà citauimus, est manifestum. Proinde si Deus Iudaico ieiunio demulceri potuit: imò si ne Niniuitas quidem ieiunantes opinione decepit, in vtrorumque bonum ac salutem: nostro nos ieiunio gratiam ac pietatē detrahemus, maximè quum ad vnū omnes finem scopumque spectemus? Esdræ ieiunandi causa fuit, vt humiliaremus (inquit) Deo animas nostras: Ecclesia verò ad hanc, complures alias habet, eorū nobis ieiunadum existimet. Quarum vna est, quòd hoc pacto pro admisis sceleribus ipsi nobis pœnam irrogamus, & diuini iudicij rigorem nostra ipsorum austeritate inflectimus, auertimusque: auctoritatem suam adhibente D. Paulo, qui ait: Si nosmetipsos diiudicemus, non vtiq̃ iudicemur. Altera, quòd vbi carnem nostram cū vitiis suis ac concupiscentiis ieiunando domamus ac crucifigimus, facilius nos à peccato cohibemus.

b 4

Quod se facere D. Paulus aperte pronunciat: Castigo (inquit) corpus meum, & in seruitutem redigo, ne quum aliis prædicauerim, ipse reprobis efficiar. Tertia, quod animū ac sensus omnes ad precādum tanto expeditiores ac promptiores habemus, quanto seuerius carnalibus desideriis, quæ, D. Petro teste, militant aduersus animam, alimēta negamus. Quarta, quod idipsum quod orando consequimur, & si quæ præterea ad virtutem adminicula habemus, non tam facilè nobis elabuntur, quando contra carnalium desideriorum irruptiones excubias agimus. Nam si sensibus, hoc est custodibus, vel elusis, vel oppressis intra vallum irruerent, nulli dubium, quin nos armis ac rebus omnibus spoliarent. Quinta, quod quod ipsi nobis ad victum parcius necessaria suppeditamur, eò sunt ad succurrendum pauperibus facultates nobis ampliores. Et hæc est vel præcipua, grauissimaque inter cæteras, & quam illi fidei nostræ columnæ vnice & probabant & colebant: nimirum vt iuxta Esaia præscriptum, frangas esurienti panem tuum, & egenos vagosque inducas in domum tuam, &c. Hoc est inquit Dominus ieiunium quod elegi. Neque aliud ita inculcant, qui è Patribus sua monumenta ad nos transmiserunt (vt de Leone superiori concione euidenter est ostensum) quàm quod hanc nobis ieiunandi rationem commendent, vt quod nobis subtrahimus, pauperibus erogemus. Proinde perspicuum est, non vnā esse causam, easque iustissimas, quibus Ecclesia hunc ritum contra vitiligatores defendat. Iam ne quadragesimalis quidem

quidem huius disciplinæ simplex est ratio.

Quarum prima est, quod quemadmodum omnium rerum, ira etiam dierum anni Deo decimas pendamus. Proxima, ne à Christi atque Patrum exemplo, qui horum dierum numerum, precibus ac sacræ meditationi indulgentes explerūt, quantum in nobis est, discederemus. Tertia, vt toto hoc spacio, ad diligentius recolenda impensa nobis salutis ac redemptionis mysteria, animum ante assuefaceremus excoleremusque: vt si cum Christo crucifixi ac mortui fuerimus, cum eodem etiam resurgamus. Postrema, vt per hoc in æternæ illius ac beatæ vitæ memoriam delabamur, vbi citra alimentorum sustentationem cum angelis Dei ætatem nunquam finiendam ducturi sumus. Iam vt ad id vnde digressi sumus redeamus: noster Esdras vnicam duntaxat causam suo ieiunio prætendit: sed quam sacra scriptura ad non obscuram gloriam illi attribuit. Et tam impudenter temerarius erit aliquis, qui Ecclesiæ consuetudinem, tot sanè rationibus & piis iustisque causis vallatam, improbare audebit? Atqui de secunda quidem parte hæc dicta sufficiant. Porro tertia, quam dixi, in his Esdræ verbis incumbit: Ego (inquit) prædicaui ieiunium: quasi dicat, priuata autoritate, sed necessitate extorta, non legale & perpetuum) ad quod astricti tenerentur) sed præsentī periculo congruens, ieiunium indixi. Habebant etiam illi è lege stata tempora ieiunandi, maximè quum festum Expiationis celebrarent, ab ipso Deo præscripta: verum hoc, de quo loquimur, non Deum, non Moſen au-

tores habet, sed Esdras, hominem sanè priuatum. Eiusdem generis fuerunt & illa, quæ suprà à Iosaphat, Elachim, Esther, & rege Niniues præpra memorauimus: voluntaria etiam illa & temporaria, & ad quæ nemo lege, vel Dei præcepto teneretur. Iam & hoc diligenter attēdite: Esdras, Eliachim & Mardocheus nullam publicam personam gerebant: Iosaphat, & rex Niniues, tametsi summo apud suos loco essent, prophano tamen: nihil interim obstat, quò minus suis ieiunium rectè, è scripturæ sententia, præscriperint. Et tu, Ecclesiasticis magistratibus non relinques, vt dum publicæ salutis curam agunt, simile aliquid iniungant? Sed dicis: nō illis præcepit Deus, vt nouis sanctionibus populum grauarent, sed Euangelium duntaxat annuntiarent. Respondeo: quis Esdræ, & ceteris, quos suprà nominaui, in mandatis dedit, vt vbi vrgeret necessitas, subditos suos hac ieiunandi molestia vexarent, & flagellum flagello cumularent? Sed quid stultius? Nusquam in lege de patria, & priuata cuiusque in domesticos potestate, mandatum aliquid legimus: nemo tamen patrifamilias detraxerit, vt penes ipsum non sit suis præcipere, actionum momenta ac vices ordinare, edendi, dormiendi, ludendi potestatem facere & omnia ad suum arbitrium reuocare: neque verò liberis vel seruis concesserit, vt contra ipsius imperium aliquid attentare præsumant. Neque fuerit admodum necessesse: nam ipsa patrij nominis impositio hanc sibi auctoritatem, vel vltro arrogat, vel tacitè deposcit. Quanquàm non errarit, qui hoc dominico præcepto

cepto, Honora patrem tuum & matrem, de ea ^{Exod. 20.} cautum dixerit. Ad eundem modum dixerō de magistratibus & primatibus Ecclesiæ: Esto, nunquam illis à Christo potestatem factam, vt nouas leges ac decreta rogarent: ipsa Apostolici muneris functio hoc sanè includit. Nam si Ecclesiam Dei, in qua eos Spiritus sanctus episcopos posuit (vt D. Paulus ait) regere habent, nemo negabit, opinor, curare eos debere, vt politia ac ordo seruetur: nam vbi hominum conuenticula aguntur, non parum facilius pane & aqua careas, quàm politica illa moderatione, qua in officio contineantur. Hanc autem administrare est omnino impossibile, nisi pro temporum, rerum, & personarum varietate: eadem auctoritate liceat veteres leges inflectere, & nouas iubere. Præterea quum sacra scriptura suas præceptiones ita ferè omnibus intungit, vt nullum faciat modi aut temporis discrimen: nōne suis vicariis satis apertè mandasse videtur, vt hæc ipsi per se simplicioribus denuncient, & modum singulorum ac tempus præscribant? Alioqui nisi hac ratione cum illis egeris, nunquam quod iubetur perficerent. Sed quod dico, exemplo fiet lucidius. Præcepit Deus, vt à nobis coleretur: Christus docet & mandat, vt oremus, agamus poenitentiam, communicemus eius corpori & sanguini, & pleraque alia: at his nullum certum tempus præfixit. Nōne tibi iam Ecclesia consultò agere videtur, quæ ne hæc & similia in contemptum tandem dissuetudinem, & obliuionem (apud plerosque saltem) abeant, singula ad certum tem

tempus ordinemque astrinxit? Quam eius cautionem, earum videlicet rerum quæ per se piæ sunt & necessaria, plurimumque habent ad mandatorum Dei obseruantiam momenti: nemo facile eludat, aut contemnat. Non enim hic suum negocium, sed Dei, à quo nimirum omnis potestas est, teste D. Paulo, tractat. Quod etiam pertinet, quod apud D. Lucam dicit Christus: Qui vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Et alibi: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quod subinde etiam inculcat Salomon, quum præcipit ne patris nostri ac matris præcepta transgrediamur. Patrem verò intellige DEVM, matrem Ecclesiam. Neque adeò exempla desunt, è quibus deprehendere liceat, Deum aliquoties multo grauius in illos animaduertisse, qui in eos, qui vicariam ab ipso potestatem exercebant, iniurijs aut alioqui graues fuerunt: quàm si in ipsum se delictum admisissent. In Deuteronomio ita cauetur: Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, ex decreto iudicis morietur homo ille, grauius sanè, quum pluraque etiam Dei præcepta huic noxæ eximantur. Iam in confesso est, in Dathan & Abiron, qui Moysi imperium populo graue existimabant ac intolerabile, multo durius fuisse vindicatum, quàm in Dauidem, qui insontis viri necem adulterio coniunxerat, ne facti sui alium præter Deum vindicem haberet. Et an non rationi cõsentaneum, Deum in temeratores illos aliquanto grauius insurgere: quum hæc ipsorum insolentia, peruicacia, contraque magi-

stratus præsumptio, in Deum, quatenus Ecclesiæ vnitatem ac ordinem conuellit, publicè palamque, redundet? Sed iam receptui canamus. Videtis igitur quàm copiosam sapiendi materiam è paucis illis verbis habeamus, Ego prædicaui ieiuniũ, &c. Quæ si ad mente quis sapius reuocauerit, consequetur haud dubie, vti quid illi tardij ex hac obseruatione (vt multis contingit) oboritur, citius depellat, & ad eam ritè obeundam alacriorem se magis ac magis inueniat.

FERIA QUARTA POST

Dominicam Inuocauit. sermo tertius.

ETSI superiori Dominica, tam Evangelij, & Esdræ occasione, quàm ecclesiæ admonitu ob huius temporis religionem, non pauca de ieiunandi ratione disseruerim: tamen, quòd temporis breuitate excluderet, de eadem re non nihil videtur etiã nunc dicendum: partim, vt quid quisque de ea sentire debeat, in horum præsertim temporum confusione cognoscat, partim vt expeditiores ad id, quod præcipuè dicendum proposuimus, veniamus.

Principiò, an non valde absurdum videtur, quum ieiuniũ nobis in iocum & risum vertamus in eo persuadendo multum velle laborare? Sanè: si Ecclesia interim nobis permitteret, vt tantã rem silentio premeremus. Nam sacra scripturæ enarrationem tractanti, velit, nolit, necesse est eam rem sæpe in concionem deducere: nisi velit singulis ferè paginis commissuram admittere. Ita vt ausim (meo quidem iudicio) affirmare, Ecclesiam magna

Esa. 53.

Matt. 6.

magna ex parte posse sanari, instaurarique, si res
eò deduceretur, ut ieiunij vsum, germanum illum
& gnesium, ut ab Esdra, olim, Iudith, Esther, Iosa-
phar ac Niniuitis, imò & ab Apostolis, & Ecclesię
erectoribus, vsurpatum fuit, vno omnes animo
denuò admitteremus. Non temerè dixi, germa-
num: nam ieiunium nulla non tempestate, etiam
in veteri testamento, vitio & defectu apud po-
pulum laborauit. Esaias totum caput in Iudaici
ieiunij abominatione, nimirum iussu à Deo in-
stituta tubę vocem exaltare, consumit. Christus e-
tiam ipse in Euangelio grauius inuehitur in Pha-
riseos, negans eos gratiam sui ieiunij apud Deum
habitueros. Neque Orthodoxi Patres hac in re co-
ciosi fuerunt, ieiunij obseruantiam longè aliter
tradentes, imò & agentes, quàm sit hodie. Quò
fit, ingruentibus palsim in eam peruersis opi-
nionibus, ut difficile sit de ea tractare. Nam si,
ad exemplum Esaia, ieiunij abusum reiciis, &
profligare tentas: ita accipiunt, quasi telum in
ipsius ieiunij (quod tamen sanctum, & à Deo re-
ctè institutum fateri coguntur) iugulum contor-
seris. Si id scripturę autoritate asserere & statue-
re niteris: iam te omnium earum rerum, quas iei-
unium hodie post se trahit, assertorem faciunt:
intantum, ut si quis ieiunium (ita ut est) vtile ac
pium probare conatur, parasitus, ergaspistes,
meritarius, denique Papista audiat necesse est:
perinde ac si ieiunium nuperum sit, & Papisti-
cum inuentum: & veteris testamenti Patres,
Prophetę, Ioannes baptista, quin & Christus
ipse, & Apostoli non antè ieiunarint, quàm papi-
stic

sticum nomen fuerit auditum. Quare nisi hæ-
reticus & Ecclesię hostis haberi voles, ieiunium
(ita ut nunc obseruatur) frigidum, ineptum,
stupidum ac infructuosum, impurum denique
& erroneum populo relinquant oportet: quasi
illud ex Ecclesię traditione tale habeamus. At
verò quum ieiunij in tota sacra scriptura tam
frequens & celebris est mentio, ut mundus rum-
patur, non est mihi silentio prætereundum. Ve-
strum est attendere, qua circumspectione id à
me præstetur: nam discrimen certum est face-
re. In primis quicquid Ecclesię calculo est ap-
probatum, & à fidelibus ad hæc vsque tempora
receptum, id meum non est reicere aut iugula-
re, sicut neque è contrario, quod cum sacra scri-
pturę & Ecclesiastica traditione non quadrat,
approbare. Iam mihi certo certius est, ieiunan-
di ritum in vtroque testamento sanctum acce-
lebrem habitum fuisse: ut nemo neotericorum
inuentum esse dicat. Deinde & hoc mihi certum
est, Quadragesimę obseruantiam inter Eccle-
siasticas traditiones vnā è vetustissimis esse &
haberi: & quę, omnium tam Gręcorum quàm
Latinorum scriptorum consensu, ab Apostolis
ipsis tanquàm per manus nobis sit tradita: hoc
est, quam ipsi sectatoribus suis & prædicarunt
& docuerunt. Vnde (quod è vetustorum Patrum,
& qui ad ætatem Apostolorum proximè acces-
serunt, scriptis est manifestum) tanto spiritus
feruore, & incredibili promptitudine, iam tunc,
& per aliquot inde secula est celebratum. Pro-
inde facere non possum, quin id quod è sacra
scrip

Esa. 58.

Iudith. 12.

Ion. 3.

Eslh. 4.

Dan. 10.

scriptura ortum habet, & ab Apostolorum vsque
 ætate ad nos peruenit, sanctè suscipiam, & susci-
 piendum prædicem. Verum tale ieiunium, quale
 nunc in vsu est, haudquaquam ob id probaro.
 Nam si verum fatear, non multum ab simile ab
 eo existimo, quod Esaias, imò Deus ipse in lu-
 daeis tantopere carpit: si non etiam aliquanto de-
 terius. Nam tamen illi nihilo timidius quod li-
 bitum erat faciebant, proximus litem ac nego-
 cium faceiebant, & omnem planè humanitatis
 & pietatis affectum erga fratres exuebant, imò,
 & scenore & intolerabilibus exactionibus exsu-
 gerent: ieiunabant tamen, & sibi ipsis molestiam
 adferebant, intantū vt præinedia vertigine non-
 nunquam & glaucomate corripenterent, cinerem
 & saccum sternerent, in vesperam vsque, quod
 de Iudith legitur, ieiuni perdurarent: & quod
 in Esther & Niniuitis palam est, nihil penitus
 edulij gustarent: neque interim vinum aut ali-
 quid quod palato voluptatem adferre posset, vt
 Daniel, ad corporis firmitatem acciperent. An
 non hæc insignem bene ieiunantium speciem præ-
 seferrebant? At nos, obsecro, quid præter nomi-
 nis umbrā tenemus? Ab vno quidē genere cibi ab-
 stinemus, sed nihilofecius vino nos ingurgita-
 mus: carnibus non vescimur, interim Sardana-
 palicam quandam voluptatem in piscium appa-
 ratu, in nouis & exquisitis nobilium herbarum
 confecturis, vt sunt gelu in patina, Martius pa-
 nis, & tam varia è saccharo tragemata, secta-
 mur: subtrahimus nobis edulia, sed de peccan-
 di consuetudine nihil detrahatur: æquè vani, pe-
 tulan

tulantes, lasciui, & intractabiles ceruicem coram
 Deo non mollimus, proximis nihil concedimus,
 & in summa ne pilo quidem meliores euadimus.
 Sed quod prandendi tempus ad vnius aut alte-
 rius horæ spacium differimus, præclaram nos
 voluntatem ad implendum Ecclesiæ præceptum
 attulisse putamus, & quum sub vesperam men-
 sam diuersi generis cupediis abunde instruimus,
 illud ementito potius collationis nomine, quàm
 cœnæ vocabimus: tamen si perinde ac si cœnati es-
 semus, corpus & genium bene curauimus. Et
 adhuc, vt dixi, de ieiunio nostro nobis placemus,
 tanquam si officio nostro bene perfuncti essemus,
 catholicos nos facimus: alios qui non sequuntur,
 quacunque demum necessitate impediuntur, pro
 hæreticis & perditis habemus. Et hæc quidem om-
 nia, quasi autoritati Ecclesiasticæ, à qua nimi-
 rum ieiunium hoc mutuati sumus, inniteremur:
 quum (si verum dicere velimus) Ecclesiæ potius
 ac Deo contumeliam irrogamus, & hæreticis in-
 uehendi in Ecclesiam eiusque institutiones, nimis
 iustam ansam præbemus. At si audire libet, quale
 ieiunium Ecclesia nobis tradit.

*Utamur ergo parcius
 Verbis, cibis, & potibus,
 Somno, iocis, & arctius
 Perstemus in custodia.
 Vitemus autem pessima,
 Quæ subruunt mentes vagas:
 Nullūque demus callido
 Hosti locum tyrannidis.
 Dicamus omnes cernui,*

*Clamemus atque singuli,
Ploremus ante iudicem,
Flectamus iram vindicem.*

*Nostri malis offendimus
Tuam Deus clementiam,
Effunde nobis desuper
Remissor indulgentiam.*

Hoc est ieiunium quod Ecclesia nobis præscribit: & ad eum modum ab utriusque testamenti Patribus olim est celebratum. Aduersus tale ieiunium non video quod aliquis oblatrare possit. Certe Esdras, quem præ manibus habemus, tale ieiunium prædicauit. Et quicquid hactenus in ieiunij commendationem dixi: videlicet, laudabile esse ac pium, & Christiano dignum, non obscuram neque ambiguum ad pœnitendum viam, denique magno esse apud Deum loco (vt non ex Esdra solo, sed è diuersis scripturæ locis euidenter ostendi:) de tali omnino ieiunio dictum volo. Quæ quum ita sint, insigniter errant, qui non ferunt, aut saltem lacerant, quod ecclesia ad tale ieiunium per verbi sui præcones, imò per summos pontifices, nos astringat, vocetque, & ne semper fluctuemus, certum ad hoc tempus, puta hanc Quadragesimam: idque exemplo Moïsis, Helix, & cum primis Christi seruatoris nostri, præscripsit. Quod si penes Esdram autoritas fuit suos ad ieiunandum prouocandian perperam agit Ecclesia, quæ nos ita affatur?

*Ex more docti mystico
Seruemus hoc ieiunium,
Trino dierum circulo*

Ducto

Ducto quater notissimo.

*Lex & Prophetæ primitus
Hoc protulerunt: postmodum
Christus sacravit omnium
Rex atque factor temporum.*

Ex quibus omnibus apertè cōuincitur, quàm stolidè & præter æquum faciant, qui id quod Ecclesia grauitè sanè & prudenter ad faciliore obseruantiam mandatorum Dei instituit, nulla omnino ratione, & cum magna Ecclesiasticæ tranquillitatis perturbatione, contemnūt. Ad hoc manifestum est eos insigniter falli, qui pro Achillæo argumento ita colligunt: Deo nihil eorum probari, quæ ipse per se palam non promulgauit, quū contrarium ex iis quos supra adduci, Esdra, Iosaphat, Mardocheo, Niniuitis, aliisque permultis, quorum ieiunia Deo pergrata fuerūt, etiam si præceptum non accepissent, apertè doceatur. Et hæc ferè sunt, quæ mihi nunc de ieiunio, primū in genere, deinde huius Quadragesimæ potissimum ratione dicenda occurrerunt. Illud præterire non potui ob Esdræ locum: ad hoc præsentis temporis occasione, & Euangelij quod proxima dominica est lectitatum, opportunitate, non inuitatus solū fui, sed coactus. Et vtrunq; sacræ scripturæ auctoritate satis arbitrari vallatum. Superest, vt verè ac Christianè ieiunemus, alioqui oleum & opera nobis (vt ait ille) perierit. Faxit Deus, vt hæc & alia sedulo cum mente pertractemus. Amen.

C 3

*Exo. 34.
3. Reg. 19.
Matt. 4.*

SERM. QUADRAG. IN
IN NONVM ESDRAE CA-
put: dominica Reminiscere sermo primus.

ESDRAE partim, partim praesentis temporis occasione, duabus iam continuis concionibus de ieiunandi ratione abundè differui. Prædicabat ille ieiunium, quod qui cum eo erant religiose susceperunt, quo affligentes coram Deo animas suas, rectam ac minimè periculofam viam à Babylone in Hierusalem, patriam nimirum, ab ipso obtinerent. Ecclesia verò ad hoc exemplum proximè accedens, Quadragesimæ obseruantiam nobis proponit: quò iter nostrum versus supernam illam Hierusalem, parato nobis à Deo com meatu & praesidio, & instituamus facilius, & citius conficiamus. Certè ad vtrunque hoc non parum confert ieiunium. Nam & exsoluit animum, quò facilius posset ipse se transcendere, & in Deum erigere: deinde ubi iam cristas nobis detrahimus, & in anteaكتورum criminum detestationem ieiunando, aliis id genus molestis exercitamentis, poenam ipsi nobis irrogamus, sit vt citius in gratiam à Deo recipiamur. Deus ipse, quum Iudæis festum Expiationis iniungeret: affligetis animas vestras in eo (inquit) vt propitiatur vobis Dominus Deus vester. Ex quo non solùm loco colligere licet, Deum non temere peccata remittere, nisi vera animi indicia proferimus, grauitè ob eorum memoriam nos angi. At quis credat ita nos esse affectos, quum præ nobis nihil nisi ludum ferimus, græcamur, potamus, saltamus, iocamur, & omnis generis lasciuia diffluimus? Non ita, charissi

Leui. 23.

charissimi: non sunt illa contriti ac humilitati cordis argumenta, sed gemere, plangere, moerere, plorare, orare, necessitatem aperire, ab omni denique se voluptate & proteruia absolvere. Hæc illa sunt signa, interiores ærumnas, & non fictum cordolium attestantia, quibus olim Deus à Ninivitis delinitus: maximè quum ad prædicationem Ionæ nihil moræ interponerent: vindictam ab illis, sententiàmque reuocauit. Sed ieiunium, video, me denuo abriperet: absoluiam, si hoc vnum addidero. Non secus atque Esdras celebrato cum suis ieiunio, fufisque ad Deum orationibus, incolumes lætisque in patriam peruenerunt: ita & nobis feliciter succedet, magnòque nos bono cumulabimus, si ieiunium ita vt decet, & à Patribus ad nos vsque peruenit, peragere curabimus. Iam ad Esdram: Nonum caput exorditur sic:

Postquam autem hæc completa sunt, accesserunt ad me principes, dicentes: Non est separatus populus Israël, & sacerdotes, & Leuitæ, à populis terrarum, & de abominationibus eorum: Chananæi videlicet, & Hethæi, & Pharesæi, & Iebusæi, & Ammonitarum, & Moabitarum, & Aegyptiorum, & Amorraeorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi, & filiis suis uxores, & commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam Principum & Magistratuum fuit in transgressione hac prima.

EX huius capitis exordio facilè intelligitis, quàm opportunam huic tēpori historiā nunc adferamus: in qua omnia ea inuenias, quæ ad vitæ correctionem, & ad Quadragesimam ritè obeun-

dam, necessaria noscuntur. Vtinam & nos tantam animi promptitudinem in obediendo, reiiciendis que à nobis vitiorum retinaculis, declaremus: referremus procul dubio fructum omnium opinione & expectatione maiorem. Vnde non absurde optarim talem omnibus Episcopis & pastoribus mentem, qualem toto hoc capite Esdras deprehendimus: et eiusmodi in populo pectus, quod illorum exemplo, haud grauatè duci ac flecti posset. Nam duobus his comparatis, nulli dubium esse debet, quin Quadragesimam hanc cum magno nostro cuiusque profectu, & publicæ calamitatis euidenti conualescentia, Deo nobis suffragante, ageremus. Sed vtrunque ab altero non potest esse disiunctum: nam si alterum, vel in pastoribus vigilantia, vel promptitudo in plebe defuerit, nihil egerimus. Quid si pastor verbi munere ritè fungatur, si nemo sit qui sequatur? Iam ut vulgus se morigerum præbeat, vel itque vitio nuntium remittere, illis interim non nisi semetipsos pascentibus, quid magni fuerit? At vbi vtrunque est præstitum: certabat cum ipso populus de diligentia, exhortandi ipse, illi semet emendandi. vnde necesse fuit, vt feliciter res succederet. Interim an non mirum, quod Esdras homo priuatus, non quæuis populum sed Iudaicum, qui toties indomitus & duræ cervicis audiuit, tam facile ad repudium eorum, quæ nobis secundum naturam sunt cõiunctissima, omitto ad vulgarem resipiscentiam, adduxit? At quanto nos iustius in eiusmodi studium conspirare debemus, qui non ab vno Esdra prouocamur, sed à tam multis: Mose nimirum, & Prophetis,

phetis, Christo, Apostolis, Ecclesia, & tam multis eius vicariis, qui vnanimi omnes consensu & ore nos ed inuitant: Sed iam quid Esdras in populo correctione dignum inuenerit, quòque modo ad ea tollenda processerit, audiamus: quò tamen & ad nostrorum defectum cognitionem & emendationem nos oratio perducatur: nempe vt quadragesimalem sanctionem, & pœnitentiæ tempus, & arripiamus certius, & felicius peragamus. Laborauerat Esdras principio non mediocriter, priusquam resideret illos, qui à priori remigratione in Babylone superfuerant, patriæ desiderio tingere, & in vnum cogere potuisset. Deinde quum iam ad iter accinæti essent, non parum sollicitus est, vt eos à periculis sartos tectos in patriam perduceret. Quod vbi perfecisset, supra modum exultans est, tanquam qui rem tam præclaram feliciter absoluisset, & nihil in posterum molestiarum timendum sibi duceret. At vix conquierat, quum ingens illi derepente negotium factum est ab iis, qui priori loco migrarant, vt denuo ad planctum & lacrymas confugere cogeretur: imò etiam timere deberet, ne ira Dei, iterum in populum descenderet, & in hostiles terras aliquò ob prauaricationem relegarentur. Quantum, putatis laboris & sollicitudinis pius ille vir & verus pastor prius perpeffus est, quàm populum ab hac transgressionem reuocaret? Sed nullo modo sibi parcendum ratus, tanta diligentia in hoc incubuit, vt quemadmodum antea à Babylone omnes ad vnum abduxerat, ita nunc obtinuit, vt ad auertendam Dei iram vno animo, pro se quisque, sanctis ad-

monitionibus parerent. Hinc sibi petant Ecclesiarum pastores exemplum, quod sequantur. Qui Dominici ouilis curam suscepit, habet semper quod agat, non est quod ferietur, aut de diligentia remittat: inueniet semper petulcas, quæ vel se cogi non sinant, vel à caula resiliant. Ad verum pastorem valde multa requiruntur: quanquam negligitur. Dignitatem omnes promiscuè ambiunt: verum quid exigit, nemo est qui cogitet. *Ioan. 21.* Simon Ioannis (ait Christus Petro, neque id semel, sed iterum & tertio) diligis me? pascue oues meas: ac si dicat, Non potes mihi rem gratiorem facere, neque quanti me facias certius declarare, quam si earum quas tanto meo labore afferui, curam egeris, seduloque ne qua mihi pereat, annisus fueris. Inde est, quod Dominus tam graviter conqueratur de ociosis, crassis, infidis, & sui tantum studiosis pastoribus: in quos acerrimè inuehitur. Apud Ezechielem, Væ (inquit) pastoribus qui pascebant semetipsos. Nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini: & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit, non consolidastis: & quod ægrotum, non sanastis: quod confractum est, non alligastis: & quod abiectum est, non reduxistis: & quod perierat, non quaesistis: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia, &c. Intelligebat nimirum Esdras, quid se facere deceret: quare neque conquieuit, quandiu aliquos Babyloni adhuc deditos videret, vel illic esse, qui patrias leges infringere, comperisset. Nam virobique pericu-

periculum erat. Siue enim in Babylone hæres, puta extra unitatem catholicæ Ecclesiæ: quæ ad exemplum Arce, eos solos seruat, quos compræhendit: siue intra Ecclesiæ pomeria receptus, secus quam decet professionem tuam, te gesseris: nam tales (teste D. Paulo) non habent hæreditatem in regno Christi & Dei: æquè perieris. Iam certum est neminem perire, nisi qui deplorata fuerit malitiæ: in grauem eius pastoris damnationem, cuius negligentia id accidit. Sanguinem eius (inquit Dominus apud Ezechielem) de manu speculatoris requiram. Quare quum Esdram non præteriret, quam graue & metu plenum erat populum suo errori relinquere, remis velisq; (quod aiunt) obniscus est. Deus faciat, haberemus aliquam mul-
Exe. 33. tos eius animi pastores, qui Esdram in hoc facto gnauiter æmulerentur: quin potius faciat, vt ne vnus quidem sit, qui tanto ardore muneris sui partes obeundas non accingatur. Sanè non habet, cur culpam in Ecclesiam deriuent: quid siquidem illa, toto potissimum tempore, aliud quam ad simile opus parèmq; diligentiam suos vicarios exemplo inuitat? Secundo loco: sed quod ad omnes pertinet: ex hac historia docemur, non esse procrastinandum in moru correctione, neque ita in Christianismo viuendum, vt ethnicismum referamus. Cæterum de hoc postea diffusius: nam pro rei gestæ fecunditate, quædam adhuc enucleatius sunt pensiculanda. Principio videte mihi, quam sincere & puro affectu, ij qui cum Esdra posteriores redierant, ad patriæ gloriæ & diuini cultus restitutionem anhelant. Vixdum sedes accepe-

rant, & statim Esdræ, quid in iis desiderant qui priores venerant, suggerunt. Quod sanè exemplū est absolutissimæ pietatis: ut silentio videlicet non foneas, neque dissimules, si quid contra diuinam voluntatem patrari conspexeris. Nam qui Deum amat, vult eius honori omnibus modis cōsultum: Qui proximum, non debet eius saluti si qua potest, deesse. Iam quomodo tam Deū quàm proximum amare censendi sunt, qui impietatem in proximo ferunt, & tacendo conniunt? Vnicuique mandauit Deus de proximo suo: ait ille.

Ecl. 17. Cui & D. Paulus ita suffragatur: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, &c. Porro fraternam correctionem quo pacto instituere debeamus, Christus nos instruit: Si (ait) peccauerit in re frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. si te audierit: lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit: adhibe tecum adhuc vnum vel duos. Quod si non audierint eos, dic Ecclesiæ, &c. Huius exemplum in Iudæis istis animaduertere licet: videbant fratres enormi vitio laborare: sed quod, pro numero eorum per se ipsi corrigere non possent. Neque tamen integrum sibi filere existimant: ut qui illud cum Dei voluntate pugnare, ipsosque illos gratulatio periculo exponi, non ignorarent: metuere etiam haberent, ne si factum illud impunitum & inemendatum relinqueretur, priuatam noxam Deus publica aliqua calamitate expiaret: quod factum legimus in Iosue, quum vnus priuati hominis furtum victoriam ad hostes traduxit.

Nam

Nam si peccato alterius non obsistis, dum tibi *Rom. 1.* facultas ad id porrigitur, noxam in proprium etiam caput adsciscis. Quoniam non solum qui talia agunt, digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus.

Sed quid iam ab illis expectas? plena omnia veritas in Deum & proximum charitatis. Accedunt Esdræ, quidnam vitij in eis deprehenderint exponunt. Quare non est, quod eos quisquam delatores vel accusatores fratrum fuisse existimet: quum palam sit ex eo, quod rem ad vnum Esdræ deculerint, à quo nimirum pro ipsius in Dei rebus cognita diligentia, & pro ea autoritate quam sibi vulgò collegerat, voluntatem inde, hinc facultatem deesse non sperarent: non aliud ipsos: quàm nudam fratrum correctionem sperasse. Vnde manifestum est, eos studium non in hoc contulisse, ut vel fratribus calumniam struerent, vel Esdræ ob delatam autoritatem palparent: sed ut fraternæ duntaxat charitatis rationem haberent: quemadmodum & Ioseph, quæ in fratribus notauerat, patri legitur aperuisse. Hanc sollicitudinem æquum erat & nos ita æmulari, ut nemo fuerit nobis tam coniunctus, quem, si perperam agere conspexerimus, non admoneamus, velimúsque correctum. Qui dixit patri suo, & matri suæ (ait Moyses) nescio vos: & fratribus suis ignoro illos, & nescierunt filios suos: Hi custodierunt eloquium tuum. Et ipse, nonne hunc affectum euidentissime expressit? Intantum propendebat beneuolentia in suos, ut quum eos Deus internectione deleturum se minaretur, ipse

*Gen. 37.**Deut. 33.**Exod. 32.*

Num. 25.

1. Cor. 5.

ipse è vitæ albo eradi maluerit: tamen ob vituli aurei abominationem vsque adeo in eos iracundia exarsit, vt in pœnam vigintitria millia hominum gladio mactauerit: laudaueritque Leuitas, quod in hac animaduersione nullum coniunctionis aut necessitudinis discrimen habuissent. Quis hoc factum inhumanitatis, imò crudelitatis non arguat? quum reuera fuerit zeli diuini, quo & honorem Dei saluum volebant, & scelus atrocissimum expiatum. Tale quid & in Phinees Eleazari filio depræhendas: qui virum & mulierem palàm turpissimo exemplo rei veneræ operam dantes, pugione confodit. Quo de facto, non solum non repræhensionem à Deo meruit: verum sibi & posteris summi sacerdotij dignitatem in perpetuum reportauit. Vnde liquet non vindictæ studium fuisse, sed zelum. D. Paulus etiam non dissimili vehementia Corinthium cum, qui nouitate facinoris gentiles etiam exemplo vincebat, tradit Sathanæ: idque in nomine Domini nostri Iesu Christi: quo nihil intemperiei, aut vindictæ datum liquidò intelligas. Et ita tradit, vt corporis duntaxat malo edoctus, resipiscat: ne putes illum, eum qui sanari poterat, sanum noluisse. Habetis iam summam eorum quæ primo loco ex huius capitis exordio admonitos vos volebam: nempe vt magno animo, ingentique feruore in peccati exterminationem insurgatis, tam in emendationem vestrum ipsius, quàm aliorum, siue ad vos pertineant, siue fraternitatis tantum necessitate sint coniuncti. Quod tanti fuerit momenti, vt nisi tale ani-

le animi studium corripiamus, non video quid vnquam emendationis vel à nobis ipsis, vel ab alienis expectare debeamus.

Sed iam quid ad Esdram querimoniam delatum fuit, audite. Non est (inquiunt) separatus populus Israël à populis terrarum, & de abominationibus eorum. Quod perinde sonat, ac si pro cultu Dei idololatriam amplexi essent. verum res paulopost aliter explicatur nominatim, quod passim cum circumhabitantibus vicinis, tam ipsi, quàm liberi eorum connubia contraxissent. Iam id fortè ea de causa fecisse videri poterant, quò inita societate, nihil ab eorum armis timendum sibi, qui paruo adhuc numero erant, putarent. Verum Malachias propheta (quem nō *Malach. 2.* nulli Esdram facere conati sunt) has alienigenas mulieres, propriis & suæ gentis vxoribus, quas abiecerant, etiam superinductas innuit. Nisi fortè velimus dicere, id eos sibi licere putasse: quum vxores suas, natura, vt semper, flaccidas, & à nouitate rei abhorrentes, confecto longo ac difficili itinere viderent labore ac annis graues, neque ad propagandam sobolem idoneas animum & affectum ab illis auocasse, repudiasse demum: denique earum loco, iuuenes re & forma lautas, tametsi gentiles, ductasse; & ita nulla ipsorum culpa (vt putabant: quod tamen per se grauissimum neque simplex peccatum erat) contracta cum vicinis necessitudine, sese aduersus ipsorum iniuriam arte muniisse. Imprimis Deus per Moysen disertè cauerat, ne vnquam cum alienigenis fœdus inirent, neque sociarent cum eis coniugia. *Deut. 7.*

iugia. Iam quum hoc præceptū nullam exceptionem pateretur: nihil agunt, quòd id publicæ firmitatis ac tranquillitatis causa, quòd à gentium violentia se vindicarent, fecisse se dicerent. Nam id perinde esset, ac si Deo non satis fiderent: se citra gentium affinitatem, solo ipsius præsidio tutos non fore. Deinde periculum erat, ne per hanc vnionem, progressu temporis, in Ethnicismum & idololatriam, more patrum suorum, qui ob id è patriis sedibus eiekti erant, relaberentur. Ea enim vel præcipua causa erat, cur vetuerat Deus, ne cū gentibus familiaritate se deuincirent. Nam superioris præcepti ratio ad hunc modū ibi redditur: Quia seducet filium tuum ne sequatur me, & vt magis seruiat diis alienis. Præterea an non intercedente hac copula, quicquid sanctimonix, quicquid gratiæ peculiariter à Deo consecuti erant, cōmunionem vel obliterabant, vel trans mittebant? De-

Ibidem.

Exo. 19. legerat eos Deus in peculiarem sibi populum, fœdus cum eis percussit, solos ex omnibus gentibus voluntatis suæ ac consiliorum participes fecerat: tantum vt peculium suum eos vocaret: Mo-

Deut. 4. se etiā ita dicēte: Nō est alia natio tam grādis, quæ habeat Deos appropinquantem sibi, sicut Deus noster adest cūctis obsecrationibus nostris. At quicquid illud erat vel sanctitatis vel electionis, non absurdè vltro deponere vel renunciare videbantur, quum ab electa stirpe ad alienos degenerarent. Neque hoc tacuerunt, qui delationis autores erant: nimirum quòd semen sanctum, quod in Abrahamo Deus benedixerat, & è quo Christus erat nasciturus, commiscuissent cum populis

pulsterrarum. Quin & Malachias eadem de re *Mal. 2.* his verbis illos perstringit: Transgressus est Iuda, & abominatio facta est in Israel & in Hierusalem, quia contaminauit Iudas sanctificationem Domini quam dilexit, & habuit filiam Dei alieni. Disperdat Dominus virum qui fecerit hoc: quia Dominus testificatus est inter te & uxorem pubertatis tuæ, quam tu despexisti. Possent & alia enumerari, quæ hoc factum ipsorum non parum aggrauant: qualia sunt, quòd non multo antè, singulari & penè insperato Dei beneficio, è tam longinquis regionibus patriæ sunt postliminio restituti. Deinde quòd in hoc facinus à tam multis est conspiratum: idque non à plebeis solum, verum etiam à sacerdotibus & Leuitis. Et quod atrocissimum est, principes ac magistratus (quod textus apertè dicit) in hac transgressione primos & Coryphæos fuisse. Quoniam quum magistratus ipse non dubitat palam piaculum admittere: consequitur, vt vulgus minori pudore sequatur, neque vitio sibi vertendum putet (modè pro vitio ducat) quod eos qui autoritate & doctrina polent, designare conspexerit. Quare nemini mirū esse debet, si hoc facinus ad Eldram statim referendum putarint. Nam quòd non impietatis progressum fuisset, nisi prius opprimendum quàm inualesceret, curasset? Nihil siquidem ita timendum est, quàm vbi magistratus cum plebe, clerici & quæ ac laici, & in vniuersum totum Reipub. corpus vno animo in malum consentiunt. Diximus iam, quid Eldras in Hierusalem curandum offenderit: vnde nobis ampla ad cogitandum materia:

nisi

1. Thef. 4.

Apoc. 22.

Psal. 105.

Eph. 4.

1. Tim. 4.

Mag. 5.

nisi si quis hæc ad se pertinere non arbitratur. Sane D. Paulus nos ita alloquitur: Non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificatione: hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra. Porro D. Ioannes, qui sanctus est (inquit) sanctificetur adhuc. At quid magnopere nos venditem? vereor ne in nos quadret, quod est apud Dauidem: Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum &c. Quare si cordis nostri aures aperuerimus, audituri sumus totam terram, quam lata est, dicam hanc contra nos ingenti vociferatione intendere: retinnire cœlum, Deoque hanc vocem reddere, quod sanctum nostrum semen, nomen, ac professionem Christianam commiscuerimus cum populis terrarum, & abominationibus eorum: ea potissimum illuic, quam tantopere hic in Iudæis insectamur. An non concubinatus, quem passim sacrati homines ita sibi permittunt, vt vsu ac numero se tueantur (vt de prophanis nihil dicā) fœditas & abominatio est plusquam gētilis? nam illi (vt D. Paulus ait) ambulant in vanitate sensus sui, obscuratum habentes intellectum &c. vos autem (inquit) non ita didicistis Christum. Neque mihi quis facile persuaferit, hoc vitij vspiam gentium familiarius esse, quam apud nos Christianos: & potissimum illos, quos decebat esse alienissimos: vtpote quibus à D. Paulo dictum est, Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Demum à Christo: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videāt opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Sed demus hoc esse leue: quid tand

Deut. 22.

Gen. 6.

tandem adulterio potest esse execrabilius, horrendum magis, & minus ferendum: quod non Iudæi solum, sed pleræque gentes de lege morte plectendum cœsuerunt: Et hoc nusquam admittitur, tum frequentius, tum liberius, quam apud nostræ gentis homines. Ad hæc, an non abominatio est longè terribilior, vira hæc nostra libidine, propter uia, lasciuia, impudentiaque longè corruptissima? Singulorum ordinum, conditionum, ætatum, vtriusque denique sexus mores aduerte, nōne inuenias quos in habitu curiositatem, in victu pruritum, licentiam in verbis, impudentiam in gestibus, scurrilitatem in scriptis, in picturis turpitudinem, in cantilenis lasciuia, in omnibus denique aditionibus vanitatem voluptatemque persequi, ac præ se ferre palam constat: vt non absurdè quis dixerit, totum mundum Floralia nunc agere, ac impunè libidinari. Olim quum Deus cataclysmo vniuersum mortalium genus deleret, hanc quasi rationem seueritatis suæ reddit: Caro sunt, & cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum omni tempore. Sed quid nunc dicturum putamus, imò & facturum, si vel iustam in nos sententiam, vel vindictam proferret? Possum ne igitur optimo iure hæc verba ad nos referre: Non est separatus populus Israël, & sacerdotes, & Leuitæ a populis terrarum &c. Iam & illud attendite, quod quatuor genera hominum hoc vitio laborare dicuntur, primum vulgus, deinde sacerdotes, tertio Leuitæ, quarto principes ac magistratus, qui aliorum censuram agere debuerant. Quid, quod hi ipsi (quod & hodie passim vsu venire videmus) auctores ferè po-

pulo huius facinoris fuerunt, antesignani saltem? Verum Paulum tandem aliquando fulminantem audiamus. Hoc (inquit) scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus &c. non habet hereditatem in regno Christi, & Dei. Et subiungit: Propter hæc venit ira Dei in filios diffidentiz. Alibi ita: Vindex est Deus de his omnibus, sicut prædiximus vobis. Vos nunc videte, fannis ac ioco hæc excipere debeant, qui eiusmodi vitio sunt obnoxij: imò, num & in Deum euidenter sint contumeliosi, habeantque, cur huius temporis opportunitatem non amittant? Verum eniuvero vnicū dumtaxat hætenus vomitum secutus: quis porro orationis finis, si vniuersa vlcera genera, ut sunt superbia, auaritia, ira, inuidia, gula, impietas in proximum, perfidia, impostura, furtum, homicidia, cum centis aliis, quibus quosvis Ethnicos multis parasangis anteceditur, pro argumenti tam necessitate, quam amplitudine in scenam traheremus? Et tamen hæc omnia his paucis verbis comprehenduntur, Populus non est separatus à populis terrarum & abominationibus eorum. Proinde quantum ex huius capitis initio ad vitæ correctionem rectè instituendam adiumenti habeamus, modò in notitiam nostrum ipsius deduci nos patiamur, ipsi iudicate. Non admonemur vulgarium peccatorum, sed quæ titulo gentiliū abominationem exaggerat: & ob quæ gentes olim illæ, quæ hic nominantur, Chananæi, Phæresæi, &c. à natali solo exterminari meruerunt. Nec est, quod nobis secundiora polliceamur, nisi ab horum contaminationibus euestigò nos vindicemus:

mus: Christo nobis inclamante, Si non poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Et quidem nunc aduertite. Cogor iterum dicere, non esse iocum hæc, sed rem maxime seriam, adeoque terroris ac periculi plenissimam: si de nobis verè dici potest, nos etiam cum gentiliū spurcitiis detineri, & ab iis in cunctis abominationibus quàm minimum differre. Donet Deus, ut his meditando sedulo occupemur. Amen.

FERIA QVARTA POST

reminisce, sermo secundus.

QUID, quantumque partum fuerit Esdra negotij, ex admissio eorum, qui priores è Babylone Hierosolymam redierant: superiori concione auditis. Non enim solum inita cum vicinis gentibus societate, sibi & filiis suis ex eorum stirpe legerant vxores: verum etiam (quod è Malachia colligitur) suæ gentis vxores, quod fortassis ob itineris longitudinem ac difficultatem debilitatæ labore, senioque fractæ erant, repudio dimiserant. Quo de facto intantum non dolebant, ut nisi Esdras, velox ille scriba in lege Dei, superuenisset: qui enormitate sceleris attonitus, dolorumque facto exæquans, ad mentem illos reduxisset: ne per somnium quidem (ut videtur) de offensa quam admiserant cogitassent: ut futurum augurari liceat, Deum ipsoz malis crassaque negligentia denuo exasperatum, grauius in eos animaduersurum fuisse. Atqui vnus Esdras ne hæc fierent intercessit. Tam multum valet interdum vir vnus ad populum errore

soluendum, quem vita integra, & spectata modestia vulgo reddidit gratiosum. Porro quod auctores illi sceleris, id quod patrarant, minime sibi viciosum ducerent: vel ex eo liquet, quod ita statim à reditu, à tam promiscuè multis idque omnium ordinum negotium sit attentatum: perinde ac si studio quodam ac emulatione, quis quem praeveniret, incitati fuerint: tantum abest, ut rei illicitae aliquis se opposuerit. Mirum quod tam cito obliti potuerint triste illud exilium, miseramque servitutem, quam paulò antè Dei beneficio effugerant. Imò Diaboli potius varicies, & animus irrequietus, in admirationem & cautelam nobis trahenda; qui quos ob intermissam Babyloniorum consuetudinem idololatriæ ereptos dolebat, aliis arietibus Hierosolymæ oppugnat. Miserabilem interim humanam sortem, quum semel victoribus, nouo iterum conflictu sit conferendum, & æquè semper periculosa sit alea. Populus iste antea in Babylone nullis rerum procellis à patria lege & religione potuit seduci; & hic cupiditatibus se vincendos præbent. Ibi neque hostium periculo terrentur, hic à mulierculis superantur.

Nemo neget, hisce de rebus illa tempestate ad hunc modum differi potuisse: potest & hodie. Quis enim numerus est illorum, qui simulatque Pasche dies præterierint, cogitabunt quidem semel, quod nunc à Deo in gratiam fuerint recepti, ex iniquissima Diaboli ac peccati servitute in numerum filiorum Dei, tam euidenti eius cum misericordia, sint relati? Et quis tam firmus, quem vel Hierosolymitanum municipiū reddet securum?

Simon,

Simon, Simon (ait Christus Petro) ecce Sathanas expetiuit vos, ut cribraret sicut triticum. Multo ^{Luc. 22.} iustius habemus nos, quod timeamus. Non statim securi ab eo sumus, quod Hierosolymam peruenimus, hoc est in Ecclesiæ membrum sumus cooptati. Si quandiu mundum hoc est Babylonem effugere curamus, illaqueare nos non potest, illud agere, ut Ecclesiæ nunc ciues ad defectionem pertrahat. ^{1. Cor. 10. 1. Pet. 5.} Quare diserre monet hos D. Paulus: Qui stat (inquit) videat ne cadat. Et D. Petrus: Sobrii estote, & vigilate: quia aduersarius vester Diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, quærens quem deuoret. Id sane in confesso est, Diabolum nunc multo plures in nassam illicere, attrahere, captiuare, ac iugulare solo voluptatum ac carnalis concupiscentiæ phyltro, quam olim fecerit persecutionis tempore exquisitis illis ad edomadam virtutem tormentis. Hoc est illud poculum plenum abominationis, e quo iste animarum prado omnibus passim, cuiuscunque demum conditionis, miscet, ac ebrietatem, mortemque ingenerat. Et nusquam illi minus obsistitur: ut ne dicam, quod tam multi, alibi alioqui fortes ac strenui, vltro labia admovent, eporentque venenum. Sed iamdudum tempus est, ut, quid consilij tam difficili morbo attulerit Esdras, explicemus. Sequitur:

Quamque audissem sermonem istum, scidi pallium meum, & tunicam, & euelli capillos capitis mei & barbam, & sedimærens.

Nihil amplius ad hodiernum argumentum nobis desumam. Principio deprehēdit in hoc Esdras pectus religiosum plane, & sincere pium. Nam

tales qui sunt, non temerè vnquam magis commouentur, quàm vbi honori diuino derogari & miserorum mortalium salutem in periculum deduci, conspexerint. Qui enim voluptatem suam omnem in eo constituit, vt diuinum honorem, & proximorum salutem pro virili sua promoueat: quid aliud porest, quàm angere ac lugere, vbi secus quàm optabat, viderit euenisse? Nempe hoc erat, puta amor Dei & proximi, cur Esdras tam efflicto dolore se perfunderet. Secundò loco hic instituuntur, quo pacto commissi gregis curam agere debeant, qui ad hoc sunt delegati: videlicet, vt nunquam feriandum sibi ducant, nusquam conquiescant, donec in iis corrigendum aliquid, emendandumque aduerterint. Qualis pastor erat D. Paulus, qui omnium ecclesiarum curam ita in se receperat, vt verè dicere posset: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Eandem sedulitatem præstat & noster Esdras. Quum audisset fratres suos, prauaricationi obnoxios in Deum frequentes teneri, vnde ab eo irato non solum metuendum illis erat, verum etiam ne propinquo ac procliu gradu ad grauora descenderent: non vt rem leuè accepit, sed grauiter vt debuit ponderauit. Reuocabat ad memoriam, Deum olim nefandæ libidinis causa totum mundum aquis diluuij perdidisse. Succurrebat, quinque olim oppida cum omnibus incolis suis, solo Loth cum filiabus dempro, ob flagitiosum & execrabilem Veneris vsum, celesti igne ac sulphure arsisse. Norat, multa quondam hominum millia à Domino ob id fuisse interempta,

A. Cor. II.

Gen. 6.

Gen. 16.

Gen. 22.

rempa, quod à Moabiticis mulieribus à carnali consuetudine ad affinem idololatriam se sustinuisent seduci. Non ignorabat, totam penè tribum Beniamiticam, Veneris etiam causa, quàm Gabao nita in cuiusdam Leuitis vxore scèdè exercuerat, ceteris tribubus vindictam ad se reuocantibus, internecione fuisse deletam. Repetebat etiam memoria, in quantas se calamitates, adulterij causa, Dauid ille antea ad Dei mentem factus, agglomerantibus post vndique malis coniecerat. Non illum denique latebat, Salomonem illum à Deo dilectum & singulariter prudentem, ad extremum, prior gloria penitus obscurata, per allophylarum mulierum consuetudinem tantum non fuisse dementatum. Hæc omnia memoria quum teneret ac reuolueret, non potuit animo grauius consternari, quàm quod suos muliebri vitio, maximè gentilium, implicitos audiret. Quomodo non potuit pessimum omen concipere? Timebat statim, ne Salomoni de sapientia non concederent: videbat rem non hic constitutam, sed scripturam latius. Nam diabolus si quem his pedicis semel rectè irretierit, trahet quò volet. Quod in tertio Esdræ libro, vbi Zorobabel apud Darium regem concludere nititur, nihil muliere in rerum natura inueniri fortius, his verbis aptissimè conuincitur. Mulieris causa (inquit) accipit homo gladium suum, & vadit in viam facere furta & homicidia: & quum furtum fecerit, fraudes, & rapinas, amabili suæ affert. Et multi demètes facti sunt propter vxores suas, & serui facti sunt propter illas: & multi perierunt, & iugulati sunt, & peccauerunt

Iud. 20.

2. Reg. 11.

Eccl. 47.

3. Esdr. 4.

propter mulieres. Hinc est quod & Salomon, integer adhuc ipse, tam multis verbis, nec vno loco, monet filium suum, vt inuigilet ne muliebri formacapiatur. Posteaquam enim cupiditatibus tuis semel frænum laxaueris, nulla tui pars est quæ venenum non bibit: acrimonia ingenij retunditur, animi vigor flaccescit, memoria confunditur & obstupescit, vel de corporis malis nihil dicam: nõ potes ipse tibi rectè consulere, neque fers consilium tibi adhiberi ab alio: inuisum est tibi, quicquid pium est & honestum: animus instar Eurypi voluitur ac reuoluitur, vt qui nihil aliud agit: quã vt voto potiatur, hoc est, libidine se saturet: non iam existimationis, modestiæ, æquitatis rationem habes: non tangeris pudore, non metu: nõ reuerentia: reddis te denique, non solum Deo & angelis eius, verum etiam toti orbi graue: vt brutum te potius dixerim (si tamen te ita compræhendero) quàm hominem. Vera esse quæ dico, nedum
ose. 4. quotidiano vsu, sed scripturarum etiam testimoniis confirmatur. Apud Osee ita: Fornicatio, & vinum, & ebrietas aufe runt cor. Vinum & mulieres (ait Sapiens) apostatare faciunt sapientes. D.
Ecl. 19. Paulus etiam eos qui se tradiderunt impudiciæ, *Eph. 4.* dicit tenebris obscuratum habere intellectum, alienatos à vita Dei per ignorantiam quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum. Quare & summæ ignominiæ & quasi opprobriatæ vanitatis loco, gentibus ob negatum Deum, in cuius notitiam creaturarum confessione peruenire potuissent, hoc vindictæ genus irrogatum affirmat: tra-
Rom. 1. didit (inquit) illos Deus in desideria cordis eorũ
 in im

in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora sua, &c. Illud iam mihi perpendite, charissimi, Si D. Paulus (verè, vt arbitror) libidinem & impudiciam, ipsis gentibus in opprobriationem & vindicationem erroris à Deo iustificam dicit: quo tandem colore hæc in nobis hæere dicemus, si necdum ipsi gentilium abominationibus renunciauerimus, & sancti seminis generositatem, fidem nimirum nostram, nomen ac professionem, & quicquid à Christo insignium habemus, eorum spurcitiis vitiauerimus? Tanto altius, quod de Hierosolymitanis designatoribus hic refertur, nobis imprimere debemus. Esdras (vt diximus) rem neglectui non habuit. Cæterum in argumentum veri & intolerandi doloris, quo ex eius facti nuncio totus absorptus est, tria de eo referuntur: quod vestes discerpserit, capitis comam ac barbam euulserit, totum denique se ad mœsticiam collegerit. Non desunt fortassis, qui parum virile putant, quod doli tam impotenter indulserit. Alius ita: Quid discerptio vestimentorum, capillorum laniatio, ad rem contulerunt? Non temerè auguror esse qui hæc nobis tacitè obiciant, quum vulgò ridiculi & parum sani habeantur, si qui externis signis sensum doloris, urgente peccatorum pœnitundine, exprimere voluerint. Sola (inquiunt) fides sufficit. Ergo qui eiulatu, & lacrymis, corpore, habitu, & gestibus ad humilitatem compositis, ieiunio etiã, vigiliis & id genus corporalibus tormentis, se nõ fide admissorum pœnitentia torqueri dolore stimulante docuerit: pro inepto & superstitioso habendus est, qui his signis arroget relaxandi pote-

stat: aut pro impio, qui Christi sanguini aut meritis diffidat? Quin illi evidentē declarant, seq; prodūt admodum sibi tenuiter peccatorum diuinorumque iudiciorum pondus esse perspectum: sacrāsque literas non nisi primoribus labiis degustatas. Alioquin non sic vilipenderent ista, neque exhibilarent: imō & seipsos leuitatis plecterent, qui in tanta criminum exundantiā ad imminentem calamitatem non mouerentur: aliis passim malum malo redimentibus. Quōd non humilitatis sese abiecit illa Euangelij peccatrix? Præter quōd amarissimē plorat, quibus nō indiciis & officiis, neglecto Phariseorum supercilio, animi significationem declarat? Imō quid potuit præstare amplius? An non similem pietatem in rege Niniue liceat animaduere? Statim ad nuncium Prophetæ corripit se ē throno, abiicit diadema ac purpurā, saccū induit, macerat se ieiuniis, iacet prostratus in cinere, edicto etiā subditis imperat vt se sequatur: haud dubie pluribus indiciis dolorem ac meritum testaturus, si potuisset. Manasses itidem Rex, compedibus quominus tale aliquid facere potuerit impeditus, quā suppliciter, laxato animi impetu, clamat ad Dominum? Publicanus in Euangelio tundit pectus, nō audet oculos in cælum attollere, &c. Non igitur caret exemplo quod Esdras fecit, neque qui illum hodie sequuntur: illo præsertim sensum publicæ calamitatis, quā cum paucis soli capiebant, huiusmodi externis signis aliorum animis efficaciter imprimente: vt periculi videlicet magnitudinem suo dolore metirentur.

Superest, charissimi, vt nos ad Esdræ exemplū penit

penitus componamus: petamūque à Deo, vt in veram cognitionem admissorum veniamus. Nam tum demum rectē pœnitebimus, si criminum turpitudinem, & quid inde nobis conflauerimus mali, animo comprahenderimus. Quo facto, ausim dicere, ne Esdræ quidem exemplis nos fore contentos: paratos nō solū vestimēta, sed & cor ipsum, fontem nimirum peccati, discerpere, si liceat. Sed de his postea.

FERIA SEXTA POST

Reminiscere, sermo tertius.

SUPERIORI cōcione multa de Esdræ dolore ac planctu, ob insperatam ciuium suorum transgressionem disputauimus. Nam quōd nihil tale metueret, sed reliquiis populi iam patriæ restitutis non nisi læta sibi promitteret: non potuit non grauitur inopinato nuncio consternari: in tantum vt vestes lacerarit, capillitium ac barbā euulserit, mœrore denique penē obriguerit. Qua de re tametsi copiose dixerimus: quod tamen, ob temporis angustiam, multa dicenda in hodiernū diē distulimus, non est animus ab eodem argumento discedere. Continet illud, quid Esdras, tali nuncio accepto, primum aggressus est facere: quo populum ab impietate ad iustitiā, quod & fecit, couerteret. Proinde dignum, cur pronis à nobis auribus atque animis accipiatur. Imprimis satis cōstat Esdrā hīc nihil fingere, simularēve dolorē: sed planē id expressisse, quod in pectore sentiebat. Ab immodico gaudio in summū dolorem abreptus, angitur animo: pectus illi congelascit, turbatur sensibus, deficit virib

viribus, vigorem amittit: vt in tanta mentis perturbatione ne fingere quidem potuisse sit verisimile. Non negarim tamen, hæc a suis autoribus simulate geri posse, & præter sensum mentis: nam ludæi ipsi non dissimilis hypocritæ à Prophetis subinde taxantur: vt apud Elaiam, vbi Dominus ait: Hic populus labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me. Et Ioël, Scindite (inquit) corda vestra, & non vestimenta vestra. Ex quibus verbis, sicut & ex nonnullis aliis, maxime ex Esaiæ capite 58. manifestum est, vestium lacerationem superuacaneam ac inutilem reddi, si pectus ipsum per poenitentiam intus non frangatur. Facile est cuius, neq; magni negotij, vestes tibi discerpere: sed vt animum quis criminum recordatione ac poenitudine frustum reddat atque contritum, id non perinde est facile aut leue. Mihi verò non persuaserim, Esdram, quæ erat ille vir pietate ac solitudine erga suos, his signis animi sui vim omnem ac doloris magnitudinem plenè comprehendisse. Ipse a principio in hoc totum se contulerat, vt ciues suos tueretur, ac in pristinam dignitatem eueheret. Quod cum minime successurum certo sciret, nisi diuinum cultum, ob quem neglectum miseriarum reducti fuerant, fuissent ante omnia complexi: quomodo potuit non grauissimè cruciari, cum videret & hunc obliterari, & illud haberi pro desperato. Profectò non est intempestiuu eiulare & plangere, quando simul, & facultatum, & animæ iacturam ipsi vrgemus. Non est magistratus, vt qui aliqua dignitatis aut naturæ obligatione aliis prospicere habet, qui si viderit suos

suos iugum iactare contra Deum & inolescere, modò vel micam Christianæ charitatis in pectore habeat, non statim se ad Esdræ exemplum componat, detque operam, vt non rem solum & corpus, verum animam cum primis incolumem illis restituat, vel seruet. Nam quisquis ab hoc affectu alienus est, ille, vt secundum carnem suos amet, minimè verò secundum spiritum. Neque est aliud argumentum certius, quo veros patres ac pastores à northis dignoscas. Habes absolutum huius exemplar in Esdra, absolutius in Paulo, sed in Christo absolutissimum. At hodie quàm pauci sunt, qui in horum classem referri queant? Quis vestrum, qui non videt quotidie multa à liberis suis vel quouis nomine domesticis turpiter, flagitiosè, indecorè, proteruiter, ac impiè designari? Sed quoto cuique id est cordi, vt quo ocio, quòque negotio obuiadum sibi existimet? Quis eius rei gratia vel vestes sibi discerpit, vel capillos laniat? Si filiolo vel caput leniter dolet, non parcimus labori neque impensis: imò quò illi melius sit, morbum & ipsi simulamus. At si quid committit, vnde euident sit Dei indignationem ac damnationem eum incurrere, puerile ingenium scilicet, risu prosequimur, si non prouocamus etiam. Est hoc patrem agere? aut in aliis pastorem? Sed in receptum iam usum frustra, vereor, inuehimur. Receptum esse fateamur necesse est, sed pessimum, sed intolerandum, sed omnino corruptissimū. Quin potius Esdram istum imitandum nobis proponimus? Imò quum collatione facta, ab eius exemplo longissimè recedimus, ita vt non solum propriis

erra

erratis grauemur, verum etiā eorū omniū admis-
sis inuoluimur, qui quoquo nomine ad nos perti-
nent: cur non ad pœnitendū properamus? Et hoc
occasione doloris Eſdræ, ac vestiū diruptione pri-
mo loco sit dictū. Secūdo de doloris testificatione,
modo ac mensura & pœnitentiæ ratione video nos
admoneri. Nemo putet necesse esse, vt in forma-
do, augendōque dolore, sibi præscribat certā nor-
mam: nimirum vt vestem laceret, comam vellat,
lacrymas pronocet, &c. Verē atque ex animo do-
leat: proferet se aliquāto etiā significantius, quā
fecerit Eſdras: lacrymationes, gemitus, suspiria,
planctus, confusiones, lamentationes, imprecationes,
accusationes, cum multis aliis animi testibus
vltro erumpent. Ad hæc inquam, non est opus vt
aliquis ē præsripto sese accommodet: nam (vt
ex exemplis superiori concione adductis, nomi-
natim ex euangelica peccatrice, Manasse, filio
prodigo, Publicano ac Niniuitis est manifestum)
ipse dolor in solatium hæc sibi creat, secūmque
adducit. Petrus non aliunde quā ē dolore ciura-
ri magistri lacrymas quæsiuit. Itidem ē facti sui
turpitudine propheta Dauid, quum diceret: La-
borauī in gemitu meo, lauabo per singulas noctes
lectum meum &c. Vsq̃ue adeo vt qui hac in re irri-
tamento ingeniove opus habet, se necdum pecca-
tum penitus odisse, aut corde esse verē contrito
certissimē credat. Ex his quæ dicta sunt luce cla-
rius patet, quā parum officio suo respondeant,
& opinione fallantur, qui vitæ correctionem, hoc
est pœnitentiam ita tradunt, ac profitentur, vt nō
modò nihil externæ significationis in iis depræ-
hend

Matth. 26.

Psalm. 6.

hendas, verum etiā si quas in aliis viderint, ri-
deant, subfannent, & pro facinus exclament. Ha-
bent tamen eam semper in ore: sed ita, vt à priori-
bus vestigiis nusquā recedant, æquē libidinētur,
ac subent, iocentur, delicientur perinde vt prius.
Quod si de more diuinis mysteriis communican-
dum est, publicam professionem si frigidē immur-
murauerint, nihil amplius exigas: inde reditur ad
pristinā. Hanc pœnitēdi normam aliquot iam an-
nos tam auspicio nobis tradiderunt nouatores
isti, vt si veram pœnitentiam quæras, nusquam re-
perias. Obsecro per Deum immortalem, an Chri-
sti scholam redolet, cum totum annum carnis cu-
ram egeris, non aliquo eius tempore animam con-
trariis remediis curare? Nōne ipse Seruator no-
ster prædicationem suam à pœnitentiæ denuntia-
tione exorsus est, & clausit apud Lucam, vbi in no-
mine suo iubet prædicari primū pœnitentiam,
deinde remissionem peccatorum? Euoluē vniuer-
sam sacram scripturam: mendacium mihi impin-
ge, si non vbicunque pœnitentiæ vel obiter sit mē-
tio, longē aliter ac seuerius de ea tractetur, quā
faciunt isti hodie, qui nihil operæ in ea collocatū
volūt, imò ne præ se ferre quidem videri. Interim
(si illis credas) pœnitere se dixerint. Ego potius di-
xerim, contumeliosos illos esse in Deum, ludifica-
re Ecclesiam, ac sibi metipsis grauiorē damnatio-
nem accersere. Suffecerit proinde fratres charissi-
mi, nos tantisper soluto ac remisso esse animo dū
peccando salutem amittimus: certē in reparanda
studio opus est ac feruore. Alterū hoc est, quod ex
hoc loco adhuc dicendum putauī. Ne putes igitur

Matth. 4.
Luc. 24.

tur Esdrā externa illa doloris cōtestatione aliud spectasse, quā ut indoctam ac ignaram plebem hac ratione ad peccati sui detestationem, & ad similia facienda, exemplo attraheret. Nempe huc pertinebant vestium discerptio, & laniatio comę. Prior ipse pœnitentiam amplexus est, ut illi vel pudore, vel necessitate victi sequerentur. At quomodo amplexus? Primū vestimenta dilaceravit: quo nimirum facto populo insinuare voluit, institutum ipsorum cum Dei præcepto ac honestate palam pugnare: quod sanē vestium genus nisi omnino discerperent, ac cultioribus se induerēt, frustra Deo se reconciliari posse sperarent. Vestimentorum siquidem nomine, non absurdē exterior nostra consuetudo ac viuendi ritus designatur: nam perinde ut illa, munda ac nitida quum fuerint, auctoritatem nobis arrogant & splendorem: contrā, si sordida & inculta: quam ob causam temerator ille in Euangelio foras extrudi meruit, quod herilis filij nuptias cultiori habitu non cohonestasset: ita & de moribus cuiusque dixeris. Vel hoc arguat non ociosam fuisse in Esdra vestiū lacerationem. Secundō comam sibi euellit: ut intelligerent, cum morum actionūque inhonestate, lubricas & peruersas cogitationes esse etiam refecandas. Quemadmodum enim capilli ex humiditate cerebri ita in capite proueniunt, ut crescentes quidem videas, illud verō quo pullulant intra cutem minimē: ad eundem planē modū quum ex arcano cordis cogitationes oriantur, similitudini ansam præbuere. Interim non semper noxium est capillitiū. Samuel, ille à Deo electus, & iud

Matth. 22.

& iudex incorruptissimus, nouaculam aut forciculam nunquam admisit. Christus ipse negat suis vel vnum capillum de capite periturum. Nimirum sanctarum cogitationum, non secus atque actionum, remunerationem futuram significat. Sed si iniquę fuerint, totum caput decaluanum moneo: nam quum sint fomes & fons actionum, metuendum ne ex iis ad rem transeat. Hinc in lege per Moſen cautum erat, ne prius qui à lepra curatus erat, templum ingrederetur, vel hostiam offerret, quā omnes corporis pilos rasisset: quod innuit, neminem perfectē mundiciam à Deo consequi, qui cor adhuc habet turpi cogitationum aspergine maculatum. Ad hæc barbam sibi lacerat. Barbam verō, quandoquidē virilis ætatis ac masculini roboris est index, non ineptē virtutem denotare dicimus. Quasi eius vltione Esdras significare voluerit, ne pietatis quidē opinione, aut operum fiducia ipsis esse nitendum: sed animum hac persuasionē etiam esse spoliandum: quū quicquid benē egerint, tam insignis errati admixtione vitiaſſent. Quartō sedet mœrens: ut inde scire possint, certissimam hanc esse ad resipiscentiam viā, qua peccatorum sordes flendo ac mœrendo eluimus. Vltimo loco hæc omnia palam agit, ac inspectante populo: quo non suis solum, sed etiam fratrum delictis affectū & studiū impendant. Quare iā nemo inficiabitur opinor, altioris fuisse ingenij quod hic Esdras fecisse diximus: & non solum ab animi sensu hæc signa doloris fuisse emissā, sed pœnitentię rationē iis voluisse & aliis præscribere. Et ad hunc omnino modum vocauit ille

Matth. 10.

Leuit. 14.

& instituit suos ad pœnitendum. Antè operibus & exemplo prædicat, quàm verbis. Audierat tantùm quod alij retulerant: quia de re quid ipse statuendum iudicaret, nullum adhuc verbũ fecerat: sed loquitur gestibus ac vultu quid intus sentiret. *Mat. 3.* Christus de quo Lucas refert quòd primùm cœpit facere, postea docere: item D. Ioannes Baptista qui priusquam populum Iudaicum ad pœnitentiam agendã vocaret, seipsum in solitudine durissimè afflixit: eundem docendi ordinem nobis reliquerunt. Quem si huius temporis Ecclesiastæ imitari vellent, videremus meliori loco ac numero pœnitentiam esse, quàm sit in præsentia. Nihil orationem æquè commendat, atque dicentis integritas: sicut è contrario verborum vim nihil ita elidit ac frustratur, quàm si quis ipse se, vel vanitatis, vel maliciæ, moribus coarguat. Cæterum hoc ex Esdræ verbis quæ sequuntur, clarius.

Conuenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum Dei Israël, protransgressione eorum qui de captiuitate venerant.

Videte quid possit Pastoris vel Principis exemplum in plebe. Esdras (vt dixi) necdũ vocis officium vel in doloris testimoniũ, vel in populi instructionem laxauerat: atqui quod sceleris expiationem primus ad se reciperet, mœreret, ac plangeret, vestes discinderet &c. occupauit id animos inspicientium multo efficacius, quàm si alius multis, sed nudis verbis, in designatores grauer de- clamasset. Conuenerunt ad me (inquit) omnes qui timebant verbum Dei Israël. Non temerè hoc dictum: nam quicquid in pœnitentiæ cõmendationem

nem seu viderint, seu audierint, nihil mouentur, qui nullo vel exiguo Dei timore tanguntur. Salomon à multis retro seculis ita scriptum reliquit: Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. Rationem cur ita sentit, subnectit. In illa enim (inquit) finis cunctoꝝ admonetur hominũ, & viuens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Sed ista mundi genium non spirant. Grauius proinde ac signanter eos ad se frequẽtes venisse dicit, qui timebãt verbũ Dei. Ad quem respiciãt (ait Dominus per Esaïam) nisi ad pauperculum & contritũ spiritu, & trementem sermones meos? Sed quid hoc subita præsertim in Iudaico populo mutationis? Ante non ita multos annos, aliquot adducti speciosis, vt videbatur, rationibus, (quarũ fortassis permaxima erat, q̃ magistratus se ducem præberet, nedum à facto eos auerteret) ferme omnes in commune flagitium conspirant: nũc vnus & priuati sacerdotis, sed cui vita integritas pro dignitate erat, perspecta beneuolentiãdum ipsoꝝ peccata tanquam propria incredibili tam pietate quàm dolore prosequeretur: à proposito ac scelere eos abducit, & ad agendã eius præscripto pœnitentiam (vt postea dicemus) cõpellit. Tantum potest (quod iterare cogor) spectata in præfide virtus. Proinde Christiana institutio feliciter ibi procedat oportet, vbi Ecclesiastæ ipsi ac doctores, non sermone tantum, sed viuís exemplis, hoc est, vitæ & morum probitate subditos ad virtutem accendunt. Quum contrã res sit profligatissima, quando è talibus ita viuitur,

ut suis non modo normam peccandi, sed impunitatem etiam tradere videantur. Vnde mundo à scandalis innotat Christus: Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Porro quid de iis dicemus, qui vita flagitiosa non vnum aliquem auertunt à Christo, sed tam multos imò innumerabiles? Proinde tamen quæ hic dicuntur talia sunt, ut omnibus generatim metum incutere possint, optimatibus tamen præcipue. Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur: ait quidam. Et Christus in Euangelio: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Esdras verò etsi publicam personam non sustineret, tamen quia illum sacerdotij ordo, & legis peritia conspicium fecerat, statim ad populum permanuit, quo animo & mœore eius facti deformitatem accepisset. Conuenerunt (inquit) omnes ad me, qui timebant verbum Dei Israël. Finem facerem, si ireraro, ut hæc nobis scripta esse meminerimus. Nam in nos quadrat hæc querimonia, quòd non sumus separati à populis terrarum & abominationibus eorum. Si tergiuerfamur, nostra ipsorum conscientia reclamabit: quin & mundus ipse, quo teste nimium abutimur, contra nos causam obtinebit. Et ut omnes fallamus, Deum non latemus. An non allophylis mulieribus in captiuitatem nos dedimus, qui nefarie libidini, ambitioni, luxui, seclis ac factionibus, & quicquid voluptate & consuetudine animos nostros detinuit, vxorum loco turpit

turpiter assueuimus: Quid interim Deus per Hieremiam ita clamat: Conuertimini filij reuertentes, & ego sanabo auersiones vestras: Nonne & Ecclesia iam totas tres septimanas ad Esdræ exemplum, pro peccatis nostris in omnem sese humilitatem prosternit, Deoque aduoluitur? Equissimum igitur est, ne Iudæis illis duriores, & in propriam salutem negligentiores simus: sed studium illi nostrum, preces, religionemque in vnum collatis copiis adiungamus. Quapropter vos hortor, imò obtestor fratres in Domino charissimi, ut quæ voce Domini vos nunc conueniamus, nolite vel hodie obdurare corda vestra: ne ab exasperato spem nobis gratia præcisam audiamus.

DOMINICA OCVLII,

Sermo quartus.

QVIBVS artibus Esdras in animos suorum irrepsit, ut poenitentia remedium susciperent, priusquam adhuc verbum illis vllum fecisset, nudiustertius à nobis est declaratum. Sanè etiam si verborum fulmine grauitè eos perstrinxisset, poterat se tueri tam negocij magnitudine, quàm exemplorum copia: maxime quum lex etià diris eos deuoueat, nihilq; non mali imprecetur, qui eam non adamulsi obseruauerint. Est istud quidem familiare ac proprium Ecclesiasticis censoribus, ut quos correctos cupiant maximam metus ac horroris caliginem, tam exaggeratione criminum, quàm diuinationis amplificatione, offundat. Ita Nathan prophetam egisse legimus cum Davide, Ionam cum Niniuitis, Ioannem Baptistam cum vulgo Iudæo.

rum. Tunc ille vir (inquit Nathā) qui fecisti hanc
 rem: Quam ob rem non recedet gladius de domo
 tua vsq; in sempiternum. Quid Ionas? Adhuc qua-
 draginta dies, & Ninive subuertetur. Neq; multo
 mitior est Ioannes Baptista: Pœnitentiam agite:
 iam enim securis ad radicem arborum posita est.
 Omnis ergo arbor quæ nō facit fructum bonum,
 excidetur, & in ignem mittetur. Adhortationem
 suam isti quidem ita exorsus sunt, vt ante omnia tre-
 pidatione auditoribus incuterent: neq; cessit infe-
 liciter, nā illi, quos dixi, metu conseruati ad pœ-
 nitentiam confugerunt. Idem tentati sunt Helias,
 Iehu, Zacharias, Esaias, & Hieremias, cum regibus
 Achab, Baasa, Ioas, Manasse, & Sedechia: sed quod
 perditissimi isti erant, & venditi (vt scriptura ver-
 bis vtar) vt facerent malū, nihil vel interminatio-
 ne supplicij, vel criminis opprobatione profece-
 runt. Nā apud eos, quibus Deus pro numero tantum
 est, adeo nihil correptione vel manis profeceris, vt
 reddantur deteriores. Quod in illis regibus eu-
 identer patuit, qui Prophetis denuntiationibus
 non nisi in furorē aduersus eosdem, eorundemq;
 studiorum sectatores, sunt redacti, Achab & Iesa-
 bel non Heliā solum proscribunt: Zacharias iussu
 Ioas lapidibus obruitur: Baasa Iehu in carcere strā-
 gulari fecit: Amasias clauū clauo pellit, & prophe-
 tis mortē minatur, ni taceant: Manasses in omnes
 promiscuē prophetas sauit, ita vt impleretur Ie-
 rusalem sanguine vsque ad os. Hieremiam non so-
 lum compedi, vincit Iechonias, sed & libros eius
 flammis exurit. Quæ omnia ex historia Regum
 & libris Paralipomenon sunt manifesta. Videtur
 igitur

igitur profligatissimum hoc genus hominum cor-
 reptione reddi prorsus insanabile. At noster Es-
 dras alia ratione cuniculos egit. Non statim verbi
 Dei ariete illos adoritur, non stomachum extem-
 plo in illos exonerat, non auctoritate in eos fertur,
 aut manū ex eis cogit qui culpa vacabant, vt vio-
 lētia reliquos ad diuortium alienigenarū adigat.
 Nihil horum: neq; adeo consultum fuisset. Princi-
 pio malum hoc altius radices egerat, ne de difficul-
 tate dicam quam secum trahebat: deinde non vul-
 gus solum infectum erat, sed plerique etiā sac-
 erdotibus & optimatibus. Aduersum quos si vi ac
 imperio niti voluisset, quid aliud, quā negotiū
 sibi creasset, & non desperatum malū reddidisset
 incurabile? Taceo q; cōsiliij tui rectitudinem, dum
 vis adhibetur, apud plerosq; corrūperis. Et vt ma-
 ximē compellere eos potuisset, vbi pœnitentia lo-
 cum haberet, quum necessitas illa vi extorta cēse-
 retur? Vnusquisq; (ait D. Paulus) prout destinauit
 in corde suo, nō ex tristitia, aut ex necessitate: Hi-
 larem enim datorem diligit Deus. Iam quod inui-
 tis extorseris, tantisper obrines, dū metū circum-
 fers: quo abster so, reditur ad ingeniū. Sed Esdras
 nihil horū præteribat: eliciebat ē suis spōtaneam
 pœnitentiam, non exprimebat coactam, & duratu-
 ram volebat nō momentaneam. Non itaq; more
 non a verbis monitionē instituit, sed prouocat &
 loquitur exemplis: vestes lacerat, in capillos ac
 barbam manus violenter infert, sedet tacitus ac
 mœrens in templo, vt inspectanti interim populo
 ad huius schematis inuestigationem tempus relin-
 quar. An non aptissimo stratagemate ad inuaden-

dos illorum animos vobis vsus videtur: certe & commodissimo, & efficacissimo. Non enim illum fructu consilij sui diu lactauit. Nam dum his ipse est intentus, quotquot erant tota vrbe, quibus religio ac pietas cordierat, ad eum vndique confluunt: nimirum eius viri exemplo commoti: nam cognita eius in Deum, & gentem suam fide, non poterant non grauissimum iudicare, atque adeo legibus infestum, quod Esdras tantopere affligeret. Atque ita facto eius dissipato, plures concurrunt, donec res ad omnes peruenit. Videte obsecro, quantum Esdras illo dolentis habitu promouit. Nam & hinc non modicam sibi gratiam, quum cunctis euidentis esset, non aliud eum spectare quam legis, patriæ & animarum incolumitatem, ad ea quæ adhuc facienda dicendaue restabant, parauit. Hinc intelligamus, qui ad hanc normam correptionem instituit, quocunque demum nomine censeatur, eum euentu minime fraudatum iri. Et ipsa rei æquitas ita postulat, vt quod salutare ac honestum aliis insculpimus, in nostris actionibus ita esse conspiciatur. Rursus ne affines iis vitiis simus, ob quæ alios castigamus. Quare si parens aliquis ad non dubiam virtutem filios suos educare vult, curet vt studium ac amorem virtutis ab ipso discant: nec vnquã in se conspiciant, vel dum animus ioco remissior est, quod oderit in illis. Idem dixerò de magistratibus tam ecclesiasticis, quam laicis. Perditissimi ij liberi sint oportet, qui non prohiberentur pudore à peccando, quum parentum vitæ tenor perpetua sibi innocentia constaret. Petulcissimum illud ouium genus.

genus, quod pastoris exemplo, à recto itinere nunquam deflectentis, petulantiam suam haudquam castigaret. Bipedium non iniuria nequissimos dixeris, qui legum moderationem non ferat, quum videant magistratum iisdem obtemperare, vt qui maxime. Sed de his hætenus. Nunc ad ea quæ in historiae contextu sequuntur.

E T ego sedebam tristis vsque ad sacrificium vespertinum: & in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tunica, curnaui genua mea, expandi manus meas ad Dominum Deum meum, & dixi: Deus meus confundor & erubescio leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostræ multiplicatae sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt vsque ad cælum, à diebus patrum nostrorum.

P Ergit Esdras consilij sui rationem nobis explicare: sed iterum prius factis docet, quam dictis. Antea prius quam de poenitentiae forma aliquid diceret, ipse eam exemplo tradit: ita & nunc populum ad Deum errati confessione & prece placandum hortaturus, prior ipse Deo aduoluitur: vt qui hanc operamã vtriusque tradendi formam putaret, quam e factis ipsius tum peterent, tum mutuarent. Huic conforme est, quod in Ecclesia quotidie geri videmus. Nã & nobis nõ deest noster Esdras, qui communis veniæ causam apud Deum agat. Vt Ecclesiastę gregẽ nõ curer, vt pastores sint corruptissimi, ecclesia certẽ semper sui similis est, neq; desinit nobis Esdræ sedulitatẽ ac vigilantiam, in monendo, & præuendo referre. Luxerit ille populi sui transgressionẽ: ad Ecclesiæ ceremonias si respicis, nihil quã scenã doloris vides. Orat ille Dominum abiectionis.

simè, publica persona in se translata, vt suis criminum gratiā auferret: neque de studio, neq; de affectione in suos hæc illi concesserit. Hoc vnū ad omnimodam similitudinem deest, quod nos in morē gerendo cum Iudæis paria facere recusamus. Fieri verò potest, vt magna pars culpæ in iis hæreat, qui Ecclesiæ mentem tam frigide populo representent, vt vel eam obliterent penitus, vel ita corrumpant, vt non facile aliquis sensum in eo inuestiget, quod ab ipsis actoribus sine sensu exhiberi videt. Erit, quando & vbi illi causam dicere debuerunt: interim nostræ partes sunt, vt non quis, sed quid dicatur, attendamus. Seruator noster in *Enā*
Matth. 23. gelio dicit: Quæcunq; dixerint vobis, seruare & facite: secundum verò opera eorum nolite facere. Iudæi in cor vsq; Esdræ aciem adigere nequibant: tamen omni studio, quod ab eo geri videbāt, imitandū sibi proponunt. Ita & nos æquū erat facere. Si, qui Ecclesiæ stipendiis merent, perfidē, ac proditoriē sacramentū negligunt: nō deerit, illis quæstio acerbissima, & cognitor acerrimus. Sed neutros eximet noxæ culpa aliena. Quod sanctum ac piū per se esse cognoscimus, vtcunque illud adulterationi est obnoxium, nobis in exemplū vertamus: corruptores verò suo iudici relinquamus. Quod eò dixerim, ne Ecclesiæ sanctiones, institutionem ac ceremonias ministrorum vitiis aspergamus. Sed iam ad Esdræ precationē orationem vertamus. Imprimis quam nō humilitatis speciem exhibet, priusquā ad verba veniat? Flectit genua, manus protendit in cælū, apparet lacero habitu, ac turbato capillitio. Nō ignorabat scriptum es-

Eccle. 35.

sc,

se, Oratio humiliantis se penetrabit cælum: iterum: Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus nō despicies. Interim lubens vos hoc rogarim: An non insigniter deridendum se propinaret hodie Esdras, si hoc schemate ad orationem se componeret? Sanè pro ea nouitate doctrinæ, quam paucis ab hinc annis inuexere nonnulli (qui ne tam fortes ac constātes quidem fuerunt, vt vno tenore vitā hic exigerēt) non modò vitio nobis verteremus ipsi, sed & in alios, si tale quid facerent, genuinū frangeremus. Statim auditur, hypocrita, hypocrita: si quis obiter vel in genua procumbat, vel orationem manibus quasi in cælum vehat. Sed quid hac improbitate aliud consequuntur, quā vt se nunquam efficaciter orare arguant? Nōne Heli qui summum Sacerdotem gereret, quum Annam Samuē- *1. Reg. 1.*
lis matrem orationi ita incumbentem videret, vt labra tantū moueret, sed interim affectum mentis vehementem non posset quin foris ostenderet, temulentam iudicauit? Digere (inquit) paulisper vinum quo mades. Turpe profectō erat illi, penes quem summa sacrorum erat, quod adhuc ignorare videretur, quid orantis affectio posset. Vnde non incōcinnē illa respondit: Nequaquam (inquit) Domine mi. Nam mulier infelix nimis ego sum: vinūque & omne quod inebriare potest non bibi: sed effudi animam meam in conspectu Domini. Grauius sanè illa, & cordatē. Quinquā poterat salius hoc modo: Tūc sacrorum præfectus tam præcipitis ac temerarij es iudicij, vt ad leuissimum argumentum ebrietatem mihi opprob

probres? Tuum potius erat ad orationem nos vocare, non oranti insultare. Sed nihil nota est mulier cordatissima, ob eius contumeliam aspersione. Neque addubito, quin eodem gestu & postea sapientius rogaret: quum ex euentu rei Deo id non ingratum fuisse deprehenderet. Quare neque vos commouere debet, charissimi, quod vestrae pietati mundus illudat: ut ob pudorem animum cohibendum puteris. Quod si vltus, vel ætas rem aliquam commendat, est hoc in scripturis quum vltimatissimum,

3. Reg. 8. tum verustissimum. Exempla passim occurrunt.

Salomon, Rex ille tam splendidus & magnificus, non impeditur pudore, quod minus in corona tot

millium in genua sese coniiceret. Daniel tribus vicibus per diem genua flexisse legitur. Moses dum

oraret etiam contra terram pronus iacuit. Neque Esdras hunc gestum sibi pudendum est arbitratus.

At quid his commemorandis tempus infumum? Ommitto Iudæos: quos Turcas, aut Tartaros mihi dabis, qui dum vota faciunt, non curuant genua, & aliquo cæli loco faciem cōdunt? Interim apud solos Christianos (si Deo placet) id paucis ab hinc annis pudori ac vitio esse cœpit. Obsecro, quid neruorum habet illa oratio, quæ vehementiam suam extra angustos pectoris parietes non expellit: imò

ubi pudor eius ardorem extinguit? In Apocalypsi videt Ioannes non viginti quatuor seniores solū, sed & totam Angelorum turbam pronos iacere in conspectu throni. Columnæ cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius: ait Iob. Si ad nutum eius quicquid creaturarum nomine censetur, pauet, mouetur, cadit, surgit: qualia passim

in

in scripturis offendes: soli mortales dum à Deo offensa veniam rogant, erecta ceruice, ac constanti vultu verba facient? Porro hanc in orando ciuitatem renato Euangelio debemus scilicet. Quasi turpe sit ac inurbanum, quum principibus, sapientibus malis, nonnunquam hostibus, omni honoris ac reuerentiæ specie, non citra adulationem, ad singula penè verba prouoluimur: coram tremenda illa Dei maiestate utroque genu procumbere. Non bonus fructus: sed arbor pessima. At quæ illa? Quæ nisi quoddam persuasum sibi volunt, Deum, modò credamus, nullum nostrum factum, quantumvis viciosum, ac peccatum nobis imputare, ut saltè penam mereatur: sed nostra fide ita ad omnia quæ promisit præstanda arctari, ut citius Deus esse desinat quàm fallat? Hinc illud pectoris frigus, & securitas tanta: quasi nos illū beneficio implicemus, si quod honoris cani morituro (ut ille ait) sæpè deserimus, ipsi etiam obiter & carptim præstemus: & nostra ille munificentia ægrius carere possit, quàm ipsius nos. Scitis vnde hanc proteruiam habemus: nam è sacris literis minimè gentiū. Illic non facile deprehendes aliquē feruenter ac efficaciter orasse, qui ad spiritum verborum non aliquā modestiæ ac doloris significationem adiecerit. Sanè Esdras (ut audistis) humi procūbit manibus protensis in cælum. Sed quid tandē orauit? Deus meus (inquit) confundor & erubesco leuare faciē meā ad te, quoniam iniquitates nostras, &c. Nonne videmini vobis audire filium illum prodigum patri prostratum, ita inclamantem: Pater peccaui in cælum & coram te, iam non sum dignus vocari filius

tui?

Luc. 15.

Luc. 18.

tuus? Neque multum ab his discrepat Publicanus ille, qui eminus, ac prae pudore oculis in terram defixis stetit, ac tundens subinde pectus, Deus (inquit) propitius esto mihi peccatori. Propius adhuc ad Esdræ similitudinem accedit Euangelica illa peccatrix, quæ indignam se arbitrata ut Domino se sisteret, à tergo accubantis adrepit, & pedes amplexa omne in eos officij genus, lachrymando, abluendo, ungendo ac osculando impedit: neque prius ausa est faciè attollere, quam audisset, Remittuntur tibi peccata. Ex hoc spiritu qui non hausit, non video quam poenitentiam ille nobis venderet: aut quibus machinis Deum ad præstandam promissis fidem sit compulsurus. Nā Esdras (quod ad castigationem tantæ nostræ temeritatis dixerim) verbis illis pro indubitato esse voluit, indignos esse eos, qui per peccatū hostem sibi Deum constituunt, ut cælum aspiciant, nedum Deo se sustant. Porro quis tam prolixam hominis pietatem non miretur? Alienis peccatis Deum surrepturus, se cum primis inter eos numerat, & cōmuni persona in se suscepta, non minore affectu se profert, quam si priuatum duntaxat negotium sustineret. Insigne profectò argumentum egregiæ in suos voluntatis, ac planè maternæ teneritudinis: quæ filio dolenti ita indolet, ut condoleat. Eundem in suos affectum expressit & Moses, quum Domino diceret: Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non vis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Paulus itidem optabat anathema esse à Christo pro fratribus. Sed archetypum habemus in Christo, ubi de suis ita Patri testatur: Pro eis ego sanctifico meipsum,

Exo. 32.

Roma. 9.

Ioan. 17.

ut

ut sint & ipsi sanctificati in veritate. Sanctimonia suis conferre non potuit Esdras: præstat tamen quod in se est: communionem certè noxæ non detrectat: quam quū primus in se castigatione persequitur, alios ut se æmulentur inuitat. Quis enim tam ignauus, qui pro se ipse non oret, quum alios sanctitate conspicuos pro se laborantes videret? Aut quis grauem poenitentiam causetur, quū ab illis etiam suscipitur, qui longissimè absunt à culpa? Quomodo etiam de venia desperet, qui tot habet causæ suæ patronos & intercessores, quor Ecclesia subditos? Nisi fortè sint, qui Paulum audiendum non putent, ita præcipientem: Alter alterius onera portate. Porro Christus in ea precatōe tradenda, quam omnibus promiscuè communem familiaremque esse voluit, fratrum rationem habendā censuit: quum non, ut diceremus, Dimitte mihi, sed nobis debita nostra: præscripsit. In quo Ecclesiæ diligentiam neutiquam desideraueris: nulli imponit graue poenitendi onus, quod pro longè maxima parte ipsa non exigit. Omnibus orat: omnibus gemit: omnibus prosternitur: omnibus obtinet: denique omnibus omnia: Canit nūc quotidie: Domine non secundum peccata nostra facias nobis, &c. Domine ne memineris iniquitatum nostrarū antiquarum: Cito anticipet nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Adiua nos Deus salutaris noster, & propter gloriā nominis tui Domine libera nos, &c. Quis hinc non plenus spei ac solatij abscedat? Et adhuc grauiabitur aliquis poenitiæ operā nauare, quum Ecclesia illi suam in flectendo Deo sedulitatem nunc

Gala. 6.

Mat. 6.

Psalm. 78.

nunc tantopere accommodet? Quare charissimi fratres, pœnitentiam magno animo concipite, quum tantum nunc exemplorum, commoditatis, ac præsidiij hinc inde habeatis. Quam si quis in senium reiecerit, haud sanè intelligit quanto se periculo exponat. Iudicij tempore, nimis verum experientur illud Salomonis procrastinatores isti: Væ soli, quia non habet subleuantem. Proinde

Ezech. 4. nunc tempus acceptabile, quum exemplorum ac præsidiiorum tanta copia. Felices nos, si his rebus liberet intendere ac vacare. Sit gratia Dei nobiscum. Amen.

FERIA QUARTA POST

dominica oculi, sermo quintus.

VID IN concilianda sibi populi voluntate Esdras gesserit, ut in facti sui pœnitentiam, quam primus ipse, non verbis solum, sed & ipsa plâgetis specie inuulgauit, eos adduceret: superiori concione utcunque declarauimus. Porro verba ipsa, quibus precationem (si non cōfessionem rectius dixerō) exorditur, & de quibus tunc disputauimus, sunt hæc: Deus meus confundor & erubescō leuare faciem meā ad te, quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt vsque ad cœlum. Horū occasione, ad Ecclesiæ mentem tunc (si meministis) ita deuenimus, ut iisdem studiis occupatâ diceremus: plorat, lamentatur, se discrutiat, non dissimulat morbum, agit causam filiorum: ad eum nimirum finem, ut, Esdraico exemplo, qui eam tam miseris modis aliena causa secum colluctantem viderent, ad prop

propriæ salutis cogitationem, curâque accenderentur. Hoc agebat ille, agit & hæc. Verum enimverò quemadmodum ad placandum Deum non satis fuisset, si solus Esdras populi crimen in se castigasset, illis interim vel dissimulantibus, vel negligentibus: ita nequicquàm Ecclesiæ precibus, & admonitionibus se fatigat, nisi & nos manum aratro admouerimus. Utrobique id agitur, ut habeant imprudentes exempla quæ sequantur, ignaui quibus incitentur. Iudæi non facili, nisi Esdra duce & autore, ad criminis sui quæ notitiam, tum detestationem peruenissent: Nos ægrè pœnitentiam admitteremus, si non quotidie Ecclesiæ penè improbis hortatibus & studiis quasi obtunderemur. Rursus quemadmodum Esdras suis conatibus Iudæis omnem tergiuersandi ansam præcidit, ut vel ad flagitij sui ignorantiam, vel agendæ pœnitentiæ obscuritatem confugere non possint: ita sanè non est, quod in tanto Ecclesiæ pro nobis studio, leuitati nostræ errorē, tarditati maturitatem, periculo facilitatem, facilitati neglectum, nos vnquam prætereundum posse speremus. Videtis igitur fratres in Domino charissimi, cum habeamus qui pœnitentiæ normā nobis tam efficaciter factis ipsis tradant, nihil nobis ad dissimulandum vel differendum excusationis relictum. Si ignoras peccati naturam, quam malorum lernam secum trahat, quantum periculi gignat inole tum: Ecclesiam adi, statim audies. Si neque illud constat, quomodo in eluendo purgandoque peccato gerere te debes: iterum ad Ecclesiam te remitto, non vno id sensu percipies. In quibus si diffici-

f

lem vel ignaum te præbeas, ita vt indies altius ac altius cœno te immergas: non est quod culpam, sicubi hæere possit, circumferas: in te, te inquam, hæc faba cudetur. Neque alienum erit, vt illud Propheta ad te referamus: Noluit intelligere vt bene ageret. Item & illud: Furor illis secundum similitudine serpentis, sicut aspidis surdæ & ob-
 turantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & benefici incantantis sapienter. Et quod Christus in Euangelio à Propheta mutauit, imò auctori suo restituit: Auribus grauius audierunt, & oculos suos clauferunt, nequando videant oculis, & auribus audiant, & conuertar, & fanem eos. Proinde excutiamus torporem omnem, quum duos tam spectatæ industriæ antesignanos, hinc Ecclesiam, inde Esdram habeamus. Quorum signa si sequamur, fieri non potest quin re feliciter gesta, triumphum simus relaturi. Nam vtriusque disciplina ac præsidis fultis, nihil omnino timendum est. Quod si in media etiam acie ducem requiris (nam illi cornua tuebuntur) discinge Esdram, videbis eum tertium quendam, eumque certissimum, puta Christum, pallio tegere. Nā quid in his omnibus Esdras egit, quod in Christum non comperat? Is est, qui summo exemplo penitentis armis, & precum assiduitate hostem nostrum ita prostrauit, vt amplius nobis formidolosus esse non possit. Is est, qui vestem suam, utpote quā nostra causa induerat, etiam nostra causa lacerandam præbuit. Hic ille est, qui manus, nimirum in crucem actus, cælo intulit, vt è propinquo suo patri causam pro nobis oraret. Neque vel in eo Esdræ concessit,

*Psal. 35.
Psal. 57.*

*Matt. 13.
Esdr. 6.*

concessit, vt alienum potius negotium sustinere videretur, quàm proprium. Ille non eximit se ciuium delicto: iste quid? alienam culpam luit, an propriam? Deus, Deus meus, longè à salute mea verba delictorum meorum. Audis, meorum. Et alibi: Tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. Nemo negat hæc à propheta in persona Christi vsurpata fuisse. Non quod aliqua peccari labe in ipso hæere potuerit, multo minus insipientiæ, qui (teste D. Paulo) Dei virtus est & sapientiæ: sed quod causam nostram ita in se transtulit, vt omni vsurpationis genere tanquam propriam vindicaret. Agite ergo charissimi, procul torpedo, & metus, consultor malus: instruite panopliam, imò instructam vobis aptate: imperatore Christo, ac talibus legatis nihil formidandum: certa ac explorata omnia. Funiculum hunc triplicem redeamus: & videamus quos missus nunc nobis instruxerit. a pudore, vt audistis, exorditur: vt qui faciem in cælum non audeat attollere. Quid hinc delibabimus, nisi vt Deum pro sua amplitudine reuereri discamus? Quid Deo augustius? Contra quid ærumnosius ac imbecillius homine: multo magis peccatore? An non igitur res est, omnium creaturarum cōspiratione ac vi vindicanda, quod homo, adeoque in autorem suum perfidus, tantæ maiestati audeat oppedere, ac insultare, (quid aliud facimus tā securè peccantes?) & adhuc frontem irreuerberatam sistere? Nemo filius si patrem prudens læsit, patris conspectum non reueretur? Quæ mulier (ait Propheta) recedens à marito suo,

Psal. 21.

Psal. 68.

I. Cor. 1.

Ecd. 4.

Hier. 3.

Psal. 6.

Psal. 142.

Rom. 6.

Sap. 11.

duxerit virum alterum, nunquid reuerteretur ad eum ultra? Quanto iustius pudor nos implicare deberet, ne sub eius Domini conspectum, quem tories offendimus, & qui fulmen habet, parum reuerenter ac modestè irruamus? David metu correptus ita orat: Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. Et iterum: Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Confundor (ait Esdras) & erubescō: nimirum cui spiritus illud Pauli obieciebat: Quem fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Sane peccati fructus quum maturuerit, pudor est, & anxietas. An non dolendum est, quòd nos illi Domino pudendos ac pœnitendos reddimus, qui nobis tantopere decori & gloriæ esse potest? Quid pœnas ab illo metuimus, qui nostris malis profiteretur curationem? Quid nobis gloriosius, quàm quòd Deum patris cōpellatione inuadimus? Et quæ maior felicitas, quàm quòd quacunq; demum ratione nobis male est, gratuitum ab eo præsidium ac fidenter petere possimus? Dolendam proinde vocem: Confundor & erubescō leuare faciem meam ad te. An non insigniter dolendâ: quum Dei vocabulū statim vt audimus, rubore perfundimur: nec per iudicij ac supplicij metū, liberum ad eum adiutū habeamus? Sed huius pudoris ac trepidationis causam inuestigemus. Ergo Deus, more Tyrannorum, tam difficiles habet aditus, tam iræ tenax est ac miseris tam infestus? Ah nihil minus. Sapiens ille pro eo respondebit: Diligis Domine omnia quæ sunt, & nihil eorum odisti quæ fecisti: Pars autem

tem omnibus, quoniā tua sunt Domine, qui amas animas. Qui sit igitur, vt Esdras tantam sibi trepidationem former? At tu, audi quod sequitur: quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt vsque ad cœlum. Hoc pudoris fons est, & metus seminarium. Deus (inquit Ioānes) lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. Audeat iam aliquis, peccati caligine offusus, in tam puram lucem temere irumpere? Nōne stultè fecerit, qui sibi de scelere conscius, oculato iudici sese obiecerit? Adā quoad nihil deliquerat, quamuis adhuc recens coagulū, non metuit aut vitat congressum Dei: ne pudeat etiā, tametsi nudus: quin & accipere audeat & reddere voces. Verum enim uero simulatque ab officij sui præscripto deflexisset, iam latet, fugit à facie Domini; imò & vocatus non nisi eminus, ac inter fruteta abditus responder: Vocem (inquit) tuam audiui, & timui eò quòd nudus essem, & abscondi me. Tale quid accidit & Esdræ. Quādiu de populi præuaricatione nihil cognouit, orat quidem Deum, & alios eòdem inuitat: vt è superiori capitulo ostendimus: at nihil eiusmodi verborū. Ac posteaquam immanitatem eam facinoris ab aliis audiuit, subito totus elanguit, non quidem sua, sed ciuium causa: maximè donec incertus esset, quid animi illi ad remedium præberent. Hinc illi tanta animi consternatio, atque anxietas. Interim illud obiter hîc considerandum venit: cur non contentus dixisse, iniquitates, addit &, peccata. Non desunt interpretes, qui tale discrimen factum putent: vt quoniam illi suæ gentis vxores præter ius

1. Ioan. 1.

Gene. 2.

Gene. 3.

falsque abieciſſent, dixerit, iniquitates noſtre multiplicatæ ſunt, &c. quum quod poſtea dicit, delicta noſtra creuerunt uſque ad cœlum, ad eam iniuriam referendam putent, quam diuini mandati transgreſſione in Deum commiſerunt. Iam hæc Eſdræ confeſſio & illud germanæ proprietatis habet, vt non modò quæ in Deum, verum etiam

2. Ioan. 4. quæ in proximum delignauit, prodatur. Nam (vt Ioannes ait) hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem ſuum. Neque ſanè decalogi ſanctionibus minori cura de paranda proximi gratia, cauendæque offenſa, DEVS præcepit, quàm de ipſius propria. In quo ſi negligentiores fuerimus, non eſt, quòd mitiorem nobis pœnam polliceamur: quum quæ in proximum tendit iniuria, in Deum redundet: in tantum, vt ne ſacrificio noſtro, niſi reconciliato prius fratre, ſit animum appulſurus. Videte quàm laurè & opiparè menſam noſtram eſſe tam parco verborum (in ſpeciem) apparatu inſtruximus. Qui non inſulſi eſt palati, facile ex his verum pœnitentiæ guſtum capere poterit. Tempus eſt, vt ad ea quæ fuſius in hac confeſſione ab Eſdra dicuntur, tranſeamus. Sequitur.

A Diebus patrum noſtrorum & nos ipſi peccauimus grauiter uſque ad diem hanc, & in iniquitatibus noſtris traditi ſumus ipſi, & Reges noſtri, & ſacerdotes noſtri in manum Regum terrarum, & in gladium, & in captiuitatem, & in rapinam, & in conſuſionem vultus, ſicut & die hac: & nunc quaſi parum & ad momentum facta eſt deprecatio noſtra apud Dominum Deum noſtrum, vt dimitterentur nobis reliquia, & daretur pa-

xillus

xillus nobis in loco ſancto eius: & illuminaret oculos noſtros Deus noſter, & daret nobis vitā modicā in ſeruitute noſtra, quia ſerui ſumus, & in ſeruitute noſtra nō dereliquit nos Deus noſter: & inclinauit ſuper nos miſericordia corā Rege Perſarum, vt daret nobis vitā & ſublimaret domum Dei noſtri, & exſtrueret ſolitudoines eius, & daret nobis ſpē in iuda & Hieruſalē. Et nunc quid dicemus Domine Deus noſter poſt hæc? Quia dereliquimus mādāta tua, quæ præcepiſti in manu ſeruorū tuorū Prophetarū, dicēs: Terra ad quā vos ingredimini vt poſſideatis eā, terra immūda eſt iuxta immunditiā populorū ceterarūq; terrarū, abominationibus eorū, qui repleuerunt eā ab ore uſq; ad os in coinquinatione ſua. Nūc ergo filias veſtras ne detis filiis eorū, & filias eorū ne accipiat ſilijs veſtris, & non queratis pacem eorū, & proſperitatem eorū uſque in aeternum, vt conſorte mini, & comedatis quæ bona ſunt terra, & heredes habeatis filios veſtros uſq; in ſeculū. Et poſt omnia quæ uenerūt ſuper nos in operibus noſtris peſſimis, & in delicto noſtro magno, quia tu Deus noſter liberaſti nos de iniquitate noſtra, & dediſti nobis ſalutē ſicut eſt hodie, vt non conuerteremur, & irrita faceremus mādāta tua, neq; matrimonia iungeremus cum populis abominationum iſtarum. Nunquid iratus es nobis uſq; ad conſumationē, ne dimitteres nobis reliquia ad ſalutē? Domine Deus Iſrael iuſtus es tu: quoniā derelicti ſumus, qui ſaluaremur ſicut die hac. Ecce coram te ſumus in delicto noſtro. Non enim ſtari poteſt coram te ſuper hoc.

Habetis hic, totius Eſdraicæ confeſſionis ſummam: in qua obiter quatuor rationes colligit, ob quas Deum ſuis grauius, iuſtiūſque inſenſum veriſimiliter credit. Primam ita inferit: Quum

dubium nobis esse non potest, quin ob maiorum nostrorum perfidiam & iniqua in Deum studia, omnem reipublicæ ac religionis formam amisimus, vicinis terrarum regibus prædam passim de nobis & eadem agentibus, ita vt nihil calamitatis excogitari posset, quod perpessi non sumus: sanè par erat vt malis ipsorum edocti, ac metu coerciti, diuinam offensionem non tam leuem iudicemus, vt maiores etiam nostros huius sceleris atrocitate victos à nobis esse videri possit. Secundam ad hunc modum: Iam non modò paternæ transgressionis, ac diuinæ animaduersionis memoriam abieciimus: verum etiam ne recentis huius tuæ in nos voluntatis recordatione commoti sumus, quas reliquias istas afflictæ gentis colligendas tandem ac fouendas decreuisti, intantum vt precibus nostris susceptis, nunc demum lucem oculis hausisse videamur, conciliata nobis exterorum regum voluntate, tam præclara: vt non solum vitam ac fortunas saluas nobis esse voluerint, sed quod plus est, patriæ repetendæ ac instaurandi templi potestatem fecerint. Quorum tuorum in nos meritorum magnitudini quàm nulla animi officiorumque testificatione respondere possemus, nihilo tamen verecundius ad re exasperandum progressi sumus. Certè reddit culpam multis partibus atrocior, si ne percepta Dei benignitate impediti potest, ac fisti. Apud Hieremiam Dominus ita conueritur: Populo huic factum est cor incredulum & exasperans: Recesserunt, & abierunt: & non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluuiam temporaneam & sero

Hier. 7.

ferotinam in tempore suo, plenitudinem annuæ messis custodientem nobis. Tertiam per hoc inuit, quòd neque seruitutis, quam necdum excuserant, recordatione reprimi potuerunt: quò minus, in eo præsertim rerum statu, lasciuiendum sibi blandiendumque carni putarint. Quo sanè nomine peccatum non parum exaggeratur. Si liberis, ac suo iudicio viuentibus tale quid accidisset, condonandum fortassis erat affluentia, & rerum prosperitati. Nam ferè fit, vt insolentia sit comes felicitatis. At (inquit) quamdiu præsentem adhuc miseriam & seruitutem sentimus, dolori iustius erat quàm voluptati indulgere: ita vt planè intoleranda sit hæc nostra proteruitas. An non stultum est Dei etiam iram in nos aduocare, quum quot ferè sunt homines nostræ libertati patiamur infestos? Et nunc (inquit vltimo loco) quid dicemus Domine Deus noster post hæc? Vt parum sit, quòd non metuimus quo animo factum nostrum tu acciperes: vt nobis condones, quòd neque tuorum erga nos meritorum, neque huius quam patimur fortunæ rationem habuimus: quam tãdem excusationem admitter, quòd inter hæc omnia tuum ipsius, tuum inquam mandatum, quo tam disertè caueras, ne vllum affinitatis, aut necessitudinis vinculum cum his gentibus nobis intercederet: omni pudore abiecto transgressi sumus: Si semel ita nobis præcepisses, forsitan ignorationi locus esset. Nunc palàm, nobis non inscientibus, per Moysen primum, deinde recens per Malachiam, voluntatem tuam ita esse clarè ostendisti. Et sanè nimis efficax argumentum. Nam si verè

Deut. 7.

Mal. 2.

Iac. 4. D. Iacobus ait: Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi: grauius sit illi necesse est, qui non modò quod bonum nouit non facit, sed potius contrarium admittit. Ad eundem modum ratiocinatur Christus: Seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Iam videre mihi formam huius confessionis, an non sit longè alia, quàm hodie nobis tradunt nonnulli? Ridiculum iudicant, ac friuolum, imò & inutile prorsus, adeò que impossibile, vt circumstantias ac momenta peccatorum quis enumeret. Quam in sententia si Esdras fuisset, tribus his verbis totius confessionis suæ summam, ac etiam peccati comprehendere poterat: Domine grauius te offendim⁹, quòd ex allophylis vxores duximus. Et qui dem in hoc cardo peccati. Sed qualia sunt quæ adiungit? Non reuocauit nos metus tui ac reuerentia: ingratisimi fuimus aduersus optimum ac munificentissimum Dominum, vel ob recens accepta beneficia: & quidem eo rerum statu, quo te potius amplius conciliare nobis, quàm offendere debemus: offendere inquam, negligendo præceptum tuum, quod non obscure, neque vno loco seruandum præcepisti. Quæ omnia talia sunt, vt quoniã non medioere momentum cur non peccaretur adferrent, neglectus eorum sit obnoxiiis in crimine. Quod Esdras suo metu satis euidenter insinuat, quum subdit: Nunquid iratus es nobis vsque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Deinde hoc epiphonemate cõcludit: Domi

Domine Deus Israël iustus es tu: ecce coram te sumus in delicto nostro. Non enim stari potest coram te super hoc. Breue quidem illud, & quod aures leniter ferit, aculeatum tamen ac neruosum. Sed de quo aliàs latius. Suffecerit nunc, quòd intelligitis, ni fallor, quid ex hac confessione petere debeamus, & quantum habeat ad pœnitentiam rectè instituendam momenti. Ad cuius latiore explicationem me tantum non protrudi, vos iuxta mecum videtis. Sint igitur quæ diximus fundamenti loco: proximis concionibus curabimus, Deo fauente, negotium ad fastigium perducere. Interea Esdram, & quæ hactenus de eo audistis, ab animo ne deponite. Sit gratia Deicum omnibus nobis. Amen.

FERIA SEXTA POST

oculi, sermo sextus.

SUPERIORI concione ibi dicendi finem fecimus, vbi Esdram, postquam ciuium suorum gratia grauius se afflixisset, & ad pœnitendum eos suo facto vocasset: confessionem suam, in peccati exaggerationem duntaxat longam, hoc aculeato sine clausula dixim⁹: Domine Deus Israël iustus es tu: ecce coram te sumus in delicto nostro, &c. Mirum sane in exorando tam parcum fuisse verborum, qui paulò antea in luctu & lachrymis tam fuerat profusus. Nam ratio ipsa precandi id videtur exigere, vt veniæ deprecatio nō in postremis habeatur. Alioqui quid profuerit culpam profiteri, nisi vno eodémque momento roges remitti? Iudas ille prodicionis culpam agnoscit: sed quia

veniam

veniam non optat, quoniam nec sperat, mortem ac desperationem sibi consciuit. Moses, David, Daniel, tum alij complures, culpæ confessionem præmittunt quidem: sed mox ad veniæ exorationem animum orationemque traducunt. Obsecro Domine (inquit Moses) peccauit populus iste peccatum maximum. Audis profitentem. Aut dimitte eis hanc noxam: aut si non vis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Audis exorantem. David utrumque intermiscet in Psalmo, cui initium est, Miserere mei Deus, secundum magnam, &c. Daniel confessionem ita exorditur: Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiè egimus, &c. Sequitur deprecatio: Auertatur obsecro iræ tua, & furor tuus, &c. Peccaui super numerum arenæ maris, ait Manasses. Mox subiungit: Et nunc flecto genua cordis mei, precans ad te bonitatem Domine. Deprecatoris ista vox est. Quid latro in cruce? Nonne quum dicit: Nos quidem iustè, nam digna factis recipimus: culpam agnoscit: sed quam remitti sibi orat, quum ad Christum conuersus, subiungit: Domine memento mei, quum veneris in regnum tuum? Illi quidem sic: at Esdras post grauem delicti exaggerationem, de exorando non laborat. Fortassis pius ille vir tam fuit lachrymis impeditus, vt loquendi facultatem amiserit. Ego equidem, quò suis poenitendi desiderium profundius insculperet, altioris ingenij artificium subesse existimo. Non enim cadit in eum virum, in lege tam feliciter versatum, vt eum poenitentiae partes nescisse dicamus. Iam si conuenire non nesciebat, vt culpæ confessionem

nem veniæ deprecatio sequeretur: putas, de Deo tam malignè sentiebat, vt quod rogaretur, præstare noller? Qui fit igitur, rogas: vt quum in agnoscendo delicto tam multus fuit, non modò non petit suis ignosci, sed ne meminit quidem? Haud dubie sciebat maioris negocij opus esse quod moliretur: & vnde se suosque non facile explicaret, nisi religionis metu eos acriter percussisset. Quis libens vxorem, iudicio delectam, iuuenem, dotatam, & è qua prolem iam sustulit, ad priuati hominis imperium dimittat? Quare sagacitate ac dexteritate hinc opus erat. Porro qua ratione potuit illos in certiore trepidatione conciliare, quàm quòd post tot argumenta certissimi doloris, quum iam Deum oratione videretur placaturus, sceleris atrocitatem obiter ita exaggerauit, vt quasi veniæ desperatione absorptus, his verbis negocium inuolueret: Domine Deus Israël (inquit) iustus es tu: ecce coram te sumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc. Ac si dicat: Videte fratres, quo in loco res nostræ sint. Intelligitis quòd iustus sit Dominus Deus noster, qui peccato tam infensus est, vt nullum relinquat impunitum, vt ipsi malis nostris abundè satis edocti sumus. Hic ipse actionum nostrarum iustus iudex non est procul à nobis, imò incumbit, imò nouit ac scit omnia. Iam hic in conspectu eius astamus, non illi titulo aliquo pietatis & religionis (vt solemus) commendati, sed desertores legum & studio hostes. Et quid vultis, dicat? Tale est delictum nostrum, quòd nullo colore palliari, nulla dissimulatione tegi, nulla tergiversatione ne

ne negari, nulla denique excusatione defendi potest. Quid igitur consilij capiendum sit, vos in cōmune mecum deliberate. Quod verò sermonem ita abrumpit, non id spectat, vt in desperationem eos abducatur: sed vt inopes consilij, tum facinoris ac metus magnitudine percussi, ad se potius rei gerendæ ordinem ac potestatem deferrent. Nihil enim aliud his verbis ab illis videbatur elicere, quàm vt dicerent: Quin tu potius nobis præscribis, quod factu optimum iudicas? Tu, si quid consilij habes profer, in nobis nulla ad parendum mora erit aut difficultas. Hic ipse: Consilij nihil, nisi vt ex animo declaremus, peccatum non tam vel le lugere, quàm corrigere. Nimirum quò tendebat, peruēnit. Nam vt proximo statim capite refertur, omnes promiscue in fletū ac lamenta proruperunt, & cum summa detestatione sui facinoris promptos se ad imperata facienda obtulerūt, neque vllam conditionem quantumuis duram sunt aspernati: tantum vt ipse animo ac autoritate præiret, consilioque iuaret. Proinde quum hīc Esdræ iam inde ab initio scopus fuerit, an non prudenter, ac penè callidè confessionem suam ita comparauit, quod duro illi ac peruiaci populo nihil aliud quàm metum, nulla spe veniæ iniecta, congeminaret? Quod nisi fecisset, quem fructū caperet non video. Nam ferè ita natura comparatum est, vt quoties non obscuram gratiæ spem concipimus, nos in omne tempus occasione comoda vsuros credamus: tanquam quod nunc in parato est, in promptu semper sit futurum: vt nostris hominibus hodie passim vsuuenire videmus.

Neque

Neque sanè Esdræ res aliter cecidisset: nisi diuine iustitiæ, tum publici & grauissimi facinoris amplificatione, ita eos perterruisset, vt euestigio de consilio ac remedio cogitarent. Ex his quæ dicta sunt, non solum in Esdra diligentiam, verum etiā prudentiam dexteritatēque suspicimus: nam quò populi voluntatem sibi conciliaret, ad summam curam nō minorem industriam aggregauit. Alioqui sollicitudo non multum prodest, si consilium cautioque defuerit. Sanè æquum est, vt quū Diabolus nullam non personam induat, fingat, ac refingat, quò nos in peccati nassam illiceat: eos qui horum curam sustinent, nihil etiam non tentare, nunc ab arte, nunc ab experientia consilium petere, quò suos Domino incolumes vel seruent, vel restituant. Ars artium est regimen animarum: ait Gregorius in suo Pastoralī. Vbi pluribus verbis fusius tractat, quanta tum in docendo, tum in admonendo sit habenda, personarum, ætatum, sexuum, regionū, ac ingeniorū ratio. Quod Esdras absolutissimè præstat. Erat illi negotium cum populo penè inflexibili: quo nomine necesse erat vt ad eas artes sese compararet, quibus ingenium illis se extorquere possè confideret. Faxit Deus, vt & hac tempestate non paucos habeamus, qui tanta sollicitudine ac moderatione populum ad pœnitentiam incitarent: nihil metuendum de successu. Non puto siquidem tam supinam esse mortalium incuriam, quin metu excitari, atque ad vitæ correctionem impelli queant, modò non deessent, qui quantum adeatur peccando periculi, & quàm seuerè Deus sit iudicaturus, quotidie inculcent.

Iam

Iam quum multis in locis pœnitentiæ disciplina penitus sit abrogata: alij ita tradant, vt eneruent citius, quàm confirmant: mirum esse non debet, si nusquam vera inueniatur & germana: cunctis passim ita vitam transigentibus, vt videatur ociosum pœnitere, & iam in proptulo liceat cuique quod libitum est facere. Quum interim si quis de professione nos interroget, Christianam militiam non dissimulabimus. Et quod culpam conferas, nisi in eos, qui quum facile à peccatis reditum constituunt, & humanis auribus nihil nisi misericordiam inferunt, pœnitentiam verò vel penitus omitunt, vel corrumpunt, illud iam consecuti sunt, vt peccandi licentiam quadam quasi defendamus, & (vti fit dum proponitur impunitas) nullum reus serum ad pœnitendum putemus? Quid aliud quàm animicidas istos dixeris, qui dicunt impio pax, & non est pax? Si satis foret aures misericordiam duntaxat palpo demulisse (vt hodie faciunt, qui vt peccata remittantur præter fidem nihil exigunt) insulsus fuerit Esdras oportet, qui in pœnitentiæ persuasionem tam multum opetæ collocavit. Poterat & ipse dixisse: Si creditis Deum misericordem esse, peccata remissa sunt. At, charissimi fratres, longè aliam pœnitentiæ methodum nobis tradiderunt, qui illam vtriusque testamenti tempore cum scripto rum exemplo commendarunt. Consulite sacras annales, ex quibus Ecclesia mutuata est suas traditiones. Nam eundem planè modum ad quem Esdras cum sui similibus pœnitentiæ formam non tam præscripsit quàm exhibuit, Catholica Ecclesia iam inde ab initio

Exech. 13.

retinuit, retinet adhuc, & retinebit donec erunt qui ecclesiam perinde vt oppugnabunt, defendent. Et si de successu gloriandum est, modus iste longè est optimus. Quare quum iam superioribus aliquot concionibus multa de Esdræ instituto in tradenda pœnitentiæ ratione, diximus: sub finem proximi sermonis fidem meam me vobis obstringere memini, vt ad huius exemplum, quæ Ecclesia de eadem latius præscripsit, explicarem: sperans me effecturum, vt quàm stabili ac solido fundamento innitatur, quodque nihil alienum ab his quæ in vtroque testamento de ea reperiuntur, vilo tempore docuerit, omnes cognoscatis. Interim de fide nunc liberanda cogitanti, non videtur quod dicendum mihi proposui, vno sermone totum posse comprehendere: quare breuib. & per capita collationem duntaxat Ecclesiasticæ traditionis cum Esdraico instituto facturi sumus: vt me non temere tætopere illud vrgere, animis que vestris insculptum cupere credatis. De aliis postea fusius.

Vt igitur quæ de Esdra dicta sunt in compendium redigamus: Audistis primò, illum simulatque de ciuium facto cognouisset, omnibus posthabitis, animum ex templo ad agendam pœnitentiã conuertisse. Secundò, pro pœnitentiâ illud sibi imposuisse, vt vniuersis animi sensibus ad capiendũ dolorem laxatis, turpem illam transgressionem qua posset cordis amaritudine exæquaret: quum non ignoraret diuino honori per hoc maximo opere derogatum, & suorum incolumitatem, rem ac salutem in extremum periculum adductam. Tertiò loco ostendimus tantam fuisse doloris magni

tudinem, vt eum quibus potuit signis, gemendo
 videlicet, plagendo, lacrymando, adde & vestiū
 discriptione ac capilorum laniatione, foris osten-
 derit. Quartò nec his contentum, flexis tandē ge-
 nibus, ac manibus in cœlum protensis cōmissum
 facinus ita fuisse confessum, vt nullum deiecti ani-
 mi specimen non exhiberet, Deum iustum ac me-
 ritò iratum prædicans, in se verò ac suos hostili
 propè acerbitate inuectus. Quintò ad id quod re-
 stabat accingitur: (nam vt proximo capite narra-
 tur) curam suam omnem ad hoc intendit, perdu-
 citque, ne qua eius sceleris macula amplius in po-
 pulo hæreret. Et quod vltimo loco notandum ve-
 nit, his omnibus agendis nullum tempus interpo-
 nit, neque, vt rem difficilem, in alium diē rejicit,
 sed statim re cognita, ad occurrendum se colligit
 neque cessat vsuam, donec, quasi transgressione
 facta, ad optatum tandem finem peruenit. Hæc
 Esdraici instituti summa. Enimvero Ecclesia adeò
 nihil horum in sua traditione prætermittit, vt ne
 ordinem quidem inuersum velit. Primùm pœni-
 tentiam ad hoc nobis tradidit, vt qui post baptis-
 mi lotionem peccatis denuo obforduerunt, hanc
 quasi sequestram sarcinendam cum Deo gratiæ ha-
 berent. Secundò vult, vt qui pœnitere cupit, ante
 omnia quanto potest doloris & humilitatis sensu
 animum conterat, discerpaturque. Tertiò eā ipsam
 cōtritionem ita demum ratam habet, si à propriæ
 malitiæ, & diuinorū iudiciorū consideratione sit
 profecta, aucta deinde recordatione tam explora-
 tæ erga nos voluntatis Dei, denique arcano spiri-
 tus sancti afflatus ac studio excitata fuerit & con-
 firma

firmata. Quartò ad veram pœnitentiam exigit,
 aut desiderat potius, vt quod dolor intus agit, etiā
 foris declaret. Quintò oris etiam officiū ad pro-
 prii facti iugulationē requirit. Sextò vt post hæc
 omnia in correctione vitij laboremus, & culpam
 pietatis fructu cumulemus. Postremò ne procras-
 tinando tantam rem differamus: sed omni mora
 amputata, destinata prius ad rem cōferamus, quā
 desides mors ad æternū malum intercipiat. Has
 pœnitentiæ partes non nunc primū, sed à multis
 inde seculis Ecclesia præscripsit, confirmatas non
 solū hoc Esdræ loco, quem nunc præ manibus
 habemus, verumetiam per totam sacram scriptu-
 ram aliis penè sexcentis. Et eas quidem omnes tā
 necessarias, vt si vel vnā subtraxeris, totum cor-
 pus luxaueris. Quare quum per pœnitentiam re-
 ditum ad Dei gratiā habeamus, illud videat vnus-
 quisque quid cui credat: quomodo enim mentem
 Dei per hanc obtinebimus, si in ea obeūda ab eius
 mente discrepemus? Atque hæc de pœnitentiā nūc
 summam perstrinxisse sufficiat. Sufficeret fortas-
 sis, præsertim non insulsis ingeniis, etiam si his cō-
 tenti ad alia transiremus: quum euident sit non
 esse nouam hanc traditionē, sed pulcherrimē cū
 his omnibus quæ Esdras tum dixit, tum fecit con-
 sentire. Verū in imperitorum gratiam non gra-
 uabimur proxima oratione (Deo fauente) de sin-
 gulis latius, habitā tamen breuitatis ratione, di-
 sputare.

QUAM omnibus partibus Ecclesiae conueniat cum nostro Esdra in poenitentiae traditione, proxima concione (si meministis) satis est declaratum. Quamquam ne hoc quidem tacuimus, nihil usquam in vtriusque testamento de ea reperiri, ad quod collatione facta, idem vtrumque esse neges, vel vnum ab altero mutuatum. Praeterea & tuius de iis quae Esdra occasione ad comparandum commisi, me dictum recepi. Quae omnia eo tendunt, ut quiuis Christianus secum dispicere ac diiudicare possit, in tantum delicti doctrinae dissensione, utriusque ad scripturae mentem propius accedant: nouatoresne isti, qui nouam quandam poenitentiae rationem inuehere conantur: an Ecclesia, quae vnanimi consensu tam Graecorum quam Latinorum, eam quam nunc habet formam a maioribus, imo ab ipsis usque eius crepundis ad nos perduxit. Habet sane pars illa, qui seridum iactent se demum poenitentiae lucem intulisse, atque ita postliminio restituisse, ut quae antea tot difficultatibus ac molestiis intricata erat, quod vel procul accedentes metu auerteret, nunc omnibus sit exposita & minimè tristes ac difficilis. Quibus ita respondero. Ut minimè laudandus est, qui rem aliquam ita exaggerat, & molestiis impeditam reddit, ut fructum ex ea petentibus terrorem incutiat: ita reprehensione non vacat, qui tam facilem ac protritam fingit, ut contumibilem ac infrugiferam reddat. Non negarim fuisse, quorum alij veri ignorantia, alij zelo ducti, sed

sed non secundum scientiam, poenitentiam satis anguste circumscripserint, ut Pharisaicam citius diceretis quam Christianam: aliis rursus tot pediculas admiscuerint, ut errorem potius quam praesidium adferret: alij tam abstrusam, ut homines citius ad desperationem, quam ad salutem adigerent. Verum enimvero ut istis calculum meum non adiungo: ita nec cum illis sentio, qui poenitentiam tam ieiunam ac crudam relinquunt: magis saepe numero ut ab hominibus plausum referant, quam quod de scripturae mente laborent. Quod quum variis artibus faciant, non postremum est illud, quod tantum duas partes illi attribuant, contritionem nimirum & fidem. At qualem contritionem? Non de qua ex Ecclesiae traditione diximus, quae acerbissimo sensu doloris suum peccatum ventilet, flageller, dānetque, purget denique: sed quam ipsi alio nomine, Terrores incussi, vocant: videlicet, ut postquam homo contra Dei voluntatem se fecisse cognoscit, peccati horrore tantisper concutiat, pauca, trepidet, ut qui exitum non videt, donec vel propria cogitatione, vel alterius sermone ad mentem ipsi adducatur, Christum esse qui mortem pro nobis depedit, & abunde pro omnibus omnium peccatis luit. Cui opinioni si firmam fidem adhibueris, satis est, nihil amplius. Et hanc (si Deo placeat) poenitentiae formam hodie commiscimus: certe in vulgo ipsorum non alia est animaduertere. Apagete cum illa cordis laniena, cum illa oris, id est, sui proditione: non ferimus illam satisfactionem, videlicet operum confidentiam: alienum est à charitate, fratrem excommunicatione ferire.

Nonne qui talia vulgi auribus instillant (certe ab auribus in mores iam transierunt) poenitentiae ingentem sarcinam detraxisse videntur? Sat comode, si sat verè. Nam plausibilis hæc dici quàm verius, fateatur necesse est, qui per transfennam saltem inspicit, quid de poenitentiae ratione sacrae literæ tractant, & quibus exemplis eam nobis confirmatam tradiderunt. Proinde vide quibus te doctoribus permittas. Ego equidem non aliam Ecclesiasticæ disciplinæ formam vobis tradam, quàm quæ iam inde ab Apostolorum temporibus, per omnes orbis angulos, vbi Christi nomen vnquã auditum est, obtinuit.

Principiò igitur, quemadmodum Esdras nullã viã comodiore certiorémq; excogitare potuit, quòd à suis Dei offensionem auerteret, quã quòd illos quibus potest modis, nunc agendo, nunc dicendo, ad poenitentiam inflàmare: quã ne ipse quidè ante omnes in se recipere recusat: Ita & Ecclesia, iis qui violato baptismi fœdere Dei indignationem incurrun, non aliud habet, neque habuit vnquã ad parandã recôciliatione cõsiliũ: imò, vt ita dicã posteaquam nos tempestas è naui corripuit, & in salo fluctuantes mergedi periculũ sufferim⁹, nò alias habet quas subministret ad enatandũ tabulas quàm hoc ipsum poenitentiae remediũ. Quas quidem tabulas si statim corripimus, iisq; innixi nihil ad diligetiam & conatus reliqui facimus, quãtumuis in altum peccatorum abducti sumus, certum est nos posse impendẽtem mortem effugere. Hoc habet ecclesiastica traditio: neque ab hac vel tantillum discrepat, quicquid vspiam de reconcilian

ciliando Deo sacrae literæ præcipiunt. Quod rationibus ac argumentis tã est promptũ conuincere, vt penè sit stultũ velle conari. In Prophetarum scriptis nihil tã frequẽs est quã simulatq; Deũ populi sceleribus offensum intelligũt, & iam ad poenas se exerentẽ, ad poenitentiam conclament. Quod apud eos, qui non planè desperati erãt, adeò non fuit ociosum, vt statim qua parte laborabatur correctione succurrerẽt, & supplicio, vt fiebat, materiã subtraherent. Nisi tẽporis ratione habendam putarem, tota plaustra exemplorum, maxime è libris Moïsis, Iosue, Iudicum & Regum, vndique cõuectarem. Quod ad nouum testamẽtum attinet, an non metuit D. Paulus, ne Corinthum rediens luctus causam ex eorum improbitate, qui peccata sua poenitentiae remedio curare negligebãt, sit habiturus, vsque adeo vt amplius se iis parciturũ neger? In Apocalypsi nò vni alicui, sed multis, sed toti Ecclesiæ dicitur: Memor esto vnde excideris, & age poenitentiam, & prima opera fac. Si autem veniam tibi citò, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Imò perinde vt quis repida sumpta stomachum sibi ciet, mouetque nauseam: intantum fastidio & aduersione afficitur Dominus erga eos, qui poenitentiam pollicentur, nec præstant. Quid luculentius eo, quod idem Ioannes in epistola scribit? Si, inquit confiteamur peccata nostra: Deus fidelis est, & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Sed Deum potius in Ezechiele loquentem audite: Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis

2. Cor. 12.

Apo. 3.

1. Ioan. 1.

Ezech. 18.

Hic. 18. suis, omnium iniquitatū eius nō recordabor.
 Et apud Hieremiam: Etiam si, inquit, maximē de-
 stinaro gentem aliquam aut regnum peccatis ita
 merentibus, stirpitus excindere, si pœnitentiā ege-
 gerit gēs illa à malo suo, quod locutus sum aduer-
 sus eā, agā & ego pœnitentiam super malo quod
 cogitavi vt facerem ei. Proinde nulli sano dubiū,
 hanc Ecclesiæ traditionem Spiritum sanctum ha-
 bere autorem, qua præcipit, quicquid sordium ge-
 nitali stolæ quā in baptismatis fonte mundam
 accepimus, postea asperseris, in pœnitentiæ demū
 riuo eluendum. Id de eius mente fiet hoc modo:
 vt concepto implacabili odio aduersus antea actæ
 vitæ turpia admissa, quatenus eorum designatio-
 ne paternum illud Dei pectus exulcerauimus, ex-
 templo nos quibus viribus quāque diligētia ad
 tollendam eam eluuiem, sarcindamque cū Deo
 concordiam comparemus, idq; mediis ad hoc ab
 eo præmonstratis: non oscitante, non frigide, nō
 tanquam ex equo loco, sed animo fracto, ac certo
 ingēti tamen spe, ac fiducia de Dei bonitate ac mi-
 sericordia vndique confirmato. Hæc qui præstat,
 is demum in ecclesia pœnitere dicitur. Primū (vt
 quod diximus per partes fiat lucidius) vt aduer-
 sus prioris vitæ commissā odio ipse ac affectu la-
 borat. Deinde vt gratiam non alibi quā à Deo,
 idque tota voluntate, quærat. Tertiō vt non ipse
 sibi viam ad resipiscētiā comminiscatur, verū
 eam quam iam pridem apertam habemus, sequa-
 tur. Quartō vt rei personam quam foris exhibe-
 mus, animo etiā sensibūque cōplectamur. Postre-
 mō vt de Dei erga nos voluntate, nihil hæsitantes
 cōf

certa fide, & quadam confidentia grassemur. Hu-
 iusmodi pœnitentiam panaceam quandā non in-
 iuria dixeris aduersus omne animæ morborum
 genus: nihil siquidem tam debile est, tam fractū,
 tam putridum, tam denique præmortuum, quod
 non queat præsentī ope ad sanitatem vitamq; re-
 ducere. Huius præsidio erratica ouis suo pastori re-
 stituitur, filius ille paternæ substantiæ abliguritor
 in gratiam redit: quod erat in nobis diuinæ imagi-
 nis, licet deformatum, reponitur: peccator dignita-
 tem amissā recuperat, imō qui iam diaboli rictū
 ac mortis fauces intrauerat, mox inter angelos as-
 sumitur. Nitrum etiā vel sinigma dixeris, quo se
 Ecclesia quotidie purgat, sordēsque emaculat, quo
 ad se sponso suo gloriosam exhibeat absque ma-
 cula & ruga, vt ait D. Paulus. Quocirca hoc anti-
 doto ad sanitatē recuperādā vtatur (rectē tamē,
 atq; in loco) quisquis ab anima minus benè habe-
 re se sentit. Contrā inuenias ardeliones, quos ita
 misero ac nimis credulo popello clamare non pu-
 det: Si quis scelerū sibi cōsciū est, nihil trepider:
 mensam Domini accedat, mundus erit. Impuden-
 tissimē sanē illi, quū ne è tota quidē sacra scriptu-
 ra vnū iota adducere queant, quo se tuantur. Ad
 scelerū gratiā consequendā, à pœnitentia inchoa,
 dein tibi Sacramētū profuerit. Quod humanū nō
 est, sed institutū diuinū: nisi Domino per Ezechie-
 lē non credimus, vbi ait: Cōuertimini & agite pœ-
 nitentiā ab omnibus iniquitatibus vestris, & non
 erit vobis in ruinā iniquitas. Nō enim volo mor-
 tē impij, sed vt conuertatur impius à viā suā, & vi-
 uat. Hoc primo loco de pœnitentiā dixisse sufficiat.

Ephes. 5.

Exe. 18. 33.

Iam per hoc quod Esdras, vulgi persona in se recepta, intestino dolore discerpitur, & ante omnia cor mœstitudine affligit: ad secundum Ecclesiasticam institutionis caput venimus, quo præcipitur, ut, si modò verè, vtiliter, & de Dei sententia poenitere voluerimus, toti in hoc simus: ne vitæ correctionem, quam foris mentimur, ore magis & habitu, quàm animo sustineamus. Frustra, quin & stultè, Deo personam obiiicimus: siue enim rectè agimus, siue non, ipse ante omnia de mentis voluntate ac scopo iudicat, deinde opus ipsum expendit. Respexit (inquit) Dominus ad Abel, & ad mœnera eius. Vides eum prius de voluntate cognouisse, quàm de victima laboraret. Sanè volûtas, fons est & regula actionum; & ad eius mentem (habet enim & ipsa) vel ignominia à Deo notabimur, vel honore cumulabimur. Imple omnes numeros virtutis & prudentiæ, Herculem aliquem laboribus vince, si quod foris agis, ab animo non proficiscitur, nihil apud Deum egeris. Vnde & illud liquet, minus malum esse, & mitius plectendum, quod præter voluntatem, aut etiam non destinatum committitur. Quare quod est poenitentiz arcem inuadere, cura ut animum cum primis volentem feruidumque ad poenitendum adducas: alioqui Deo nihil cum laruis, nihil cum ceremoniarum pupis, si habest cor, vel agit aliud. Quo vitio quum laborarent olim ante Christum Iudæi propemodum omnes, postea Euangelij tempore Pharisei vel soli, vel præcipui, grauiter tum in Prophetis tum Apostolicis scriptis de hoc notatur. Hæc secundo loco sint dicta. Nunc ad contritionem quam Esdras

Gen. 4.

Esdr. 1. &

58.

Matt. 6. &

23.

euidenter expressit, quum nihil sibi ad dolorē reliqui fecit, diem etiā totū in summa animi iactatione consumēs: in tertio nimirum gradu veniamus. Hæc cum primis necessariū est adhibere: qualē videlicet suprà delineauimus, quæ cor grauissimo doloris sensu exerceat: non qualē nostri in Theologia Epicurei confingunt, qui ad eam satis putant esse, terroribus quibusdam peccatorū, & iudicij diuini consideratione cōceptis percelli: nō expendentes, illdē terroribus etiam obstinatos, & iā ad poenam dānatos esse obnoxios: sed nullu fructu. Sanè Cain tūc exagitabatur, quum nullum sibi locū ad consistendum tutum putaret. Exagitabatur & Iudas in tantum ut gulā laqueo sibi frangeret. Sed tū illi suis illis terroribus infelices, quàm isti suo errore timendi. Porro Ecclesia contritionē ad hūc ferè modū definit: ut sit internus quidā ac voluntarius animi cruciatus, inde ortum habens, quod homo ob ludificatam per peccatum Dei bonitatē, & indignationem in se prouocatam, incipit sibi ferio ac multum displicere: & quoniam vehementer dolet quæ facta sunt, infecta fieri nō posse, in peccatum iam odio inuehitur, seque ipse reum agit: ne tamen se non subleuet, quod admissum est ita sarcire contendit, ut, quod Deū reconciliatū ac benignum habeat, nūc precibus illum oppugnat, nūc diuinæ iustitiæ, quod tēporalibus hīc poenis ac suppliciis (si ita videtur, modò ne in furore) erudiat, castigeturq; paratū se offert ac volūtariū. Hoc nos in Ecclesia contritionem vocamus: mancā alioqui ac imperfectā: hæc tria ni adsint: horror & dolor de peccatis: firmum cerrumq; propositū

Gen. 4.

Matt. 22.

pec

peccata nō iterandi: animus ad ferendū quicquid Deus immiserit sanē quā promptus, adeoque vult troneus. Quorum si vel vnum defuerit, vt tu contritionem voces, nihil est quā hypocrisis, palliata, ideoque brevis ostentatio, ac irritus labor. Si verò nullum deest, necesse est efficiatur aliquid, & fructus sequatur. Et quomodo non iustē ab hac pœnitentiam exordimur? Certum est peccata omnia ē corde tanquā scaturigine quadam ita pululare, vt mox in mēbra defluant, deinde ad opus conferantur: æquum est igitur, vt quod primū peccato locū fecit, primum etiā de malo pellēdo consiliū capiat, seq; leuitatis cōtrario contritionis remedio castiget. Proinde contritionem ad pœnitentiam fundamenti vice esse dixeris. Nā qui se peccatum à Deo abalienat, tātisper salutis & paratorū per Christum prēmiorū exfors est, donec resipiscat, redeatque in gratiam. Iam id nemo efficere ac consequi potest, nisi de cōmissis criminibus ex animo doleat, nihilque in se residere patiat, quod ad Dei voluntatē conciliandam impedimentum sit allaturum. Hæc ferē sunt quæ de cōtritione secundum Ecclesię normam, pro præsenti loco dicenda videbantur. Neq; aliena ab his sunt, quæ D. Paulus Corinthiis scribit de utilitate multiplici, quā ex eo consecuti erant, quod secundū Deū fuerant contristati. Quæ secundum Deum tristitia est, inquit, (sic enim contritionē ipse appellat) pœnitentiam in salutem stabilem operatur: & paucis verbis interiectis, operatur (inquit) sollicitudinem, vt ad vos redeatis: defensionem, vt cum carnalibus desideriis pugnetis: indignationem, quod

2. Corin. 7.

victi tam faciliē cessistis: timorem, ne Deum amplius irritandum putetis: desiderium, vt pacē cum eo habeatis: æmulationem, vt magno animo iam ad nouam vitam accingamini: denique vindictā, vt à vobis ipsi stultitiæ pœnam exigatis. Ad hunc modum ibi Paulus de tristitia secundum Deum, cuius quum vires illas ac partes tam diligenter enumerat, maximē quum de eo ibi agit, qui obiurgatus pœnitentiam præstiterat: nulli dubium esse debet, quin hanc ipsam contritionem sua illa periphrasi ibi designet. Porro (vt hoc adhuc dicam) cōtritionis non vna est in omnibus ratio. Nonnulli hanc concipiunt, solo & arcano quodam Dei motu, cœlestique instinctu. Quod verisimile videtur Luc. 7. de Evangelica illa peccatrice, quam ad tam stupēdam doloris, officij, ac voluntatis contestationē, interno quodam Christi impulsu credimus incitatam. Sunt qui erroris sui admoniti, statim ad animum se recipiunt, & correctionem moliantur: quod videre est in Zachæo, & non paucis aliis. Luc. 15. Alij signis ac prodigiis, dum mentem amittere metuunt, recuperant: vt latro in cruce. Repe- Luc. 23. rias etiam, qui dum malē à fortuna mutantur, & voris excidunt, quod de Manasse legimus, malis edocti animum ad pœnitentiam adpellunt. Sunt & alij, qui tum demum gemere, plorare, ac pectus tundere incipiunt, posteaquam ratio illis aliqua, Dei in nos pietatem, ac beneficiorū, meritōrumque tantam multitudinem, quibus ab eo mirabiliter primū sunt conditi, deinde mirabilius etiā reparati (vt omittam quotidiana eius tam multa in nos beneficia) seriō ad mentem adducit. Fieri enim

2. Par. 33.

enim vix potest, quin si iuxta hæc tantæ tur ingratitudinis pondus sedulo retractes, ad tam prolixa eius in te patris benignitatem liberalitatemque amandam accendaris. Et certè ea est contritionis ratio & radix longè optima atque consultissima, in quam diuine bonitatis consideratione impellimur. Iuxta vulgatiorem tamen modum, contritio in hominibus ex timore oritur. Nam simulacrotam vitam peccando sibi traductam longissimè recordantur, meminerunt Deum etiam in singula acerrimè inquisitum, metu videlicet corripuntur, horrent, ac trepidant. Estque ea cogitatio tam vehemens, vt mox de remedio, ad euadendam diuinæ ultionis tempestatem, dispiciant. Hic fons & origo contritionis, ad quam lex etiam ipsa non parum conducit, quum & criminum momèta seuerè explicet, & diuinorum iudiciorum acerbissimam non dissimulet. Verùm enim uero tamen si contritionem ab hoc fonte manare dico, nihil tamen adhuc germanæ contritionis habes, si pedem huc fixeris. Nam hætenus non nisi seruilis est timor: consiliis nimirum ad proprium commodum, hoc est ad pœnæ vitiationem omnino relatis. Erras, si eam tibi doloris materiam proponis, quòd ob peccata à tanta felicitate excideris, & tot vndique malis te implicaris: seruorum, hoc est, non natorum: verùm illam non nisi in Dei ac pietatis amore collocare debueras. Quemadmodum de muliere peccatrice in Euangelio astringit Christus, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

Luc. 7. Rogas fortassis, quid fieri posse credam, vt homo peccator illū amoris affectū sibi adaptare & formare

mare possit. Dicam. Postquam iam (vt dixi) legis admonitu & cogitationū de antè actæ vitæ turpitudine impressione, nihil sibi nō horrendū à Deo expectandum cognoscit, & pœnæ metu consiliū vndique ad euadendum conquirat: in sacras literas quum incidit, audit Ezechielem pro Domino ita spondentē: Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à viis suis, & viuatur? Audit & ex Euangelio, Deum non aliò consilio filium suum misisse in mundum, & ferocissimorum hominum propinasse voluntati, quàm vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Quæ quum peccator, consilij antea inops audit, sumit sibi, & præter spem laceritia fiduciaque sese erigens, cum filio prodigo, sic apud se dicit: Surgam & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccaui in cælum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. &c. Et vt animus humanus in subitis affectionibus mirè fecundus est, etiam talia secum loquitur: Ah, quod peccatus læsi, quem patrem offendi? Quis, vel tot meis beneficiis subleuatus, quàm hic non numerabilibus sceleribus à me est irritatus, aut rectius consuleret, aut tantum voluntatis ostenderet? Ita que Deus, qui verè diues est in misericordia, misericordie huius voluntate perspecta, vt iudat, vt æstuat, vt angitur, quòd in gratiam toties neglectam nunc se infuset: fenestram illi mox aperit, manūq; porrebat: nam (vt ille ait) iuxta est Dominus iis qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Misericordiae itaq; illi fenestrā aperit, quòd aduersus peccata sua magis indies, ac magis insurgat: idque

*Ezech. 18.**Ioan. 3.**Luc. 15.**Eph. 2.**Psalm. 33.*

que iam non vt antea, formidine pœnæ, sed Dei ac virtutis amore: hoc est, non ob id peccatis infestus est, quod se in tam propinquum mortis discrimen adduxerant, verum quod per ea in tã piissimum Deum ac patrem tot nominibus iniuriis exstitit. Habetis iam verã ac gnesiã contritionis formam, in qua seruilis ille timor locum non habet, sed charitas filiorum, quæ foras mittit timorem, estque illa tam vehemens, tantæq; efficacia, vt quamuis sit peccati lepra totus perfusus, non horreat tamen peccator Dei conspectũ, quinimò si differatur, non dubitet irrumperè. Hoc fecit Esdras: qui tametsi suorum scelus omnium omnino grauissimum iudicaret, non facto ipso: nã ad Deũ statim se corripuit: sed verbis duntaxat verecundiam prætendit. Deus meus, inquit, confundor & erubescor leuare faciem meam ad te. Quamquam è verbis etiã ipsis, quum illud toties repetit, Deus meus: multo plus fidei, charitatis, & paternæ reuerentiæ, quàm seruilis timoris, illi adfuisse, liquiddò cognoscitur. Præstiti iam, ni fallor, quod me de consonantia ecclesiasticæ pœnitentiæ cũ Esdræ exemplo, dicturũ promisi. Restat, vt Deo non ingrati simus, quod baptismi iusiurandũ perfidia cõmaculatibus non statim luendũ iudicauit: sed magis remedium monstrauit, quo notam illam eluere, primamq; fidem præstare queamus. Nunc cardo negotij in hoc est, ne illud remedium aut negligendum, aut contemnendum putemus. Accingamur igitur, vt de commissis pœnitentiam agamus: Imò illud à Deo potius obtinere laboremus: quũ ne cogitare quidem (teste D. Paulo) ali-

quid à nobis, quasi ex nobis, sufficere simus. Non tũ est & illud Saluatoris nostri: Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eũ. Et sanè Petrus, nõ prius confidentiæ suæ stultitiã agnoscere, adeoque deslere cœpit, quàm illã galli cãtu, & Christi aspectu destinatam intellexit. Clamamus igitur cũ Propheta: Domine Deus virtutum conuertere nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Et cum altero: Conuertere me, & conuertar, quia tu Dominus Deus meus, &c.

FERIA QVARTA POST DOMI-

nicam Lature, Sermo octauus.

DE TRIBVS pœnitentię partibus, iuxta vulgatam, imò & vetustam Ecclesiæ traditionem, Esdræ etiam instituto exemplòque, vt audistis, confirmamus: superiori concione non paucis disputauimus. De prima in genere diximus, vt vnicum, ita certissimum asylum esse peccatoribus pœnitentiam. Secundò non eam lineamentis debere consistere & figura, vt appareat, & non sit: sed rem ipsam requiri, hoc est, vt non eam mentiamur habitu, vultu, ac ceremoniis, sed animo ac voluntate præstemus. Tertio loco diximus pœnitentiam veram à contritione exordiendam esse. Vbi & illa perstrinxi, quid de sacra scriptura & Ecclesiæ mente de hac veniat sentiendũ. Fallimini, si de pœnitentię ratione nihil amplius dicendum putetis. Enimvero Esdras postquàm inexpectato nuncio grauiter commotus fuisset, in luctu & squalore, tam pudore facti, quàm metu diuinorum iudiciorum quam esset, non amplius nihil agendum iudi-

cavit. Proinde res postulat, vt & reliqua quæ fecit
persequamur: quòd (quod cœpimus) ecclesiasticam
traditionem cum his coniunctim & vniformiter
tradamus: ne vel mutilam, vel dimidiatam pœni-
tentiam docuisse videamur. Nam si alibi vspiam,
de hac sanè verū est: Aut totum, aut nihil. Si quæri-
tis, quærite: conuertimini, & venite: ait Dominus
per Prophetam. Sed ad Esdram redeamus: & quid
ad doloris sui significationem amplius adiecit, au-
diamus. Non contentus iis quæ dicta sunt, præni-
mio animi æstu vestem sibi scindit, manus violent-
er infert in comā & barbam, procūbit in genua,
projicit palmas in cœlum, & qua potest animi &
corporis abiectione factum cōfiterur: Deus meus:
inquit, confundor & erubescō leuare, &c. Externa
hæc erant, & quæ à videntibus & audientibus capi
facillimè poterant: verum tamē intestinum cordo-
lium, animiq; angorem, solus Deus, qui scrutator
est cordium & renū, optime perspiciebat. Vtrunq;
illud etiam Ecclesia ad pœnitentiam necessarium
ducit: vt & ad testificationem doloris animi ægri-
tudinem quibus possumus indicis in vitā, mores,
ac facta trāsmittamus, & vocis officio in propriā
iniuriā nō diffiteamur factum. De illo loquitur
Ier. 2. Dominus per Ioēlem: Conuertimini ad me in to-
to corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, &c.
Et paulò pōst: Canite tuba in Syon, sanctificate ie-
iunium, vocate cœtum, congregate populum &c.
Egrediatur sponsus de cubili suo, & sponsa de tha-
lamo suo. Inter vestibulū & altare plorabūt sacer-
dotes ministri Domini, & dicent: Parce Domine,
Osee 14. parce populo tuo &c. De hoc ita legis in Osee:
Conuer-

Conuertere Israël ad Dominum Deū tuum, quo-
niam corruisti in iniquitate tua: tollite vobiscum
verba. At qualia verba? nō ad purgationem tui, vt
Adam: nō ad tergiuersandum, vt Cayn: sed verba
confessionis & humilitatis, vt filius ille prodigus.
Quod vbi fecerimus, fidelis est Deus & iustus, vt
remittat nobis peccata nostra. Quod ad primū at-
tinet, non multū operæ in eo communiendo mihi
existimo sumendū. Nā quis non videt id pœniten-
tiæ propriū esse, externis signis esse indulgendū?
Habet hoc humanus animus, vt nihil vel medio-
cri molestia intus verset, quin sensum suū aliqua-
libus indiciis extra loquatur. Si cor dolore quassa-
tur, actiones omnes proculdubio languebunt. Si
horror ac trepidatio obsedit, arrogantia facile om-
nē contumaciāq; elidet. Quin & risum, & hi-
laritatē nullo negotio cōpescet, si verè te habere
quod lugendum existimas. Quē mihi dabis ex om-
nibus iis, qui pœnitentiæ studio vnquā inclarue-
runt, qui nō seueritatē in moribus, in habitu squalo-
rem, sobrietatem in verbis, parsimoniam in vi-
ctu, in omni denique actione duritiam est ample-
xus? Horum quum aliquis nihil præstat, aut præ-
stet simulatè, cum ego nouo exēplo pœnitere cre-
dam, ac dolore ita vt debet commoueri? Pœniten-
tia sine humilitatis accessione constare omnino
non potest: quæ si animum non fide occupauit, fie-
ri non potest vt foras non erumpat. Iam quum ne-
cessaria est, tum etiam summum habet momen-
tū. Deus (inquit D. Petrus) superbis resistit, humi-
libus autem dat gratiam. Et quid obsecro pœni-
tentia professio esset, si nō ad sit animus fractus ac

1. Ioan. 2.

1. Petr. 5.

demissus? In Euangelio ne ille quidem Christo acceptus est, qui præcipua legis capita impleuerat, ob supercilium tantum. Quo igitur numero peccatorem futurum putatis, si porrectiore fronte ac inflexa ceruice cum Deo audeat loqui? Si ne de iustitia quidē fastuosum esse licet, de peccatis quid? Nulla est creatura tam aliena à crimine, ne angeli quidē, aut, vt Iob ait, columnæ cœli, quæ non contremiscat & paueat ad nutum eius: & misellus peccator cornua non deponet; lam quantum huic externæ abiectiōi à Deo tribuatur, ex Ninivitarū poenitentia est manifestum. Cōsternati si quidem prophetica illa interminatione, quid faciunt? Cōparant se statim ad poenitentiam, ludis ac iocis valedicunt, fastum abijciunt, ieiunant, saccis induntur, sternūt sibi in cinere, denique nihil omittunt quod ad miserationem inflectere possit. Quid Deus ad hæc? Scripturam audi: Vidit Deus operarum, quia conuersi sunt de via suā mala: & misertus est super malitia, quam locutus fuerat vt faceret eis: & non fecit. Quid vnquam rege Achab monstruosius atq; peruersius? Hic tamen, quū ob triste Helix nūtiū, timore correptus humiliter abiectq; se gessisset, an non obtinuit vt Dominus sententiæ suæ quasi renuntiaret, diceretq; Helix: Nonne vidisti humilitatem Achab coram me? Quia igitur humiliatus est mea causa, non inducā malum in diebus eius &c. Et hoc quidem ipse necessitate compulsus, nec certa opinione, nec constanti voluntate. Proin quid nō cōsequetur à Deo, si in his peccator toto pectore incumbit? Inde est arbitror, quod toties in sacra historia legimus solenne

lenne fuisse Sanctis, vt si quid à Deo peterent, vel sacrum tractarent; castigatione ad hoc viam muni-
re. Dauid Rex tā splendidus, Genua mea (inquit) infirmata sunt à ieiunio, & caro mea immutata est propter oleum. Porro Daniel, posui (ait) faciem meam ad Dominum, Deum meum, rogare & deprecari in ieiuniis, sacco, & cinere. Et post: Lugebā trium hebdomadarum diebus, panem desiderabilem non comedī, & caro & vinum non introierūt in os meum. Et quid demum sanctius inter natos mulierū Ioanne Baptista? Hic quum iam inde ab infantia sanctissimē ac purissimē vixisset, nec hoc tamen audet vt Dominum aqua perfundat. Si tanta pietate præcellentium virorum, vel timidum officium vel verecunda postulatio fuit, post tam euidentis gratiæ studium: quid ad miseræ suæ testimonium peccator nō faciet? Quare Ecclesiam rectissimē verissimēq; docere & exigere concludimus, poenitentiam non humilitatem verbis tantum, verum etiam factis ac gestibus obtinere debere. Quod D. Iacobus aperte confirmat, quum dicit: Emundate manus peccatores, & purificate corda duplices animo: Miseri estote, & lugere, & plorate: risus vester in luctum conuertatur, & gaudiū in inœrorem. Humiliamini in cōspectu Domini, & exaltabit vos. Et de hac quidem poenitentiae parte hactenus: quæ vbi in poenitentiae ratione vel docendo vel agendo omittitur, non parum multum de fructu detractum iri certō cognoscatur. Iam de confessione aliquantō fufius nobis restat dicendum: quæ cætera poenitentiae mēbra vel æquat officio, vel vtilitate præcellit. Sanē secun-

dum contritionem confessio maximè est necessaria: idq; aded per omnem modum, vt nusquam in tota sacra historia reperias, alicui gratiam criminum à Deo factam, qui, si minus dictis, factis saltem, se non antea de iis reum peregisset. In Leuitico Dominus ipse loquitur: T. bescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum, & propter peccata patrum suorum & sua affligentur, donec confiteantur iniquitates suas. Istud nimis verum esse, primus parens Adam, & primi parentis primus filius Cayn, imò & nos eodū malis edocti sumus. Ab vtroq; Deus quasi extorquebat confessionem, quò aperirent veniæ locū. Adam, inquit, vbi es? Et iterum: Quis indicauit tibi quò nudus esses? nisi quòd ex ligno, de quo præceperam tibi ne comederes, comedisti? Et ad Cayn: vbi est Abel frater tuus? Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Quibus percunctationibus an non id elicere videtur Deus, vt facti confessione misericordiam quærerent? Ceterum quū alter factum negando, alter transferendo, Dei spem elusissent, meritò dissimulatæ culpæ pœnas luerunt. Contrà neminem vnquam toto pectore, atque eo quo decuit affectu, peccata sua confessum fuisse, qui non statim à Deo, memoria scelerum penitus inducta, in gratiam sit receptus: ex eadem historia manifestum relinquitur. Dauid in primis de se ipso tale perhibet testimonium: *Psalm. 31.* Quoniam tacui (inquit) inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die: hoc est, præ erumpente ciulatu assidue, ait paraphrastes: Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua, conuersus sum

sum in ærumna mea dum configitur spina. Dixi: confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Certe nemo vnquam eorum, qui fidem Dei retinuerunt, de vtroque hoc, qualiacunque demum peccata posse confessione deleri, contrà citra confessionem nihil esse quòd agis, addubitasse reperitur. Quin in hoc potius omnes conueniunt, magis inuisum esse Deo, peccata non velle agnoscere, quàm sit admittere. Hoc siquidem humanum est, illud verò Diabolicum. Qua de causa in peccatorum cōfessione tam copiosi ac frequentes semper fuerunt, siue id suo nomine, siue alieno: vt videre est, in Mose, Dauide, Daniele, Nehemia, & in hoc nostro Esdra. Enimvero quotquot inter Ethnicos prudentiæ opinione præcelluerunt (vt nostræ fidei Heroas mirtamus) id facile natura duce conscuti sunt, vt animo sibi bene conscio, hoc est, Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa, nihil in humanis rebus felicius ac beatius iudicarent: quum è diuerso, animo flagitioso & sua sibi factorū cōscientia irrequieto, nihil ducerent calamitosius ac grauius. Testimoniis eorū id confirmare nō est huius loci, neq; id agimus. Interim per hoc apertè cōuincitur, non fefellisse illos peccati tum naturā, tum turpitudinē, vnde nec pœnæ meritum, quòd tēpo re iudicii dissimulare ac negare non poterunt, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, ait Paulus. quanquam eatum confessio nihil illis profuerit, nisi ad dānationis certitudinem. Quæ omnia ed dixerim, vt non

temere Ecclesiam momenti tantum in confessione reposuisse noscatis. Nunc ad ea quæ confessioni peculiariter sunt ordine veniamus. Cum primis id requiritur, ut cum Deo in cordis nostri cubiculo secretius colloquamur, & in eius primum aures miseriam nostram totam deponamus. Alioquin ut centies Sacerdoti tete aperueris, si non ante causam tuam cum Deo diligenter ventilasti, non aliud quam laterem, aut æthiopem (ut in proverbio est) lauas. Vnde & temeritas illorum hominum grauius culpanda venit, qui perinde ac si Deum ab hoc negocio excluderent, neque collectis ad morum disquisitionem sensibus, sola consuetudine adducti ad sacerdotem irrumpunt: & quam animi leuitatem venientes adferunt, abscedentes reportant: quasi res friuola sit aut ludicra, & non Dei potius contumelia est, quam hominis, cui, licet aliena gratia dispensatori, plus, vel paulo amplius creditur, quam ipsimet auctori. Porro confessio quæ Deo fit, sic est instituenda, ut homo cogitationem per singula peccata cum summa modestia ac quanto potest angore circunducat: illud potissimum ad doloris sibi exaggerans, quod tanta actam multa Dei erga se beneficia, tam impudenti ingratitude protriuit: eoque nomine ad piissimi Patris pedes abiectus, non esse iam parem scelero suo poenam proclamat, hanc tamen plorando, gemendo, obtestandoque deprecatur: certus quidvis potius pati, quam ad pristina studia redire: idque quod tantæ pietati respondeat, non ut rebus ac fortune suis velit consultum, aut Deo iam facili felicius aliquid pro voto succedat. Hanc confessionem in sacris literis nusq

nosquæ non est inuenire. David vititur frequenter in Psalmis. Manassès complexus est in carcere, Publicanus in templo, filius prodigus apud patrem. Porro utilitatem eius quam potero paucissimis comprehendam. Principio quum superbia & arrogantia nihil sit detestabilius, quæ omnis mali mater est: hanc nihil æquè delumbat, atque eiuscemodi confessio. Idem dixeris de impressione prauarum cogitationum, temeritate in iudicando, facilitate suspicandi: nam ad has pestes ab animo arcendas, conducit illa ut quod maxime. Tertio ad precandum est accommodatissima, quum Evangelicæ illius violentiæ, qua cælum expugnatur magnam habeat facultatem, teste scriptura. Oratio (inquit Sapiens) humilientis se nubes penetrabit. Quarto quum nulli sacrificium Deo gratius sit fracto ac demisso spiritu: hic verò in confessione præcipuum habet locum, consequitur ad placandum demulcendumque Deum nihil illa efficacius. Quinto pectori nostro vice scoparum est ad fordes abstergendas. Videtis igitur non vtilem modò esse, sed & summe necessariam. Nam ut D. Paulus ait: Omnes peccauerunt, & egēt gloria Dei. Alibi Dominus ipse dicit: Qui cumque honorificauerit me, glorificabo eum. Honor verò Dei est, ut solus iustus, bonus, verax, sanctus sit & habeatur. Iam hūc honorem qui illi non carptim aut ieiunè, sed plenè & cupidè assignat: istum ipse vicissim honoris communione sustentat, aufert impietatem, confert iustitiam, sanctimoniam, & innocentiam. Quomodo enim vero Deo honorē suū assignabo, ut solum prædicem iustum, bonū, veracem, sanctum: nisi ipse me iniustum esse, im-

Eccle. 35.

Psal. 50.

Rom. 3.

1. Reg. 2.

pium, mendacem, ac impurum & fatear & sentiam. Proinde hanc confessionem ad omnes æquæ ac necessariò pertinere, quemadmodum & in utroque testamento est vtitatissima, vos facile intelligere existimo. Superest ut de confessione quæ hominibus fit, quæ eandem cum illa priori necessitatis rationem habet, orationem instruamus. Hæc omnino quadruplex est: Aut illi fit, cui iniuriam irrogauimus, ut culpæ confessione veniam impetremus. Aut magistratui vel iudici, à quo pœnas factum agnoscendo deprecamur: Aut proximorum alicui, quem conscientia nostræ cōsultorem, solatij aut consilij causa, adhibeamus. Aut Sacerdoti denique hoc est Ecclesiæ ministro, à quo à vinculis peccatorum soluamur. Nulla harum specierum est, quæ sacrarum literarum autoritate & exemplis astrui non possit: sanè ab Ecclesiæ incunabulis, ad nostra usque tempora, in usu nunquā esse desierunt. Sed prioribus tribus in medio relictis, eam duntaxat quæ Sacerdoti fit, ordine quartā latius explicabimus. Hanc vulgo vocat auricularem, ob id, ut videtur, quod amoris arbitris negotium nostrum Sacerdoti secreto committamus. Verum tamen illi nomen, idque secundū naturā, est confessio sacramentalis: quod veram sacramenti rem per eā, fructumque capiamus. Sanè sacramenti partibus omnibus constat: quæ sunt, verbum, & elementum, seu (ut vocat) sensibile signum. Quæ duo Sacramentum necessariò constituunt, & perfectè absoluunt. Sacramentum verò vocamus, sacræ rei, hoc est inuisibilis gratiæ Dei, quæ illius virtute homini confertur: significationem, vel signum. Exemplo erit manifestius.

In

In Baptismo, aqua ipsa qua tingimur, seu ipsa tinctio, elementum est seu signum: inuocatio sanctissimæ trinitatis, verbum. Iam ubi hæc duo conueniunt, ut aliquis aqua tingatur, idque in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Sacramentum illud constituunt, quo homo in anima consequitur gratiam peccatorum. Ita in confessione ipse peccator peccata confitens, signi loco est, seu elementi: Absolutio verò verbum est, ad huius sacramenti vim à Deo collatum. Vbi iam peccator facta enumeratione peccatorum, absolutionem fide apprehendit, Sacramentum, hoc est, visibilis rei inuisibile signum, statuitur: quo homo tam certus esse potest ac debet, se in anima ab omni peccati labe esse per Dei gratiam purgatū, quā non dubitat Sacerdotis voce id sibi esse conditum. Nō negarim hanc confessionem prioris testamēti Patribus prorsus ignotā fuisse. Imò solis Christianis tam peculiaris est & propria, ut in cæteris nationibus ne vestigiū eius ullū vsquā reperiās. Quod certe ad singulare nobis beneficiū ac priuilegiū referre debemus: non libertati nostræ iniuriam factam dolere ac queri. Verum enimvero mundi amatoribus id non facile persuaseris, qui rem iudicat omnium sanè gravissimam, eoque subterfugiūt, quoad eius licet: Et quū in ea antiquāda semper laborauerint, nunc nacti vesaniæ suæ duces, qui camelū per foramen acus nullo negotio saltare faciunt, horum triumphum pileati sequuntur: apud quos confessio hodie tam laxa est, ut verè dixerim pudere desisse. Ah, suo malo bis miseri: quasi qui hactenus eā pro vnico ac saluberrimo remedio ad depellē-

dum

dum animæ morbum amplexi sunt, viri quidē illi doctissimi iuxta & sanctissimi, stupidi omnes & amentes fuerunt. Finem faciam, si vnum argumētum, idque è medio sumptum, & quod in animis vestris collocatum vobiscum reportetis, audieritis: quo apertè obtineri posse arbitror, non modò non onerosam esse confessionem, sed commodi ac solatij plenissimam: concessam haud dubie nobis magno & euidenti Dei beneficio, tanquam gratiæ suæ symbolum ac monumentum, vt certissimum, ita facillimum & liberalissimū. Fingamus ita: debet mihi aliquis vestrum aliquot aureorum millia: & quum non sit soluendo, aio ad illum: Esto, si soluendo non sis, id facito saltem, vt beneficio sit gratia. Accede curatorem meum, & quantus in ære meo sis illi significato: nec illud tace, quo debeas titulo. Quancunque ille tibi acceptilationem meo nomine fecerit, ratam habebo: ea lege, vt præter animi gratitudinem nihil debeas amplius. Hoc cene beneficiū interpretareris? Quo pacto indulgentius tractare te possum, quàm vt tam ingens debitum paucorum verborum testificatione dissoluas? Iam quid aliud peccādo quàm quodam debendi genere Deo nos obæramus? Et

Psal. 18.

Matt. 18.

fane nimis quàm grauitè: quum vere dicat Psalmographus, Delicta quis intelligit? Cuiusmodi debitum tamen nemo per se diluere potest, omnino tamen postulat dissolui, vel proprij corporis atque omnium quæ possides venditione: conticiendus etiam in carcerem, si quod inde cōfiscitur, debiti magnitudinem non exæquat. Posset quidē Deus nobiscum ita iure agere: sed cōsiderata ege-

state

state nostra, videns quòd soluendo non sumus, patiens est & benignus, placet ita pacisci, vt dispensatorē domus suæ, hoc est Ecclesiæ ministrū adeamus, quem debitum nostrum quale & quātum sit, non celemus. Quod vbi fecerimus, potestatem ille accepit, vt debitum nobis omne remittat: Domino fidem illius ac præmissa præstante, cuius ista stipulatio est, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Tollite vobiscum verba, & conuertimini: ait Dominus per prophetā: ac si dicat, Nihil mihi pecunia vestra est opus, sed neque facultatibus exuere vos cupio, patiar mihi ius meū verbis extorqueri: hoc tantum agite, vt demisse ac humiliter ad debiti confessionem vos accomodetis, nihil amplius sum exacturus. Hæc ita quum sint, charissimi, quid habemus quod iustè de confitendi seruitute conqueramur? Nōne, si magnū aliquid Deus à nobis exigeret, quod multorū esset annorum, neque cuiusuis hominis, nec labori, nec industriæ parceremus, quòd in tam potētis Domini ære non essemus, qui tam acerbam quæstionem in tarda ac malæ fidei nomina est habiturus? Quid demum consilij caperes, si ad minimū quadrantem de roto debito satisfactum sibi vellet, diceretque, Redde quod debes? Quid facturus eras, si tam diu tormenta tibi admoueret, quoad fracto ac debilitato pœnis corpore, & animo represso, in debiti tui confessionem ultro prorumperes? quem admodū tribus illis summis Regibus, Pharaoni Egyptiorum, Nabuchodonosor Assyriorum, & Antiocho Asiæ & Syriæ, constat euenisse? Quid si adhuc pro iure suo ita tecum ageret, vt in

carc

Ioh. 20.
Osee 14.

Mat. 18.

carcerem coniici te iuberet damnatorum, tormē-
tis subiiciendum donec totum quod deberes per-
solueres, quod haudquaquā posses? Certe ibi do-
lendi ac querendi materiam nactus esses: quā hic
non habes. Nam quod confitendi necessitatē tibi
imponit, non facit ut iudex, quod plectat, sed ut me-
dicus, quod curet. Adhuc dico, non ob id confiten-
dum tibi iniūgit ut pudori tuo illudat, sed potius
ut consulat: alioqui aeterno opprobrio ac indele-
bili ignominia notando. Nam nisi hic frontem
apud sacerdotem deterere malis, sanē deterenda
tibi erit coram tot testibus ante tribunal seueri
iudicis. Sententia iam olim per prophetam lata
est: Omnes qui te derelinquunt, inquit, confun-
dentur. Per Salomonem ita: Impius quum in pro-
fundum venerit peccatorum, contemnit: sed se-
quitur eum ignominia & opprobrium. Daniel
quoque istis subscribit: Euigilabunt, inquit, alij in
opprobrium, ut videant semper. Vos igitur dispi-
cite, utrum minus vobis pudendum: Malitiusne v-
num hominem pudoris vestri cōscium facere, id-
que ad tam breue spacium: quā nunquam finien-
do coram omnium seculorum hominibus frustra
decoquere? Ex his quæ dicta sunt, constare vobis
puto, confessionem non adeo intolerandam esse,
quā visum est nonnullis. Sed quicumq; illi sunt,
cervicem necdum edomarunt: nec quā graue
peccatum sit, aut quanta animi malē sibi conscij
inquires, satis probē didicerunt. Nam hæc qualia
sint qui plenē cognouit, de confitendi molestia
non erit molestus. Sed aliās copiosius.

FER

FERIA SEXTA POST

Dominicam Letare, sermo nonus.

QVAE superiori concione, occasione
Esdrae, de sacramentali confessione,
cui loco Dei hominem cognitorē ad-
hibemus, disputauimus: his exemplis
optimē comprehendi possunt, ut cum Ezechia re-
cogitemus annos nostros in amaritudine animæ
nostræ: iniquitatem nostram agnoscamus, obuer-
seturq; nobis semper cum Dauide: publicani exē-
plo, pectus percuriamus: ad imitationem filij pro-
digi, exheredari nos meruisse præ ingratitudine
clamemus: quare & confusionem faciei, cū Danie-
le: nihilq; non pœnarum cum Esdra, nobis impre-
cemur: lugeamus tamen ut misericordiā à Domi-
no imploremus, cum Niniuitis: abiiciamus nos
deniq; ad Christi pedes, exemplo Euangelicæ pec-
catrix: idq; ut summa humilitate, ita spe & fidu-
cia penē explorata. Quanquam quæ his exemplis
vallamus, ad eā propriē cōfessionem spectāt, quā
intra animi nostri parietes soli Deo depromimus
quam & ipsam catholica Ecclesia, iam inde à suæ
fidei rudimentis, non minori studio, cura, & obser-
uatione percoluit, ac colendam prodidit: atque
illam, qua in animi nostri sentinam, hominē, ma-
ximē Ecclesiæ ministrum consulto admittimus.
Nam, quod tunc me perstringere meministis, ex
Ecclesiæ præscripto apud fratrem non vno tan-
tū, ac vñtato illo sacramenti modo culpam cōfi-
temur. Ante annos mille ducentos, etiam publi-
ce in totius Ecclesiæ cōuentu, qui grauius deliquē-
rant, culpā fateri receptum erat: qui mos non tam
antiq

Es. 18.

Ps. 50.

Luc. 18.

Luc. 15.

Dan. 9.

Esdr. 9.

Iona 3.

Luc. 7.

Hiere. 17.
Prouer. 18.

Danic. 1.

antiquatus, quàm postea castigatus est. Iam plane Evangelicum est, ut quem vicio offendimus, culpam agnoscendo leniamus. Adde, quòd ex animo poenitenti neque illud graue est, ut si eum frater leniter & Christianè corripiat, admoneat, ut erraret: primùm culpam agnoscat, deinde fraternum officium in bonam partem accipiat. Ad hæc, quomodo in obscuris tuis rebus alieni consilij lucem adhibebis, nisi is per te certior sit factus, quæ in causa, & in quam eius partem potissimùm impinguas? Quare hæc omnia ad poenitentiam pertinere non ineptè affirmauimus: intantum ut si quid horum aliquem offendar, à vera poenitentia alienum esse iudicemus. Verùm ad sacramentalem (ut vocamus) confessionem, ita ut coeperamus, asserendam, orationem vertamus. Cui, eorum vitio, qui se tamen vindices Ecclesiæ profitentur, miserè prostratè ac iacenti, vti nam nostra oratione præsidium aliquod comparare possimus. Video optimatium quarumcunque rerum ingentem ruinam cum ea factam. Sublatus est pudor, studium pietatis refrigit, honesti exigua est cura, licentia inuoluit, proponitur impunitas, tota denique ecclesiastica disciplina facies deformata est: ut vel nunc demum ex tantarum rerum dispendiis, quàm utilis ac necessaria sit confessio, agnoscere cogamur. Inuenias hæc tempestate non paucos (quo Ecclesiæ officium, si Deo placet, præstent) qui studiosè hoc agunt, ut vndique & ex omni memoria conquirant, quibus nostrorum hominum vitiis, opinionibus, ac superstitionibus, verus confessionis usus nunc depravatus, distortusq; inueniatur: quasi vti aliquid tunc

purum potum est, in quod non cadat abusus. Quàm interim quantum ex ea utilitatis, tum ecclesiæ generatim, tum singula eius membra, sint consecuti clausis oculis transmittant. Quem finem eorum esse putatis, qui confessionis oportunitate atque præsidio, posteaquam se seruos vitiis addixerat, in libertatem postliminio asseruerunt? Quàm multi desperassent, quàm multi perpetuum concidissent, perpetuum errassent: nisi confessio illis tum consolationem, tum opem, tum consilium admo- uisset? Quàm infiniti quotidie, dum confessionem crebro & modè iterant, in bono confirmantur? Quod denique lasciui ac feruidè iuuentuti frenum cum aptius, tum efficacius ad retinendam verecundiam, morum honestatem discendam, colendam religionem, amplectendam pietatem, & muniendum aduersus vicia animum, nisi hæc ipsam confessionem inieceris? Atqui hæc tam præclara spes omnis iacet. Ille salutis nostræ insidiator diabolus nobilem hunc vñionem, non id solum consecutus est, ut è manibus nobis excuteret: verum etiam precium atque opinionem intantum illi detraxit, ut nunc demum ex eo exploso & amisso, Ecclesiæ vires ac colorem resumere putemus. Sed dicit ex eo grege aliquis: Nos confessionem etiam nunc retinemus, ut quàm utilem & salutarem esse, quòd absolutionem impartiat, ab Ecclesiasticis nostris accipimus. At quàm confessionem? quam? qualè? Vis dicam, quod sentio? quæ ut diabolo pro ludo est, ita Deo minimè grata esse potest, imò illi, atque eius sacramento ad contumeliam & derogationem comparata. Nam si vi-

deas qua leuitate, qua socordia, quàm ineptè ac frigide, adéoque ioculariter & contemptim illa tractetur: verè dixeris Deum citius offendi, quàm placari. Et quid sceleratius, ac insolentius, quàm rem tantam ac tanti ponderis, in qua salus nostra tota versatur, quæ vitæ ac mortis aleam continet, quæ cœli ac inferorum discrimina cōstituit, quæ accepta potestate Dei voluntatem gubernat, ad iocum & contemptum reuocare? Debuerat merito nobis satis esse quòd totum annum, citra vllam reuerentiam Dei ac legum disciplinam, ridendo & bacchanalia viuendo absumimus etiā si ea, quæ à Deo ad salutem nobis concessa sunt, quæ sponsonem suæ erga nos voluntatis, nostræque apud ipsum dignitatis propugnationem habent, non contemneremus, non iactaremus distèriis? An non est hoc Deum contemnere? Quid aliud vocas Deo illudere, quàm quòd eius sacramenta vel negligimus, vel abutendo deprauamus? Sanè confessionem quatenus absolutionem nobis impendit, ex Christi ipsius instituto Sacramentum esse, aliàs demonstrauimus. Itaque quisquis se vacuum à culpa negare non audet, & tamen ab hoc sacramento præsidium sibi non comparat, nonne Dei institutum contemnit, & liberalitatem euertit? Si verò ita cōparat, vt illo quatenus sibi visum est vtatur, non doleat, non lugeat, nec crimina etiā sacerdoti aperiat, an non Dei ordinationi illudit? qui ita demum remissionem peccatorum publicari voluit, si pœnitētia accederet, imò præcederet? Pœnitentia verò constare nullo modo potest, nisi multo sensu doloris cor attriueris, deinde totam

tam animi lepram sacerdoti nudaueris. Qua igitur fronte pœnitentiæ titulo à Deo veniam criminum sperare & rogare præsumis, quū ea nō præstas, in quibus pœnitentiæ neruos ac vim esse voluit? Aut quomodo sacerdos indulgentiam cōferre tibi potest, quum veræ pœnitentiæ nullum vestigium in te deprehendit? Et sanè vereor, charissimi, ne aliquoties & qui facit confessionē, & qui excipit ambo sibi dānationem accersant. Ille, si tam arida mente suum negocium agit, vt nō modo Deo (nam ille inspector est cordis) verum etiā sacerdoti, ē sermonis, gestuū, ac vultus stupore, satis liqueat, cum non hoc agere quod agit. Iste verò, si de obscuris & ignotis iudicat, impartiturque remissionē. Et istud, proh dolor, nimis hodie frequens. Vtrinque laboratur, vt verè illud Osce hoc loco vsurpauerim: Sicut populus, sic & sacerdos. Sed vnde tanta in nobis animorum remissio, tam crassa securitas, quàm quòd ad cogitationem non reducimus, quàm execrabile sit apud Deum peccatum, quàm sordidum in se, & quàm horrendis exemplis prioribus seculis in nonnullis animaduersum: nominatim in Lucifero cum suis sectatoribus, in nostræ stirpis conditoribus, in vniuerso penè hominum genere per diluuium, in Sodomitæ, Ægyptiis, Israëlitis sæpè, in Dathā & Abyrō, maxime verò in Seruatore nostro Christo, in quo & quidē alienā noxā castigando, Deus pater ille filij sui amantissimus, tā prædurus atque inexorabilis fuit, vt hanc vocem tantæ acerbitalis testem in cruce ediderit, Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti? Quæ si tam diligenter, quàm

Ose. 24.

Mat. 27.

nos proximè contingunt. sæpe cogitaremus, credo diligentia multo amplius in rectè confitendo poneremus: essetque cur multum debere Deo nos fateremur, qui re minime molesta, atq; à nostris sensibus remota, & commeritam pœnam euadere, & veterem gratia locum occupare queamus. Nam (vt alias etiam dixi) iis qui seridè poenitere volunt, adeo inuisa non est & odiosa cōfessio, vt multum in ea sibi solatij, multum voluptatis, tranquillitatis verò plurimum: vt quod caput est, non dicam collocatū fateantur. Verum enimvero neque nouum neque insolens est, vt cōfessionem in

Hier. 2.

inuidiam ac calumniam vocemus. Hæreditarium videri potest, atque à natura insitum. A seculo cōfregisti iugum meum, rupisti vincula mea: ait Do-

Gen. 3.

minus per Prophetam. An non Adam leuis duxit paradiso carere, & qui tam late imperabat miserumq; exilio mulctari, quàm culpam à Deo delatari agnoscere? Huius tam contumacis supercilij nemo exors est: & hinc illa de confessionis humilitate querimonia. Nam vt verè Sapiens, Abominatio est superbo humilitas. Adde quòd Diabolus in hac parte sibi minime deest: nā quòd suis rebus

Eccle. 13.

eam magis officere sentit, hòc impugnat acris. Quare qui illum audieris, is sanè confessione longum valere iubebit. Nihil siquidem illi antiquius est, quàm vt hominū linguas vinciat, impediātq; officio. Habetque ad hanc rem non paruam vinculorum copiam. His instillar, fore vt admissa semper regantur, si ipsi taceant. Istis persuadeo, satis esse si Deum conscientia testem adhibeant. Illis, frustra in confitendo operam sumi, quum altioris nego-

negotij sit animum peccatis exsoluere. Nonnullis eam curā iniicit, quali per hoc rebus suis nō optime consulant. Alios dulci illa peccati assuetudine ita illestat, vt quum ab ea recedere non statuunt, facile à confitendi voluntate illos abducant. Quæ omnia nihil aliud sunt quàm Diaboli quædam retinacula, quibus humanas mentes implicat miserimè. Quæquam id omnium grauissimum, ac illi præsentissimum est, quo ingenuitatis ac pudoris nos admonet: quem quum omnibus in rebus cupit nobis reddere quàm profligatissimum, hic tamen iubet nos esse plus quàm virginèos. Quod quum absurdissimum videri queat, quem tamen hoc ariete, si non expugnat, opugnat saltem? Alii lætantur quum male fecerint, & exultant in rebus pessimis, passim in circulis, in conuiujs, domis, forisq; iactant & ostentant sua flagitia, risum inde cōparant, nullius pudore tanguntur: imò quò plus adsit aliquis, cui vel ob religionis professionem, aut dignitatis ornamenta, aut ætatis innocentiam deferre deberent, hoc in eorum iniuriā debilaterant impudentius: ita vt nonnunquā eas puerilibus atque adolescentularū animis iniiciant scintillas, quæ paulatim dum vires sumunt (non enim facile tollas, quod illi ætati semel in seueris) graue postea incendium consciscunt. Et illi isti tam impudenter impudentes, quum sacerdoti in aurè demurmurandū est, quod antea Deo, Sole, multis hominibus testibus, cū designarūt, tū prædicarūt, pudore prohibentur scilicet. Atqui difficultates istas oēs & impedimēta Ecclesia fortiter cōtemnit, neq; ob id, ab eo quod sancte institutum est,

Prover. 2.

recedere integrum sibi existimat. Tenet mordicus, omnibusque, qui baptismi fidem polluerunt, confessionem, ut sacramentum vocauimus, esse ad salutem necessariam, idque in primis autoritate ipsius Christi, ubi Apostolis ait, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Aperte auditis, latam Apostolis potestatem de peccatis cognoscendi: ex quo non absurdè inferitur, quod quot sunt peccatis obnoxii, ipsis, atque Apostolico maneri hoc nomine esse subiectos. Si iam penes illos est relaxandi potestas, cur relaxatione (nisi quam iussi sunt obtrudere) ab illis non petamus? Et quum ipsi mandato Christi teneantur peccatoribus, sed poenitentibus impartire, quod à Christo acceperunt: quare eodem non tenebitur peccator ab illis flagitare, quo non potest carere? Qui verò flagitabit commodum ac oportunitatem malis suis remedium, nisi detegat morbum? Iam quomodo Ecclesie minister, cui morbi cognitio ac inspectio commissæ est, de morbi genere, & ægroti voluntate, curandus sit, an non, certi quid constitueret, nisi illo ipso referente? Nam nisi aliqui morbo suo relinquendi essent, tanquam curatione indigni: non addidisset, Et quorum retinueritis peccata, retenta sunt. Huic Christi autoritati, tanquam fundamento, innixa Ecclesia, audet quod audistis assertere. Vt non puteris Canonem illum, Omnis utriusque sexus, &c. huic eius doctrinæ primò locum dedisse. Canon ille tempus duntaxat præscribit, quod quum minimum semel in anno omnibus confitendum venit. Confessio ipsa alioqui ab Apostolorum usque

usque temporibus, tot seculorum, tot ætatum consensu, tam à Græcis quàm Latinis, in Orientali Ecclesia non secus atque in Romana, suscepta, ad nos usque incolumis perducta est. Nunc alterum fundamentum audite, quo confessionis necessitatem Ecclesia defendit. In confessione est peccatorem suam impietate non tantum in Deum iniuriam esse, verumetiam in ecclesiam contumeliosum. Itaque necesse est, ut quos vno facto, vnoque consilio offendit, si alterum placatum cupit, de vtriusque gratia sibi reconcilianda laboret. Nam de facienda pace frustra agis cum Deo, nisi prius cum Ecclesia trah segeris. Vult enim Ecclesie autoritatem cum primis stabilem atque inuiolatam haberi. Qui vos spernit, ait Apostolis, me spernit. In huius siquidem (ut suprà dictum est) arbitratu, clauis quasi voluntatis suæ, quod ad ligandum & soluendum attinet, collocauit: quicquid illa de peccatoris causa iudicabit, confirmaturus. Ipsius vox est: Qui Ecclesiam non audit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus. Proinde necessario consequitur, ut Ecclesie iudicio, quemadmodum negotium nostrum committendum, ita standum omnino putemus: deinde nisi salutem nostram in certum periculum vocare velimus, sedulitatem illi nostram omni officij ac benevolentie genere probemus. Hisce duabus de causis confessionis usum, ut sit enumeratione criminum coram Dei & Ecclesie ministro, & salubriter institutum, & necessario obseruandum, affirmare non dubitamus. Quæ si tu grauem intolerabilemque

Mat. 18

Luc. 10

Mat. 18

esse existimas: cogita difficilem morbum non nisi duris, exquisitisque remediis curari. Fit subinde, ut valetudinis causa, vel pes rotus, vel manus, vel aliud necessarium membrum homini veniat rescandum. At tuus animæ morbus quàm inueteratus est? quàm quotidiana maiorum accessione intrudit? quoties remediis frustra adhibitis magis exulcerauit & indignaris, si non statim valetudi-

LUC. 18. nem recuperas, vbi semel dixeris: Deus propitius esto mihi peccatori: quum sæpè nec minimus dolor sensum cogitationis attingit, nec peccandi libido in animo resedit? Deinde & hoc tecum perpende, quanto sit satius, tere ire deiectum, quàm perditum: ipsum te sceleris arguere, quàm ut à Deo arguaris: vni omnino mortalium pudorem prostituere, quàm tam infinitis millibus. Adhæc cogita pudorem bene sartum iri tanta utilitate, & consolatione. Nam per te si non steterit, hoc te animæ morbum ac mortem redimere nihil certius est: nisi fortè Christus mendax est, qui nō potest non esse verissimus, nempe veritas ipsa. Angraue tibi esse potest (imò nō ita te loqui poterit?) quod immundissimam illam pectoris tui cloacā, quouis fonte puriorem reddit, ut Spiritus sancti fiat domicilium, quod nefandorum spurcorumque dæmonum antea erat receptaculum? Ausim dicere, si vel ad breue momentum verè experti essemus, quæ sit animi peccatis obstiti turpitudinis, miseria, & anxietas: multo aliter de confessione sentiremus & vteremur commodius. Quamquam utilitas non solum spectatur in confessione sed exhortatio, sed confirmatio, sed in obscuris tuis rebus

IOH. 14.

illu

illustratio. Tertio qui ab Ecclesiæ vnione peccando recesseras, per confessionem denuò infereris, & ex communi meritorum eius ærario, nepe iam ciuis, alimoniam capis. Quarto quum nihil sit fortius quàm seipsum vincere, hoc tibi præstat confessio, quum animos tibi frangis & cornua detrahis: certus iam non necessitatis, non fati, non Deo imputandum esse quod peccas: sed vni tibi, ac corruptæ concupiscentia voluntati. Quinto dum te vincis, etiam hostem ita superas, ut perpetuæ suæ in te malevolentia ne actionis quidem titulum inueniat. Postremo magna est pudoris in confitendo prærogatiua, quum de temporali noxa quæ peccatis debetur eò amplius tollat, quod magis profcinditur. Quamquā & plura coaceruari possent, quæ confessionem inuidia ac criminatione leuate queant. Cæterum de hoc, & de iis quæ de sacramentali confessione ex præscripto Ecclesiæ dicenda veniunt, hic finis esto. Vos rem tantam ne negligite, iocōve præterite. Sit gratia Dei cum omnibus nobis.

A M E N.

IN DECIMUM CAPVT PRI-

mi libri Esdræ, Dominica in Passione, seu

Iudica, sermo primus.

HACTENVS, tribus concionibus continuis, in explicanda Ecclesiæ disciplina, quod ad pœnitentiam, contritionem, & confessionem attinet: omnibus ad Esdræ exemplum aptissimè diligentèrque

collatis, sudauimus. Quibus id me consecutum ar-
bitror, vt qui me audierunt, de Ecclesiæ in his re-
bus certitudine & circumspectione satisfecerim:
quum apertissimis scripturæ autoritatibus & ex-
emplis, comparatis etiam ad salutis nostræ proue-
ctionem certissimis argumentis, ea omnia confir-
mari docuimus. Feci quod in me fuit: nunc vestrum
est, vt hæc non animo solum, sed manibus pedi-
bûsque, hoc est factis ipsis apprehendatis. Quod
& ipsum exemplo Esdræ facietis: Nam quàm pri-
mum de populi scelere comperiisset, nihil cum-
standum ratus, statim in luctum prorupit. Et quid
aliud necessariæ rei dilatione cõsequimur, quàm
quòd animo formidinem, periculo periculum ag-
gregamus? Quòd longius à via aberraris, hòc lon-
gius redeundum est. Iam si ad necessarium gesta-
tu onus, dum laborem horrendo ignauiam colli-
gimus, ponderis quid quotidie accesserit: nõne
futurum est, vt tandem sub pondere succumba-
mus? Adhæc periculum in mora esse, vel è natu-
ræ nostræ mutabilitate, quæ nullius rei consti-
tutionem certam nobis permittit, considerare.
An non in omni vitæ nostræ momento reperitur
morti ad inuadendum occasio? quum interim no-
bis nec specula est, nec excubiæ profunt, hæc fra-
tagema suppetit? Quàm multi corpore manè in-
columi ac bene constituto, ante vespæram iacent!
Notum illud: Tum tua res agitur, paries quum
proximus ardet. Do tibi equidem, nullum tem-
pus serum esse ad pœnitendum: quum ille liberali
planè animo Paterfamiliàs mercedem ex quo in
omnes partiri iussèrit, quacûque demum hora ad
opus

Mat. 10.

opus faciendû venissent: At quæ vecordia & igna-
uia est, quum de crastino certi non sumus, pœni-
tentia actionem in extremum vitæ nostræ angu-
lum, tanquam si eum nobis polliceri debemus, cõ-
ferre? Quare sapienter nos admonet Sapiens: Ne
tardes (inquit) conuerti ad Dominum, & ne disse-
ras de die in diem. Ne dixeris: Peccaui: & quid
mibi accidit triste? Altissimus enim est patiens
redditor. Subirdenim veniet ira Domini, & in
tempore vindictæ disperdet te. Et ne dicas: Mi-
seratio Domini magna est, multitudinis peccato-
rum meorum miserebitur. Misericordia enim &
ira ab illo cito proxima, & in peccatores respi-
cit ira illius. Hæc ille. Sed iam tempus est, vt quæ
de pœnitentia eiusque partibus ampliter dispu-
tauimus (quanquam pro rei amplitudine breuif-
simè) missa faciamus. Quocirca adhortor vos, mea
charissima in Christo viscera, fratres optimi, ne
vobis ipsi malum in mortem struatis, aut vlli vos
tantopere credatis, vt à pœnitentia atq; cõfessio-
ne deslectat. Ah frater, ne feceris: salus tua in hoc
vertitur. Circumspice diligenter cui te permittas.
Tutius ne alteri (non dico, sæpe quali) credere po-
tes, quàm matri deinde Ecclesiæ? deinde catholi-
cæ? Tu tuû saltem negotiû age, si alios tecû abduce-
re non potes. Si cõscientia factorû te quietû esse
non sinit, si pûgit, si arrodit, quòd desertor Dei, ad
Diaboli partes accesseris: ne sta quæso, curre, quæ-
te perfugiû in Christi pietate, sed plora, clama, fa-
tere miseriã, & implora misericordiam, & ne par-
cas (vt Iob ait) ori tuo, & cum Hieremia, effunde
sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.

Eten

Iob 7.

Thren. 2.

Eccle. 5.

Apo. 1.
Rom. 8.

1. Pet. 5.

Etenim quòd hic minus tibi peperceris, còcitius absolueris. Ipse contra te testis esto, & habebis testem fidelem apud Deum. Ne labora in causa tuae purgatione, erit qui Patrem pro te interpellat. In animo etiam atque etiam volue, quantopere Draco ille cupiat sitim suam tuo sanguine restinguere. Stat ante te famelicus, crudelis leo, reducto latissimè rictu, ut quamprimum deuorandum accipiat. Iam gladium vibrauit, quo te, si liceat, iugulet. Quod grauissimum est, tenet impeditum, ne queas effugere: Sed rumpe hæc vincula, & lingua cum primis. Si illū iam decreto è corde tuo profigait: hoc in eius iniuriam illi fortiter impinge, sed linguam libera: hoc est, pudorem excute. Pudori dum peccatur locus est, non dum peccata curantur. Momentaneus est pudor qui confitentem exagitat, sed sequitur non finienda voluptas. Experiare semel, quid sit à còscientia esse tranquillum. Et quum, nullo pudoris sensu, peccata tua scientè atq; inspectate Deo, & tot angelorū millibus admiseris: non festinas, non curris, non vrges te, quòd per confessionē semel inducta, obliterata permanent? Alioqui nullū eorum est quòd diabolus non accuratissimè descripserit, estque eas tabulas aduersum te iudici, nisi occurreris, exhibiturus. Sed vigila, & impostorē prauerte. Hæc admonitionis loco dixisse sufficiat. Ad Esdrā tandem redeamus: & quem secū hactenus conflictantē vidimus, nunc quid in mediū consulat audiamus. Luxit, sed solus: vestem sibi discidit, sed solus: imò quòd alienū erat crimen, in se transcripsit. In tota corona nemo tamē erat, qui quòd ipse faceret sequeretur.

Pom

Pœnitentia hæc intra vnius adhuc hominis mensuram consistebat. Putatis quòd hoc Esdrā mouebat? nō arbitror. Ipse certè quicquid in hac causa agebat, non ad se referebat, sed ad populum inspectantem. Nam quid periculi ex hac ciuium lubricitate in illum redundare poterat, qui ab omni religionis crimine erat alienissimus? Quare tamen si populum exemplo commouere, & ad se imitandum excitare cuperet: longius prospexit, & rem arduam non statim, neque à paucis, sed ab omnibus: rei grauitate in se abunde ostensa, suscipi volebat. Et videte quid sequitur,

Ita ergo orante Esdrā, & implorante Deum, & flecte, & iacente ante templum Dei, collectus est ad eum de Israël cœtus grandis nimis virorum & mulierum, & puerorum. Et flevit populus multo fletu.

Ita orditur præsens capitulum, quòd ordine est decimum. Nunc ad publicam pœnitentiam venimus. Interim an non miraculo simile videtur, quòd Esdras, homo priuatus, in rem tam ardua tantam multitudinem flectere, imò ducere, potuit? Nemo facilè intelligit, quantum in vulgo potest vnius hominis autoritas & exemplum, si quò faciendum precipit, ipse primus assumit. E proximo capite dictum est, quomodo ad Esdrā, simul atq; pro populi scelere lugendū sibi imposuisset, cōueniunt omnes qui timebant verbum Dei Israël. At nunc quū non perstat solum in incepto, sed adauget, omnes promiscuè confluunt, viri, mulieres, pueri. Et quē non mouisset, in eo ætatis ac dignitatis viro, tam triste & insolēs spectaculū? Nemo tam stupidus erat, qui secum non perpenderet, nō leuementem

rem aliquam, sed grauissimam oportere esse, cuius gratia vir tantus tam duris modis sese acciperet: lugeret vehementissimè, tam demisse oraret, gestibus ad dolorem penè importèter indulgeret, corpus in genibus libaret, protèderet palmas in cœlum, imò (quod ex hoc loco liquet) etiā prostratus iaceret. Spectaculū hoc non iniuria mouebat populū: & quū hoc in ciuitate increbresceret, sacerdotem illum, illum Esdram, doctissimū Scribam, illum patrię instauratorem, ad eum modum se gerētē cernere: omnis ætas, ordo, sexus, pro suo quisq; studio ad tēplum concurrunt. At quā dispars studium à nostro. An moueremur putas nos? Non ausim affirmare. Illud ausim, si dum hūc spectamus, circulatorem aliquem aut funābulum in foro turbis illudentem adesse audiremus: nec tēplum nos, nec ille cum sua pœnitentia diutius retineret. Sed quā hoc impiè & impudētē, tam illi sanctē ac salubriter. Qui dū illi oculos animāque aduertunt, nec à corde exemplū excludūt, neque quanta diligentia accurrerant leuitate se recipiunt: factum est Dei indulgenti volūtate, vt commutatis animis in sui facti notitiam peruenirent, ipsorumq; proprium esse quod ille faciebat intellexerent. Quo factū est, vt & ipsi mox elata voce in fletū proruperint: alij, qui sibi malè conscij erant, non poterant non facere quod in se erat: alij, tamen cū culpa vacarent, cōmiseratione cōmouebantur, vel insigni eius viri in suos pietate, vel eorum ipsorū qui tam graui peccato imprudenter se obsecrassent. Et quis sibi modum in lacrymādo statuat, quū se à Dei gratia & beniuolentia excidisse

cogn

cognoscit? Quis nō moueatur discrimine proprię iniquitatis, quum viros pietate ac gratia illustres alienum è peccatis periculum tam grauiter discernat? Imò quomodo tu tibi securus eris, quum alieni, non modò metuendum tibi censent, verum etiam pro te metuant? Si iustus quidem vix saluabitur; impius & peccator vbi parebūt? Verba sunt D. Petri. Et per Hieremiā Dominus: Ecce quibus non erat iudicium vt biberent calicem, bibētes bibent: & tu quasi innocens relinqueris? Nō eris innocēs, sed bibens bibes. Et hoc Esdraici consilij ac profectus primum euentū, vt ad collacrymādum induxerit. Faustum planè principium. Etenim hoc obento, quid iā se nō consecuturū speraret? Quāquam difficultatem illi non parū adaugeret, quod & primores ac magistratus huius culpe cōmunio ne compræhenderentur. Nam hi vel difficiles vel lenti plerunque sunt ad omnem pœnitentię mentionem: illud Amasia statim vel mordentes vel muscitantēs: Num consiliarius Regis es? Quiesce ne interficiam te. Quo facili adducor vt credam, nihil sibi tam firmum proposuisse Esdram, cur dolorem suum alienis sensibus tam efficaciter obtruderet, quā quod ab illorum insolētia sibi metueret: veritus ne cum Hieremia audire cogeretur: Sermonē quem locutus es ad nos in nomine Domini nō audiemus ex te. Illud sanè in confesso est, posteaquā peccatū multo tēpore quasi radices egit, & ad pœnitentię monita homo callū obduxit, vt peccatū est pōderosius, ita maiori etiā animaduersione à Deo plecti solere: vt non semel magno suo malo experti sunt Iudæi. Quæ fuit Esdræ alter

1. Pet. 4.

Hier. 49.

2. Par. 25.

Hier. 44.

Exo. 33.

altera plena momenti causa, cur publicè ita se discerneret. Nam nisi pro officij sui ratione, utpote sacerdos, diligentiam suam ad Dei mentem accommodaret, erat vnde Deo se obstringeret: qui sanguinem illorū ab ipsius manibus (ut per Ezechielē minatur) haud dubiè reposcere. Iam ut sibi consulisset, populo certè metuere debebat, ne nō parando in extremum periculum deuenirent. Sed principiis tam bene constitutis, magna spe etiam cetera persequenda inuadit. An iniquum poscere videbor, charissimi, si quod de huius populi studio & pietate audiimus, hoc Quadragesimali tempore à Christianis requiram? Certè non est alia huius temporis ratio, quàm ut in generalem poenitentiam conspiraretur ab omnibus quò ex multarum personis facierum (Pauli verbis libenter utor) tanto violentius preces nostræ communi spiritu subnixæ in cœlum irrumpant. Si vnus Helias tam multum sua prece valuit apud Deum: an non amplius valuisset, si cum eo orassent & ceteri? An parum valiturum putamus, si morum correctione à singulis intentata, puras iam preces Deo in commune offeramus? Si non falso Christus promittit, fore, ut quod duo aliqui in rem piā conuenientes rogaturi sunt, accipiant: votis nostris defuturū credimus, si vnanimi consensu in vitæ emendationē, & gratiæ implorationē, preces conferamus? Enimvero Ecclesia, nisi eā frustrari volumus, hoc à nobis expectat. Vnde illud quasi commune & publicum edictum quotidie nobis inculcat:

*Dicamus omnes cernui,
Clamemus atque singuli,*

plo

Ploremus ante iudicem,

Flectamus iram vindicem.

Et quid æquius? Vnus orans, & vnus maledicēs (ait Sapiens) cuius vocem exaudiet Deus? Si dum tu ieiunas, alter belluatur, quis tandē vel consensus in vobis, vel poenitentiae fructus? Quomodo in commune consulitur, si communem operam in orando, ieiunando, poenitendo non collocamus? Sanè Eldras nihil priuatum voluit, & cecidit quidem feliciter. Ioel quoq; ad communem poenitentiam vocat, quum ait: Canite tuba in Syon, sanctificate ieiunium, vocate cœtum, congregate populum, sanctificate Ecclesiam, coadunate senes, congregare paruulos, & sugentes vbera, &c. Iudæis tamen si cognata erat & familiaris peruiticia, aliquoties tamen in publicam poenitentiam leguntur consensisse, quemadmodum cum rebus præesset rex Iosaphat, & temporibus Helias, &c. Rex quoq; Niuēs vsque adeo discrimen nullum vel ordinis vel ætatis habuit, ut à brutijs etiam animalibus abstinentiam exigeret. Et hic gentibus imperabat. Itaq; Christiani soli cum Iudæis duriores sunt, tum gentibus magis increduli: nec tamen qui nos vocat, aut Ionas tantum est, aut tantum Eldras, aut porro Helias. Sed quid? nunquam ad iustam dimidijs partem pertingimus. Quò deploratiore certe sumus, & ex hoc Iudæorum facto in iudicio grauius onerandi: quòd quum illi ad priuati hominis præmonstrationem poenitendum sibi indicerint, nos nullis monitis siue Dei, siue Ecclesiæ, neque vllis aliorum exemplis poenitentia nobis persuaderi sustinemus: ut ne dicam, quòd indies

Eccle. 34.

Ioel 2.

2. Par. 20.

Ion. 3.

k

in peccando magis ac magis inueterascimus. Sed in textu audiamus quid sequitur.

Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Helam, & dixit Esdras: Nos prauaricati sumus in Deum nostrum, & duximus uxores alienigenas de populo terre. Et nunc si est poenitentia in Israël super hoc, percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, ut proiciamus vniuersas uxores, & eos qui de iis nati sunt. Iuxta voluntatem Domini, & eorum qui timent præceptum Domini Dei nostri, secundum legem fiat. Surge, tuum est discernere, nosque erimus tecum. Consortare, & fac.

Nunc tandem ad rem. Erat quidem maximum momenti extraxiss: populo lacrymas: verum Num. 14. ad poenitentiam neutiquam summi. Iudæi olim, quum diuina sententia ab ingressu terræ promissæ prohiberentur, proruperunt in fletum: sed nihil efficiunt. Etenim non hoc dolebant, quod Deum offendissent, sed quod in solitudine occumbendum illis esset. Esau quoque, intercepta à fratre benedictione, elata voce fleuit: sed quod nihil aliud quàm fleiret, lacrymas verè, ut diximus, fundebat. Non enim sacrum quid, sed terrestre erat quod ab illa expetebat. At melius isti. Qua in re incomparabilem laudem meruit iste Sechenias, qui primus se profert non dubium quin vir multæ existimationis & autoritatis: qua Esdras fideliter suffulcit ac subleuat: qui non multum alioqui esset Luc. 7. cere potuisset. In Euangelio non est Petrus solus labori par, ut extrahat rete in terrâ, sed eget aliorum auxilio. Sit Papa, sit Episcopus, sit Imperator, & quocumque demum titulo magistratus, siue ille sacer, siue laicus: si non habent, qui quod illi quantumvis

tumuis pie ac salubriter instituunt, consilio & auctoritate in populo prouehere & commendare laborant, operam perdunt. At quem mihi hodie ex optimatibus dabis, qui faceret quod iste Sechenias: ut pastore ad poenitentiam vocante, ducem se vulgo præberet? Reperias satis multos, qui studium & diligentiam in hoc non grauatè conferunt, ut alios edictis coërceant, poenis afficiant, & a leges seuerissimè astringant: atqui hoc in se ipsis meditentur, cum Hybernis rosis numerari possunt. Porro Sechenias primus in facti confessione prorumpit, & ita, ut, quod in se est, non recuset malo quauis ratione mederi: nihil sollicitus, quâ in partè id à cæteris acciperetur. Præuaricati sumus, inquit, non in hominè aliquem, sed in Deum, adeoque in nostrum Deum, cuius tam immensa est meritorum erga nos magnitudo. Creatorè contempsimus: de paranda creaturarum gratia laborauimus. Nihil cuique suæ religionè charius: at nos in eam alienigenas admissimus. Et ut Deum nobis hostem constitueremus, iuratos iam olim nobis hostes affinitate coniunximus. Apra nimirum & vehemens confessio, quam in singula verba exaggerat. Atque ea demum vera est confessio, quæ suum autorem omni patrocinio & excusatione denudat: ut & aliàs diximus. Quid porro Sechenias? Et si nunc est poenitentia in Israël, super hoc percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, ut proiciamus vniuersas uxores, & eos qui de iis nati sunt. Habes eius sententiam. Imprimis ut reconciliatio cum Deo coeat, quæ confessioni ansam præbuerunt tollenda censet. Quod ita de se pollicetur, ut videatur etiâ popu-

lum trahere in partes. Neq; id difficile fore putabat, quum qui dignitate præcellerent, auctoritatem interponerent. Postremò Esdram etiam ipsum ad hæc persequenda hortatur: qui si rem consilio promoueat, non defuturos qui diligenter expediant. Ah fratres, quid animi, quid propriitudinis in hoc viro fuit. Quæ utinam primates omnes imitanda sibi proponerent, quò Esdram, hoc est, diuini verbi præconē confirmarent; ut vbi illi verbi diuini gladium in præfractos exerere necesse sit, ipsi non dubitent secularem vibrare; quin potius vbi spem fructus patefacit, ipsi cum primis nolint suæ lenitudinis causa amissam. Atqui hoc potissimum hodie desideres, ut Esdras Secheniam aliquem habeat, hoc est, ut magistratus Ecclesiasten auctoritate sustentet. Huius rei vicio sit, quòd non modò nihil docendo proficimus, sed omnia in peius ruerè apertè videmus. Sed id graue malum illis, qui obuiare possunt, nec faciunt. Sed parcam dolori. Gratia Dei cum omnibus nobis. Amen.

FERIA QVARTA POST

Dominicam Iudica, Sermo Secundus.

QUOD memoria tenere vos arbitror, superiori concione complexi sumus Iudaici populi promptitudinem, voluntatem, ac obedientiam in Esdræ obsequendo, quæ sui causa tantopore se discruciantem videbant. Primo ingenti numero confluerunt, viri, mulieres, pueri. Deinde non temperarunt à lacrymis. Ad hæc offerunt se ad suscipiendum promptos, quicquid ad vulneris huius obductionem secundum legem faciendum censeret.

Idque

Idque voce Secheniæ, qui communi persona in se suscepta, agnoscit delictum: confirmatque Esdræ, ut pro sua functione, quod è re esse iudicaret, ad rem confertret: in se atque in ceteris difficultatis nihil futurum, imò & praesidij quantum maximè: Si est pœnitentia, inquit, in Israël. Videntur hæc verba non nihil diffidentiae, imò & desperationis olere: quasi metuisset Sechenias ne ob sceleris enormitatem tantum spei in Dei benignitate tutò reponi non posset, quantam Patres non rarò erant experti. Planè familiaris cogitatio iis, qui angusto sunt pectore: dum occasionem salutis amissam, nihil à pœnitentia remedij, grauiora esse peccata quàm quæ facillè redimi possint, iam confirmatam esse Dei voluntatem, & huius generis alia terribula mentem offundunt. Quid aliud agebat Gen. 4 Cayn? Maior est, inquit, iniquitas mea, quàm ut veniam merear. In quam mentis cæcitatem & Rex Ion. 3 Niniuitarum penè inciderat, quum diceret: Quis scit, si còuertatur, & ignoscat Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus? Certe pro ea affectuum omnium, animiq; ac membrorū iactatione, quam Esdras illis obiecerat: non absurdè facere viderentur, si dubitarent, num adhuc spei aliquid in pœnitentia esset reponendum. Iam aliqui ex Hebræo ita legūt, *Et nunc spes est in Israël.* Quod genus sermonis hunc potius sensum habere videtur. Grauiissimo nos quidem flagitio Deo obnoxauimus: absit tamen ut desperandum putemus. Sumus alia conditione, quàm gentes qui Deum ignorant: qui nobis utpote Israëlitis, non fama tantum, sed consuetudine, sed penè vsu innotuit.

k 3

Langueant illi extra spem omnem recuperandæ salutis: id minimè necesse est in Israël, qui reconciliandi Dei scientiā tenemus. Nobis hætenus is est cognitus, vt ab ipso non bene nobis esse omnino non possit: nam fidelis permanet, negare seipsum non potest, modò nō steterit per nos. Agite ergo, quod nostrū est curemūs, sit pœnitentiæ locus, reuoluemus cū Domino fœdus: non poterit non prestare quicquid de ipso fide cōceperimus. Si nō saluntur qui interpretationē illam ex Hebræo afferunt, certum est Secheniā his similia dicere voluisse. Sed vt hæc ad Secheniæ sententiam non pertineat, nos tamen de Deo ita æquū est sentire: debentq; in cordis nostri penuario in omnē sedandæ famis necessitatē esse reposita. Quoties criminum tuorū magnitudine & numero ita terreris, vt obscurata fidei acie caliginē tibi offundi sentis, eoq; tremere ac vacillare: discute te ocius, & proclama cū Dauid: Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me? Spera in Deo, quoniā adhuc cōfitebor illi, salutare vultus mei & Deus meus. Et Sechenia præeunte ita tecū disputa: Peccaui, fateor: sed desperabo, quum adhuc sit pœnitentia & spes in Israël? Ecclesiasticæ cōmunioni nunquā renunciaui: Euāgelium, in quod iuraui, nullum tēpus, nullā ætatem acquirendæ salutis præfiniit. Amisi innocentia, sed spem retinui. Hac igitur adiutrice certū est ad Deū recurrere, peccata defflere, & vt veteris gratiæ locū apud Deū obtineā, fœda illa vestigia relinquere, & nouā vitā meditari. Enimuero filius ille prodigus huiusmodi cogitationibus cōfirmatus ad Patrem repedauit. Porro in Israël, hoc est in Christiana

Christiana Ecclesia, hoc spei superesse, notius est quā vt cōfirmari indigeat. In ipso fidei nostræ symbolo profitemur in Ecclesia esse remissionē peccatorum, eamq; perpetuam. Nam quandiu annuncietur Euangelium, anruncietur haud dubiè in remissionē peccatorum. Et donec stabit Ecclesia, nō deerunt qui illam salubriter exerceant. Quandiu homo Christianus spiritū hic trahit, potest diabolicis caullis hoc semper opponere: Credo remissionē peccatorū. Proinde ne dubita spem hanc in Ecclesia firmā semper fixāq; permanere, neq; vlla peccatorum magnitudine, aut peccantium improbitate posse deleri. Tenemus hac de re amplissima Dei promissā. In Esaia ita loquitur: Lauamini, mūdiores, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere peruerse, discite benefacere &c. & venite, & arguite me. Si fuerint peccata vestra vt coccinū, quasi nix dealbabūtur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Et alio loco apud eundem: Quærite Dominum dum inueniri potest, inuocare eum dum propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrū, quoniam multus est ad ignoscendum. Vel ex duobus his locis vides, hanc spem nobis satis esse vallatā: veruntamē placet & ex aliis prophetis spicilegiū facere. Apud Hieremiam, Tu fornicata es cū amatoribus multis, tamen reuerrere ad me, dicit Dominus: Ergo saltem amodo voca me, pater meus, dux virginitatis meæ tu es. Per Ezechiēle promittit Dominus, se effusus super populū suū aquam

mundam: & emundabimini, inquit, ab omnibus inquinamētis vestris: & dabo vobis cor nouū &c. In Zacharia verò sic: In die illa erit fons patēs domui Dauid, & habitantibus Hierusalē in ablutionem peccatoris & menstruatæ. Quas verborū figuras an non apertissimè explicat Christus, quum asseuerat, peccatorū se gratia tantū in mundum venisse: se neminem eorum, qui accedunt, repulsurum: nec patris voluntatē ab hoc abhorre, imò ita sibi disertè precipere? Quis iam negare audeat Secheniā ex vero dixisse, esse etiam nunc in Israël, hoc est in Ecclesia hanc spei firmitatē, vt si quis nō fictē de peccatis doleat, peccata certissimè sibi remissum iri? Quod quum Dauid sedulò memoria repeteret, in hanc gratiarū actionem erupit: Benedic anima mea Domino, qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus &c. Hec, in eorum gratiam, qui ob fidei ac spiritus inopiā, secū nōnunquā addubitare solent, an adhuc spes & pœnitentia esset in Israël: parati alioqui nullū laborē, etiā inusitatū subterfugere, modò de obsecundatione ipsis cōstaret: visum est aliquanto diffusius tractare. Quare, si quis in has fidei angustias aliquando protruderetur, opponat statim hāc vocem: Quid mihi, o diabo, asylum meum eripere tentas? adhuc spes & pœnitentia est in Israël. Neq; addubitet, si quod ore profert, re ipsa sequi voluerit: fidelem fore Deū, vt sibi peccata remittat. Hic primus missus sit, quo Sechenias iste mentes nostras refecit. Secundus porrò in his verbis claud-

tur, percutiamus fœdus cū Domino Deo nostro. Quibus, quid spei ac fiduciæ de Dei pietate haberet: multo etiā amplius inclarescit: quum illū, vel tam enormi factō recens offensum, nō grauātē tamen ad fœdus renouandū accessurum cōfidat: Perigerat Deus olim fœdus cū Abrahamo & eius posteritate, vt esset ipsis in Deū, ipsi verò illi in populū. Quod postea cū Mose aliquanto etiā disertius contraxit, in quo nec conditiones capitæ tacentur, vt pote quæ illi cōsequerentur in itē pactionis præmia, & ad quam vicissim pro his obseruantia tenerentur. Promittit se illis traditurū possidēdā terram Chanaan: exigit vicissim vt mandata eius ac præcepta omnia custodiāt. Quod si facerēt, promitterent sibi ab eo omnia, quæcūque ab optimo Deo, Patre, Principe ac Patrono sperari possent. Quod si verò cōtra hanc facerent, & ipsi leges priores præuaricaretur: se fœdus pro violato habiturū, neque conditionibus staturum. Iam non negat Sechenias à sua parte contra quā conuenerat factum, atque ideo quantum in ipsis erat, fœdus ruptum ac sublatū. Præuaricati sumus, inquit in Deū nostrum. Qua confessione Deum apertè omni pacto & promisso exsoluit. Neque tamen spem abiicit, vt si ipsi totis animis in reconciliationem incumbant, fore vt à Deo non repellātur. Percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, quasi dicat: Tamen si inficias ire nō possumus nos rupto fœdere, iam à Deo nostra perfidia exacerbato, nihil aliud expectare meritò debere, quā vt veterē suā in nos beneuolentiā in iram ac vindictam conuertat: ea tamen est mea de ipsius bonitate opinio, vt

nō dubitē eum ad nos animū relaturū, modō nos quæ offensionī causam dederunt, sedulō amoliri, gratiāq; repetere studeamus. Hāc planē persuasione necesse est ad pœnitētiā adferamus: quæ qui caruerit, metuendū est, ne dum ad Iudæ exemplū peccatū agnoscit, desperatione subsidat. Iam & illud animaduersione dignū, quōd non modō Deū culpa liberat, se ac suos onerat, adeōq; de Dei benignitate magnificē tum sentit tum prædicat: verum etiam quōd viam aperit, quæ ad reconciliatōnem cēset gratiandum. Percutiamus, inquit, fœdus cū Domino Deo nostro. Vt quæ facta sunt, resarciamus: reuocemus ac renouemus fœdus: quā nobis ac maioribus nostris verus cum Deo fuit: neque recedamus à maiorum exēplis, quos olim ita locutos fuisse cognouimus: Omnia verba Domini quæ locutus est, faciemus: nimirum vt illi cōtū ac obedientiam tanto maiore in omne tempus præstemus. Et hoc verē icere cum Domino fœdus dixerim, quando nos ad morem gerendū Deo, tā in reiciendis quæ illi graua sunt, quā suscipiendis quæ grata, libenter cupidēq; comparamus. Ad eum modum legimus prioris testamēti Patres nō raro pactiōem cum Domino renouasse, quando eam suo vitio rescissā cōperissent. Sic fecit Iosue populi nomine prius, quā mortē oppeteret. Sic Samuel: sic Ioiada pontifex: reges etiam Ezechias, & Iosias: vt suis locis est videre. Porro ne Iudaico tantum fœderi insulam: nos etiam cum Deo in baptismo fœdus sanximus, aut ipse potius nobiscū. Fœderis præmia sunt, remissio peccatorum, im-
partitio sui spiritus, & cōmuniō paternæ hereditatis.

Matth. 27.

Exod. 24.

tatis. Nos contrā ciuramus diaboli imperium & mundifastum. Quōd si iam pactis nō steterimus, non satis est quōd culpam agnoscimus, quōd misericordiā Dei imploramus: verū fœdus ipsum etiam redintegremus resarciamusque oportet. Id autem fiet, si certum nobis deliberatūq; fuerit ab impietate recedere, & honestis actibus insistere. Huc pertinent illa ex Euangelio: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Et, Vade iā amplius noli peccare. Quorum hoc mulieri in adulterio deprehensæ dictū est, illud languido illi qui totos triginta octo annos decubuerat. Etenim qui hoc animo gratiam admissorum à Deo postulat, vt confirmatum illi nondum, aut non satis sit, facere peccandi finem: ille nihil aliud quā de se sui Deum habet & quē cupit reconciliatum, grauius etiam offendit. Certē omnia hīc tam ab Esdra quā ab hoc Sechenia tam prudenter instituuntur, vt ad pœnitētiā recte agendam nihil penitus requiratur, quod hīc non legeris. Sed audiamus quæ sequuntur.

Ioan. 5.
Ioan. 8.

Surrexit ergo Esdras & adiurauit principes sacerdotum, & Leuitarum, & omnem Israël, vt facerent secundū verbū hoc. Et iurauerunt. Et surrexit Esdras ante domum Dei, & ibat ad cubiculum Iohannan filij Eliasib, & ingressus est illuc. Panem non comedit, & aquā non bibit: Lugebat enim transgressionem eorū qui venerāt de captiuitate. Et missa est vox in Iudā & in Ierusalē omnibus filiis trāsmigrationis, vt cōgregarētur in Ierusalē. Et omnis qui nō venerit in tribus diebus, iuxta cōsiliū Principū & Seniorum, auferetur vniuersa substantia ei, & ipse abiicietur de cœtu trāsmigrationis.

In

IN his verbis tria potissimum veniunt conside-
randa. Primum, quod Esdras pœnitentię studiũ
magis ac magis adhuc vrget, quum tamen & col-
lacrymantem populum videret, & Secheniam cõ-
muni nomine de fœdere cum Deo renouãdo, ab-
iiciendisque vxoribus allophylis præclarè loquẽ-
rem è medio audiret. Sed non fallebat catum vi-
rum, ad pœnitentiam amplius quàm lacrymas, &
splendida promissa requiri. vtrũque enim iis qui
ad fingendum accommodati sunt, facillimum. A
quibus Deo tametsi imponi nõ posset, ne ipse qui-
dem tamen his argumentis est contentus. Enimue-
rò Esdras non parum voluptatis ex his capiebat,
necdum tamen de tãto animi mœrore aliquid sibi
remittendum putauit. Id autem scriptura diligen-
ter explicat: Panem non comedit, &c. Ex quibus
verbis vel id obiter perspice, quanta ab illis pro-
ceribus austeritate est ieiunatum. Primò, nedum à
carnibus, piscibus, alijsve gulæ irritamentis absti-
nuit, sed ne panem quidem (inquit) comedit. De-
inde non illud exaggerat, quòd vino sibi interdi-
xit: verum ne aquæ quidem gustum sibi permisit.
Imò quum hæc duo ita connectit: nam panis & a-
quæ nomine, quicquid in cibum sumitur compræ-
hendi, in sacris literis est vñtatum: manifestum re-
linquitur, nihil prorsus alimonix ab ipso degusta-
tum. Interim (quanquam de ieiunandi ratione
initio Quadragesimæ non pauca diximus) ieiu-
nium hoc nostrum (si tamen ita appellari debet)
cum illo, quod à Patribus est vsurpatum, commit-
te: videbis quàm longè à scripturæ mente ab-
sint, qui hodie tum docendo tum scribendo hanc
doctrinam tradere non erubescunt: Ieiuniũ Chri-

istianum non aliud esse, quàm alimentorum casti-
gatum & moderatum vsus. Quem si quis arctius
adhuc circumscribendum putat, superstitionem
sapere, & esse prorsus inutile. Sed hæc illis instil-
lent, quos ob scripturæ ignorantiam non est dif-
ficile seducere, in hac potissimum causa: At illis
qui non obiter ac oscitanter in sacris versati sunt,
ex hoc Esdræ loco, & tam multis alijs, de Daniele,
Iohanne Baptista, imò & Christo ipso, longè aliter
persuasum est, quàm vt ieiuniũ in moderata sum-
ptione alimentorum constituent. Non est verifi-
mile, vt hos quos nominaui, vñlo prorsus tempo-
re intemperantes fuisse credamus: non ob id ta-
men ieiunandi sibi studium superuacaneum, aut
ad maiorem inedia minimè astringendum, sunt
arbitrati. Esdræ, tametsi non semper pane & a-
qua abstinuit (quod non fecit, nisi quum ieiuna-
uit) non ob id tamen verè dixeris intemperantio-
rem vnquam fuisse. Christus ipse seruator noster
etiam si quadraginta dierum ieiunium cõtinuauit,
vt nihil prorsus gustaret, alijs temporibus haud-
dubie cibarijs, nec intemperanter tamen est vsus.
Itidem crediderim Danielem suis tẽporibus nec
vino nec carnibus abstinuisse: vsus tamen mode-
ratè: an ob id superstitiosus fuit, quòd quum pec-
cata suæ gentis lugeret, panem desiderabilem nõ
comederit, carnes, & vinũ non attigerit? Certe di-
scimè esse inter ieiunare, & moderatè vesci, idq;
nõ paruum, necesse est fateamur. Sed hæc aliàs etiã
perstrinximus. Quid porrò Esdras post fundamẽ-
ta illa feliciter iacta fecerit, persequamur. Non
comed

Matth. 4.

Danie. 10.

4. Reg. 6.

comedit panem, aquam non bibit, & mœstitia affectus est. Quid ita obsecro? Quia iugulum causæ nondū inuadi cernebat. Quod quā diu differretur, operæpretium erat, vt dolore suum studiūq; magis ac magis intenderet, quod eos significatione mœroris consternatos obsequentiores haberet. Deinde absurdū videri poterat, si, quum ipse statim ad laxitatem rediisset, alios ad longam ac difficilem pœnitentiam adstringeret. Nam id alij ita continuū interpretari potuissent, quasi non publici boni causa, sed ad ostentationē autoritatis duntaxat faceret: eoque nomine inflexibilis. Et ita facile fieri potuisset, vt prosperata ciuium emendatione, inuidiam ac calumniā sibi lucrificisset. Verū enimvero quū ita perstat ieiunans ac lugens, qui tamen extra culpam esset, nemini obscurum esse poterat, magna eum erga populum commiseratione moueri: neque propria autoritate hoc sibi sumere, vt in libera capita grauior insurgeret: sed illud modō quod sui muneris erat, vtpote sacerdos, curare. Nemo facillē dixerit, quantum habeat ad flectendos populariū animos ad pietatē momenti, quando scrupuli nihil illis relinquitur, ab optimatibus neque quæstum neque libidinē spectari: sed quod muneris est curari ac misericordiā retineri. Sed hæc nunc vnā cum Esdra missa faciamus in proximum conuentum.

FERIA SEXTA POST IVDICA,

Sermotertius.

CCASIONEM illam, dum populus iam ad se consternatus redit, nec lacrymis parcit, ab Esdra minimē neglectam, sed dilig

diligentē ad pœnitentiam publicē promulgāda arceptam, & quo primū propria castigacionis exemplo id sit aggressus, superiori sermone dicere incepimus. Principiū in Secheniā promissa insiliens, iuramento eos obstrinxit, vt, quemadmodū ille promiserat, fœdus cum Domino renouarent, perficiendis mandatis eius omnibus incumberet: deinde quicquid contra eius voluntatem attentassent, rescinderent, recantarentque. Verissimile est Esdram non alio modo populum adiurasse, quā quo D. Paulus vsus est ad Timotheum: Testificor (inquit) coram Deo, qui iudicaturus est viuos & mortuos, per aduentum ipsius, & regnum eius, prædica verbum. &c. & alibi ad seniores ecclesiæ Ephesiorum, vt suis fidem ac diligentiam præstarent. Quanquam nonnullis placet, quod iusiurandum ab eis exegerit, se dicto fore audientes, ac staturos promissis. Sanē vt faceret, non deerat iusta honestaque occasio. Nam tamen illo momento, quo alienum dolorem solummodo sentirent, ad promptitudinem ipsorum desiderare nihil possēt: hoc tamen ipse curare incubebat, ne dum proprio arroderentur pressius, labascere ac pedē referre inciperent. Non est, fa-teor, ad exigendam pœnitentiam hac via grassandum, vt iuramento ab alicuius criminis iteratione quempiam retrahamus: hilarem enim datum diligit Deus: cari tamen hominis fuerit, omnem occasionem quæ commodū se offert, arripere. In his porrō quæ sequuntur, Esdras aliquāto etiā feruentior insurgit. At ab hac seueritate longē dissidet Ecclesia, quādo ad pœnitendū nos vocat: idq;

2. Tim. 4.

Act. 10.

2. Corin. 9.

Ioan. 7.

Exod. 32.

Num. 20.

1. Cor. 5.

idq; Christi exemplo, qui neminē cogit, sed promissis potius illectat. Si quis sitit, inquit, veniat ad me, & bibat. Ita & Ecclesia iuramenti religionem non interponit vt peccata lugeamus, cōfiteamur, missa deniq; faciamus, & pietatem amplectamur: sed monitis & obsecrationibus nos vrget. Quamquam non desunt quæ pro Esdra dici possent, vt & honestū & necessarium consiliū secutus videatur. Primò patrociniū meretur à tempore, deinde à gentis ingenio, tertio à causæ difficultate. In primis Euangelij, hoc est gratiæ tempus necdū illuxerat: legis rigor algida pectora adhuc vtebat, perfonabant omnia suppliciorū interminationibus. si quid officij ab eis Deus ipse exigeret minas adiciebat: & vt summatim dicā, spiritus ille filiorū, per quē charitas in fideliū corda diffunditur, nondū erat missus. Iā eius populi ingeniū quis ē sacre scripturæ reprehensione non nouit? quū & à Domino passim, duræ ceruicis audiunt: neq; tam incredibile mansuetudine Moſis adeo emolliri non potuerint, vt illum ipsum etiam in culpæ confortium traxerint, coegerintque secum in deserto perire. Ad hæc si causam perpenditis, quia publicum & populare facinus, quod & multos contagione infecerat, & optimum quenque offenderat, erat sane quā grauissima: vt minimē cuiusque arbitrio relinquere integrum esset, pœnitentiam agerent, nec ne. Etenim quæ publice ita designantur, vt boni qui sunt violentur, malorum verò studia confirmet, quauis ratione coercenda & opprimenda statim veniunt, siue id autores velint, siue non. D. Paulus diserte præcipit Corinthiis de eo, qui

Deu. 13.

Num. 25.

1. Reg. 2.

Roma. 6.

Gala. 4.

Eph. 5.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 1.

qui publicè peccarat: Auferte malū ex vobis ipsis. Porro in veteri lege de publicis criminibus tam acerbè ac seuerè cautum erat, vt ob hoc ipsum Phinees, quod duos palam rem nefariam perpetrantes, momento in ipso confodisset, à Deo laudari, ac æterni Sacerdotij monumentum accipere mereretur: Heli verò, quod in filiis publica malefacta dissimulante ferret, nec corripere, ius Sacerdotij pro se & posteris in perpetuum amisit. Quæquam Esdrā minimè laterent, à voluntariis iuramentū suscepit, vt peccatū dissoluerent: ita vt qui voluntarij erant, possent vberius laudari: qui nolabant, compelli. Nam multa adiciebatur: vt nisi quis intra triduum ex præscripto magistratus ac seniorum fecisset, bona publicarentur, & ipse ius populare amitteret. Nos pœnitentiæ prædicationem nō paulò mitius instituimus: vt qui serui sub lege non sumus, sed liberi sub gratia. Itaque non sumus mancipia, quæ plagis regi ac emendari debent: sed filij ac hæredes, qui patris imperiū, quod nimirum ad ipsorum salutem omne comparauit, non grauātè amplecti tenentur. Imò Pauli consiliū potius sequi deberemus, vt nō modò palam turpe ac inhonestū quid nō dico facere aut loqui, sed ne nominare quidem vellemus. Omnis qui natus est ex Deo, non peccat, ait Ioannes: intellige, dedita opera, publicè, ac proteruè. Alioqui ne filij quidem Dei, quantisper huius vitæ calibus sunt obnoxij, à culpa penitus sunt exsortes. Sed studium ad peccandum non conferunt, non palam de malo se venditant, ne delinquant etiam publicè, nec reddunt se ad pœnitendum difficiles. qua-

re nec multa acrimonia opus est, vt ab errore red-
cantur. At si qui tam peruersi sunt, vt non verean-
tur cū offendiculo piorum, in aperrā fidei nostrę à
Iudæis & Ethnicis calumniam, quicquid liber face-
re, idq; licenter ac palam: neq; vulgata à legibus &
sanctionibus remedia quicquā proficiunt: cōtra
hos instandū est opportunē ac importunē, nihilq;
omittendū, quòd vel cum cæteris sint sani, vel per-
eant soli. Nam, vt nihil aliud, maior habenda est
totius corporis cura, quā vnus alicuius mēbro-
rum: & antiquior nobis esse debet legū obseruan-
tia, & Ecclesię integritas, quā cōmunis affectio,
& humana societas. Enimuero tēpore subnascen-
tis Ecclesię ab Apostolis etiam ipsis id obserua-
tum est quā diligenter. Hoc zelo D. Petrus Simo-
nem Magum communionē interdicat. Paulus
etiam eum qui nouercam suam palam pro vxore
habebat, Sathanā tradit. Qui mos deinde per ali-
quot secula in Ecclesia obtinuit, vt publica cen-
sura notarentur, qui palam aliena docerent, vel cor-
ruptē viuerent. Sic Arrius ob hæresim ab Ecclesiā
communione est separatus. Nec mitiora passus est
Marcion, quòd cum peruerso dogmate adulte-
rium coniunxisset: vt cæteros omittam: nam scien-
tent huiusmodi exemplis sacrę historia: vbi &
summos Reges, quòd matrimonij fidem duma-
xat soluissent (tamen id hodie à plebeis etiam le-
ue ducitur) lege res nonnunquā, nō solum sacra
animaduersione notatos, vt extra societate essent:
verum etiam ciuili, vt regnum amitterent. Quia
Diuus Ambrosius nōne Imperatorem ipsum cō-
munionē priuare est ausus, eisque præcipere, ne

2. Timo. 4.

Act. 8.
1. Cor. 5.

Ecclesiā cū cæteris oraturus intraret? Non pos-
sum mihi temperare, quin de historia hac aliquid
latius dicam, quum veteris Ecclesię disciplinam
clarissimē nobis ob oculos ponit. Is erat Impera-
tor Theodosius, qui Valentiniano in Imperio suc-
cessit: homo ad miraculum vsq; pius & religiosus,
& optimo cuiq; charissimus: sub quo Ecclesię res
maximē floruerunt, ita vt ab Episcopis omnibus,
non secus quā si pater fuisset, coleretur. Cæterū
quum nihil est ex omni parte beatum: vt homo
erat, humanum quiddam est passus, in quo longis-
simē ab æquitate recessit. Nam tumultu à Thessa-
lonicensibus excitato, accidit vt quidam e Comiti-
bus, qui ibi & in Illyrico magistratum gererent, à
furibunda plebe interficerentur. Quod Impera-
tor tam grauitate accepit, vt immissa militum ma-
nu ad septem hominum millia, nulla ætatis, se-
xus, conditionis, imò ne culpæ quidem ratione ha-
bita, contrucidari iusserit. Indignum sanè facinus,
& quod vix Neroni condones. Sed Imperator
erat: & quidē talis, quis factū argueret? Sanè Græ-
ciæ ac vicini Episcopi omnes mussabant, & de pri-
stino circa Imperatorem studio nihil remittebāt:
parebat illi ad Ecclesiā aditus: poterat interesse
sacris, poterat communionē accipere. Verū non
multò post Mediolanū in Gallia, vbi Ambrosius
Episcopum agebat, quum venisset: non illi obuiā
honoris causa processit Ambrosius, non iit saluta-
tum (quod alioqui pro veteri sua erga Augu-
stum obseruantia non omisisset) imò quum audis-
set Imperatorem ad Ecclesiā venire, vt de more
sacra perciperet, hominem præ foribus his verbis

Histo. Tri-
par. libro
9. cap. 30.Niceph.
Cal. li. 12.
cap. 41.

grauiter inuasit: An ignoras, inquit, ò Imperator, quàm funesta cæde ipse te commaculasti? An purpuræ splendor oculis tibi perstringit, vt aciem in te ac factum tuum vertere nequeas? Fatemur te Dominum: sed horum, qui nihilo deterioris sunt naturæ quàm tu es. Et certe tu quoque Dominum sustines, qui te quoque cum his omnibus pari conditione seruum habet & ministrum. At quibus oculis, qua fronte illi te sistes: qui vt omnium cõmunis est imperator, seruorum ac populariũ suorum sanguinem à te requirit? Quomodo manus ad illum in oratione leuabis, quæ etiamnum innoxio cruore sunt infectæ? Moneo igitur, te recipe, & sacris abstine: ne si impudentiam crimini tuo adieceris, malum tibi conduplices. Patere vinculum à me tibi iniici, quo te Deus iam dudũ innoxuit: nec respue medicinam, qui nõ vitaueris morbum. Hæc atque alia quum dixisset, Cæsar hominis constantia, & veritatis pondere permotus, ad palatiũ rediit: & grauiter lachrymis ac dolore se discerpens, totos octo menses Ecclesia abstinuit. Tandẽ quum Natalis Domini appeteret, dolerẽque vehementer Cæsarem, quod non nosset eam festiuitatẽ cum cæteris in Ecclesia solenniter obire: Rufinus, præfectus palatii, non ferens tam inuestum eius viri vultũ, rogat, quid tandem iustæ causæ haberet ob quam tã opere se discruciarẽ? Ab inquit, Rufine ludis in alieno vulnere. Ambrosius quosuis cõditionis homines, seruos æquẽ ac mendicos, ad templi, adeoq; sacrorum cõmunionem admittit: me verò submouet. Sed quid de templo queror? cælum etiam ipsum mihi eripuit. Bona

verba, inquit Rufinus: corripio me ad Episcopũ, & vt vinculis his te liberet curabo. Nihil feceris: respondet Cæsar: nam te Ambrosium à tam æqua sententia minimẽ abducturum sat scio. Interim Rufinus adcurrit ad Episcopum: Imperator quod inter spem & metum esset dubius, lentẽ sublequitur. Ambrosius conspecto Rufino, quem vi potius quàm precibus contensurũ credebat: prius quàm ille legationem perficeret: Sanẽ canum impudentiam mihi imitari videris Rufine, inquit. Tu horũ omnium es autor, quod tanta cæde in immeretẽs sit debaccharũ: & nũc ad hoc venis vt Ecclesiæ adeo disciplinã conuellas? Illud tibi affirmo Rufine, me Cæsari, vt templũ disciplinamq; Ecclesiasticã poluar, neutiquam permissurum, nisi prius de facti pœnititudine se nobis probarit. Quod si illi statutũ est potentia in tyrannidem conuertere, non refugiam mortẽ pro Ecclesiæ institutis oppetere. Hæc postea quàm Rufinus audisset, re infecta redire cœpit ad Imperatorẽ. At hunc quũ in itinere venientem offendisset, retulit quæ ab Ambrosio audisset. Quid tũ, inquit ille: volo hæc mihi ab eo ipso impingi: nam præterquã quod ita merui, forsitan mea patientia placatiorem habebõ. Ambrosius venientem conspicatus, tãquàm vi irrupturo sese præfortibus obiecit. At ille: Nõ venio Ecclesiæ illusus, sed vt me his vinculis soluas, neq; peiori me conditione præ cæteris pœnitentibus diutius esse sinas, adeoq; Deum ipse pro me preceris, oratũ venio. Sed quod tu nobis hæcenus pœnitentiæ argumentũ pro tam enormi scelere ostendisti? intulit Episcopus. Cui Cæsar: Tuum est, mihi pœnitentiæ

formā præscribere: ego verò curabo, vt quod in-
iunxeris perficiā. Ad quā Ambrosius: Quādoqui-
dem, inquit, prācipiti ira feruidus in tā inclemen-
tem sententiā prorupisti: constitutionem talē per
omne imperiū tuum promulgabis, vt si in posterū
capitali aliquem supplicio puniendum, siue prā-
sens, siue absens fueris, decreueris, in tricesimum
vsq; diē poēna prorogetur: quòd interea, animo ad
tranquillitatem redactō, rectēne, an secus iudica-
ueris, dispicere tecum queas. Quod quum Cēsār
mora nulla interpolita faceret, ederetq; eā consti-
tutionem, quē postea per omnes prouincias robur
obtinuit: Ambrosius eū anathemati exemit resti-
tuitq; cōmunioni, & sacris Natalibus passus est ini-
tari. Omitto hīc alterū non minus insigne cū Cē-
sare pietatis, tum Ambrosiani zeli exēplum, ne
fiam prolixior: sufficit, q̄ veterem Ecclesiā ab hoc
Esdras facto non ita dissentire cognoscitis. Quò
minus mirum est, quòd Esdras populares suos ad
iurandum adegerit: deinde edictum pro municipi-
palibus publicari iusserit, vt qui intra tertiū diem
Hierosolymis prāsto non esset, prāter quòd bo-
na ipsius in fiscum inferrentur, ipse quoque hostis
iudicaretur. Sed audiamus quod sequitur.

Conuenerūt igitur omnes viri Iuda & Benjamin
in Hierusalem tribus diebus, ipse est mēsis nonus,
vicesima die mēsis. Et sedit omnis populus in platea do-
mus Dei, tremētes pro peccato & pluuiis. Et surrexit
Esdras Sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgressi estis, &
duxistis uxores alienigenas, vt adderetur super delictū
Israel: & nunc date confessionem Domino Deo patrum
vestrorū, & facite placitū eius & separamini a populis
terre.

terra, & ab vxoribus alienigenis. Et respondit vniuersa
multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum
ad nos, sic fiat: verum amen, quia populus multus est, &
tempus pluuiæ, & non sustinemus stare foris, & opus nō
est diei vnius vel duorum (vehementer quippe peccauim-
us in sermone isto) constituentur principes in vniuer-
sa multitudine: & omnes in ciuitatibus nostris qui duxē-
runt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis,
& cum iis seniores per ciuitatem in ciuitatem, & iudi-
ces eius, donec auertatur ira Dei nostri à nobis super
peccato hoc. Feceruntque sic filij transmigrationis.

His ferè verbis (nā quæ sequuntur, catalogū con-
tinent eorū, qui hoc scelere infecti erant) clau-
ditur & præsens caput, & primus iste Esdræ liber.
Cæterū quum quæ hīc ad instructionē vestrā dicē-
da essent, antea per partes ferè delibauimus, non
ero in his minutatim persequēdis prolixior. Prin-
cipiō, vt Iudaicū vulgus magistratūū edicto tā cu-
pidē paruissē minus miremur, multā facit, & sup-
plicij interminatio. Metuūt exui facultatibus: nol-
lēt à ciuiū societate relegari. Neq; sanē video, quid
ille sibi cū Deo eiūsque populō cōmunionis prætēn-
dit, qui Spiritālē & Ecclesiasticā cēsūrā non magis
horret, quā quæ à legibus impēdet. Noster por-
tō Esdras Christus ita in cōmune oēs affatur: Dico
vobis, si nō pœnitentiā habueritis, oēs similiter pe-
nibitis. Alio loco Apostolos ad hūc modū: Nisi cō-
uersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, nō intra-
bitis in regnū cœlorum. Iam Pauli, tanquā præ-
conis voce tale edictum omnibus proposuit: Qui
cunque opera carnis agunt, regnum Dei non
consequentur, Gala. 5. morte sunt digni, Roma. 1.

Luc. 13.

Mat. 18.

Apoc. 21. & ut est in Apocalypsi, pars eorum erit in stagno ardenti igne & sulfure, quod est mors secunda. An ista minus apud nos ponderis habere debeant, quò citius pareamus, quàm illa umbratica? Conuenerunt, inquit, omnes viri Iuda & Benjamin in Hierusalem. At quo anni tempore? Nono, inquit, mense, vicesima die mensis: atque is mensis in nostram caderet vel Decembrem, vel Ianuarium: iniquissimo nimirum tempore. Idque non parum arguit populi huius alacritatem, quòd neque frigoris asperitate, neque vlla hyemis inclementia impediri se passi sunt, quò minus ad præscriptum adessent. Quid porro Hierosolymam quum venissent, fecerunt? Sederunt in platea domus Dei trementis. Tremoris verò geminam asinuat causam: alteram spiritalem, alteram secundum naturam. Tremebant, quòd frigore rigerent, & madidi essent à pluuia. Neque hoc solum, sed peccati etiam causa ringebantur. Imò quò plus cœli intemperie sentirent, eò præsentius peccati sui horrore afficiuntur: rati tempestatem illam non ob aliud, quàm in diuinæ iræ ac ultionis manifestum indicium, à Deo immitti. Ita vt & intestino illo metu multò acerbius quàm vllò algoris sensu affligerentur: & ediuerso quò intus magis torquerentur, eò amplius frigoris etiam iniuriâ, formidine videlicet internum calorem dissipante, sustinere recogebantur. Sed peccati conscientia facile aduersus externum rigorem patientiâ suppetebat. Etiam hinc liquet, quantopere isti peccatum suum auerfarentur, & ad Dei gratiam aspirarent, qui quum sub rectis imbrem effugere potuissent, maluerunt in pla

in platea domus Dei magistratus sententiam expectare. Et sanè habes alterum diuini timoris efficacius argumentum. Nam quisquis non nomine tantum Christianus est, nūquàm peccatorum memoriam, tum etiam diuinorum iudiciorum timorem ab animo remittit: maxime quum præsentius periculum à cœli & elementorum comminatione pertimescit: vt fit in tempestatibus, inundationibus, ventorum procellis, vel dum nimia siccitate, aut frigore agri vruntur, vel madore languescunt. Non dubitat hæc irati Dei esse præfagia, & quasi prænuncia eorum quæ sequentur malorum. Et sunt enim uero: tametsi nō omnes hoc intelligunt, pauciores attendunt. Imò vereor, ne multis accidat, quod olim Ægyptiis, qui quò grauioribus indies plagis ad resipiscentiam vrgerentur, hoc magis efferebantur. Jam quid tandem Esdras post tam longum actum cum suis sermocinatus est, reperamus. Vos transgressi estis, & duxistis vxores alienigenas, &c. Ab hoc exordio penitentiae prædicationem ingreditur. Et primò transgressionis eos arguit: idque pro verborum paucitate, satis significanter. Vos Dei, inquit, mandatum scelere commaculastis, & per hoc rebelles estis. Deinde non taceret, quidnam id sit quo Deum offenderūt. Quod quum per se est grauissimū, tamen quum ad vetera peccata id adiecistis, vtrinque cumulus accessione augetur: & vulnera illa quæ necdū bene obducta erant, nūc eò peius recrudescunt. Et hoc primo loco ad penitentiam requiritur, vt criminū magnitudinem perspectā habeamus. Sed nō hīc consistendum. Nūc, inquit, date cōfessionē Domino Deo patrum

Iosue 7. vestrorum. Penè, etià verbis ipsis, idem dicit cum Iosue: quum ille Achà ad furti confessione his dictis extimularer: Fili mi, da gloriam Domino Deo Israël, & confitere, atque indica mihi quid feceris. Date confessionem, vt vos nimirum iniustos, & pœnam meritos, Deum verò iustum & misericordem fateamini: vltro vobis ipsi compedes innecti te. At cui? Non homini: sed Domino. Insolenti forsitan: imò Domino Deo. Neque à vobis alieno: nam Deo patrum vestrorum. Videte quàm non frigide pœnitentiam illis inculcet. Sed adhuc aliud est: Facite placitum eius. In hoc totius rei cardo vertitur: modò quod sequitur, adiūxeris: Et separamini à populis terræ & ab vxoribus alienigenis. Hęc duo, vitare malum, & virtutem sectari, tam arctè mutuò inhærēt, vt vnum sine altero subsistere nō queat. *Esa. 1.* Quid Esaias? Quiescite agere peruerse, discite benefacere. Et Psalmographus, Declina à malo, & fac bonum. Quid prodest, si te virtutis candidatum ostendis, nisi te à vitiis auulseris? *Psalm. 33.* Contrā, quid nil peccasse profuerit, quum non coronatur nisi qui legitime certauerit? Hęc Esdraicæ prædicationis summa. Si ad Ecclesiam, quæ nobis Esdræ loco est respicimus, eandem methodum & ipsa proponit. Quòd si non stultè ac incassum pœnitere, peccata inducere, ac diuinam vltionem effugere voluerimus, imprimis necesse est vt nos verè impietatis dānemus, & nostram malitiā cū ipsius bonitate cōparantes, nobis ignominiā, illi gloriā *2. Tim. 2.* ascribamus, misericordiis eius multis tribuētes, quòd iam pridè cōsumpti non sumus. Deinde nos ad ipsius omnino voluntatē & præscripta cōpara-

re debemus, vt & hæc obseruare, & quicquid de nobis statuerit cupidè amplecti, parati simus. Et quod vnum tunc restat, à populis terræ secedere debemus: vt impleamus illud Pauli: Nolite cōfor- *Rom. 12.* mari huic seculo: aut quemadmodū est apud Ioan- *1. Ioan. 2.* nem, Nolite diligere mundū, neq; ea quæ in mundo sunt. Præcipue verò ab vxoribus alienigenis. Quid verò necesse est hic allegoriam captare? Mit- tamus figuram, & rem ipsam teneamus. Quis hodie fornicationem & stuprum pro peccato habet? Christi regnum tamen hæc non agnoscit. Certe D. Paulus etiam anathemate eos feriendos duxit. *1. Cor. 5.* Nec est quòd quisquam vel libertatem, vel vltionem, vel artem, vel quicquid illud sit, prætendat. Paulus absque discrimine fornicarios ad regnum *1. Cor. 6.* Dei negat pertinere: imò alio loco ne nomē quidē *Eph. 5.* fornicationis inter Christianos sustinet audiri. Sed vtinā hi soli negociū Ecclesiæ facerent, & foedissimis adulteriis non passim cōspurcarentur. *Leuit. 20.* Quod sanè vitium Ecclesiæ tam est pudendum, vt non Iudæi modò ex præscripto legis, verum etiā Ethnicorum plærique, qui naturam pro lege sequebantur, morte plectendum censuerunt. Hæc igitur alienigenas scēminas quum reiecerimus, erit allegoriæ locus, vt quicquid carnē sapit, lubricitatem ac proteruitiā, in dictis, factis, cogitatibus, gestibus ac moribus, allophylarum loco longum valere iubeamus. Adde & ea omnia, quæ quouis nomine nos sibi intantū deuincta habent, vt in iis plus voluptatis, quàm in Deo cōstituamus, vt sunt superbia, ambitio, auaritia, comessatio, & id gen^o alia. Quanquā nihil prohibet hoc tropo omnia ea

comprehendi, quæ à Deo & virtute nos abducunt, sibi que astringunt. Quibus omnibus nisi nuncium remiserimus, frustra nos poenitentiam nostram Deo probaturos speramus. Sed ut aliquando finem imponamus, quid posset utilius optari; imò quid maioribus studiis à Deo contēdere debemus, quàm ut animi promptitudine in vitæ correctione cum hoc populo paria faciamus? Iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat: aiunt illi, non vnus atque alter, quibus erat zelus feruentior: sed vniuersa multitudo. Et quoniam res impeditior erat, quàm ut tunc ad finem perducì posset: petunt rem certis iudicibus ac senioribus delegari, qui per singulas ciuitates exequendam curarent. Quod & factum est. O felices nos, & verè beatos, si hoc animo omnes essemus, ut nihil in nobis esse pateremur, quod est à Dei voluntate alienum. Sancte Deus, quàm solidum pareremus Ecclesiæ gaudium? qua nos animi serenitate ad sacrosancta mysteria accedere possemus? quanto cum fructu dominicam passionem audire? quàm latum ac festiuum pascha peragere? Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Sit gratia Dei cum omnibus nobis. A M E N.

Finis enarrationum in primum
librum Esdræ.

Quæ sequuntur in Quadragesima progressu, in historiâ de muliere peccatrice, Luca 7. eodem anno Moguntia sunt prædicata.

DE

DE EVANGELICA PECCATRICE, DOMINICA PALMARUM, sermo primus.

ROGABAT autem illum quidam de Pharisæis, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisæi, discubuit. Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, ut cognouit quod Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti: & stans retro, secus pedes eius, lacrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat. Videns autem Pharisæus qui vocauerat eum, ait intra se, dicens: Hic si esset Propheta, sciret utique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est. Et respondens Iesus dixit ad illum: Simo, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta: Non habentibus illis unde redderent: donauit vtrique. Quis ergo eum plus diligit? Et respondens Simon, dixit: Aestimo, quia is cui plus donauit. At ille dixit ei: Rectè iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lacrymis rigauit pedes meos, & capillis suis terxit. Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: hæc autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem

autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace.

Exod. 12.

Etsi Ecclesiæ id nunc maximè propositum esse non ignoramus, Charissimi fratres, ut ad mortuam dominicæ passionis, quæ ex Matthæo hodie legi cœpta est, rite pertractandum studiū omne conuertat: quum ipse Christus verum agnū paschalem se declarauit, ut qui hodie, quinto nimirū die ante passionem, ex præscripto legis, immolationi se destinaret (nā præceperat Moyses, ut qui agnus in solēni die Paschæ immolādus esset, quinto die antea matre auelleretur, ut illum destinātū esse ignorare nemo posset) eaque de causa congruum erat, ut cæteris omnibus omisis, orationē nos quoque nostrā ad huius agni immolationē, & nostrā salutis propugnationem, accommodaremus: tamen quum initio Quadragesimæ fidē meā vobis obstrinxerim, fore ut hanc nostram quālibet de pœnitentia institutionem, Euangelicæ illius, ex Luca, peccatricis historia, secundæ mēsa loco, terminarē: quod prius nō licuit, Esdra, expectatione diutius nos remorante (quanquā & illū sub finem abrupimus) nunc tandem certum est aggredi, ne falsis promissis inanē gratiam videar capasse. Quanquā non desunt multa, & quæque graues rationes, quas consilio meo prætendā. Imprimis hunc nostrū de pœnitentia sermonem hac ratione optimè confirmato, si non vnum tantū exemplū, sed geminum idque non ex vno testamento, in medium adduxero. Deinde ut non minis tantū,

tū, & horridiori illa in specie historia, verūetiā amplissimis promissis: quod non coactam, sed voluntariā correctionem institutis: ad pœnitentiam vos inflammem. Per multa ex Esdra de pœnitentia & audiuius & diximus: quid in primis illa sit, quæ eius partes, quo pacto eā in se Esdras ipse expressit, quibus artibus populo insinauit, quibus denique animis ab illo suscepta. Hæc inquam omnia quum latè persequuti sumus, interim studiū suum illi Domino probarint, nec ne, nondum audiuius. Multam ibi diligentiam, multum curæ deprehendas: sed pollicitationis nihil. Iuramentū interponunt, se quod commississent rescissuros: imò nisi fortunarum omnium depopulationē sustinere velint & municipale ius amittere, pœnitentiam ad edicti formam amplecti coguntur. Verū enim uero quomodo potest non tristis esse pœnitentia, quæ ita exigitur, ut nullis promissis fulciatur? Aut quomodo eam pœnitentiæ vocabulo rite dignaberis, quā minis, multa, & supplicio extorques? Deus certe iis officiis nō capitur, quæ ex tristitia aut necessitate soluuntur. Nec eorū hominū præconiis delinitur, qui eum labiis, corde interim aliud agentes, honorant. Quare ad veram pœnitentiam requiritur, ut peccata, non tam metu, quā præclara quadā voluntate auersemur, castigemurque. Eoque nomine necesse est, ut hanc quoque historiam cum illa Esdraica nō absurdè copulemus. In hac vltro nea omnia: non obstreperunt minæ: sed cuncta plena consolationis, & indubitæ fidei. Imò quid fingi potest, quod peccatori solatio maiori esse queat? Neque alibi facile tantum in Christi

2. Cor. 9.
Esa. 29.

Christo humanitatis (vt ita dicam) reperias: qui absolutionem ipse per se mulieri impendit. Quæ omnia eiusmodi sunt, vt nisi planè illiberali animo sumus, studium in nobis adeoque impetū excitare possunt: quò iam non formidine pœnæ, sed Dei ac pietatis amore vitiis renunciemus, obluete mûrque; vt & de nobis verè dici queat: dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Et hæc mihi vel præcipua causa est, quare Quadragesimalem hanc nostram prædicationem hac nunc historia claudere decreuerim. Sed neque quæ sequuntur, parum iusti ponderis habere videntur. Vltima hæc Quadragesimæ hebdomada peculiare suas admonitiones exposcere videtur, idque quadragesimam. Primò, ne ob id statim pœnitentiæ studium deponamus, quòd eam Ecclesiastæ inculcare desierint: sed eadem animi alacritate in eo perseverare contendamus. Deinde vt ad sacram synaxin qua decet pietate ac religione nos præparemus, ne alio animi cultu ibi appareamus, quàm illud conuiuium requirit. Tertio vt Christo capiti nostro, tanquam non stupida membra, vero doloris sensu compariamur. Postremò vt ita illi cōmoriāmur, quòd & resurrectionis eius fructum & gaudia percipere mereamur. Hæc verò quæ dixi, aptissimè præsentis historiæ tractatione memorie repræsentantur. Nā si eam tecū diligenter, & partes excusseris, inuenies pœnitentiam, aut vehementer seriam esse debere, aut admodum diuturnam. Deinde quantum studiū in Christum conferre debemus, priusquam eum ad nos diuertentem pectoris hospitio dignè excipiamus. Tertio quam

quā nobis luctus ac plangendi causam in eius passionem potissimum sumere debeamus. Quarto quid nobis solidi gaudij ab eius resurrectione sit partum. Quæ quum omnia ex vna hac historia non absurdè petantur, possum eam non ineptè (ni fallor) in huius temporis angulum contulisse videri. Certe bene nobiscum agetur si pœnitentiam tam studiose arripimus, vt non indignè ad dominicam cœnā accedamus: & ita nos passioni Christi conformemus, vt in eius resurrectione veraciter portionem habere mereamur. Sed de his singillatim tractabimus: & primum de pœnitentiæ perseverantia. Aptissimo sanè exemplo, in quo & feruor commendatur, & quæ peccatori solatio esse queant, non omittuntur. Vtrunque vt perinde necessarium, ita ad imponendum tractationi nostræ finem accommodatissimum. Esdras quidem præclara continet promptitudinis ac feruoris exempla, sed quæ nos solentur non ita. Hic habes vtrunque summum feruorem in peccatrice, plurimum consolationis in Christo, vt dubitare possis, commendeturne hoc exemplo magis mulieris affectio, an Christi misericordia. Non poterat illa demissius ac humiliter se gerere: vix potuit Christus humaniorem se & popularem magis exhibere. Video summam miseriam cum summa misericordia coniunctam. Et certe aptissime hæc se mutuo consequuntur. Quid si quidem tam necessarium peccatori, quàm miseratio Dei? Et quam assignabimus miserationibus diuinis aptiorem materiam, quàm peccatoris miseriā? Quòd si vtriusque conuenientia, quo pacto videlicet peccatori

necessaria est Dei misericordia, & quid struendus ad eam aditus: deinde quā illa peccatori sit prompta & quasi propria: certum argumentum desideras, agē, historiam hanc explicemus. Ecce, inquit Lucas, mulier erat in ciuitate peccatrix: Quæ quā audisset, quod Iesus accubuit in domū Pharisei, attulit alabastrum vnguenti: & stans retro, secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat: & obseculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Audiis quæ pietatis officia in Christum contulerit. Nō multa sunt verba, sed habent sententiæ plurimum: imō vix est vllum, quod non in animo seduli lectoris periodum perficiat. Ecce inquit. Nimirum attentionem requirit, vt rem tātam nō obiter audiamus. Ecce, inquit, peccatrix. Quibus verbis quid aliud innuit, quā vt cogitationem nostram à Phariseo qui quod conuiuator erat, potiores partes gerere videretur, ad mulierē abducatur? Vocarat quidem ille Christum ad conuiuium, incertum tamē bonōne animo, an malo. Nam & aliās ab eiusdem farinae hominibus inuitatus erat, vt eum consuetudinis fiducia popularius agentē obliquē obseruarent. Illud sanē in confesso est, non optimē hūc de Christo sensisse, qui eius auctoritatem apud se tam facile in dubium vocabat. Hic, inquit, si esset Propheta, sciret utique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum. Quum Christū necdū pro propheta certō habet, quid illi præterea tribuisse putatis? Ad hoc ex ipsius Christi verbis satis liquet, quā parum honorificē ab eo fuerat susceptus. Nam nisi in more tūc fuisset honoratiores eiusce-

Luc. 14.

modi officiis prosequi, haudquaquam ea commemoratione, & illam laudare, & hunc perstringere voluisset. Imō quū addit: quia peccatrix est: nōne Pharisaicū illum fastum satis prodit, vt videatur eam calcibus repulsurus fuisse, si in eum fortē incidisset? Iam quid hypocriticū ac Pharisaicū magis, quā quod peccator peccatori insultat, imō quod pœnitens à contumaci proscinditur? Ex quibus omnibus satis clatum esse arbitror, ne huius quidem Simonis candidum fuisse animum in eo quod Christū inuitauit. Sed hoc nō persequimur. Nihil nobis cum Phariseo, qui Euangelistæ ne dignus quidē fuisset cōmemorari, nisi istius mulieris occasione. Christus ipse animū ad mulierē adiecit, ad Phariseum minimē. Enimvero Ecclesia in sacro Hymno ita canit: A Phariseo inuitatus, Mariæ ferculis saturatus. Quæ tandem illa fercula fuerūt? & quod nomen mulieris? Lucas eam ex nomine neutiquā designat, sed peccatricem vocat, nō ita peccatricē, vt Paulus hoc nomen in oēs competere affirmat: sed quæ esset in ciuitate peccatrix, hoc nomine videlicet apud omnes iam celebris & famosa: & quæ nō solū apud Deum puritatis titulū amisisset, sed quæ, instar Laidis illius Corinthiæ, publicitus pro inhonesta haberetur. Sed quid causæ esse putatis, cur non & nomē adiecit, quod illustri⁹ esset exēplū: nisi quod suo exēplo nulli⁹ nomē traduci, existimationē defigi studet? aliter sanē quā nūc moris est, qui in referendo eā partem orationis diligentissimē exequimur, vt inuidenciam nostram in auctoris potissimum nomen ac descriptionem exoneremus. Lucas, ex-

Rom. 3.

empli causa, flagitij meminit, verum de nomine si-
let: & tamen id eum non latuisse sit verisimile, dis-
simulat tamen. Et hoc sane pacto de alienis vitiis
quando ratio utilitatis constat, verecunde loqui
debemus: ut in illa duntaxat odio incurrere videamur.
autores vero ipsos, quantum res patitur, sub-
leuatos velimus. Exempli porro utilitatem spe-
ctauit Euangelographus, ut peccatricem nomi-
naret. Nam id agebat, ut quum tam vulgati nomi-
nis mulierem ad Christum fidenter irrupisse, &
tantameius erga illam benignitatem, ceteri pec-
catores audiant, & ipsi quoque nihil trepidant ac-
cedere. Quid fiducia male sibi de vita conscio ge-
neret, quod Virginem matrem, Baptistam, Martha,
Apostolos, & plerosque alios vitæ integritate co-
spicuos, Christovos familiariter fuisse audiat vel
legat? Verum quum illum eam humanitate Mattheo,
Zachæo, latroni in cruce, huic denique peccatrici
prestitisse cognoscit, iam spei plenus erigitur haud
dubie, confirmaturque. Sed quid fecerit explicemus.
Ut cognouit quia Iesus accubuit in domo
Pharisæi, corripit se intro, non pulsat ostium, non
rogat num liceat, imò ne causam quidem cur ve-
niat addit, sed in salutatis, imò & neglectis omni-
bus, hiberetur, anederetur minimè sollicita, neque
de hoc anxia quis hospes, qui conuiuia ad Christum
usque nullo pudore perrupit. Verisimile est, eius
audaciam multorum aspectibus ac sermonibus
fuisse taxatam, stupentium, tantum impudentem
in celebris viri ædibus designari. Sed hoc erat
mortuum vellicare. Nam qui amoris, vel odij, vel
etiam metus affectibus inatrescit, nullius vel

perso-

personæ cura, pudoreve tangitur, nihil moratur
hominum iudicia, non mouetur difficultatibus,
aut periculis: dum modo optata rei securitate ani-
mi æstum mitigare queat. Ad ipsum ubi peruenit
ad pedes aduoluitur, & tantam subito lachryma-
rum vim profundit, ut satis illi ad abluendos pe-
des aque esset, &c. Præ acerbitate, quæ de vitæ suæ
turpitudine cruciabatur: præ amoris ac fidei, qui-
bus Christum iam ut verè Deum amplectebatur:
præ desiderij quoque, ut flagitiorum tantorum gra-
tiam obtineret, magnitudine, quid primum faciat
quomodo animi sensum exprimat, ipsa secum cer-
tate videtur. Interim verbum nullum emittit: ne-
que id opus erat apud eum, cui omne cor patet &
omnis voluntas loquitur. Hæc ipsa doloris signa
satis disertè loquuntur, quid animus dictet: nimi-
rum Christo. Nam siue nuda opera sint, siue cogi-
tata tantum, sunt illi vocalia: ut quum olim Mosi
diceret, Quid clamas ad me? quum vir ille pius ani-
mo alioqui tam anxio & occupato esset, ut vocem
nullam edere posset. Veruntamen ille curatum
æstus, illa iactatio animi tantæ efficaciz erat apud
Deum, ac si vocem maximè intendisset. Idem &
huic mulieri accidit. Sed iam, Charissimi, hæc mu-
liorem nobis in exemplum trahamus, & quæ ipsa
penitentiæ suo facto statuerit, videamus. Primum
explorata fidei erat, quod ad animi fluctuatione
perducta perfugium nusquam querit quæ in Chri-
sto, languenti animæ medelam aliunde non petit
quàm à Christo. Magnam de Christo opinionem
habuerit necesse est: ut non Prophetam eum tan-
tum, quomodo à Pharisæo circumscribitur, verum

Ex. 14

Rem. 10.

ipsum Messiam, a deo que filium Dei esse certò crediderit. Vnde eam habuerit? Nempe ex iis, quæ de Christo cognouerat. Nā fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Secundo loco tantam vehementiam miramur, vt quæ nullam moram admiserit, non tantisper expectarit, donec à mens surrexisset, & honestiorem pudori locum nata esset. Iam quantæ humilitatis est, quòd illi fronte præbere non audet, sed ponè consistit, primùmq; pedes præhensat? Quartò quis neget illud pectus incredibili dolore maceratum fuisse, quod vno quasi imbre tantum lacrymarum potuerit effundere? Adhæc flagrantissimi amoris indicium est, quòd in dissuauandis, vngendisq; pedibus tantam multam ac prolixam operā impendit. Sextò, voluntatem iam confirmatam arguit, quòd quibus antea instrumentis vsa est ad hominum animos illaqueandos, ad formæ gratiam, iis nunc Christo lenocinetur, seruiatq; . Postremò, indefatigati animi est, quòd in incepto perdurat, neque, nisi perfecta re, quàm gratiam ac absolutionem impetrasset, prius conqueuit. Habetis absolutissimæ, atque ardentissimæ poenitentiae formam. Quam nostram poenitentiam dixerim, ad hanc collatæ Peccau fiteor in te Domine, sed idem filium tuum pro me passum, & vitam mihi sua morte attulisse credo ac teneo. Hæc, aut his similia si semel (nō refert quo ardore) dixerimus, nihil restat quod agamus: & iam tam securi sumus, vt neque dictis, neque factis, neque vllō exteriori gestu, vel tantillū fidei, studij, humilitatis, mœroris, amoris, firmitatis, patientiæ, quæ illa gradatim expressit, referre cure

Hier. 2.

cremus: sed sola fide (vt videtur) subnixi, nihil nobis curæ est absolutionem à Christo cōsequamur nec ne. Sed Hieremiam audiamus: Nunquid qui cadit nō resurgit, & qui auersus est non reuertetur? Quare ergo populus iste auersus est in Hierusalem auersione contentiosus? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Attendi, & auscultaui, nemo quod bonum est, loquitur. Nullus est qui agat poenitentiam super peccato suo, dicens, quid feci? Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prælium, &c. Vel hinc quid Dominus ab iis, qui se poenitere profitentur, exigat facillè est intelligere. Proinde necesse est, vt eadē via qua mulier illa præcessit, sequamur. Sed quando quod in nobis est præstamus, par est vt spem ac fiduciam retineamus. Hæc autem Christus nobis eodem exemplo ingenerat: vt quantum illa ad sedulitatem nos vocat, tantū ille nobis spei fiduciæq; prætendat. Id quod partium enumeratione liquebit. Primò quòd peccatricem hanc non dedignatur admittere. Secundò, quòd acceptum illi est, quicquid illa variis affectionum passionibus stimulata, studij operæq; accumulatur. Tertio, quòd nō modò grata hæc illi sunt, sed iactat etiam apud superciliosos: & potiora ducit, quàm quæ illi Phariseus impedit. Deinde, quòd eā patrociniū etiā suo subleuādā defendamque suscepit. Adhæc quòd illi criminum gratiam impartit. Sextò, quòd nec hoc contentus, palam eam absoluit, & bono animo esse iubet. Postremò quòd in pace dimittit. Hæc ad consolatio-

nem & fiduciā ex hac historia habemus. Neq; ad dubitare debemus, nos eandē in Christofacilitatē benignitatēq; reperturos, modò pœnitentiā verē & quo decet terrore & affectu fuerim⁹ amplexi. Et quid demum auditu nobis potest esse iucundius? Quem tanta Christi erga non simplicē peccatricem pietas indulgentiāque non permoueat? Quare si non titulo tantū Christiani sumus, agite fratres, tanto bono fruamur, exemplōque inlitemus. Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Quæramus Dominum dum inueniri potest, inuocemus eum dum propē est. Neminem mundus à proposito tā saluari abducatur: neminē molestia, aut metus absterreat. Si nos cor quale decet attulerimus, minime per Christum stabit vt repulsam patiamur. Gratia Dei cum omnibus nobis. Amen.

FERIA QVARTA POST DOMINICAM PALMARUM sermo secundus.

Psal. 94.

Mat. 24.

HODIE si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra, &c. Proxima, quæ elapsa est Dominica, Christi in urbem Hierosolymam triumphalem ingressum, qui fuit quinto ante passionē die, ita nobis ad memoriam reducere ac representare curauit Ecclesia, vt aliquid plus quā eius pompæ spectatores fuerimus: crastino verò die, cœnæ illius, quā supremam hic in terris cum Apostolis celebravit, memoriam tam propē eadē instaurat, vt nemo sit, modò velit, qui ab eadē mēsa non bene pastus recedat. Et vtrunque monumētum

tum suo diei tam illustre est & perhonestū, vt ex hoc nominibus inditis, ille Palmarum, hic Cœna Domini per vniuersum orbem Christianum vocetur. Quantum verò ex vtroque gloria & magnificentia Christi illustretur, paucis declarabimus. Enimvero in ea pompa non tam apparuit triūphator splēdidus, quā in cœna conuiuator dapilis. Sed longē aliter vtrunque, quā huius æui principes vulgò solent. Illi nanque quoties populis, exteris maximē, ostentare se volunt, vel insignem aliquam pompā qua in vrbes inuehātur instruūt, vel opipara conuiuia, aliquot mensium opus, genialiter parant. Sed quæ illorum pompæ plerunque nihil aliud sunt, quā stulta quædam & inanis ostentatio: qua non rarò & se & suos miserē exhauriunt, certē nō mediocriter affligunt. Idem de epulationibus illis dixeris, in quibus ferē tantū æris perditur, quantum impenditur. Vt ne dicā, quòd eiusmodi ista sunt, vt non insulis subditis, lacrymas citius expresserint, quā risum. At Christus non ita. In eius pompa nihil erat quod fastum redoleret, quemadmodum nec in cœna luxum. Vtrobiquē nihil, quā quod nobis commodo esse queat, spectatum est. Quo nomine mirum nō est, quòd Ecclesia iam inde tantum sibi gaudiij in his rebus collocatum putauit, putātque adhuc hodie, neque vnquam putare desinet. Quis frontem non explicet, quum audiat Christum tam celebri pompa ad nos regio honore venisse, mansuetum tamē & humilem? Quam eius humanitatem si amplectitur, quomodo non illam exosculabitur, quam nobis in cœna præstitit infinitis partibus maior

rem? Ad illud quidem spectaculum vniuersa Hierosolymorum plebs effusa ruit: & iam ipsa pars pompa facta, faustis acclamationibus deducunt euntem, occinuntque illud regium, Osianna filio David. Ad istud verò nos minime desides esse oportet: nimirum animis illi atque affectibus occurrentes. Illud esse iam deluit: istud nunc etiam viget. Hierosolyma semel est inuectus: at non cessat quotidie ad istum modum cum suis epulari.

Matt. 26. Hoc facite, inquit, in meam commemorationem. Huc, charissimi, tendebamus. Nam illud est cras ocium ac negotium nostrum, ut nedum illius conuiuij memoriam, verum etiam illud ipsum, hoc est rem ipsam renouemus, & ob oculos ponamus. Omnes enim ad regias ac pontificias illas epulas vocati sumus, & vocamur. Quò etiam pertinet hodiernus sermo: primum, ut quasi pro nomenclatore essem, qui singulos nominatim inuitarem. Deinde, ut rudioribus animi formator adessent, ne ad regiam mensam parum honestè ac reuerenter adirent. Tertiò, ut formolentos inertesque excitarem, ne tanti boni occasionem negligendo prætermittant. Postremò ut ociosis religionem curamque iniicerem, ne dum indignè manducant, suique securi, iudicium sibi manducant & bibant, fiantque rei Dominici corporis & sanguinis. Habetis scopum nostrum: quem mihi non modica communis vtilitatis, imò & necessitatis consideratione proposui. Nam quàm multos inuenias, qui quòd animo sunt egentiori ac pusillo, non audiant, nisi de Dei in nos eximia benignitate cõfirmari, ad hanc gratuitam cœnam accederet. Contra

1. Cor. 11.

inu

inuenias alios, omnium rerum tam stultè crasse, que securos, ut quid Deo, quid sibiipsis debeant, ne cogitent quidem: his nimirum paedagogo opus est. Iam aliqui (utinam & non multi) tam temerarij sunt & confidentes, ut tamen sui ipsorum conscientia apertè reuocante, attestantèque, quòd partem cum in Deo, tum in Christo non habeant: ingerant se tamen filiis Dei, & visceratione communicent. His est monitor adhibendus. Est & aliud genus supinorum, qui tamen negligendi non sunt: qui & curam quidem & religionem habent, quæ tamen hic partes ab ipsis requiruntur, nò ita cognoscunt. His omnibus cupiam libens mederi. Non quòd singulis immorari, ac definitè persequi omnia velim (quod multorum dierum esset opus: imò quod ne necessarium quidem autumo, quum superioribus annis de his singillatim, crebrò, & multis, nec intelligenter, ut arbitror, disserterim: quorum recentem esse adhuc apud nonnullos memoriam non ambigo) sed persequens illud Davidis, quod thematis loco mihi initio proposui, deinde & peccatricis illius historiam, qua nostræ de pœnitentia tractationi superiori concione finem imposui, sed illam tamen necdum perfeci: obiter quasi aspergam, quo animo ad hanc mensam accedere, qua gratitudine eius memoriã percolare debeamus. Nisi me mea fallit opinio, illa loca explicando id consequemur, ut & illa minime intacta reliquisse videamur. Nemo tam crassus, imò & impudens est, qui, si Davidem audire velit, mentem non recipiat. Nemo tam rudis & supinus, qui huius peccatricis exemplo admonitus non

non videat quid sequatur. Id vnum spectatur, ut
 animum ad hæc aduertamus. Non deerit quod di-
 catur, tantum ut nos audiamus. Sed ad rem. Ho-
 die (ait Dauid) si vocem Domini audieritis, nolite
 obdurare corda vestra. Quo themate quum pri-
 mum initio Quadragesimæ ad poenitentia per-
 suasionem usus fuero: nunc ad sacre communio-
 nis exhortationem libet repetere. Neque id in-
 consulto. Quum Seruator noster nusquam sibi non
 persimilis est, tamen non inuenias eum alibi cum
 tanta erga nos pietatis ac benevolentia signifi-
 catione disseruisse, quam sub hoc cœnæ tempus: quæ
 Ioannes quinque continuis capitibus est profecu-
 tus: in quibus quum pauca, quæ ad historiam per-
 tinent attingit, tota ferè in Christi sermone con-
 sumit. In quo, si excipias quæ cum Iuda verba fa-
 cit, nihil non latum & amicum. Illū solum durius
 accepit: sed qui ad mensam illam non pertinebat.
 Hostis erat, & inter amicos, amici ac familiaris
 personam mentiebatur. Vnde mirum non est, si
 quæ filiis ad consolationem dicebantur, ipse non
 caperet. Quare & se illo statim exonerat. Quātō
 misero homini satius erat, nunquam vidisse Chri-
 stum, imò ab ea mensa alienū fuisse, imò nūquam
 natum fuisse. Quomodo igitur in hunc frustra a-
 mica verba profunderet? Quanquam quid despe-
 rato potuit præstare humanius, quam quod tam
 multis, tamq; grauib; verbis cōscientiæ eius de-
 figit, hoc est, à scelere deterret? Hæc quidē illi au-
 res radebant, sed corde nō est motus. Sed missum
 illum faciamus: nec in Iuda perdamus tēpus. In-
 terim neque tempus, neque operam perderet, qui
 occa

occasione illorum verborum quæ Christus Iudæ
 dixit, illorum hominum vesaniam exagitaret, stu-
 deretque corrigere, qui Iudæ exemplo ad men-
 sam Domini confidenter irrumpunt: nihil pensi
 habentes quid Christus loquatur: ipsi ab ingenio
 non recedunt. Quæ quoniam non multa sunt, in
 eorum gratiam non grauabor paucis ea perstrin-
 gere. Primò ait: Amen dico vobis, quia vnus ve-
 strum me traditurus est. Iam & hoc: Filius quidē
 hominis vadit, sicut scriptum est de illo: vñ autem
 homini illi per quem filius hominis tradetur: bo-
 num erat ei, si natus nō fuisset homo ille. Et: Quod
 facis, fac citius. Deinde in ipso proditoris momē-
 to: Amice ad quid venisti? Et illud: Iuda, osculo fi-
 lium hominis tradis? Quid horum non terribile?
 Quis hæc audiens non continuo inhorrescit? Ni-
 hil tamen quod non aptissimè torqueas in eos,
 qui sacrosanctis illis mysteriis indignè partici-
 pant. An isti, dum amicitiam simulant, animo
 plusquam hostes: dum Christum pacis simbolo,
 hoc est osculo produnt, ad Iudæ exemplum non
 accedunt? Sed æternum illud vñ audire coguntur:
 & quæ summa felicitas est, nouisse Christum, erit
 illis infelicissimum. Vtinam quum eam amētiā
 designant, animi illum testem intus loquentem
 audirent: Amice, ad quid venisti? O homo, quid
 facis? vtri struis tibi, an Deo? Sed hos cum suo
 Iuda, vt dixi, relegemus: ad pios redeat sermocina-
 tio: quæ sanè cum his multiplex Christo fuit in
 hac cœna. Nam eorum gratia & illam instituit, &
 ne in desuetudinem vnquam abiret mandauit:
 quantò iustius est, vt quæ ille tunc verba fecit, ma-
 xim

ximè quæ tantæ rei sacramentum continent, sum-
 ma attentione, tum religione audire laborēt. Qui
 enim illis Christi verbis aures animûmque sedu-
 lè præstant, ad rite communicandum exuberatio-
 ri oratione non admodum egebunt. Principiò vi-
 dentur ipsi Euangelistæ huic Christi in nos pietati,
 etiam orationis studio diligenter inferuisse:
 quum, quàm possunt humanissimis verbis, eam
 nobis commendant. Quid hoc Ioannis exordio
 dulcius? Ante diem festum Paschæ, sciens IESVS
 quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad
 Patrem: quum dilexisset suos qui erant in mûdo,
 in finem dilexit eos. Quibus verbis an non euiden-
 ter asstruitur, nullam aliam causam prætendisse
 Christum, omnium quæ tunc dixit, fecit, gessit:
 quàm perpetuum illum in suos amorē, quem ne
 tunc quidem interrupit? Et, suos, inquit: non An-
 gelos, qui in tuto agebant: sed homines, sed mise-
 ros, sed nudatos omni præsidio, quos hîc in terris
 legerat, & in posterû adhuc lecturus esset. Quod
 (vt est apud Lucam) & ipse amanter euidenterque
 expressit: Desiderio, inquit, desideravi hoc Pascha
 manducare vobiscum, antequam patiar. Quid e-
 nim, quum ait, vobiscum: aliud significat, quàm vt
 sibi nobiscum omnium rerum mutua intercede-
 ret communio? Id autem commodius efficacius-
 que, quàm per hoc sacramentum, fieri non potest.
 Accipite (inquit) & comedite, hoc est corpus meû.
 Et iterum: Accipite & bibite ex eo omnes, hic est
 sanguis meus. Hoc igitur quasi phylero vnimur
 vtrinque, vt & ipse virtute gratiæque commi-
 gret in nos, nos animo totòque affectu in ipsum.
 Quod

Quod apud Ioannem ita affirmat: Qui manducat
 meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me
 manet, & ego in eo. Vis autem scire, quid ex hac
 felici copula vtilitatis consequimur? Qui mandu-
 cat me, & ipse viuet propter me: eodem loco sub-
 dit. Quo aperte confirmamur, nos vitam non a-
 liunde habere, quàm à Christo: consequi verò eò-
 dem sacramento, hoc est medio, quo ille nobis a-
 missam comparauit. Iam nò sumus redempti cor-
 ruptilibus, aurò vel argento: sed ipsa carne, quam
 pro nobis tradidit: & pretioso sanguine agni il-
 lius immaculati, quem pro nobis largissimè effu-
 dit. Quare si vitam parare, & in nobis alere volu-
 mus, necesse est vt Christi corpori ac sanguini cò-
 municemus: idque vel secundum affectum spiri-
 taliter, vel sacramentaliter secundum ipsam rem.
 Qui porrò eam à Christo parare sibi negligunt,
 aut his mediis non vtuntur, iam desperatum con-
 clamatûmque est de eorum vita: imò sua illa per-
 uersa voluntate animæ quasi manus intulerunt:
 & quum communem hanc mortem effugere non
 possunt, iam quoque sustinent de æterna senten-
 tiam, iuxta illud: Qui non credit, iam iudicatus
 est. At verò quum certa persuasione confirmatum
 nobis est, Christum corpus suum pro nobis in
 mortem tradidisse, & sanguinem effudisse: & hâc
 eius erga patrem obedientiam, erga nos pietatē
 spe ac fiducia inuadimus, complectimurq; sacris
 deinde mysteriis qua decet fide ac religione parti-
 cipamus: tû demû verè ac spiritualiter Christi cor-
 pus & sanguinem in cibum accipimus, idque con-
 sequimur, vt gemina conjunctione, & vnû corpus
 &

& spiritus vnus cum Deo sumus. Quid autem homini in terris hac coniunctione felicius, adeoque optatius accidere potest? Quomodo vita nostra & hic non optime constituta, & ad immortalitatem non bene munita erit, quum illa in cibum sumimus, quibus vita non empta solum, sed (vt ita dicam) est facta? Aut quid tandem plus firmitatis & fidei apud nos mereri potest, Christum seipsum, cum omnia gratia & autoritate quam ab æterno apud patrem obtinuit, & amplissimis illis meritis, quæ quum in humanis ageret est consecutus amicitia ergo in vsum nostrum ac potestatem contulisse: quàm quòd vera de illo persuasione imbuti germanum ipsius corpus, veram carnem, verum sanguinem, vsitato more edendi ac bibendi libamus? Quæ si cum grata memoria recolimus, principio diuini erga nos amoris magnitudinem addiscimus. Deinde quantum boni ac solatii hinc consequamur, manifestò cognoscimus. Terriò facile est videre, quàm intolerabili ingratitudine homines illi sese conspurcent, qui tantam erga nos munificentiam vel negligunt prorsus, vel non rectè obseruant. Quartò, quàm nobis felicitatem inuldemus, quando ad hanc mensam nec vocari accedimus. Pulchrè hic faciunt, quæ alio loco apud Ioan. nē Christus ipse multis verbis prosequitur. Ego, inquit, sum panis vitæ. Patres vestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt: hic est panis de cælo descendens: vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur. Ego sum panis viuus qui de cælo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternū. Et panis quem ego dabo, caro mea est.

Ioan. 6.

est: pro mundi vita. In quibus verbis totum huius sacramenti negotium absolutissimè continetur, quid primum sit cibi, quàm in se vim virtutemque habeat, & vnde habeat, quis eius vsus, quæ utilitas, deniq; quomodo, & à quo nobis cōcessus. De quibus vt nonnihil ordine dicamus: vis primum audire, quod genus cibi sit? Panis quem ego dabo, inquit, caro mea est. Quibus verbis apertissimè conuincitur, non signa hæc solum esse carnis & sanguinis (vt nonnulli impudentissimè blaterant) verum, quod verba ipsa sonant, ipsam eius carnem, verūq; sanguinem. Quæ quū vera quoq; in mortem tradidit, naturæ eis veritatem in sacramento minimè detraxit. Nam quemadmodum vera illa fuerint, dum mortem in iis oppetendo, vitam reparauit: ita vera credenda sunt, dum per hæc nobis in sacramento vitam infundit. Porro vim virtutemq; huius cibi audis, quum ait: Patres vestri manducauerunt manna. &c. Nā quid ex omni genere eduliorum cum hoc compares, ad quem ne manna illud quidem, quod vni tantum genti, & vno duntaxat seculo, idq; cælo est concessum, in ipsa vegetandi alendiq; ratione, aliquid esse videatur? Deinde quum ait, Ego sum panis viuus: nō ita sermocinatur, Id quod cælo attuli est panis viuus: aut, Corpus meum est panis viuus: ne vel humanitatem eius ad hoc sacramentū superuacaneam, vel diuinitatem minus necessariā putemus. Sed ego inquit, ego qui vtrūq; verè & cōiunctim sum Deus & homo, sum panis viuus, vel panis vitæ. Proinde panis iste, & habet in se vitam, & participat vitam. Nam perinde atq; nos panem ob id coquimus, vt eo su-

I. Ioan. 4.

stentemur: ita Christus in hoc missus est in mundum ut viuamus per eum. Nunc quum dicit, hic est panis de cœlo descendens: vnde virtutem illam habeat liquidò demonstrat. Etenim in hoc Sacramento non solum animi oculos ad Christi carnem & sanguinem, quæ humanitatis eius sunt insignia, verum etiam ad diuinitatem, quæ cum his coaluit, aduertere debemus: eaq; fœlix copula dat Sacramento, ut viuificare possit. Non hic sciendus est Christus, ut vtramvis naturam sine altera, aliquid esse vel facere credamus, non enim illas semel ita coniunxit, ut postea diuideret: nec vbiunque est, aliter quàm totus est. Semel, quum pro nobis mortem obiret, animam à corpore passus est auelli: neutrum tamen fuit diuinitate nudatum. Imò ne illa quidem corporis atque animæ separatio, post illam in Christo futura est.

Rom. 6. Mors illi vltra non dominabitur, inquit Paulus. Ex quibus consequitur, ut vbiunque Christi corpus esse fateamur, nec sanguinem eius, nec animam, imò ne diuinitatem quidem deesse credamus. Iam ut de vsu dicamus: eum innuit, quum dicit: Si quis manducauerit ex hoc pane. Non satis est, quòd oculis illud Sacramentum religiose contuemur: quòd cultum illi reuerentiàmque præstamus: necesse est ut eo cibemur, si fructum quærimus. Qui in mensa bene instructa nihil aliud quàm oculos circumferret, ut ille famem non leuaret, nisi attingeret: ita & hic. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Audis & fructum, nimirum vitam æternam. Itaque an non verè dixi, omnia hic plena esse amoris ac solatij? Cuius palatum melli

melliflua illa Christi verba nō excitarent, famem non augerent? Quocirca Davidis illud proloquiū non possum quin in loco adducā: Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra. Equum est, ut auribus nostris hoc, hodie, perpetuò occinamus. Si non frustra per totam istam Quadragesimam dominica voce pulsati sumus, tempus est ut ad rem nunc accingamur. Id ratio postulat, suadet vtilitas, monet religio, imò & necessitas ipsa deposcit. Non fecit taliter omninationi, ait Psalmographus. Non Iudæi, non vllq; sub sole gentes, simile quid à Deo consecuti sunt: nobis solis Deus per spiritum reuelauit. Quare tantum bonum, charissimi fratres, ne negligamus: ut ne mereamur audire à Christo, qd Iudæis exprobrauit: Si in Tyro & Sydone factæ essent virtutes

Mat. 11. quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiàm egissent. Regina Saba, quemadmodū

Mat. 12. & Niniuitæ, Iudæis in neglecta salutis opprobriatione, quum tamen legem haberent & Prophetis audissent: ab eodē obiciuntur. & nobis extra dandum erit, quòd tam multi sunt gentiliū ac Iudæorum, qui tantum beneficium longe maiori studio & amore prosequerentur, si illud perinde ac nos compertū haberent, & præsentem vtilitatem sentirent? Forsan est qui apud se ita dicat: Ergo nihil superest amplius, quàm ut ad sacram synaxin accedam? Imò superest: nam & hoc requiritur, ut dignè & ritè accedas. Quòd siquidē res quæq; in maiori sunt precio, & voluptatis vtilitatisve plus adferunt: eo amplius detrimēto se afficit, hæretq; in culpa, qui fructum vitio corrumpit. Quod quum

quotidianis exemplis satis est manifestum: In sacris etiam literis frequentissima sunt, quæ Deus in donorum suorum corruptores seuerissime edi-

Gen. 3. dit. Primus occurrit protoplastus Adam, vt cuius leuitatem, quodd contra Domini edictum de veri-

2. Reg. 6. ta arbore gustaret, adhuc sustinemus. Quam in feliciter cessit Ozæ, Bethsemaris & Philistæis, so-

Leuiti. 10. la arcæ Domini non satis honesta & curiosa tra-

Num. 16. ctatio? Quid dicam de Nadab & Abiu? quid de

2. Par. 26. Chore cum suis? Quid de rege Osi: quibus om-

1. Corin. 11. nibus sacerdotij prophanatio pro crimine fuit?

Nonne & Paulus Corinthiis in hunc modum scri-

bit: Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, &

dormiunt multi: nempe quodd hoc sacramentum

non satis purgatis affectibus accipere non time-

rent? Ostendit superiori capitulo Patribus manne

tempore idem accidisse: sed non in pluribus, in-

quit, eorum beneplacitum est Deo. Iam hæc in fi-

gura illis cōtingebāt omnia: nobis nebula discul-

sa est, & veritas manifestata: vt ne dicam, quam

hoc nostrum sacramentum cum illorum manna

nulla ratione comparandū venit. Itaq; in cōfessio-

est, non sufficere quodd animū ad dulcia illa Chri-

sti verba, splendidaq; promissa, erigimus, & quasi

acuiamus: nisi & quæ alia ad dignam communica-

tionem requiruntur, implere prestareq; curemus.

Dixi suprà eum esse sacramenti huius scōpū & fi-

nem, vt vnum simus cum Christo, & ipse nobiscū.

Id porro fieri non potest, quādiu affectibus ira ab

ipso disidemus, vt quæ ipse profligata vult, nos

amplectimur: quæ verò cupit vt amplectamur,

profligare studeamus. Quæ conuentio Christo ad

Belial?

Belial? ait Paulus. Iam & Ioannes: Deus lux est: Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mētimur. Quāquām & illud pōst subiungit: Si confiteamur peccata nostra: fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra. Ex his facile est animaduertere quid à nobis requiritur, & quæ nostræ sunt partes. Nam si societatem cum Deo habere volumus, necesse est vt criminum confessione ac pœnitentia, tenebras illas discutiamus: quod vbi factum est, iam promissorum Christi capaces sumus, & sanguis eius emundabit conscientiam nostram ab omni peccato, & ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo videnti: atq; ita demum societatem habebimus cum Deo. Iā videte num ex his rectè ita colligimus. Si (vt ostensum est) sacramenti is est scōpus, vt vniamur cum Christo, maneatq; ipse in nobis, & nos in eo: hæc autem vnio apte coire & cohærere non potest, quādiu nos in tenebris peccatorū ambulamus: à peccatis verò nō emundemur, nisi ea confiteamur: cōfessio porro, pœnitentiæ pars sit, eaq; præcipua: an nō consequitur, vt rectè cōmunice-mus, necessariū esse, vt à pœnitentia & confessione primū auspicemur? Sanè & ratio hoc postulat, vt rem aliquam aggressuri, quæ impedimento nobis fore præuidemus, ante omnia tollere amouereq; curemus. Quò & illa pertinent, quæ de Evangelica nostra peccatrice suprà attigimus. Vides hanc mulierem? ait Christus Phariseo: qui magnam sibi gratiam à Christo pollicebatur, quodd eum conditio dignatus esset: interim humilem illam peccatricem (quāquām iam nō peccatricem) magno

1bidem.
Hebr. 9.

fastu despicit, adeoq; condemnat. Vides hanc mulierem? inquit: quasi dicat, Si hanc peccantem videris, & nunc poenitentem vide. Quod si eam grauioribus criminibus præ te obnoxia putas, vide quoniam & poenitentiae ardore te longè antecellit. Tu iam meritum tuum apud te iactas, quod mensam tuam adhibuisti: at ista suis officiis me multò efficacius deuinxit. Tu quod corpori impendis, corporeum etiam, tibi ad gratiam refers: illa ob cor contritum & humiliatum, gratiam, quam modicam verecundè captat, vberriam reportat. Plus mihi in eius fide, seruire, poenitudine, humilitate, in hoc lacrymarum profluvio, in hac irruptione tam violenta, in tam ardenti ac constanti amore, repositum voluptatis, quam in omni hoc apparatu quem mensam intulisti. Et vide nunc potiora sunt, quae hac mulier mihi praestat. Tu ne calida dignatus es hospiti pedes abluere, haec ne aqua in mora esset, haec tenus ad eam rem quantum satis est lacrymarum deprompsit. Domum tuam ingredientem ne osculo quidem salutasti: haec vsq; nunc continuat osculatione mihi pedes demulcet. Denique quod tu capiti meo debebas, vt illud nobili aliquo vnguento exhilarares: hoc ista nec pedibus subtraxit. Videte, Charissimi in Domino fratres, quam grata commemoratione huius mulieris affectum officiaq; Christus prosequitur, & quam honesta illi comparatione ea Pharisei meritis anteponit. Proinde rectè Ecclesia in hymno canit: Hæc sunt conuiuia quae tibi placent, o Pater sapientia. Superest vt hoc exemplum sequamur, & quo studio ad sacrosancti mysterij participationem animus sit exco-

lit excolendus, ab hac muliere discamus. In primis necesse est vt fidem retineamus: eam verò e verbis Christi, quae superius retulimus, confirmauerimus. Secundum fidem necessaria est humilis confessio propriae iniquitatis, vt tanta re nos indignos ducamus: sed vt hanc mentem potius, quam solum fronte sustineamus, nimirum vt sit confessio dolore luctuq; expressa. Iam etiam animo ad indulgentiam ferri & anhelare debemus: vt quum eam feruenter expetimus, largitorem benevolentia trahamus, propositi sanctione prouocemus. Caueamus porro prius mensam accumbere, quam ad pedes iacentibus est à Christo remissio indulta. Nam quamdiu prostrato hanc absolutionem non impartiuisti, Remittuntur tibi peccata: non mereris in eius mensa locum. Cuius enim pedes per poenitentiam osculari noluit, qua fronte illi os dissuuiari audebis? At verò posteaquam te illi ad pedes abiecisti, & in doloris argumentum illi pedes, tibi crimina lacrymis abluisti: eiusq; sententia de remissione, quam expetebas es confirmatus: tum demum ad dominicas epulas, modeste tamè & reuerenter accede, vt qui iam verè inter Dei amicos, imò filios es cooptatus. Idq; iam non fide tantum, verum etiam premij captionem cognosces. Quid enim vsquàm certius esse potest: peccata nobis esse remissa, inq; sortem filiorum nos esse affectos, quam carni & sanguini Seruatoris nostri communicare: quae non solum pro peccatis nostris ipse tradidit, verum etiam in remissionem, salutem, & iustificationem nobis concessit? Hæc charissimi, sedulo nobis ac diligenter ob animum versemus: nam hæc est ho-

dierni huius conuentus causa: habemus in hoc sacramento, quantum animo capere non possumus boni reconditum, si tamen eo rectè utimur, & nobis ipsi damno non sumus. Cœna iam diu instructa est, Christus ipse nos prestolatur, præcesserunt quotquot ad vitam fuerunt ordinati: nos quoque iam vocamur. Nihil superest, quàm ut Christi pedibus aduoluti, pietatem illi nostram ac poenitudinem ita declaremus, ut vnà cum sancta illa peccatrice gratiam criminum inuenire, deinde inter conuiuas ac filios Dei sacris illis epulis æternum pasci mereamur. Addo, hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra. Gratia Dei cum omnibus nobis. Amen.

IN DIE PARASCEVES,

*ad passionis enarrationem isagoge:**Sermo tertius.*

HODIERNI diei mysterium, in quo Christus ac seruator noster torcular pro nobis calcauit, & de peccatis nostris non solum poenam sustinuit, verum etiam pro iis abundè satisfecit: neque lacrymas solum, ut alienam culpam acerbissimo supplicio lueret, sed sanguinem etiam copiosissimè profudit: hoc inquam mihi animo reuoluenti, Esdræ historia, quam hoc Quadragesimæ tempore ad finem vsq; prosecuti sumus, in memoriam ita redit, ut quid nunc melius accommodatiùsve optem non inuenio, quàm ut eo animo affectuque omnes essemus, quem non in solo Esdra, sed in omni illo populo fuisse audiuius. Non addubitarem magnum nos ex huius diei recordatione fructum capere

capturos, si non ad leuius exemplum Christi passionem ac mortem nobis proponeremus, quàm olim illi, quum Esdras pro ipsorum transgressionem lugentem, eosque variis modis ad poenitentiam præeuntem viderent. Omnis ordinis atque ætatis homines ad eum confluebant, lacrymas cum illo coniungebant, peccatum suum non dissimulabant, iuramento se obstringebant diuinæ offensionis causam omnem continuo se amoturos: & quum sacerdotem suum aliena peccata tanta acerbitate in se castigantem viderent, turpissimum sibi fore iudicassent, si ne priorum gratia eum sibi exemplo proponerent, factoque sequeretur. Tantum apud Iudæos (Iudæos dico) vnus Esdras poruit. Et ecce plus quàm Esdras hic. Imò quid Esdras ad Christum? Imò quem locum habent quæ Esdras suis impendit, ad ea quæ nobis præstitit Christus? Ut à personarum qualitate comparationem nimio ne grauemus. Esdras ob suorum præuicationem luctum sibi ac ieiunium indixit: utrunque Christus ita fecit, ut si ad cætera quæ fecit referantur, exigua sint si nuda spectentur, multo maxima. Paulus dicit eum, in diebus carnis suæ, preces supplicationesque ad Deum cum clamore valido & lacrymis obtulisse. Iam non tacent Euangelistæ eum tam seuerè ieiunasse, ut quum omni naturali humore poenis supplicis exhausto, maxima siti laboraret, neque necessitatem illam propinquæ mortis angustia expressam dissimularet: tantum abfuit ut esset qui illi aquæ pauillum porrigeret, ut spongiam felle acetique imbutam illi obicerent. Tale fuit Christi pro nobis iei-

1. Esdr. 10.

Hebr. 5.

Ioan. 3.

nium. Quid dicam quos omnibus membris sustinuit cruciatus? quid referam horrendum illud in tam lacero corpore, tamque ignominiosum crucis supplicium? quid mortem illam tot contumeliis, tot conuiciis, tanta hominum ingratitude ne exagitaram? Sed quid tandem dicam? Si Esdras illo suo luctu & squalore, ab omni ætate, ordine, sexuque obtinuit, ut & lacrymas profunderent, & peccata sua grauiter incusarent: non poterit Christus amarissima sua passione, tanta sanguinis sui effusione, morte tam miserabili, pectoris nostri duritiam eatenus inflectere, ut secum vel pauculas lacrymas nostræ salutis infundamus? Absit, fratres, absit. Ah absit ab huius dici pietate peccatus erga ipsum tam inhumanum, erga nos tam crudele. Væ, væ illis qui lacrymantem Christum siccis nunc oculis aspiciunt. Et quem demum fructum illi ex Christi passione sibi promittunt, quibus necdum verè persuasum est illa omnia à Christo sibi collata? Aut quomodo persuasum esse potest, quos res illa non aliter tangit, mouetque? Plangent se super eum omnes tribus terræ: ait

Apoc. 1. Ioannes in Apocalypsi. Autoritatem scripturæ agnoscitis: non potest non fieri, quod illa futurum prænunciat. Neesse est ut ab omnibus promiscue in Christi mortem planctus conferatur, si non vtiliter à uiuis, infructuose certè & æternaliter à mortuis & damnatis. De hoc planctu, sed piorum

Zach. 12. maximè, insignis locus est apud Zachariam Prophetam, quem hic non grauabor adiicere: Et aspicient ad me (inquit) quem confixerunt: & plangent eum planctu quasi super vnigenitum, & do-

lebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Ierusalem, sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon. Et planget terra, familiæ & familiæ seorsum. Familiæ domus David seorsum, & mulieres eorum seorsum. Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum. Familiæ domus Leui seorsum, & mulieres eorum seorsum. Familiæ Semei seorsum, & mulieres eorum seorsum. Omnes familiæ reliquæ, familiæ & familiæ seorsum, & mulieres eorum seorsum. Ex his Christiani colligant, si ad Christi familias pertinere volunt, quàm iuste ab illis nunc lacrymas luctumque exigamus. Duabus superioribus concionibus Euangelicæ illius peccatricis historiâ præsentis sermoni adaptauimus: quid porro ad ea quæ nunc præ manibus habemus accommodatius, atque ut quam illa causam confugiendi ad Christi pedes sibi assumpsit, nos nobis in passione eiusdem acquiescendi sumamus: quæque illa pedibus officia fecit, nos pro nobis patienti Christo faciamus? Dolor ac metu de peccatis stimulata properauit ad Christum: hanc necessitatem quis non patitur? ea igitur nos extrudat, impellatque ad crucem: nempe cui chirographum delicti, sed Christi sanguine inductum, appendet affixum. Apud eum verò quum esset, iaceretque prostrata, ociosa non fuit, neque ad nihil venit: sed peccata lacrymis perfundit, & gratiam quærit. Discite ignaui quid faciatis. Crucem coplexi mœsta recordatione anteacta delicta repetite ac lugete, implorate misericordiâ: & quemadmodum illa pedes lacrymis la-

uit,

uit, fatigauit osculis, vngueto leniuit: ita nos quo possimus pectoris, oris, manuumque officio, peccatorum memoria verè affligi, neque aliud nobis constituere perfugium quàm in Christi passione ac morte, non obscure doceamus. Nam ita demùm passionem ritè percolimus, si non ipsum Christum, sed nostram in Christo causam deploremus. Quod si facimus, tantundem solatij reportabimus à cruce quantum illa à pedibus. Audituri nimirum ibi, crucis beneficio peccata nobis esse remissa, pacem cum Deo sartam ac restitutam, salutem assertam: quæ & illa terna Christi allocutione, Remittuntur tibi peccata, Vade in pace, & Fides tua te saluauit fecit: audire promeruit. Ostendimus iam vtrunque, vtrunque historiam, qua hæcenus Quadragesimam extraximus, præsentietiam diei qua parte liceat accommodare. A quo neque illa Davidis verba abhorrent à quibus principio dicendi initium feci: Hodie si vocem Domini audieritis, &c. Tamen si enim Esaias verè de eo prædixerit. Sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum. Nam vt ex Euangelistarum scriptis est manifestum, disseruit quidem multis verbis sub cœnam, & tâtis per dū in horto soli essent, cū discipulis: verum apud eos qui illum pro hoste habebant, & inter ipsa tormēta, paucissimè atque concisè. In horto ad summū ter: primum cū Iuda, deinde ad vniuersam cohortem, tertio ad eos qui cum imperio & autoritate missi viderentur. In ædibus Annæ bis reperitur locutus, semel apud Caipham: ne semel quidē apud Herodem, sed quater cum Pilato: quum iam edu-

ceretur ad supplicium, semel cum mulieribus: in cruce verò septies. Toties constat ex Euangelistis eum supplicij tēpore fuisse locutum: breuiter quidem & argutè, sed non minus grauitè & cordatè. Quas eius voces si attentè audieritis, & in animo ponderaueritis pensulatè ac diligenter, fieri nō potest vt corda vltra amplius obduretis, eumque Dominum exacerbare pergatis. Verum enimvero quanquam paucis illis proloquiis Iudæis cōcissus, ac penè mutus fuit: nobis verò non item. Superà diximus è Paulo, eum cū clamore valido preces patri obtulisse, idem postea sanguinem Christi nunc etiam pro nobis loquentem ac interpellantem apertè confirmat. Et si rem rectè expendimus, illa omnia quæ pro nobis fecit ac passus est Christus, nihil aliud sunt, quàm diserta quædam viuâque sermocinatio. Nos certè in singulis vocē nobis sermonemque apponere debemus. Quo nomine minimè mirandum est, si neque hoc tempore Davidicum illud monitorium omittendum censuerim. Nam sicubi aptum illud locum habet, habet hic vt quod maximè. Qui enim Christi in cruce vocem non audit, auditurus est extra crucem? Certè quem Christus tot vulneribus, vibicibus, flagris, ac sputis deformatus non mouet, illum frustra speras vlla ratione posse moueri. Quapropter, charissimi fratres, quum ad hoc hodie conuenistis, vt Dominicæ passionis seriè audiretis: quum nimirum nō verbis tantum, sed & rebus ipsis, atque adeò tam larga sanguinis sui effusione, vocē in cœlum vsque extulit, & nubes penetrauit: idque nobis, non vt noceret, sed prodesset: torporem ac som-

Heb. 12.

 somnolentiam excutiamus, non sumus obstinati
 & inuincibili corde: sed potius aures, oculos, imò
 & cor ipsum aperiamus, vt quæ Christus hodie di-
 xit, fecit, ac passus est, videre, audire, & animo ap-
 prehendere possimus. Habent singula suâ, adeo
 que nostram vtilitatem: vt quæ nobis ad salutem
 collata sunt omnia. Proinde nostrum est aduigila-
 re, ne seruatori nostro tam iustam de nobis que-
 rendi ansam præbeamus, qualem apud Esaiam
 de Iudeis præten- *Esa. 49.* dit. In vanum (inquit) laboraui,
 sine causa & vanè fortitudinem meam cōsumpsi.
 Et alibi: Expandi manus meas tota die ad popu-
 lum incredulum, qui graditur in via non bona
 post cogitationes suas. Quis eorum miseriam fa-
 tis deplorarit, qui tanto beneficio se ingra- os de-
 clarant? Contra quis eorum felicitati gratuletur
 satis, qui passionem Dominicam vera fide, & cor-
 dis attentione excipientes, sibi vertunt in salutem.
 Visum fuit, charissimi, ad hunc modum præfari,
 vt aures ad ea quæ de Christi passione ordine di-
 cturus sum, haberem purgatiores, animos prom-
 priores, & studia clariora. Faxit Deus vt hæc ita
 audiat, quò cum Christo vitiis ac concupiscētiis
 mortui, ac vetustate exuti, in nouitatem vitæ re-
 surgere queatis. Amen.

IN DIE SANCTO PASCHAE,

Sermo quartus.

Psal. 94.

O DIE si vocem Domini audieritis, nol-
 te obdurare corda vestra, &c. Non dee-
 runt fortassis qui mirentur, quum ini-
 tio Quadragesimæ de poenitentia, su-
 periori concione de passione Domini, ab hoc the-
 mate

mate dicendi initium fecerim: cur sanctissimi hu-
 ius diei festiuitatem hilaritatemque, hoc ipso ob-
 scurare & quasi scedare voluerim: sed quum id stu-
 dio & consultò fecerim, non est mihi difficile ra-
 tionem assignare. Quum Christianum vulgus ea
 plerunque opinionis ac mente esse viderem, vt
 Paschalis festi interuēctione antiquata omnia sint
 & sepulta, quæ ad Quadragesimalem disciplinā
 quomodocunque pertinerent, ita vt luctus ac mor-
 stitiæ nullum vestigium supersit: habeantque ea
 hic locum, quod est apud D. Paulum: Vetera trans-
 ierunt, ecce facta sunt omnia noua: & apud Psal-
 mographum: Hæc est dies quam fecit Dominus, *Psal. 117.*
 exultemus & lætemur in ea: cum morem aliquot
 iam ab hinc annis retinui, vt contra populi persua-
 sionem, eodem themate Paschaliū dierum insti-
 tutionem ordire, quo per Quadragesimā in do-
 cendo fueram vsus: atque ita non mutata discipli-
 na, temporum ingenia conciliata ostenderē. Non
 quòd negare velim, ad hunc diem minimè perti-
 nere, quæ iam è Paulo & Dauide citauimus: nam
 hæc maxime dies est quam fecit Dominus, & quæ
 incredibili gaudio quotquot ad Christum spectāt
 perfundit. Deinde quicquid vsquam vitij ac pa-
 ternæ labis iam inde à radice in stirpe conualue-
 rat, sustulit, abrogauitque, & quæ iam vetustate
 intercidierant, innouauit: quemadmodum & Iudeis
 olim libertatem peperit, vt qui antea iniquissimo
 imperio, & ab immani tyranno graui seruitute
 premerentur, ab huius diei nuncupatione, ea om-
 nia excuterent, neque pro Domino alium quàm
 Deū agnoscerent. Antea suis malis ingemiscebāt,
 ciul

eiulabant ac lamentabantur dolore & laboribus fracti: post huius diei exortum tam multo meliori conditione esse coeperunt, vt communē suā lätitiam hoc carmine æternitati consecrarent: Cætemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare, &c. Vt iam nemo neget illos verē ista vsurpare potuisse, Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua: &c. Hæc est dies quam fecit Dominus &c. Ad eūdem modum & de nobis dixerim, pro extrema omnium rerum desperatione, summam affluentiam lätitiāque esse consecutos. Nam ante agni huius paschalis immolationem, verē (vt D. Paulus asserit) regnabat peccatum in mortem, mors verò impunē in omnes grassabatur, Diabolus omnium libertati insultabat: adeoque nihil relictum erat præsidij, vt ne iustis quidem ac fidelibus sua illa innocentia tutis esse liceret. At posteaquam hodiernus dies illuxit, alia continua facies humanis rebus exorta. Nam vbi superabundauit delictum, nunc superabundat gratia: & vbi regnauit peccatum in mortem, nunc gratia regnat per iustitiam in vitam æternam: & pro immani tyranno Diabolo, princeps ille pacis Christus latē dominatur. In hunc planē sensum dictum est à Paulo, Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua: vaticinatum est & à Propheta: Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus, & lætemur in ea. At qui hunc sensum in his verbis minimē sequuntur, de quibus antea dixi: qui euidenti sui assentatione hæc ita interpretantur, quasi festa Paschalia pristinae licentiæ ac voluptati ianuam aperiāt, pœn

*Roma. 5.**Ibidem.**Esai. 9.*

pœnitentiæ disciplinam soluant, animos luctu & cura liberent. Quam eorum stultissimā impiāque opinionem vt prima quali velitatione retunderem, non alio themate ad huius diei sermonem vti decreui, quā quo per totam Quadragesimam in diuerso argumento sum vsus: vt vel inde euidenter cognoscant illi quā bene paschali festo cum Quadragesima conueniat, & pœnitentiæ studium ab innouatæ vitæ gaudiis nō esse alienum. Quæ alioqui ex huius festi denominatione, tum ex hodierno Euangelio, tum ex illo Pauli ad Colossenses loco, vbi de resurrectione tractat, manifesta habentur. Enimvero apud Habraos hoc festū Phase dicitur, à nostris Transitus. Quare si huius vim ac voluntatem sequi volumus, non debemus hære in loco, multo minus retrō abire, sed, vt pœnitentiæ auspiciis coëptum est, in via virtutis longius indies progredi, propositūque tenere. Iam & Angelus in Euangelio, in Galilæam (quod nostris sonat transmigratio) illos præmittit, qui rediuium Christum affectant videre. Sed quorum signorum significationem D. Paulus nulla verborum figura enodat, quum iubet eos qui resurrectionis Christi participes esse volunt, vt quæ sursum sunt quærant, vbi Christus est in dextera Dei sedens, non quæ super terram. Ex his luce clarius est, non dissolui per horum die rum iucunditatem studium nostrum, sed potius augeri. Proinde non inconuenienter vos, vt antea, adhortor charissimi, & moneo: hodie si vocē Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra. Cur enim ego Christum non sequar? vt quemad-

*Colos. 3.**Mat. 16.**Colos. 3.*

modum ille, non solum quum pro nobis acerbissime pœnitentiâ sese affligeret, vel in tormentis quum esset, vocem ad nos extulit, verum etiam à morte eadem suavisimè est modulatus: vos nunc adhorter, perinde atque antea feci, ut quæ nunc quoque loquitur, attenta aure percipere curetis? Iam quid commodi retulemus, si ad pœnitentiâ vocanti, adde & in tormentis ingemiscenti aurè præstemus: quum verò reparatæ salutis gaudia nunciat, denegemus? Vel dura, vel iniusta sunt quæ ibi loquitur: hîc læta omnia. Auete, inquit mulieribus quæ eum quærebant: addit, Nolite time-
Mat. 23. re: ite, nūciate fratribus meis ut eant in Galilæam: ibi me videbunt. Hæc prima eius à morte vox fuit, quatenus de illo Euangelistæ loquuntur. Secunda porro, qua Magdalenam affatur, aliquantò adhuc splendidior: Vade ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Tertio discipulos illos euntes Emauntem huiusmodi sermones dignatus est: Nōne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Illa verò quibus Apostolos in cōmune est affatus, quàm multis partibus lætiora? pax vobis: ego sum, nolite timere. Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Itaq; rectè eum facere arbitror, qui quum hæc à Christo Christiani audiunt, monet ut tam salutaribus verbis cor docile præbeant, & attentum. Et quid ad pœnitentiâ ac dominicæ pæsionis enarrationem aptius subiunxeris, quàm ut illa cordibus vestris mandare & insculpere studeamus? Quid mulier illa

illa peccatrix (de qua superiori Dominica dicere aggressi sumus) latius optatiusque audire potuit, quàm, Remittuntur tibi peccata? Nam quod illi
Luc. 7. semel tunc dixit, id nunc resurgendo omnibus passim proponit. Iam me dicturientem cogitatione (ni fallor) præcurritis, & quid ex hac historia præsentis festiuitati adaptari queat (quemadmodum) & quum de pœnitentiâ, deq; cōmunione, postremo de pæsione agerè, facere meministis) circūspicere me prælagitis. Ego equidè ita statuo, aptissimum illi hîc locū esse: nec fore inconueniens, ut cum qua muliere animum ad pœnitentiâ appulimus, ad Christū irrupimus, adq; eius pedes, in id & sub cruce sordes animæ lachrymis deterisimus: cum eadè etiâ absolui à peccatis, & in pace dimitti mereamur. Nā perinde atq; Christi pæsionem pro pœnitentiâ nobis arrogare, ita & in eius resurrectione fas est indulgentiâ statuere. Paulus aperte ita pronūciat: Christus traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Qua de re operæ precium mihi facturus videor, si latiusculè disseruero: nā ad id cōferet ut dominicæ resurrectionis meritū plenè noscāmus. Principio cogitāti mihi nouā illam dignitatē, quæ mulier illa ad Christi pedes, & qui que fideles in eius resurrectione, in id ipsa Christi humanitas hodie ad aucta solito clarior enitescit: nō video ad tā insperatā mutationē, quid cōmodius subnectere queā, quàm quod est apud Psalmographū: Cōverti
Psal. 29. stī planctum meum in gaudium mihi, cōscidisti faccum meum, & circūdediti me lætitiā. Quæ tametsi in psona Christi à Davide vaticinata sunt, &

ad ipsius resurrectionem propriè pertinent: nihil obstat tamen, quò minus & à muliere illa, quum à Christi pedibus assurgeret, vsurpari rectè potuerint: & nūc etiam à nobis, pro huius diei serenitate, vsurpentur. Quò fit, vt mihi facile persuadeam, vt si diligenter illa pensculata animaduersaque fuerint, & Christi in resurgendo maiestatem, & mulieris illius in Christi patrocinione indulgentiæque consolationem, & nostram in huius diei nouitate lætitiā spectandam proponere. Et primò quidem quā graui pœnitentia Christus seipsum, quum pro peccatis nostris lueret, affecit, quantopere luxit, ac doluit quomodo postea quā diuersis suppliciis, contumeliis ac irrisionibus iactatus est, turpissima etiam morte si multatus ex ipsa passionis eius serie, & maxime ex illius querimonia, quam in cruce patri fecit, gravitate, satis est manifestum. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? certe conueniens illi temporis querela, sed certe & hoc conueniens resurrectionis tempore epiniciū: Exaltabo te Domine quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. Domine Deus meus clamaui ad te, & sanasti me. Deinde interpositis aliquot in eandem sententiam versibus, subiungit quod antè citauimus: Conuertisti planctum meum, &c. A quibus, quæ in Euangeliis à Christo dicta legimus, verbis tantum discrepant, non sensu: ista maxime, Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum: & Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra: nam quoniam humiliāuit semetipsum (D. Pauli verba sunt) Deus

Matt. 27.

Psal. 19.

Ioan. 20.

Matt. 28.

Philip. 2.

Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen: vt in nomine IESU omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum &c. Eadē & è veteri testamento licet confirmare. Quadrifariam Deus Abrahamæ spondit. Gen. 22. Primò, fore vt ipsi & vniuersæ eius posteritati benediceret. Secundò, vt tanto numero eos esse faceret, vt cum stellis cœli atque arena quæ est in litore maris, æquiparari possent. Terriò, quòd portas inimicorum suorum possiderent. Quartiò, quòd in eius semine omnes tribus terræ benedicendæ foret. Talia quidem Deus Abrahamæ promittebat, sed quæ vniuersa ad Christum, qui semen Abrahamæ in sacris dicitur, spectabant. Et quidem fidē ab ipso acceperunt, impleuitque ea omnia: verū nō prius, quā victor à morte triumpharet. Nam paulo ante quum hostili inuidiæ pateret, eum minimè ad res tantas agendas designatum dixisset. Nihil ibi ad victoriā præsidij, spei non multò amplius. A Iudæis pœnis ac conuiciis lacerabatur, plectebatur à gentibus, ne à discipulis quidem agnoscebatur, illudebatur ipse à ministris, præsidarij milites in crudelitatem iocum vertebant, ab omni denique ætate & ordine ad mortem petebatur: vt verè dicere potuisset, Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum. Et vt ad extremam infelicitatem nihil deesset, etiam in cruce animam agenti acerbissimè ab hostibus in faciem insultatur, conuiciantur & latrones, quasi propria tormenta hac voluptate mitigarent, nudus pendet vndique ab hostibus cinctus, nam eminus stabat, si qui aderat

Gen. 22.

Psal. 68.

qui eum nouissent. Quid in his erat quod splendida illa promissa caperet? Quod mihi hinc semen ostenderes, cui Deus benedixit? Imò quis adhuc pro semine Abrahæ, hunc potius vermem quam hominem haberet? De seminis verò multiplicatione, quam secundo loco Deus promiserat, quid magni iactabimus? Quum primum verbi sui seminem faceret, duodecim Apostolos nactus est vitæ ac doctrinæ sectatores, auctus deinde numero septuaginta duorum discipulorum: vbi verò innotuit multa hominum millia, & in his pias aliquot matronas, quæ illum facultatibus suis utrumque sustentabant, quocumque pergeret post se trahebat: in die Palmarum occursum est illi ab vniuersa penè plebe Hierosolymitana, acclamatur festiuium illud, Osianna filio David: eamque iam gratiam autoritatemque apud vulgus collegerat, ut stomachum Phariseis ac sacerdotibus faceret, dicerentque: Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: Et in die Palmarum, Ecce, in-

Ioan. 11. quunt, mundus totus post eum abiit. Habebant hæc iam aliquam crescentis seminis speciem: poteratque Christus non difficulter illud Abrahæ semen credi, quod ita propagandum esset, ut stellas cæli & littoralem arenam numerosa sobole æquaret. Cæterum quæ mox sequuntur tibi ob oculos pone: A discipulorum vno proditur inimicis, cæteri verò dilabuntur: nemo populariū tam indigna patienti vel vultu commiserescit, non modò eum pro suo rege non agnoscunt, ut ne regni quidem titulum, vel ignominiose ipsi opprobrium, patienter ferant inscribi: in tanta hominum tur-

ba vix

ba vix ab vno latrone innocentiae suæ testimonio subleuatur: si matrem cum vnicò discipulo & paucis semimortuis mulieribus excipias, truces omnium vultus. Quid rediuiui incrementi à mortuo cadauere amplius expectasses, ut hic esset, cuius semen tot modis multiplicandum esset? Tertiæ promissionis effectum non multò fidentius à Christo requisisses. Hostibus non proditus tantum, sed & venditus erat, raptabatur vinctus ad iudices omnium præiudicio damnatus: totum mundum patitur infestum, nostra illum peccata premunt, mors insultat, diabolus adeoq; infernus absorbere etiā parant: & hunc dixisses, tam grauem hostibus suis incumbere, ut etiam portas eorum præsidio teneret? Quarto loco promissum erat, ut in ipsius semine benedicerentur omnes tribus terræ. Quis hoc in Christum cadere dixisset, quū ab omnibus illis derogaretur, viris, mulieribus, pueris, magistratibus, popularibus, sacerdotibus, Iudæis & gentibus? & omnibus iam in ruinā, tanta ipsorum per uicacia, positus videretur? Huc equidem spectasse illum credo, quum à Patre horū promissorū quasi fidem requireret, dicens, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Certe nihil hinc tā magnificis pollicitationibus simile. At hodie quid renidenti ore loquitur? Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circumdediti me lætitia. Verissimū illud sanè, Christi resurrectione omnium rerum scenam non mutatam tantum, sed planè inuersam fuisse. Acclamatur illi ab omnibus: Dignus est agnus qui occisus est,

*Matth. 27.**Psal. 29.**Apo. 5.*

& fortitudinem, & honorem, & gloriā & benedictionem. Hæc illa benedictio est, quam Dominus Abraham ipsius semini collaturū promiserat. Iam de huius seminis repullulatione ac propagatione, nōne pro credēis populi numero verē affirmaris, iam inde ab eo die non esse facilius ad calculū vocare, quā vel stellas cœli, vel arenā maris? Id

Esa. 53.

fore Esaias non tacuit: Si posuerit, inquit, pro peccato animā suā, videbit semen longæuū, & voluntas Domini in manu eius dirigetur. Pro eo q̄ laborauit anima eius, videbit, & saturabitur. Sed & Patre sibi obstrictū tenebat, cuius hæc erat in Psal-

Psal. 2.

mis sponsio: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Audistis eū morte fuisse depressum, & hostiū libidini expositum: sed vires & imperiū quomodo resumpsit, Paulum buccinantem audite: Potentiam virtutis suæ Deus operatus est in Chri-

Eph. 1.

sto, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cœlestibus, supra omnem principatum, & potestatē, & virtutē, & dominationē, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo, sed in futuro: Quam verò benedictionem in omnes gentes deriuauit, satius est ab ipso audire. Hęc eius ad discipulos, posteaquā resurrexisset, dicta: Pax vobis: sicut misit me pater, & ego

Ioan. 20.

mitto vos. Accipite Spiritum sanctum: quorū remiseritis peccata, remittuntur eis. Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangeliū omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus

Mar. 16.

erit. Cognoscitis iam quid Christi resurrectioni debeamus, & quantis nos illa bonis gaudiisq; cumulauit.

mulauit. Illudque verē à Christo tunc usurpatum fuisse, Conuertisti planctū meū in gaudiū, &c. & (vt antea diximus) ad huius dici, imò Christi gloriā illustrandā non inconcinne referri, iuxta mecum intelligitis. Superest, vt quomodo idem Prophetæ vaticinium tum mulieri illi, tum in vniuersum nobis omnibus, huius dici ratione, adaptemus, doceamus. Quæ de mulieris huius fide ac pietate animique poenitudine superioribus concionibus diximus, non est hīc necesse multis repetere: rem paucis perstringam. A tergo Christi pedibus iacet aduoluta, lacrymas tā vbertim profundit, vt pedibus abluēdis sufficeret: maceratos iam capillis tergit, identidem diffuauatur, vngitque. Immanē quantum hæc Phariseus abhorreret: sub stomachatur, quare Christus hæc patiat, & publicū cū propudiū à se nō amoueat. Ille adhuc silet. Animi interim pēdet illa, in quā partē Christus tātam eius cōfidentia, imò illuuiem criminū sit accepturus: superciliūmne Pharisei sit imitaturus, an potius pietatis famam de se sparsam conseruaturus: quod nisi facturum credidisset, nō venisset. Quid multa? nō est voto frustrata. Christus quum aliquā diu, & iniquā Pharisei mentē, & feruidā mulieris deuotionē, tacitè percurrisset, soluit tandē silētiū: & hypocritæ illius superbā cogitationem nō obscure desigens, cōmemorat, quæ ipse hospitalitatē professus, impēdere sibi officia neglexisset: non curasset à via fesso pedes abluī, non excepisset venientem osculo, non alicuius vnguenti aspersione exhilarasset. Quæ quum turpiter ab ipso negligerentur, hæc mulier sarcire studebat. Pro aqua

illi sunt lacrymæ, pro mantili crines: & quod ille non fecisset capiti, hæc osculis ac vnguento pedes deliniuit. Qua haud dubiè commemoratione creuit mulieri fiducia: sed hanc Christus ad eam conuersus, & alloquio dignatus, planè & ex omni parte confirmat. Remittuntur tibi, inquit, peccata. Consummat verò, quum subdit: fides tua te saluà fecit, vade in pace. Iam nihil ad perfectam cōsummatamque felicitatem illi deest. Hoc eius Phasæ, hic transitus ab impietate ad iustitiam: potestque verè dicere, Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circunde disti me latitia. Quanquàm eadem ratione illud nemo non potest, qui criminum suorū à Deo gratiam percepit. Nam perinde atque animo scelerū conscientia exagitato familiaris est metus, dolor, & cruciatus: ita nihil illo latius, & serenius, quem post pœnitentiæ & culpæ professionem indulta absolutio hac sarcina leuauit. Deinde quemadmodum ille habet cur perpetuò se plangat discrucietque: ita habet iste, quòd gaudeat, vultumque resummat. Porro ne mulierem illam tam citò dimittamus, volo quæ Ecclesia de ea canit, hoc loco referre. Multum dimittis multum amanti, nec crimen postea repetèti. Dæmoniis eam septem mūdas septiformi spiritu. A mortuis te resurgentē, das cunctis videre priorem. Vel ex paucis his verbis, quāris beneficiis hæc mulier sit à Christo cumulata, & quàm nō ineptè illi superiora Dauidis verba attribuimus, liquido cognoscitis. Interim quæ tribus hisce versibus cōpræhēdūtur, à nonnullis ad Mariā Magdalenā (de qua crebra in Euāgeliis metio) refer

referūtur. Ab aliis porro dubitatur, num quæ de nobili illa peccatrice hætenus diximus, ad Magdalenā pertineant: nā de reliquis conuenit. *Mar. 16.* Marcus, eam septē dæmoniis, hoc est multiuga peccatorū sorde (vt Gregorio placet) à Christo liberatā esse, apertè fatetur. Iā Euangelistæ omnes non tantum illi apperuisse Christum, verum etiam nunciā resurrectionis ab ipso missam, testantur: Marcus *Ibidem.* verò, hoc honore omnibus etiam prælatam scribit. Iam si verum est, quod nos non negamus, mulierem illam nō aliam quàm Magdalenam fuisse: tribus vicibus eius planctū à Christo in gaudium fuisse conuersum inuenimus. Primò, quum ab illa septem dæmonia eiecit. Secundò, quum eā patrociniò subleuat, & à conscientie carnificina securam dimittit. Tertio, quū dolores illi omnes, luctumque acerbissimū, quem ex eius passione & morte *Ioan. 20.* ceperat, viuum se exhibendo, abstergit. Et sanè postremum hoc vt ad hunc diem proprie pertinet, ita à Ioanne non indiligenter fuit literis mandatum. Nam quæ prius odio & detestatione suorum flagitiorum ad pedes Iesu amarissimè fleuerat: postea eiuſdem amore tota desflagrans, affectioni tribuit, vt sub cruce, atque ad sepulchrum nō minus sibi à lachrymis temperandum duxerit. Nemo omnium Euangelistarum est, qui huius mulieris sub passionem Domini non præclare meminerit: intantum vt Matthæus, Marcus, & Ioānes, passionis narrationem ab ea instituunt: vt quæ illi occasionem dederit, per hoc quod Iudas offensus vnguenti perditione, quod illa in Christi caput suo more infuderat, inde magistri, qui factum excusabat,

bit, prodendi consilium cœpit. Item in passionis calce vbicunque de mulieribus, quæ Christum secutæ fuerant, agitur, hæc secundum matrem Domini prima memoratur: quæque eo die à sepulchro postrema recessit. Nam postridie quoddam festi causa à religione orium erat, sequenti die primo diluculo comites aliquot secum trahens, ad sepulchrum accurrit: in quo quum dulces illas exuias minimè reperisset, tam efficitur immoderatèque doluit, vt neque ab hominibus neque ab angelis consolationem sibi adhiberi haudquaquam pateretur. Porro in hominibus qui eam consolarentur nulli aded erat, quum ne Apostolis quidem

Luc. 24. sua mens fidèsque constaret. Ab angelis verò tamen si speciosa, nec ingrata audiret, tamen quia spem potius, quàm rem ipsam, cuius desiderio animo contabescebat, ostenderent, nihil de suo dolore remittebat. Quoddam Christus à morte reuixisset, id ne leui quidem cogitatione illi vnquam in mentem venit: nam quæ ille indigna ac humana passus erat, ita illi mentis aciem perstrinxerant, vt illa omni voto maiora neutiquàm de ipso speraret. Tamen quum aliæ mulieres iterum dilaberentur, ipsa à monumento non potest auelli, sed persistit plorans. Quid enim aliud ibi faceret, vbi eum quem quærebat amiserat? Audierat antea ab angelo non esse ibi Christi corpus, sed vitæ redditum inde se amouisse: sed desiderij impatiens iterum monumenti antrum ingreditur, intròque prospectat. Mox à duobus angelis, quid ploraret rogatur: Quibus respondet, Tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum. Vix verba finierat, quum

quum Christus ipse illi ponere assisteret, & fletus ac quaestionis causam ab ea sciscitatur. Illa hortulanum eum esse ratus, quum minimè cognosceret: Domine, inquit, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum, & ego eum tollam. Ibi Christus tanto amantis affectu delinitus, non potuit se diutius retinere: sed quum eam proprio nomine compellasset, sese illi detexit. Quæ mox illi ad pedes aduoluta, tam insperato gaudio ita absorpta fuit, vt loquendi etiam facultatem amitteret. Iam omnis ille dolor euauerat, successerat verò hilaritas & lætitia incredibilis: quam tamen vt & aliis communem faceret, Vade, inquit, ad fratres meos, & dice eis, Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Itaque hæc mulier, non solum quando à dæmoniis leuata fuit, aut quum illi peccata remitterentur, verum etiam hoc ipso dominicæ resurrectionis die verè de se testari potuit, Conuertisti planctum meum in gaudium mihi &c. Iam vt hæc rādem ad nos etiam referamus. Priusquàm Christus crucē pro nobis subiit, mortemque in ea occidit, omnes promiscuè peccati, mortis ac Diaboli tyrannide conspirationeque premebamur. Quam nostræ conditionis miseriam quum pius quisque maximè cognosceret, propiusque sentiret, quid aliud quàm iustus dolor, & de tam dura captiuitate mœror omnes inuasit? Verum enimvero postea quàm pro nobis mortuus est Christus, lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, mortem ipsam morti dedit, adeoque hostem illū nostrū fractum ac debilitatum imperio deiecit. Tanta quidem & tam præclara ipsa moriendi

infirm

Apo. 1.

infirmirate Christus gessit. At verò quū hanc nō-
ua resurgendi potestate exornat, eo ipso iustitiā,
& vitam, libertatēque nobis instaurat: vt iam ve-
rē cum Paulo dicere possimus, Iustificati ex fide,
pacem habemus ad Deum. Et, vt alibi, Viuo autē,
iam non ego, viuit verò in mē Christo. Et iterū,
Quum essemus mortui peccatis, conuiuificauit
nos Christo, & conresuscitauit, & confedere fecit
in cœlestibus. Et, Quum Christus apparerit vita
nostra, tunc & nos apparebimus cum ipso in glo-
ria. Adde & illud quod est apud Iob: Scio quod re-
demptor meus viuit, & in nouissimo die de terra
surrecturus sim: & rursus circundabor pelle
mea, & in carne mea videbo Deum &c. Hæc vt ve-
rē dicere possimus, magnāq; inde fiducia animū
roborare, præstat nobis huius diei sacramentum:
quod tum demum verum nobis Phase erit, si ve-
rē hæc & sanē dicimus. Proinde videtis & nostrū
planctū in magnum gaudium per Christi resurre-
ctionem nobis esse conuersum, saccum mœoris
conscissum, lætitiāque vndique exorsam. Quod
si iam cum muliere illa peccata nostra pœnitentia
planximus, eadēque in Christi passione lachry-
mis deterximus: non dubitemus & nos in hac eius
resurrectione cum ipsa iridem audituros, Remit-
tuntur tibi peccata, fides tua te saluū fecit, Vade in
pace. Itaq; non absit à nobis gaudium, qui nacti su-
mus in Christo solatiū. Deo laudes soluam, Chri-
stōq; gratias, & cōmunem de tanto beneficio fusti-
neamus lætitiā: nec cesset in nobis studiū, ne eam
amittendo patiamur detrimentū. Qui enim mor-
tui sumus peccato, quōmodo adhuc viuemus in
illo?

Roma. 5.

Gala. 2.

Eph. 2.

Colo. 3.

Iob 19.

Roma. 6.

illo? Et si conuiuificati sumus Christo, quid nos
denuò morti obicimus? Et quum scui illius ty-
ranni manus semel euasimus, cur illi rursus dedi-
tionem facere paramus? Ah charissimi fratres, em
pri estis precio magno: proinde glorificate & por-
tare Deum in corpore vestro, Amen.

FERIA SECUNDA PASCHAE,

Sermo quintus.

IAM ET SI de euangelicā illius pecca-
tricis historia, quæ præcipua erant, ac
præsenti tempori maximè congrua,
iam antea decerpimus: tamē illa quæ
adhuc supersunt, quæque minimè attigimus, non
in totum duxi omittenda, quum & ipsa multo sen-
su sint onusta, neque ab huius temporis ratione a-
liena. Hæc autem tria capita constituunt: de fœne-
ratore, de verbis illis Christi, Dimittuntur ei pec-
cata multa, quoniam dilexit multum. deq; iis qui-
bus historia illa clauditur, Fides tua te saluam fe-
cit, vade in pace. Quæ ne in medio reliquisse videa-
mur, statui de singulis pauca saltem verba facere.
Et primo quidem loco de fœneratore, qui duo nō
paria nomina habebat, dicemus: quia nimirum dis-
sertatione omnem illam Dei misericordiam, quā
hactenus variis argumentis immensam esse erga
nos docuimus, spectandam proponemus. Duo,
inquit, debitores erant cuidam fœneratori: vnus debe-
bat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non
habentibus illis vnde redderent, donauit utrisque. Quis
ergo eum plus diligit? Et respondens Simon, dixit, Ac-
cuso quia is cui plus donauit. At ille dixit ei, Rectè
iudicasti. Hæc sunt quæ ad hanc parabolā perti-
nēt:
quæ

quæ tamen si verbis est angustior, ex iis tamen ad Christianam institutionem nō pauca colligimus. Et primò quidem, Deum esse, à quo nobis, quæcunque bona sunt proueniunt. Deinde, nos offensam peccando incurrere. Tertio, neminem esse qui non sit Deo peccato obærat. Quarto, non esse aliquem soluendo, qui de peccato debeat. Quintò, diuinæ esse bonitatis quòd nobis peccata relaxet. Sextò, eam relaxationem meritò à nobis debita gratitudine ac beneuolentia prosequendā. Quæ quidem vitæ documenta quum parabolæ ipsius commata penè æquent, eiuscemodi tamen sunt omnia, vt in hominum memoria, maxime hoc paschali tempore, continuò sit versari necessesse. Quum enim seriò animaduersa hoc præstet, vt nos ad gratias Deo referendas, de beneficiis quæ primùm in genere per Christi passionem ac resurrectionem, deinde quæ priuatim per pœnitentiæ & eucharistiæ sacramenta percepiimus, excitent, instigentque: quæ tam salubris & isti tempori accommodata cogitatio à nobis suscipi possit? Quod quum per partes declarare cœperimus, fiet lucidius. Imprimis nemo neget, per hunc fœneratorem non alium quàm Deum intelligi: vt qui, teste Iaco. I. Iaco. I. non alium quàm Deum intelligi: vt qui, teste Iacob, dat omnibus affluenter, & non impropere. Ipsius omnia sunt, quæ ad corporis necessitatem tuendam, ad vitæ subsidia paranda, ad animæ sustentationem iam nunc accipimus: & quæ in posterum æterna expectamus. Omne datum optimum (inquit idem) & omne donū perfectum desursum est, descendēs à patre luminum. Cæterum hæc ad vsuram planè nobis erogatur, quā in propriæ salutis procur

procuracione, in proximi vtilitate, denique in ipsius veneratione atq; obseruantia collocatum cupit. Itaque sua dona sorti nobis esse iubet, ipsūque fœnus acerrimè est à nobis exacturus: quem admodum in ea parabola, quæ de hoc propriè loquitur, non dissimulauit ipse. Secundò loco diximus, nos Dei offensionem per peccatum incurrere: vel quòd bonis acceptis abutimur, vel quòd etiam libidine instigati mala adiicimus. Cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commendauerunt multum, plus petent ab eo: ait Dominus apud Lucam. Quid autem habemus quod non accepimus? Si verò accepimus, sed ex largitoris mente non vtimur, illius certè bonitatem irritamus, atque eludimus. Tertio, quum debitorum meminit nos omnes in ære Domini nostri esse, quanquàm alterum altero grauius, apertè confirmat. Quemadmodum Deus dona sua ad certam mensuram non omnibus distribuit, ita alius alio iis magis abutitur. Quamuis interim nec qui pauciora accepit, nec qui minus abutitur, non etiam in ære Domini sui est, æquè atque ille, qui vel accepit poriora, vel nō erogatur prudenter. Vterque debet, vterque dicat, Pater dimitte nobis debita nostra. Et quamuis alius alio leuius debet, neuter tamen parum debet. Fortassis vnus denarius non constitueret debitorem. Sed quid? Nōne graue nomen est, quod quinquaginta obærat? Hoc tamen isti fœneratori altero leuius est: nam illud de quingentis erat relatum. Quid hoc, charissimi, aliud sibi vult, quàm, nos non obæratos esse tantum omnes, verum etiam neminem non grauiissi-

Psal. 18. mè atque multipliciter. Delicta quis intelligit? ait
Prou. 24. sanctus ille Propheta. Sapiens porrò ille, etiam iu-
 stum septies in die posse cadere, apertè pronun-
 ciat. Quæ eò spectant, vt varietatem, & multitudi-
 nem criminum nostrorum & diligenter inuesti-
 gare, & promptè agnoscere discamus. Superest
 vt nec magnitudinem dissimulemus. Christus ea
 debiti nomine comprehendit: quo etiam à nobis
 censi debere, satis innuit, quum ita orandum
 nobis præscripsit, Pater dimitte nobis debita no-
Mat. 6. stra. Et certe peccatum rectè debitum vocatur,
 quum eius designatione & cultum quem Deo de-
 bebamus, obedientiamque non soluimus: & mor-
 ti, à qua aliena liberalitate iam liberati eramus,
Exe. 18. nos denuò obstringimus. Nam verè Ezechiel. A-
Mat. 18. nima quæ peccauerit, ipsa morietur. Quodam lo-
 co apud Matthæum debebat quidam decem mi-
 lia talentorum: grauissimis innumerisque pecca-
 tis obstrictum intellige. Et quis hoc de se dictum
 non metuat, modò non pigeat illi longissime re-
 cordari, quanta primum generalia Dei beneficia
 iam inde ab orbis incunabulis, quanta rursus à
 puero propria ac singularia sit expertus: & quan-
 tavicissim ingratitude, ac maleuolentia, imò &
 perfidia hæc ipsa commaculare & retaliare labo-
 rarit? Quartò facile est ex iisdem verbis collige-
 re, in nostra potestate non esse, debitum vt con-
 trahere, ita dissoluere. Nam facultates nostræ
 nõ tantæ sunt, vel potius nullæ sunt. Quid enim
 habemus, cuius, tanquàm proprij, præstatione no-
 men nostrum liberare queamus? Ipsius sunt om-
 nia. Et si quid nostrum erat, id, quoniam ab ipso

profectū, iam antea illi debebamus. Si omnia de-
 bemus beneficiis acceptis, quid dabimus pro vi-
 tiis perpetratis? Christus apertè neutrum soluendo
 fuisse asseuerat: tam illum qui quinquaginta tan-
 tum denarios debebat, quàm qui quingentos. Et quis
 obsecro vel vnus, æruncij peccatum propriis co-
 piis diluere potest? Ergo non pro omnibus omnium
 peccatis mortuus est Christus. Verumenimvero
 quòd mortuus est (vix enim pro iusto quis mori-
 tur) satis euidenter hoc ipso docuit, nullū cuiusquā
Rom. 7. peccatum alia ratione quàm suæ mortis interces-
 sione posse dissolui. Quare qui ex tã preciosæ mor-
 tis thesauro non studet direfcere, is frustra sperat
 se posse debitū dispungere. Ex his charissimi, &
 debiti nostri magnitudinem, Christi que summa
 illa erga nos merita, discamus agnoscere: exhor-
 rere illa, istū amplecti. Quintò, per hoc quod sub-
 iungitur, Non habentibus illis vnde redderent,
 donauit vtrisque; intelligi dixi, Deum sola sua in-
 nata pietate nobis peccata laxare. Exigit quidē à
 nobis vt pœnitentiam agamus, peccatum auerse-
 mur, confiteamur etiam, imploremus sedulò eius
 misericordiā: sed hæc, & alia multi laboris ac tem-
 poris vt faciamus, nihil tamen nobis adscribitur,
 aut gratiæ detrahitur: cui vni peccatorū remissio,
 & integra debetur. Quid enim nobis à pœnitentia,
 quæq; ad eā spectat, præsidij adesset, nisi ad hæc
 Deus suapte sponte animū voluntatēq; adiun-
 geret, gratuitæque quadam beneuolentia se ita
 facturum ante promississet? Non ex operibus iusti-
 tiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam miseri-
 cordiam saluos nos fecit. verba Pauli sunt. Iam &

Psal. 50. Dauid ita orat: Misere mei Deus, secundū magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum. Postremò, parabolam hanc eò pertinere ostēdit vt quòd numerosius debitū nobis Deus remisit, eò vehementiori amore tantam liberalitatem prosequamur. Id quum nullo non tempore summòque iure Deus à nobis requirit, & nos præstare est æquum: nunc vnice, & maximè. Obtinemus hodie per Christū gratiā omnis impietatis, & ingratitudinis nostræ abolitionem: nonne par est, charissimi, vt hīc cū ipso amore & beneuolētia certemus? Imò quantopere nobis res illa cordi antea fuit per cōtinuas preces, per lamenta, & suspiria: tantopere iam voti compotes nos gratiores declarare debemus. Et si in amplectenda exercendāq; pœnitentia nos totos profudimus, iam in amoris exercitio ne segniore esse velimus. Enimvero horū dierum ratio ita poscit. Sequamur psalmographū prœeuntē, accinamūsq; *Psal. 17.* Diligā te Domine fortitudo mea, refugium meum, & liberator meus. Præoccupauerunt me laquei mortis: ad Deum meum clamaui, & exaudiuit de tēplo sancto suo vocem meam. Hæc ferè sunt, quæ parabolæ illius occasione, dicenda occurrerent: quæ si in animo recondere volumus, assequemur haud dubiè, vt non tam cito ad ingenium redeamus, omnium quæ nunc summa Ecclesiæ diligentia vobis ingeruntur obliti. Finem facerè, sed ob argumenti vicinitatem, de verbis illis Seruatoris, Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: nunc etiam satius videtur nōnihil dicere: Si in cortice horum verborum hareas, illud dicere

dicere videntur, eius magno amoris debitū ac datum fuisse, vt multorū criminum gratiā auferret. Quod si verum est, iam in aperto mendacio tene mur, qui peccatorum remissionem vni diuinæ bonitati transcripsimus. Nam si illa id amando ita obtinuit, vt si non pœnasset, non habuisset: quomodo ibi erit locus gratiæ, vbi est debiti confessio? Ad hanc quæstionē non vno modo responderetur. Nōnullis placet, Christum non hīc loqui de peccatorum remissione, sed de noxa, quæ peccatis debetur, indulgentiæ: seq; ita circumuallār. Nemo potest Deum verè atq; efficaciter diligere, qui peccata necdū sibi remissa esse pro certo exploratōque non habet: nam ex illa persuasionē, nascitur primum, atq; ingrandescit amor. Tantisper enim dū me alicui obæratū esse mihi sum conscius, quomodo amare illum possem, cuius occursum semper, si liceat, libens vitarem? quæ quum sola sit causa cur eum habeā inuisum, amabo certe faciāmque plurimi, hanc mihi si sua liberalitate ademerit. Quare inuertunt isti orationis faciē: vt quoniam illi Christus antea peccata multa remisit, multum nunc eum vicissim diligit. Quod si hoc non admittis, per peccata quæ ei remittuntur, debitā peccato pœnā astruunt debere intelligi: vt sit iste verborū eius sensus. Quum tanta sit huius mulieris gratitudo, tantāq; ardentissimi amoris attestatio, quòd debitū illi, quo mihi obstricta erat, omne liberaliter remisit: sanè & hoc meretur, quæ beneficium tantopere agnoscit, vt non modò debitum illi remittam, sed ne nomen quidem eius in rationibus meis amplius esse velim: hoc est, vt nō

fit tātū à peccati morbo libera, verū etiam conualeſcat ſine pœna. Sunt alij qui diſcrimen inducūt amoris, vt alius ſit qui remiſſionem peccatorū præcedat, alius qui ſequatur. Illud conſtat, in hominis iuſtificatione binas eſſe Dei partes, hominis verò vnas. Deus & fundamentū iacit, & ſaltigū imponit: homo interim non eſt ocioſus, ſed negotiū ſuū quantum in ipſo eſt, prouehit. Interim eius eſt opus, qui fundamentū iecit. At quomodo Deus iacit? Primò legis interminatione, quæ quid debeat peccatis ſupplicij grauiter intonat, homini ſcrupulum iniicit: hunc rursus Euangelij annunciatione, in quo omnibus per Chriſtum venia proponitur, ita tollit, vt iā certa quadam perſuaſione ad credēda quæ audiuit homo ille ducatur, neq; adeò deſperet, fore vt ſibi peccata remittantur. Qua porrò perſuaſione & ſpe quum magis ſq; roboretur, ad tantā Dei bonitatē amandā ſenſim inducitur: iam auerſatur peccatum, iam diſplicet ſibi, iam confeſſione ſe incuſat, dolet, plorat, & vt ſibi reſtituatur ſupplicat. Quæ quum omnia ad fidem, ſpem, & charitatem pertineāt, tantò citius ad veniam indulgendam Deus propendet, quantò illa in pœnitentiæ actione neruoliora exſtiterint. Per hoc itaque quod dicit, Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: fidei ipſius, ſpei, & amoris ſinceritatem vehementiāque commendat: vt quæ non à ſeruili quopiā timore, ſed à pura in Deum affectione erant proſecta. Porrò quum ſeruilem timorem nomino, facile, vel me tacente, differentiam eſſe inter piorum & deſperatorum pœnitentiam intelligitis.

Dolebat

Dolebat haud dubiè Caino, Sauli, & Iudæ, quòd peccaſſent: ſed illud nimirum quòd in tantum diſcrimen ſe conieciffent. Certe & damnari qui iam ſunt, de pœnarum illa acerbitate nimis quàm dolent: ſed hæc infructuoſa & ſera pœnitentia. Ali-ter pij dolent: nempe ob id, quòd tam bonum Dominum, quem cultum adamatūque oportebat, peccando tam grauiter offenderint: ab officiōque tam leuiter reſceſſerint. Qui verò affectus Deo tam gratus eſt, vt iam amplius offenſæ meminiffe non queat: nō quia peccatoris illud eſt meritum, ſed quia tale eſt eius, quo ſe pœnitentibus obſtrinxit, promiſſum. Hanc quam iam poſteriori loco aſignauimus reſponſionē, plures amplectuntur. Sed de his iam ſatis. Accommodatū eſt ad noſtræ orationis finem, quod in fine huius hiftoriæ Chriſtus mulieri ad firmitatem dixit: Fides tua te ſaluam fecit, vade in pace. Nam id nobis omnibus, æquè atque mulieri illi dictum cōſtat. At cui fidei? Chriſtum pro nobis hominem induiſſe, pro nobis paſſum, mortuum, reuiſiſſe iterum, aſcendiſſe demū in cœlum, inde miſiſſe vicarium Spiritum ſan-ctum, cuius virtute atque operatione, & peccatorum remiſſionem, & quæ ſunt alia eius chariſmata, nobis in vera catholicāque Eccleſia miniſtrari. Fides iſta confert nobis ſalutem, & animum metu anxietatēque ſoluit. Inde pax ſequitur, non modò tranquillitas in animo, verum etiam ſocietas cum Deo. Conſultiſſimū igitur fuerit, chariſſimi, vt hanc pacem ita animo retineamus, ne mali iteratione, eāq; amiſſa inteſtinum iterum diſſidium, cum Deo, cum nobis ipſis, cū religione ipſa,

cōcitemus. Gratia Dei cū omnibus nobis. Amen.
FERIA TERTIA PAS-
cha, sermo sextus.

IAM continuis quinque cōcionibus ab ipso nimirum die Palmarum Euangelicā illius peccatricis historiam, ad illa, quæ præ manibus erant ita accommodauit, ut ad Domini passionem, & resurrectionem ritè percolendam non minus documento seruiret: quàm adhortationi ad pœnitentiam, sacramq; communionem. Et nisi me mea fallit opinio, non ineptè ad rem faciebant, quæ inde adduximus: nisi illud fortè quis improbarit, quòd in eius expositione quemadmodum in Esdra fecimus, ordinem minimè secuti sumus: argumentorum nimirum diuersitate constricti: quibus ea rātum delegimus, quæ oportuna viderētur. Et quidem quatuor illis primis diebus sua quasi capita erant: heri verò, ne quid reliquiarum periret (quale erat Domini ad Apostolos præceptū) quæ restabāt fragmenta seriò studiosèque collegimus. Hic dies quandoquidem prioribus est connectendus, allegoriæ, quæ sola restat, dabitur, idq; quàm potero paucissimis absolua, ut hic sermo, quẽadmodum Paschali prædicationi, ita & præsentī historiẽ finẽ imponat. Allegoriæ porrò rationẽ non aliunde quàm ab Ecclesia ipsa petamus: quæ in sacro hymno ita canit: *Hanc Christe proselytam signas Ecclesiam, quam ad filiorum mensam vocas alienigenam. Quam inter cōuiuia legis & gratia spernit Pharisei fastus, Lepra vexat hæretica. Qualis sit tu scis, tangit te quia peccatrix, quia uenit optatrix. Quid nam haberet agra, si nō accepisset, si non*

Ioh. 6.

med

*medicus adesset? Rex regū dines in omnes, Nec salua peccatorum tergens crimina, sanctorum spes & gloria. Habemus in his aptissimæ allegoriæ summam. Certe quæ cū illa muliere Christus dixit & fecit, ita ad illam retulit, ut ab eorum commercio eam minimè excluderet, quæ similibus officiis in finem vsque mundi eum demereri nunquam desineret. Quæ porrò illa? Ecclesia est, ex gentibus collecta, quæ seipsam hīc proselytam, hoc est aduentitiam alienigenamq; appellat. Nō enim ad ouile Israël, Ioh. 10. lis pertinebant ethnici, sed ab eo penitus alieni, Eph. 2. intrātum ut illo in tempore essemus sine Christo, alienati à conuersatione Israël, & hospites testamentorum, promissionis spẽ non habentes, & sine Deo in hoc mundo. Mulieris verò huius tam infamis vita erat, vitisq; tota ita obsorduerat, ut hoc nomine iā quasi nobilitata esset. At posteaquam Apostolica prædicatione Christū didicisset, renunciauit pristinae turpitudini totòq; animo ad Deū conuersa, quòd plus antea luxui ac libidini sese deditisset, hōc ardentiori affectu suum redemptorẽ est amplexa: ut nihil eorum omiserit, quæ de sua peccatrice Lucas commemorat, & nos antea narrauimus. Christum solū verū medicum animarum duxit, ad ipsum irrupit, illi lachrymas suspiriaq; profudit, ad eius pedes misericordiā implo-
rauit: imò pedes eius, quibus humanitas designatur, fidei palmis latissimè est amplexa, est exosculata, irrorauit deuotionis lachrymis, amoris vnguento deliniuit: & hæc quidem iam inde à mille quingentis annis ita fecit, ut nec hodie facere vsquam cesset. Hæc illa mulier est quam Christus*

Pharisæo attendendam demonstravit, cuius temeritatem quòd ubi accumbere irrumperet, vel quòd peccatrix erat, non castigavit, non reiecit: illa verò bene acceptam se recordata, tametsi ea filiorum mensa erat, hactenus non est se passa auclli, sed inter conuiuia legis & gratiæ, vtroque apparatu pulchrè se pascit, adeòq; saginat. Legis apparatus animæ palatum excitat, vt sapiat inter bonũ & malum, fastidiat peccatum, ne sibi tremendum Dei iudicium accersat. Porro gratiæ cibus, mera est, fidei, spei, & amoris conditura. Cui sanè conuiuio quum mulier hæc vsque nunc accumbat, rumpuntur Iudæi, hæretici bacchantur. Certè Pharisæus ille Iudæorum fastus se illi opposuit, & quum eam supercilio (vt putabat) facile sua ipsorum mensa prohibere non posset, stomachum in Christum exoneravit, quòd Ethnicos canes à mensa filiorum Dei minimè summoueret. Mesiæ promissum aduentum ad se vnos reuocabant, idque generis fiducia, quæ hoc mereretur: à quo quum illi essent alieni, hac gratia indignos iudicabant. Imò & hodie perfidiam suam hoc prætextu paliant: vt quum Christus in promissionis societatem gètes admiserit, haudquaquam pro Mesiâ sit Iudæis habendus, vt qui hos solos sit agniturus: quasi Deus, Iudæorum sit tantum, & non etiam gentium. Hanc calumniam vsque sustinet Ecclesia, quæ est ex gentibus fidelis: sed quum sua felicitate contenta tacet, Christus ipse eius causam tuetur, patrociniũque contra Iudaicam insultationem interponit. Quod quum aliàs sæpe, maxime in parabola illa quæ est de filio prodigo. In qua

Rom. 3.

Luc. 15.

qua quũ maiori natu filio res indigna videretur, iuniorem illum decoctore tam facile in gratiã recipere: quid illi pater respõdet? Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. epulari autem & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est. Quibus verbis quid aliud facit, quàm quòd mulierẽ istam profelytam à pharisæica procacitate liberat, nolitq; grauatam? Non dissimilis parabola est apud Marthæũ, de iis qui cõducto in vinea operabatur: vbi & illi, qui primi ad opus venerant patremfamilias suggillat, quòd iis qui serò superuenissent, pari secum mercede remuneraret. At ille: Amice, inquit, non facio tibi iniuriam. Nõne ex denario cõuenisti mecũ? Tolle quod tuum est, & vade. volo autem & huic nouissimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequã est, quia ego bonus sum? Quid hoc patrociniõ efficacius? quid nobis dulcius? Proinde nõ possum, quin ad consolationem nostram & illam parabolam in medium adferã, quæ est de duobus filiis: qui ambo iulsi à patre, vt ad faciendũ opus in vineã abirerent: alter se facturum dixit, sed minimè fecit: is verò qui negarat, postea dicto audiens fuit. Iam rogat Christus, vter horum patri morem gesserit? Posterior, inquit Pharisæi, & rectè: suo se interim gladio iugulãtes. Certè legis promulgatione iniunctũ erat illis, vt in vinea Domini laborarent: dũ fœdus icerent, spondent se omnia facturos, quacuncq; ille iussisset: interim nihil minus faciebant, quum nemo omnium esset, qui legẽ seruaret. Ethnici porro, semper diuinæ voluntati quasi

Matth. 20.

Matth. 21.

Exo. 24.

Ioan. 7.

ex

ex professo refragabantur: postea verò quàm in Dei notitiam peruenerunt, priorem ignauiam de testantes in Dei opere tam laboriosi diligenterq; fuerunt, vt Christus ipse publicanos ac meretrices præ Iudæis ad regni gloriã admissum iri, ne-
 Mat. 21. tiquã dissimularet. Audisti quàm studiose gentilis Ecclesia contra Iudæorum calumniã à Christo sit defensa. Paulus in eandem sententiam non raro etiam differit, maximè in duabus illis epistolis, quarum altera est ad Romanos, ad Galatas altera. In iis eodem sanè loco, quod ad peccati obligationem attinet, Iudæos ducit cum gentibus: neque his non tam promptam exponit Dei benigni-
 Roma. 3. tatem, quàm illis. Omnes, inquit, peccauerunt, siue Iudæi, siue Græci: & egent gloria Dei. Et alio lo-
 Rom. 2. co, eisdem supercilium detrahens: Existimas hoc, ô homo, qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea: quia tu effugies iudicium Dei? In quo enim alteri iudicas, te ipsum condemnas: eadē enim agis quæ iudicas. Et concludit: Tribulatio, & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi
 Rom. 9. primū & Græci: gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primū & Græco.

Alibi in hunc modum: Ostendit DEVS diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam: quos & vocauit, nos: non solum ex Iudæis, sed etiam ex gentibus: sicut in Osee dicit, Vo-
 Osee. 2. cabo non plebem meam, plebem meam: & non dilectam, dilectam: & non misericordiã consecutã, misericordiã consecutã. Et proximo capite, Non
 Rom. 10. est distinctio Iudæi & Græci: nã idē Dominus o-

Ioel. 2. mniū, diues in omnes qui inuocant illum. Omnis enim

enim quicumque inuocauerit nomen Domini saluus erit. Hæc & multa alia pro nobis à Paulo disputantur: sed istis possumus esse contenti. Superest, vt quẽadmodum mulier illa euangelica nihil morabatur Pharisei vultum, sed ad pedes Christi immota resedit, pergũtque adeò perficere quod cœperat: dum modò Christum quod faceret probare, imò & patrocinio se subleuare, intellexit: ita & nos, ne tantillum quidem Iudaicum supercilium, liuorẽ ve faciamus, sed Christo, qui autoritate pro nobis intercedet, nosmet insinuare pergamus. Quãdiu ad Christi pedes nos acquiescimus, nõ poterunt Iudæi nobis nõ obrectare. Imò quãdiu erit peccator, qui se ad Christum cõuertat, nõ deerunt fastuosi hypocritæ, qui illũ obliquis oculis non desigant. Iam Ecclesiæ non à Iudæorũ tantum arrogantiã negociũ facefsitur, sed lepra hæretica aut potius leprosi hæretici eam quoq; vexare non cessant. Allusum sanè elegãter, ab eo qui huius sacri carminis autor est, ad huius Pharisei cognomen, quod leproso fuisse ex Matthæo & Mar-
 Matth. 26. co est manifestũ. De cognomine quidẽ tacet Lucas: verũ in hoc cum illis consentit, quòd illi nõ
 Mar. 16. men Simoni fuit: illi inquam qui mulieris hæc audaciã tacitè arrodebat, & in cuius ædibus hæc gesta narrantur. Vt vel hinc satis liqueat, & in vna eadẽq; domo, & non nisi ab vna muliere gesta fuisse: quæ Lucas de famosa quadam peccatrice.
 Luc. 7. Matthæus & Marcus de muliere quadam, quã nõ nominat, Ioãnes de Magdalena Lazari sorore, cõ-
 Ioan. 12. memorat. Sed non hoc ago. Similitudinis sanè ratio in hoc aptè consistit, quòd is qui mulieris pietatem

ratem hanc suggillat, nō solūm Pharisæus, verū-
etiam leprosus fuerit. Ecclesia verò hæcenus à tri-
plici hostium genere exercitata, appetitāq; fuit: lu-
dæis, tyrannis, & hereticis: verūm ex his tyranni
primiā olīm defecerunt. Iudæi verò ingenium
adhuc obtinent, infrendē aduersus hanc mulie-
rem, nō ferūt fidei nomen penes nos esse: & quā-
uis ita esse vix credunt, inuident tamen hāc nobis
persuasionem. Iam vt triticum nō est absq; ziza-
niis, ita Ecclesia semper patitur hæreticos. Hi nun-
quā cessant Ecclesiā oppugnare. si minus succe-
dit aperta vi cuniculos agunt, & lepræ suæ venenū
clanculariō spargūt, afflātq; incautis. Euoluat ve-
teres historias qui legere nouit, videbit quantum
mali ab his sæpe Ecclesiæ est conflatū, dum morbu
tā cōtagiosum sanis permisti, simulatores ipsi pes-
simi, aded periculose circumferunt. Quanquā
nō est quodd ad historias vos reilegem: potestis ex
horum temporum perturbatione, & quæ recenti
adhuc memoria passa est Ecclesia, cognoscere, quā
multos huius morbi cōtagio inuaserit, quanto cū
discrimine etiamnum serpat: vt pro pace bellum,
pro vnitāte secessiones, pro religione licētiā, pro
pietate nequitiam, pro instaurata libertate om-
nium rerum confusionem inuexerit. Ah felicem
Ecclesiā, priusquā in eius corpore hæc lepra ir-
reperet. Nunc infelix mulier vndique proscindit-
tur, ac iactatur: nam qui per se sunt ex professio ho-
stes, in huius perniciē amici sunt iuratisimi. Sed
quid? secūra est mulier, ne mouetur quidem illis
sibilorum procellis, vt quæ morbum hunc in se
minimē cadere posse cognoscit. Scribant, stringāt
stilum,

stilum, ad rauim vsq; clament, ducāt partes, canāt
clasicum, fingant mille nominum ac sectarū por-
tenta: illa ad iesu pedes, vbi se fixit, immota cō-
sistet. Tenui eū, nec dimittam, ait in Canticis. Gra-
tiæ ille locus est, non patietur se auelli. Imò qui il-
lam mundam fecit, vt sponsam castam haberet,
non est passurus vt tam felix copula per adhæsi-
onem lepræ scindatur. Et ipsa tamen extra pericu-
lum se esse non ignorat, tamen vim vbi metuit,
spongias imitatur, quæ quod violentius apellun-
tur, hoc firmiter se affigunt: opponit preces, crimi-
nibus medetur, & quantum potest quicquid de-
bile est, quod cito morbum duceret, solidare ob-
ducereque conatur. Et quid illi consultius, quā
quod magis infestatur, exploditur, irridetur, eò si-
dētius causam suam Deo committat? illudque
sponso suo identidem occlamet: Qualis sim tu
scis. tango te quia peccatrix, quia veniæ optatrix?
Paratum sanē & impenetrabile aduersus hostiles
machinationes omnes scutum hoc, quod Deum
habet cordis sui consiliorūque omnium cogni-
torem: vt qui extra ipsum nihil illam quærere, o-
mnium saluti, etiam hostium, inferuire velle,
eò preces ac studia conferre, perspectissimum ha-
bet. Nam vt sequitur: Quidnam haberet agra,
si non accepisset, si non medicus adesset? Restat
charissimi, vt hac in re illam sedulō imitemur,
accinamūsque: Rex regum diues in omnes, nos
salua peccatorum tergens cuncta crimina, San-
ctorum spes & gloria. Hic scopus est, quod om-
nis hæc historia, nosterque conatus tetendit.
Qualem Christū ducere, & quid ab eo postulare
debe

debemus, paucis ibi comprehenditur. Rex est regum, ut tutò in illum fiduciam nostram collocare possimus. Diues est in omnes, pietate scilicet, ut necessitatem illi nostram nihil hæsitantes aut trepidantes aperire audeamus. Idem est spes & gloria sanctorum suorum, quem nunquam deleramus, in quo & huius & æternæ vitæ sunt præsidia omnia constituta. Porro duorum generum sunt, quæ ab eo petere habemus: prius, ut sordes criminum nostrorum detergere ac inducere velit: alterum, ut quum hîc & animo & corpori bene esse iusserit, nos sibi & æternū adiungat. Sanè utrunq; hoc mulier illa ab ipso petiit, & obtinuit. Quare & nos talia, ad ipsius honorem, nostramque salutē continuis precibus efflagitemus: nihil est quod vel voto maius vtiliusve optare possimus.

DEVS OPT. MAX. nos omnes eo spiritu imbuat, ut mulieris illius ardorē ita referamus, ut & quæ illa à Christo obtinuit, & nos obtinere possimus, Qui viuit Deus in secula.

A M E N.

F I N I S.

R E R V M A C S E N -
T E N T I A R V M , Q V A E S P A R -
S I M I N H O C O P E R E T R A -
C T A N T V R . I N -
D E X .

A DIVRANDI pœnitentiam promittentis modus	159
Adulterium	48.49
Alienigenarum fornicarum nomine quid intelligendum	171
Ambrosij Episcopi constantia	162
Anna matris Samuelis graue responsum	75
Arba euulsio quid designet	65
Boni correptionem patienter ferunt	69
Christi gloriosus in Hierosolymam ingressus	185
Christus infirmatus, firmior	186
Christus passionis tempore parcissime locutus	204
Christus sub passionem solito in exhortatio vberior	179
Christus sub passionē Iudæ quingies locutus	188. & 189
Christus in castigando Iudæ etiam pius	188
Christi quadruplex ad Abrahamum promissio	213
Christi in patiando austeritas	201. 202
Christi incredibilis in nos pietas	190
Christianorum infida securitas	53
Cœna Christi omnibus instructa	186
Collationes (quas vocant) Quadragesimæ	32.33

INDEX.

Coma euulsio quid designet	64
Communio unde instituenda	196.197
Communione utilitas & scopus	190
Communicari veris rebus Christi corporis & sanguinis	193
Communicantium indigne diuersa genera	186.187
Concubinatus sacerdotum	48
Confessionis methodus	128
Confessionis quæ Deo sit, utilitas 121. Necessaria	120
Veteribus etiam in usu	118
Confessio sit homini quadrifariam	122
Confessio sacramentalis, quæ, & unde dicitur	123
Utilitas	129
Confessio olim publica	128
Confessio necessaria	134. & 135
Confessionis vetustas	ibidem
Confessionem precatio sequitur	92. 93
Confessio hominibus inuisa	132. & 133
Confessionis remedia	135
Confessio liberale Dei munus	124
Confessio, Christianis ut propria, ita gloriosa	123
Confessioni illudentes taxantur	130
Confessionis onus iniuste exagitari	123
Confitentium vicia	130
Confitentium praposterus & inutilis pudor	132. & 133
Confitendi neglectus quantum malorum inuexerit	128
Contritio, pœnitentie pars	101. & 106
Contritio, quid	107
Contritio ex amore, non metu capienda	110
Contritionem quid vocent Lutherani	101
& quid D. Paulus	108
Contritionis causa diuersis diuersa	109
Debit	

INDEX.

Debiti nomine cur peccatum designetur	226
Debita nostra à solo Deo dispungi	227
Debitores Deo nos constituunt tam bona nostra quam mala	224. & 225
Declinandum à malo, & faciendum bonum	170
Desperantium argumenta	148
Dei in peccatoris conuersione partes	229
Deus offerentes voluntatem expendit	101
Diaboli aduersus ieiunantes studium	4
Diaboli aduersus confessionem iacula	131
Diaboli in oppugnando sedulitas	52
Diuine fœderitatis in libidinosos exempla	54
Dolor externus pœnitenti concedendus	57. 74. & 114
Dolorem externum pœnitenti non opus esse fingere	61
Ecclesia in suos affectus	24. 79
Ecclesia in ieiunij commendatione studium	44
Ecclesia autoritas in prescribendis ieiunijs	26. 35
Ecclesia auctoritatem à Deo esse & defendi	28
Ecclesie cum Esdra conuenientia in pœnitentia traditione	97
Ecclesie stabilitas	238
Ecclesiam Esdra typo designatam	14
Ecclesiasticum de ieiunando edictum	ibidem
Epulari, quid vocetur	171
Esdra sagacitas	71. 92. & 94
Esdra pietas	53. & 54
Esdra in suos studium	38
Esdras Christi typum gessit	83. Ecclesia
Esdraica confessio	74. & 75
Excommunicatio ubi adhibenda	85
Exempla superiorum quantum possint	162
Exhortatio efficax ad pœnitentiam	72
	139

INDEX.

Externi gestus in oratione non carpendi	75
Externe plage merito peccatoribus merē redderē	169
F idei hodie abusus	76
Filij Dei non peccant, ex Ioanne	162
Fœdus Christianorum cum Deo initum	153
Fœnatoris nomine Deum intelligi	223
Fratrii delicta nō taceāda, neq; dissimulanda	41. & 45
H Fraterna reconciliatio necessaria	86
Hypocritis taxatur	60
I eiunium ad Christianes pertinere	21
Ieiunia veteris testamenti	25. & 31
Ieiunij vetustas	31. & 32
Ieiunij patribus olim, difficultibus temporibus azylū	22
Ieiunij apud Deum pondus	23
Ieiunij ecclesiastici utilitas	ibidem & 36
Ieiunij tradendi difficultas	30
Ieiuniorum olim summa severitas	156
Ieiunium Iudaicum	31
Ieiunium Ecclesiasticum	33
Ieiunia à priuatis & profano magistratu indicta	26
Ieiunantium vicia	30. & 31
Industria pastori necessaria	95
Iudæ proditorem qui referunt	188
Iudæorum de gentium conversione liuor	254
Iudæi cur tantum sue gentis uxores ducerent	46
Iudæi ad pœnitentiam Christianis promptiores	38. 67
	156. & 221.
L ascinia in Christianis	49. & 171
Leonis Pape de ieiunio quadragesimæ sententia.	7
Lepra bæresim signat	237
Libido ostium peccandi	55
Libidinis mala	56
	Locus

INDEX.

Locus Luc. 7. Dimittuntur ei peccata mult. &c. explicatus	228
Locus è Psalm. 29. tripliciter expositus	212
Lutherani confessionem obscurant	123
Lutheranorum de pœnitentia error	100. & 105
M agdalena ad Christi sepulchrum pietas	220
Malachias propheta à quibusdam Esdras habitus	45
Mali periculorum denunciatione non mouentur	71
O Mesias in suis indulgentia & seueritas	43
Orantium communitas efficax apud Deum	143
P anis sacramenti, qualis 193. eius virtus	194
& unde ibidem. Nihil esse in eo diuisum	195
Paschalis diei leta festiuitas	207
Paschatis significatio moribus tenenda	209
Paschale festum hodie peccandi licentiam reducit	207.
	208. & 209.
Passionis Christi efficacia	205. 206
Passio Christi omnibus lacrymabilis	202
pis verò quatenus	203
Pastoribus industria necessaria	95
Pastores taxantur	40. 66. 67. 74. & 95
Pastores in Ecclesia necessarij	38. 39. 40
Pastorum periculum	40
Parentum in liberos nimialenitas	61
Peccata ab animo metum auertunt	167
Peccata separant inter Deum & homines	85
Peccata nolle confiteri grauius quàm admittere	117
Peccati circumstantia dictu necessaria	89
Peccata publica, vi coercenda	146
Peccatorum pondus	131
Peccatrix Euan. an sit habenda Magdalena	237
	9 3

INDEX.

Peccatrix Euang. cur anonymos	179
Peccatricis Euang. historia allegoricè explicata	231
Peccatricis Euang. sermo in aduendo Christo	18. 181.
& 218	
Peccatricis Euan. fides	182. Christi in illam pietas
Peccatrix Euang. quanta beneficia à Christo est con-	
secuta	215
Peccatricis Euang. Christo gratum officium	218
Peccatricis euā. exēplo Christi passio nobis colēda	204
Pœnitentia methodus	98. 104
Pœnitentia forma ab Ecclesia petenda	81
Pœnitentia ortum è scriptura habet	103
Pœnitentia vera indicia	37
Pœnitentia fructuosa, & infructuosa	222
Pœnitentia vulgaris frigus	185
Pœnitentiam eleuantium error	96
Pœnitentia apud Lutheranos inermis	61
Pœnitentia comes humilitas	115
Pœnitentia promotio non vnius opus	146. 147
Pœnitentia abusiones	161
Pœnitentiam spontaneam esse debere	71
Pœnitentiam quid subleuet	177
Pœnitentiam non differendam	138
Pœnitentia non fert vim	159
Tamen interminationibus etiam urgenda	71. & 95
Pœnitentia post naufragium tabula	102
Pœnitentiam veram esse debere	104
Pœnitentiam perseverantem esse oportere	177
Pœnitentia vis	105
Pœnitentium inutiles lacrymæ	146
Politia in ecclesia necessaria	27
Præsidia extra Deum quaesita nocent	46
Princ	

INDEX.

Primates, admonitionis impatientes	143
Principum huius aui damnosa ostentatio	185
Pudor & reuerentia erga Deum tenenda	84
Pudor consentium præposterus & inutilis	134
Q	
Quadragesima vetustas	30. 31
Quadragesime scopus	12. 13
Quadragesima ratio ex Leone	7. & 8
R	
Resurrectionis letitia à Christo instit.	210
Resurrectionis nuncia Magdalena instit.	221
Resurrectionis spes in passione obscurata	214
Rufini Præf. pal. impudētia ab Amb. taxata	165. 166
S	
Sacramentum quid	213
Sacramentum quæ constituunt	ibidem
Sechenia pietas & fortitudo	146
Sechenia confessio & fides	153
T	
Temeritas irreligiosa diuinorum cast.	196
Temperantiam, aliud esse quàm ieiunium	156
Terroris incussi, Lutherani contritio	102
Theodosij Imp. pietas	163
Timor seruilis	110
Traductione nominis, nemo in malis onerandus	179
Tristitia secundum Deum, Paulo contritio	109
V	
Vestium laceratio quid designet	60. & 64
Unionem nostram cum Christo quid impedit	196
Z	
Zeli veri vehementia.	43

FINIS.

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

